ΌΡΘΟΔΟΞΗ ΜΑΡΤΥΡΊΑ

ἔκδοση παγκύπρου συλλόγου ὀρθοδόξου παραδόσεως
«οἱ φίλοι τοῦ ἁγίου ὄρους»

ΑΡΙΘΜΟΣ 121 ΑΝΟΙΞΗ - ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ 2020

COVER 5-06-20 14:02 Σελίδα2

ΌΡΘΌΔΟΞΗ ΜΑΡΤΥΡΊΑ

ἔκδοση παγκύπρου συλλόγου ὀρθοδόξου παραδόσεως
«οἱ φίλοι τοῦ ἁγίου ὄρους»

ISSN 1011 Π 1719

ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΑΠΟ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
* * *
Διεύθυνση:
Τ.Κ. 25524 – 1310 Λευκωσία
* * *
www.orthodoximartyria.com
* * *
Οἱ συνεργάτες ἔχουν τήν εὐθύνη τῶν ἀπόψεών τους.
* * *
Ἐτήσια συνδρομή Κύπρου: 7 εὐρώ.
Τιμή τεύχους: 3 εὐρώ.
Ἐτήσια συνδρομή Ἑλλάδας: 10 εὐρώ.
Ἐτήσια συνδρομή ἐξωτερικοῦ: 10 εὐρώ.
Ὁ τραπεζικός λογαριασμός τοῦ Περιοδικοῦ εἶναι:
Τράπεζα Κύπρου. «Φίλοι τοῦ Ἁγίου Ὄρους»,
173-05-016152, κώδικας πράξης 4222.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΕΛΙΔΑ

Α΄ ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ

1. Γεώργιου Μαντζαρίδη, Ἡ Κοίμηση τῆς Θεοτόκου 1
2. Ἀπό τόν *«Εὐεργετινό»*, Περί ταπεινοφροσύνης ΣΤ΄ 3
3. Ἀρχιμανδρίτη Ἰωήλ Νικολάου, Φλογερός κήρυκας καί διδάσκαλος..... 7
4. Ἱερομόναχου Ἰσαάκ, Ὁ Ἅγιος Παΐσιος ἐπισκέπτεται τήν Αὐστραλία 12
5. Κωνσταντίνου Σκουτέρη, Ὁ Ἅγιος Πορφύριος ὅπως τόν γνώρισα..... 15
6. Ἀρχιμανδρίτη Ἐφραίμ Ἀριζονίτη, Τό τέλος τῆς ἐπίγειας πορείας τοῦ Ἁγίου Ἰωσήφ τοῦ Σπηλαιώτου 20
7. Ἀρχιμανδρίτη Κύριλλου Κωστόπουλου, Θεία Κοινωνία καί κορωνοϊός 23
8. Βασίλειου Τραντουκκᾶ, Συνέβη στό Τσενγκντοῦ 26
9. Ἀρχιμανδρίτη Ἐπιφάνιου Θεοδωρόπουλου, Περί σταυροῦ καί ἄρσεώς του 28
10. Ἐλευθέριου Χ. Οἰκονομάκου, Στό κολοφώνα τῆς «ὀρθοπολιτικῆς» ζούγκλας 32
11. Σάββα Ἀλεξάνδρου, Ὁδός σωτηρίας 36

Β΄ ΑΠΟΣΤΟΛΟΙ ΚΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑ (ΑΦΙΕΡΩΜΑ)

12. Σημεών Πηγαδουλιώτη, Προλογικό σημείωμα 42
13. Φώτιου Σχοινᾶ, Ἡ ἔννοια τῆς ἀποστολικότητος τῆς Ἐκκλησίας 46
14. Δημήτριου Π. Ρίζου, Οἱ Ἅγιοι Ἀπόστολοι καί ἡ θεοπνευστία 50

(Ἡ συνέχεια τῶν περιεχομένων στή 2η σελίδα τοῦ ὀπισθοφύλλου)

15. Βασίλειου Χαραλάμπους, Ἡ στάση τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων ἔναντι τῶν αἱρέσεων 54
16. Μάλαμας Βέργου – Στυλιανοῦ., Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος καί τό Μυστήριο τῆς Θείας Εὐχαριστίας 58
17. Ἀνδρέα Κυριακοῦ, Ἡ διδασκαλία τοῦ Κυρίου περί τοῦ «ἄρτου τῆς ζωῆς» στό τέταρτο Εὐαγγέλιο 62
18. Κωνσταντίνου Κυριακίδη, Οἱ ἐπίσκοποι καί ἡ ἀποστολική διαδοχή 66
19. Χριστάκη Εὐσταθίου, Οἱ Ἀπόστολοι καί ἡ Πεντηκοστή 69
20. Δημήτριου Π. Ρίζου, Ἀπόστολοι καί «σημεῖα καί τέρατα» στά Ἱεροσόλυμα 73
21. Διάκονου Ἀνδρέα Ματέι., Ἡ Ἀποστολική Σύνοδος καί ἡ σημασία της στή ζωή τῆς Ἐκκλησίας 76
22. Ἀρχιμανδρίτη Ἐπιφάνιου Θεοδωρόπουλου, Περί Προδρόμου καί Παύλου 81
23. Ἀρχιμανδρίτη Νεκτάριου Πάρη, Ὁ Ἀπόστολος Πέτρος καί ἡ θέση του στήν Ἐκκλησία 85
24. Δημήτριου Χ. Καππαῆ, Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος καί ἡ προσφορά του στήν Ἐκκλησία 88
25. Πρωτοπρεσβύτερου Ἰωάννου Κ. Ἰωάννου, Ὁ Ἅγιος Ἰάκωβος ὁ Ἀδελφόθεος 91
26. Πρωτοπρεσβύτερου Ἄγγελου Ἀγγελακόπουλου, Περί τῶν Ο΄ Ἀποστόλων 94
27. Πρωτοπρεσβύτερου Μιχαήλ Εὐθυμίου, Ὁ Ἀπόστολος Βαρνάβας, τῶν Ο΄ πρῶτος 98
28. Χριστόδουλου Βασιλειάδη, Ὁ Ἀπόστολος Ὀνήσιμος εἰς τήν πρός Φιλήμονα Ἐπιστολήν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου 101

29. Παναγιώτη Τελεβάντου, Ἐκκλησιαστικές εἰδήσεις 105
30. Βιβλιοπαρουσιάσεις – Βιβλία πού λάβαμε 109

Εἰκόνα ἐξωφύλλου: Τοιχογραφία ἀπεικονίζουσα τή Θεοτόκο Ἐλεοῦσα (Κυκκώτισσα). Κεντρικό παράθυρο ἱεροῦ βήματος ἐκκλησίας Παναγίας Χρυσελεούσας, Λυσός (ἐπαρχία Πάφου). Ἔργο τοῦ β΄ ἡμίσεως τοῦ 15ου αἰῶνος.

Εἰκόνα ὀπισθοφύλλου: Φωτογραφία τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Δημητρίου. Κατεχόμενο Λεονάρισσο Καρπασίας (ἐπαρχία Ἀμμοχώστου). Κτίσμα τῶν μεσαιωνικῶν χρόνων μέ μεταγενέστερες ἐπισκευές.

Γεώργιου Ι. Μαντζαρίδη

Η ΚΟΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ

Στήν ὑμνογραφία τῆς Ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας ἡ Θεοτόκος χαρακτηρίζεται ὡς «μετά Θεόν ἡ θεός, τά δευτερεῖα τῆς Τριάδος ἡ ἔχουσα». Ὁ χαρακτηρισμός της αὐτός φαίνεται σέ ὁρισμένους ὑπερβολικός ἤ καί δογματικά ἀβάσιμος. Αὐτό ὅμως δέν εἶναι καθόλου ὀρθό, ἀλλά ἀντιθέτως ἀποδίδει τήν πεμπτουσία τῆς ὀρθόδοξης θεολογίας καί ἀνθρωπολογίας.

Ἡ Θεοτόκος δέν εἶναι μόνο ἡ πρώτη, ἀλλά καί ἡ μόνη που συνέργησε οὐσιαστικά στό σωτηριῶδες ἔργο τῆς θείας Οἰκονομίας. Εἶναι ἡ μόνη «πρόξενος τῶν ὑπέρ φύσιν ἀγαθῶν» γιά τούς ἀνθρώπους[1]. Ἡ συγκατάθεση τῆς Παρθένου στόν χαιρετισμό τοῦ Ἀρχαγγέλου Γαβριήλ ἦταν ἡ ἀπαρχή τῆς ὀντολογικῆς διαδικασίας γιά τήν σωτηρία καί ἀνακαίνιση τοῦ ἀνθρώπου καί ὁλόκληρης τῆς κτίσεως.

Ἡ ἀνθρώπινη «συνεργία», πού συνιστᾶ οὐσιώδη ἀρχή τῆς ὀρθόδοξης δογματικῆς διδασκαλίας, δέν ἀποτελεῖ μόνο ἠθικό ἀλλά καί ὀντολογικό αἴτημα γιά τήν σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ Θεός δέν σώζει τόν ἄνθρωπο χωρίς τήν «συνεργία», δηλαδή τήν συνεργασία του· προϋποθέτει τήν ἐλεύθερη συγκατάθεση καί συμμετοχή του στό ἔργο αὐτό. Καί τό αἴτημα αὐτό ἐκπληρώνεται μέ τήν συνεργία τῆς Θεοτόκου στό ἔργο τῆς θείας Οἰκονομίας. Χωρίς τήν παρουσία τῆς Θεοτόκου καί τήν καθολική συμμετοχή της στό ἔργο τῆς θείας Οἰκονομίας ἡ σωτηρία καί ἀνακαίνιση τοῦ κόσμου παραμένει μετέωρη.

Ὅπως παρατηρεῖ ὁ ἅγιος Νικόλαος ὁ Καβάσιλας, ὅπως ὁ Χριστός ἤθελε καί ἔγινε ἄνθρωπος, ἔτσι καί ἡ Παρθένος ἔπρεπε νά γίνει μητέρα του μέ τήν ἐλεύθερη συγκατάθεσή της. Ἔπειτα, ὅπως ὁ Σωτήρας δέν ἦταν ἄνθρωπος καί υἱός ἀνθρώπου μόνο ἐξαιτίας τῆς σάρκας του, ἀλλά εἶχε καί ψυχή καί νοῦ καί θέληση καί καθετί τό ἀνθρώπινο, κατά τόν ἴδιο τρόπο ἔπρεπε νά ἔχει καί τέλεια μητέρα, πού θά ὑπηρετοῦσε στήν γέννησή του ὄχι μόνο μέ τήν φύση τοῦ σωματός της, ἀλλά καί μέ τόν νοῦ καί μέ τήν θέληση καί μέ ὅλα ὅσα εἶχε ὡς ἄνθρωπος. Ἔπρεπε δηλαδή ἡ Παρθένος νά προσφερθεῖ στόν Θεό ὡς ὅλος ἄνθρωπος, ψυχικά καί σωματικά, γιά νά σώσει ὁ Θεός τόν ὅλον ἄνθρωπο[2].

Ἡ Παναγία δέν προῆλθε ἀπό τόν οὐρανό ἀλλά ἀπό τήν γῆ μέ τόν ἴδιο τρόπο πού προῆλθε καί τό ἐκπεσμένο γένος μας, τό ὁποῖο λησμόνησε τήν ἴδια του τήν φύση. Ἡ Παναγία ὅμως ἀντιστάθηκε σέ κάθε κακία καί μέ πολλή εὐγνωμοσύνη ἄσκησε τήν ἀρετή καί παραδόθηκε

ἀπόλυτα στόν Θεό[3]. Θά μπορούσαμε λοιπόν νά ποῦμε ὅτι στό πρόσωπο τῆς Παναγίας ὑποστασιάζεται μέ τήν τελειότερη μορφή της ἡ δογματική ἔννοια τῆς ἀνθρώπινης συνεργίας. Ἡ Παρθένος, ὅπως παρατηρεῖ ὁ Καβάσιλας, δέν ἦταν ὅπως ἡ γῆ, πού συνετέλεσε, χωρίς ὅμως νά κάνει τίποτα στήν δημιουργία τοῦ ἀνθρώπου, πού προσφέρθηκε μόνο ὡς ὕλη στόν Δημιουργό, ἀλλά δέν ἔπραξε τίποτε ἄλλο. Ἡ Παρθένος ἐργάσθηκε καί πρόσφερε ἡ ἴδια στόν Θεό ὅλα ἐκεῖνα πού προσέλκυσαν τόν Δημιουργό στήν γῆ[4].

Μέ τήν ἐλεύθερη καί καθολική αὐτή προσφορά της στό σωτηριῶδες καί ἀνακαινιστικό ἔργο τοῦ Χριστοῦ κατέστη ἡ Παρθένος συναίτια καί μητέρα τῆς «καινῆς κτίσεως». «Πόθεν ἡ καινή κτίσις; Τίς ἠλλοίωσε τό πᾶν τόδε;», ἐρωτᾶ ὁ Καβάσιλας, καί συνεχίζει: Γιατί βέβαια ὁ οὐρανός δέχθηκε νέους ἀναγεννημένους πολίτες, πού τούς μετέφερε ἐκεῖ ἀπό τήν γῆ ἡ Παρθένος[5].

Τό πρόσωπο καί ὁ βίος τῆς Παρθένου ἔχουν ἐξέχουσα θέση στήν παρουσία καί τήν ζωή τῆς Ἐκκλησίας καί τῶν πιστῶν. Καί οἱ γιορτές τῆς Θεοτόκου, οἱ λεγόμενες Θεομητορικές γιορτές, περιέχουν ἔξοχα διδάγματα γιά τήν ζωή καί τήν ἀναστροφή τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας.

Στήν γιορτή τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, ἀλλά καί σέ κάθε γιορτή ἁγίας ἤ ἁγίου τῆς Ἐκκλησίας μας, κάνουμε κάτι πού φαίνεται παράδοξο· γιορτάζουμε τόν θάνατο. Καί τό κάνουμε αὐτό, ὄχι γιατί χαιρόμαστε γιά τόν θάνατο, ἀλλά γιατί χαιρόμαστε τήν δύναμη πού μᾶς παρέχει ἡ Ἐκκλησία νά τόν νικήσουμε. Γιορτάζουμε τόν θάνατο ὡς πρόσκαιρη κοίμηση. Τόν γιορτάζουμε ὄχι ὡς κάθοδο στόν ἅδη ἀλλά ὡς ἄνοδο στόν οὐρανό.

Ἰδιαίτερα ὅμως στήν γιορτή τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου γιορτάζουμε, ἤ ἀκριβέστερα πανηγυρίζουμε, τήν ἁγιότερη καί παραδοξότερη ἀνθρώπινη κοίμηση· τήν κοίμηση τῆς μητέρας τοῦ Θεοῦ, τῆς μητέρας τῆς Ζωῆς. Καί πανηγυρίζουμε τήν κοίμηση αὐτήν ὡς γεγονός πού ἀφορᾶ ὄχι μόνο τήν Παναγία ἀλλά καί ὅλους μας· ὅλους καί τόν καθένα μας.

Ὅλοι εἴμαστε θνητοί, ὅπως θνητή ἦταν καί ἡ Παναγία. Καί ὅλοι δεχθήκαμε τήν δωρεά τοῦ Θεοῦ νά ζήσουμε μέσα στήν Ἐκκλησία ὡς κοίμηση τόν θάνατο· δωρεά πού πρώτη ἔλαβε στήν ὑπόστασή της ἡ Παναγία μέ τήν πρόθυμη ἀνταπόκρισή της στήν πρόσκληση τοῦ Θεοῦ κατά τόν Εὐαγγελισμό, νά δεχθεῖ νά γεννηθεῖ ἀπό αὐτήν ὁ Χριστός: *«Ἰδού ἡ δούλη Κυρίου· γένοιτό μοι κατά τό ῥῆμά σου»*[6].

Μέ τήν ἀπόλυτη αὐτή ὑπακοή της ἡ Παναγία ρίζωσε μέσα στόν κόσμο τήν Ἐκκλησία ὡς θεανθρώπινη κοινωνία καί ἔκανε προσιτή σέ ὅλους μας τήν δωρεά τῆς νίκης ἐναντίον τοῦ θανάτου. Ἔτσι καί ἡ Πεντηκοστή, ἡ γενέθλιος ἡμέρα τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, ἀρχίζει οὐσιαστικά μέ τήν ἡμέρα τοῦ Εὐαγγελισμοῦ· ἀρχίζει μέ τήν ἡμέρα τῶν ἐγκαινίων τῆς κοινωνίας τῆς θεώσεως, μέσα στήν ὁποία ἀφανίζεται ὁ

θάνατος καί βασιλεύει ἡ ὄντως ζωή.

Ἄν ὁ Χριστός εἶναι αἴτιος τῆς σωτηρίας καί τοῦ ἁγιασμοῦ τοῦ κόσμου, ἡ Παναγία εἶναι ἡ «συναίτιος». Ἀλλά ὁ Χριστός, πού γεννήθηκε «ἐφάπαξ κατά σάρκα» ἀπό τήν Παναγία, γεννιέται ἔκτοτε διαρκῶς «κατά πνεῦμα» ἀπό ἀγάπη πρός τόν καθένα πού εἶναι πρόθυμος νά τόν δεχθεῖ· γίνεται βρέφος καί μορφοποιεῖται στόν πιστό μέ τίς ἀρετές[7]. Ἀντίστοιχα καί ὁ πιστός παίρνει πνευματικά τή θέση τῆς Παναγίας καί γίνεται μέ τήν χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μητέρα τοῦ Χριστοῦ, ὅπως γίνεται καί ἀδελφός του καί μέλος τοῦ ἴδιου τοῦ σώματός του μέ τήν εἴσοδό του στήν Ἐκκλησία καί τήν συμμετοχή του στό Βάπτισμα καί τήν Θεία Εὐχαριστία.

Ὁ ἴδιος ὁ Χριστός εἶπε: *«Μήτηρ μου καί ἀδελφοί μου οὗτοι εἰσιν οἱ τόν λόγον τοῦ Θεοῦ ἀκούοντες καί ποιοῦντες αὐτόν»*[8]. Μητέρα μου καί ἀδελφοί μου εἶναι αὐτοί πού ἀκούουν τόν λόγο τοῦ Θεοῦ καί τόν ἐφαρμόζουν. Ὅπως γιά τόν Χριστό, ἔτσι καί γιά τήν Παναγία καί γιά τόν κάθε πιστό, ὁ θάνατος δέν εἶναι τό τέλος τῆς ζωῆς του, δέν εἶναι ἀφανισμός του· εἶναι κοίμηση καί εἴσοδος σέ μία νέα ζωή· ζωή ἀληθινή, ζωή αἰώνια. Γι᾽ αὐτό καί ἡ Παναγία, ὅπως λέγεται καί στόν Κανόνα, πού ψάλλεται στήν Κοίμησή της, «θνήσκουσα, σύν τῷ Υἱῷ ἐγείρεται διαιωνίζουσα»[9]. Πεθαίνοντας δηλαδή, ἀνασταίνεται καί ζεῖ αἰώνια μέ τόν Υἱό της. Ὡς μητέρα τῆς Ζωῆς ζεῖ τήν αἰώνια ζωή μέ τόν Ἀρχηγό τῆς Ζωῆς. Ἔτσι καί ὁ πιστός πού ζεῖ μέ πίστη στόν Χριστό μέσα στήν Ἐκκλησία εἰσέρχεται μέ τόν θάνατό του σέ μία νέα προοπτική ἀθάνατης καί οὐράνιας ζωῆς.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. Βλ. Θεοτοκίον β΄ Ὠδῆς Κανόνος Ὄρθρου 8ης Ἰουνίου.

2. Βλ. Νικολάου Καβάσιλα, Εἰς τόν Εὐαγγελισμόν 5, στό Νικολάου Καβάσιλα, Ἡ Θεομήτωρ, Τρεῖς Θεομητορικές Ὁμιλίες, ἔκδ. Π. Νέλλα, Ἀθῆναι 1974, σ. 134-36.

3. Βλ. Νικολάου Καβάσιλα, Εἰς τήν Γέννησιν 6-7, ἔκδ. Π. Νέλλα, ὅ.π., σ. 64 κ.ἑ.

4. Βλ. Νικολάου Καβάσιλα, Εἰς τόν Εὐαγγελισμόν 2, ἔκδ. Π. Νέλλα, ὅ.π., σ. 122.

5. Βλ. Νικολάου Καβάσιλα, Εἰς τήν Κοίμησιν 3, ἔκδ. Π. Νέλλα, ὅ.π., σ. 170 κ.ἑ.

6. Λουκ. α΄ 38.

7. Βλ. Μαξίμου Ὁμολογητοῦ, Κεφάλαια διάφορα, 1, 8, PG 90, 1181AB.

8. Λουκ. η΄21.

9. Κοσμᾶ Μελωδοῦ, Κανών, ὠδή α΄.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΑΝΤΖΑΡΙΔΗΣ
Ὁμότιμος Καθηγητής Θεολογικῆς Σχολῆς ΑΠΘ

Ἀπό τόν «Εὐεργετινό»

ΠΕΡΙ ΤΑΠΕΙΝΟΦΡΟΣΥΝΗΣ ΣΤ΄

Α΄. ΑΠΟ ΤΟ ΓΕΡΟΝΤΙΚΟ

Εἶπε κάποτε κάποιος γέροντας πώς ἄν πεῖς σέ κάποιον «συγχώρεσέ με», ταπεινώνοντας τόν ἑαυτό σου, τότε καίεις τούς δαίμονες.

2) Ἄν ὁ γεωργός δέν ἔβαζε καλύμματα στά μάτια του ζώου γιά νά τοῦ σκεπάζει τά μάτια, τό ζῶο θά γύριζε πίσω καί θά ἔτρωγε τόν κόπο του. Ἔτσι λοιπόν καί ἐμεῖς λαμβάνουμε κατ᾽ οἰκονομία Θεοῦ καλύμματα, γιά νά μή βλέπουμε τά καλά πού κάνουμε καί νά ἐπαινοῦμε τούς ἑαυτούς μας καί ἐξαιτίας αὐτοῦ νά χάσουμε τό μισθό μας. Γιά χάριν αὐτοῦ ἀφηνόμαστε ἀπό τό Θεό νά ἔχουμε κάποτε ρυπαρούς λογισμούς καί νά βλέπουμε μόνο αὐτούς, ἔτσι ὥστε νά κατακρίνουμε τούς ἑαυτούς μας. Καί αὐτοί οἱ ρυπαροί λογισμοί γίνονται καλύμματα τῆς μικρῆς μας ἀγαθοσύνης, διότι ὅταν ὁ ἄνθρωπος κατηγορεῖ τόν ἑαυτό του, δέν χάνει τό μισθό του.

3) Ρωτήθηκε κάποτε κάποιος γέροντας τί εἶναι ἡ ταπείνωση καί ἀποκρινόμενος εἶπε:

- Ἡ ταπείνωση εἶναι μεγάλο θεϊκό ἔργο· ὁ δέ δρόμος τῆς ταπείνωσης εἶναι οἱ σωματικοί κόποι καί τό νά θεωρεῖς τόν ἑαυτό σου ἁμαρτωλό καί ὑπό κάτω ὅλων.

Τότε ὁ ἀδελφός ὁ ὁποῖος ἔκανε τήν ἐρώτηση εἶπε:

- Τί εἶναι τό ὑπό κάτω ὅλων;

Λέγει τότε ὁ Γέροντας:

- Τό νά μήν παρατηρεῖς τίς ἁμαρτίες τῶν ἄλλων παρά μόνο πάντοτε τίς δικές σου καί νά προσεύχεσαι ἀδιαλείπτως στό Θεό.

4) Κάποιος ἀδελφός ζοῦσε στό κοινοβιο καί βάσταζε ἐπάνω του ὅλα τά βάρη τῶν ἀδελφῶν καί κατηγοροῦσε ἀκόμα τόν ἑαυτό του μέχρι καί γιά πορνεία λέγοντας ὅτι αὐτός τό ἔχει κάνει. Μερικοί ἀπό τούς ἀδελφούς, οἱ ὁποῖοι ἀγνοοῦσαν αὐτή του τήν πράξη, ἄρχισαν νά γογγύζουν ἐναντίον του λέγοντες «πόσα κακά κάνει αὐτός καί δέν ἐργάζεται καθόλου;» Ὁ Ἡγούμενος ὅμως, ὁ ὁποῖος γνώριζε τήν πράξη του, ἔλεγε στούς ἀδελφούς:

- Προτιμῶ τό δικό του ψάθινο ἐργόχειρο, τό ὁποῖο πλέκει μέ ταπεινοφροσύνη, παρά ὅλα τά δικά σας, τά ὁποῖα φτιάχνετε μέ περηφάνεια.

Καί ἄν θέλετε θά σᾶς πληροφορήσω καί ἐκ Θεοῦ.

Διέταξε, λοιπόν, νά ἀνάψουν φωτιά καί τά ψάθινα ἐργόχειρα τῶν ἀδελφῶν, τά ὁποῖα ἔφεραν ἀνά τρία, καθώς ἐπίσης καί τό ἕνα τοῦ ἀδελφοῦ πού κατηγοροῦσαν, τά ἔριξαν μέσα στή φωτιά. Μόλις τά ἔριξαν στή φωτιά ὅλα αὐτά τῶν ἀδελφῶν κάπκαν ἀμέσως καί ἔμεινε μόνο αὐτό τοῦ ἀδελφοῦ. Ἀφοῦ τό εἶδαν αὐτό οἱ πρώην κατήγοροί του, φοβήθηκαν καί τοῦ ἔβαλαν μετάνοια καί ἔκτοτε τόν τιμοῦσαν ὡς πατέρα.

5) Κάποιος μοναχός ὁ ὁποῖος τραυματίστηκε ἀπό κάποιον, ἔβαλε μετάνοια σέ αὐτόν πού τόν εἶχε τραυματίσει.

6) Διηγήθηκε κάποιος γέροντας ὅτι δύο ἄνθρωποι ἦταν κοσμικοί καί ἀφοῦ συμφώνησαν μεταξύ τους ἔφυγαν ἀπό τόν κόσμο καί ἔγιναν μοναχοί. Κινούμενοι ἀπό ζῆλο καί χωρίς νά γνωρίζουν, εὐνούχισαν τούς ἑαυτούς τους γιά τή Βασιλεία τῶν οὐρανῶν, νομίζοντας ὅτι ἐφαρμόζουν τά λόγια τοῦ Εὐαγγελίου. Ὅταν ὅμως τό ἔμαθε αὐτό ὁ Ἀρχιεπίσκοπος, τούς χώρισε ἀπό τήν ἐκκλησιαστική κοινωνία. Αὐτοί ἀγανάκτησαν ἐναντίον του, νομίζοντας ὅτι καλά ἔκαναν. Πῆγαν λοιπόν στόν Ἀρχιεπίσκοπο Ἱεροσολύμων καί τοῦ εἶπαν τί εἶχε γίνει καί ἐκεῖνος τούς χώρισε καί αὐτός ἀπό τήν κοινωνία. Ἔπειτα πῆγαν στόν Ἀρχιεπίσκοπο Ἀντιοχείας καί ἐκεῖνος ἔκανε τό ἴδιο πράγμα καί ἀκολούθως πῆγαν καί πρός τόν Πάπα Ρώμης, ὡς πρῶτο τῇ τάξει, ἀλλά καί ἀπό ἐκεῖνο ἄκουσαν τά ἴδια πράγματα.

Ἀπορούμενοι, λοιπόν, μεταξύ τους ἔλεγαν ὅτι «αὐτοί χαρίζονται ὁ ἕνας πρός τόν ἄλλο, ἐπειδή μαζεύονται στίς συνόδους. Γι' αὐτό, λοιπόν, θά πᾶμε στόν Ἅγιο τοῦ Θεοῦ Ἐπιφάνιο τόν Ἐπίσκοπο Κύπρου καί ἐκεῖνος θά μᾶς πληροφορήσει, διότι αὐτός εἶναι προφήτης καί δέν ἐπηρεάζεται ἀπό πρόσωπον ἀνθρώπου. Καθώς, λοιπόν, μετέβηκαν καί πλησίασαν στήν πόλη, ἀποκαλύφθηκαν στόν Ἅγιο τά σχετικά μέ αὐτούς καί ἀφοῦ ἔστειλε κάποιο νά τούς προϋπαντήσει, τούς εἶπε νά μήν εἰσέλθουν οὔτε στήν πόλη. Τότε αὐτοί συνῆλθαν καί εἶπαν:

– Πράγματι ἐμεῖς κάναμε λάθος. Ἄς ποῦμε ὅτι ἐκεῖνοι ἀδίκως μᾶς χώρισαν ἀπό τήν κοινωνία, μήπως καί αὐτός ὁ Προφήτης; Ἰδού ὁ Θεός τοῦ ἀποκάλυψε τά σχετικά μέ ἐμᾶς. Καί ἄρχισαν νά κατηγοροῦν πολύ τούς ἑαυτούς τους. Βλέποντας, λοιπόν, ὁ Θεός ὅτι ταπεινώθηκε ἡ καρδία τους καί παραδέχονται τό σφάλμα τους, πληροφόρησε σχετικά τόν Ἅγιο Ἐπιφάνιο καί ἀφοῦ πῆγε ἀπό μόνος του, τούς ἐπανακάλεσε στήν πόλη. Ἀφοῦ τούς παρηγόρησε, τούς δέχθηκε ξανά στήν ἐκκλησιαστική κοινωνία καί ἔγραψε στόν Ἀρχιεπίσκοπο Ἀλεξανδρείας: «δέξαι τά τέκνα σου, διότι μετανόησαν ἀληθινά». Συμπέρανε, λοιπόν, ὁ γέροντας ὅτι αὐτή εἶναι ἡ θεραπεία τοῦ ἀνθρώπου καί αὐτό ἐπιθυμεῖ ὁ Θεός, νά ἀναλάβει ὁ ἄνθρωπος τήν εὐθύνη τοῦ σφάλματός του ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καί ἡ Χάρη τοῦ Θεοῦ πληροφορεῖ τούς ἀνθρώπους.

7) Κάποιος ἀδελφός βρισκόταν στά κελλιά καί ἦλθε σέ τέτοια ταπείνωση, ὥστε νά προσεύχεται πάντοτε λέγοντας: «Κύριε στεῖλε μου

κεραυνό, διότι ὅταν εἶμαι ὑγιής σέ παρακούω».

8) Κάποιος ἀδελφός πῆγε κάποτε σέ κάποιο γέροντα καί τόν ρώτησε:

- Πῶς εἶσαι πάτερ;

- Κακῶς· ἀπάντησε ὁ Γέροντας.

- Γιατί ᾽Αββᾶ; τοῦ λέει ὁ ἀδελφός.

- Κοίταξε, εἶπε ὁ Γέροντας, ἔχω δεκαοχτώ χρόνια πού στέκομαι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καί κάθε μέρα καταρώμενος τόν ἑαυτό μου λέγω *«καταραμένοι νά εἶναι αὐτοί πού παρεκλίνουν ἀπό τίς ἐντολές σου».*

᾽Αφοῦ τό ἄκουσε αὐτό ὁ ἀδελφός βγῆκε ἔξω πολύ ὠφελημένος ἀπό τήν ταπείνωση τοῦ Γέροντα.

᾽Απόδοση στή Δημοτική: ΣΤΕΛΙΟΣ ΣΟΛΕΑΣ
Θεολόγος

Ἀρχιμανδρίτη Ἰωήλ Νικολάου

ΦΛΟΓΕΡΟΣ ΚΗΡΥΚΑΣ ΚΑΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ

Κάθε χρόνο, στίς 24 Αὐγούστου ἡ Ἐκκλησία μας τιμᾶ τήν μνήμη ἑνός μεγάλου, κορυφαίου, ἐκπληκτικοῦ ἁγίου καί ὑπέροχου διδασκάλου, τοῦ ἁγίου ἐνδόξου ἱερομάρτυρος καί ἰσαποστόλου Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ. Καί μόνο ὁ τίτλος ἰσαπόστολος (δηλαδή ἴσος μέ τούς ἀποστόλους) δείχνει τί δάσκαλος ὑπῆρξε.

Εἶναι ἡ πιό δραστήρια, πρωτότυπη καί ἐπιβλητική φυσιογνωμία τοῦ Νεοελληνικοῦ Μαρτυρολογίου. Ἡ λαμπρότερη ἐκκλησιαστική καί ἐθνική φυσιογνωμία τοῦ 18ου αἰῶνα, μέ τήν ὁποία ἀσχολήθηκαν πάρα πολλοί συγγραφεῖς. Εἶναι, κατά τόν μακαριστό ἐπίσκοπο Φλωρίνης Αὐγουστῖνο Καντίωτη, «ἕνα πολυεδρικό διαμάντι πού κάθε πλευρά του ἀκτινοβολοῦσε τό ἴδιο φῶς, τό ἀνέσπερο φῶς τοῦ Ἀναστάντος Χριστοῦ». Τό βάθος τῆς ὕπαρξής του ἦταν καθαρά πνευματικό, εὐαγγελικό καί μεταφυσικό. Εἶναι πρεσβευτής τοῦ Θεοῦ, Ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀληθινός ἱεραπόστολος. Εἶναι, κατά τόν μακαριστό καθηγητή Μιχαήλ Τρίτο, «πάντα παρών στήν πιό θερμή γωνιά τῆς ψυχῆς κάθε Ἕλληνα γιά νά τήν ποτίζει καί νά τήν ζωογονεῖ». Ἑκατοντάχρονος γέροντας στίς ἀρχές τοῦ 19ου αἰῶνα, τρόφιμος στό Γηροκομεῖο Ἰωαννίνων, ὅταν ἐρωτήθηκε τί χαράκτηκε βαθύτερα στήν ψυχή του ἀπ' ὅσα εἶδε καί ἔζησε στήν πολύπειρη καί μακρόχρονη ζωή του ἀπάντησε «ὅταν μικρός ἄκουσα τή διδαχή τοῦ πατρο-Κοσμᾶ καί φίλησα τό χέρι του».

Εἶναι ἅγιος τοῦ τόπου μας, δάσκαλος τοῦ Γένους μας, μάρτυρας τῆς φυλῆς μας, καμάρι τῆς Ἑλλάδας, ἀετός τοῦ πνεύματος, εὐεργέτης τοῦ ἔθνους. Ἔζησε καί ἔδρασε στά μαῦρα χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας (1714-1779). Ὄργώσε σχεδόν ὅλη τήν Ἑλλάδα (Αἰτωλία καί Ἀκαρνανία, Ἄρτα, Πρέβεζα, Δυτική Μακεδονία: Κοζάνη, Γρεβενά, Καστοριά, Φλώρινα, Θεσσαλία, Χαλκιδική καί νησιά: Κέρκυρα, Κεφαλληνία, Ζάκυνθο, Λευκάδα καί μέχρι τά Δωδεκάννησα) καί ἰδιαίτερα τά μέρη τῆς Ἠπείρου καί τήν Ἀλβανία κάνοντας κηρύγματα καί χωρίς ὑπερβολή ἔσωσε τό γένος ἀπό τόν ἐκτουρκισμό. Μάθαινε τούς ἀνθρώπους ὅτι πρώτη προτεραιότητα στή ζωή εἶναι ἡ πίστη στο Χριστό καί τούς ἐνίσχυε γιά νά μένουν ἀκλόνητοι σ' αὐτή τή πίστη καί νά ἀγωνίζονται νά γίνουν καλύτεροι χριστιανοί. Καί γι' αὐτό του τό ἔργο στό τέλος τῆς ζωῆς του δοκίμασε τό μαρτύριο ὑπέρ τῆς πίστεως. Τόν ἀπαγχόνισαν οἱ Τοῦρκοι

στό Κολικόντασι τῆς Βορείου Ἠπείρου.

Γιατί ἔκανε αὐτό πού ἔκανε; Τί εἶχε νά κερδίσει; Ἀπό ἀγάπη. Ὁ ἄνθρωπος πού ἔχει ἀληθινή ἀγάπη δέν σκέφτεται τόν ἑαυτό του, οὔτε κόπους, οὔτε θυσίες, οὔτε ἀπειλές, οὔτε εἰρωνεῖες, οὔτε κινδύνους, οὔτε τίποτα.

Μέ τά πύρινα κηρύγματα, μέ τήν ἀκαταμάχητη δύναμη τῶν ἐπιχειρημάτων καί μέ τή φλόγα τῆς πίστης καί τῆς ἀγάπης ἀνέτρεπε ἰδέες, διαθέσεις καί συνήθειες. Ἔσπρωχνε τούς ἀνθρώπους σέ ριζικές ἀποφάσεις. Προκαλοῦσε, στά φοβερά ἐκεῖνα χρόνια, σεισμό στίς ναρκωμένες συνειδήσεις. Συμβούλευε τούς χριστιανούς νά ἐξομολογοῦνται πρίν τή Θεία Κοινωνία, νά νηστεύουν, νά σέβονται τήν Παναγία καί τούς Ἁγίους, νά ἐμπιστεύονται τήν Ἐκκλησία. Τόνιζε τήν ταπεινοφροσύνη, κατέκρινε τήν ὑπερηφάνεια, πολεμοῦσε τό μῖσος καί κατεδίκαζε τήν ἔχθρα. Καταπολεμοῦσε τήν πορνεία («καί σύ ἄνδρα νά φεύγεις τήν ξένη γυναίκα σάν τό φίδι»). Ἀγωνίστηκε γιά τήν ἐξάλειψη τῶν κοινωνικῶν ἀδικιῶν. Τόνιζε τήν σημασία τῆς οἰκογένειας, τήν ἱερότητα τοῦ γάμου, τήν ἰσότητα τῶν δικαιωμάτων τῶν δύο φύλων. Ἐπέμενε στήν ἀμοιβαία ἀγάπη, ἀλληλοσεβασμό καί ἀλληλοεκτίμηση τῶν μελῶν τῆς οἰκογένειας. Θεωροῦσε κύριο καθῆκον κάθε ἀνθρώπου τήν περίθαλψη τῶν πτωχῶν καί ὀρφανῶν καί τῶν παιδιῶν. Ὑποστήριζε τήν ἀργία τῆς Κυριακῆς καί τόνιζε τή σημασία τοῦ ἐκκλησιασμοῦ.

Ἡμέρωνε ἄγριους, καταπράϋνε ληστές, ἔκανε ἐλεήμονες τούς ἄσπλαγχους, εὐλαβεῖς τούς ἀνευλαβεῖς, τούς ἀμαθεῖς καί ἀγροίκους τούς ὁδηγοῦσε σέ μετάνοια καί σωτηρία. Συμφιλίωνε ἀνδρόγυνα, ἔκανε κλέφτες νά ἐπιστρέφουν τά κλοπιμαῖα, διεφθαρμένες γυναῖκες νά ζοῦν μέ ἐγκράτεια, πλούσιες γυναῖκες νά πωλοῦν τά κοσμήματά τους καί νά δίνουν τά χρήματα ἐλεημοσύνη. Ἔφερνε ἐσωτερική ἀναγέννηση, ξεσηκωμό καί ἀνάσταση τοῦ Γένους. Δίκαια μπορεῖ νά θεωρηθεῖ Παρηγορητής τοῦ Ἔθνους καί Πρόδρομος τῆς Ἐπανάστασης τοῦ ’21. Εὔστοχα χαρακτηρίστηκε: Ἄγγελος Λευτεριᾶς, ἀληθινός Ἐπαναστάτης, οὐσιαστικός Ἀνανεωτής, ὁ μεγαλύτερος, μετά τήν Ἅλωση τῆς Κων/πόλεως, Ἕλληνας.

ΓΙΑΤΙ ΕΦΤΙΑΧΝΕ ΠΟΛΛΑ ΣΧΟΛΕΙΑ;

Πρωταρχικό μέλημα τοῦ ἁγίου Κοσμᾶ ὑπῆρξε ἡ παιδεία τοῦ Γένους, γι’ αὐτό καί ἵδρυσε πολλά σχολεῖα. Δίδασκε: Ἀνοίξατε σχολεῖα νά διδάσκονται τά παιδιά γράμματα α΄) γιά νά «ξεστραβωθοῦμε», β΄) νά μήν γίνουν τά παιδιά «γουρουνόπουλα» μόνο τί θά φᾶμε καί τί θά πιοῦμε, γ΄) «ἀγρίεψε τό γένος μας ἀπό τήν ἀμάθεια καί καταντήσαμε θηρία», δ΄) προτιμήστε ἀπό τίς «βρύσες καί τά γεφύρια» τά σχολεῖα· εἶναι πιό σπουδαῖα καί πιό ἀναγκαῖα. Τήν παιδεία τήν ἤθελε χριστοκεντρική καί τά σχολεῖα θερμοκήπια ἀρετῆς καί χριστιανικῆς ζωῆς. Ἀξίζει νά μνημονεύσουμε μόνο ὅτι μετά ἀπό κήρυγμα καί παρακίνηση γιά κτίσιμο σχο-

λείου τοῦ ἁγίου Κοσμᾶ στό Λοῦρο Πρέβεζας Τοῦρκοι ἀξιωματοῦχοι πρόσφεραν χρήματα γιά νά κτισθεῖ ἑλληνικό σχολεῖο. Καί αὐτό λέει πολλά. Ἤ μᾶλλον δείχνει τί ἦταν ὁ ἅγιος Κοσμᾶς... Ἵδρυσε συνολικά 1100 Κατώτερα καί 210 Ἀνώτερα Σχολεῖα.

Ἐρώτημα: Γιατί τό ἔκανε αὐτό; Γιατί πᾶνε τά παιδιά μας στό σχολεῖο σήμερα;

Ἀπάντηση: Γιά νά βροῦν δουλειά, νά ἔχουν ψωμί νά φᾶνε, κυρίως γιά νά μποῦν στό δημόσιο.

Ἐκείνη τήν ἐποχή δέν ὑπῆρχε δημόσιο οὔτε δυνατότητα μετεκπαίδευσης στό ἐξωτερικό. «Ὅλα τά ’σκιαζε ἡ φοβέρα καί τά πλάκωνε ἡ σκλαβιά».

Ὁ ἅγιος Κοσμᾶς τό λέγει ξεκάθαρα: «τά σχολεῖα τά φτιάχνω διότι ἀνοίγουν τίς ἐκκλησίες καί ἀνοίγουν τά μοναστήρια». Τί σημαίνει αὐτό; Σημαίνει γεμίζουν οἱ ἐκκλησίες καί γεμίζουν τά μοναστήρια, ὄχι ἀπό χριστιανούς τουρίστες, ἀλλά ἀπό χριστιανούς πού ξέρουν γιατί πᾶνε στίς ἐκκλησίες καί γιατί πᾶνε στά μοναστήρια. Ἄν οἱ ἐκκλησίες καί τά μοναστήρια εἶναι στέκια σκοταδισμοῦ, τότε ὁ ἅγιος Κοσμᾶς ὁ Αἰτωλός εἶναι ὁ μεγαλύτερος σκοταδιστής τῆς νεώτερης Ἑλληνικῆς Ἱστορίας.

Ἐμεῖς, ὅμως, θεωροῦμε τόν ἅγιο Κοσμᾶ τόν μεγαλύτερο ἐκπρόσωπο τοῦ Νεοελληνικοῦ Διαφωτισμοῦ. Διότι ὁ ἅγιος Κοσμᾶς ἤξερε ὅτι τό μυαλό τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἕνας μῦλος πού δουλεύει ἀκατάπαυστα. Ἄν αὐτός ὁ μῦλος ἀλέθει καθαρό σιτάρι, τότε θά βγάλει ἀλεύρι νά φτιάξει ὁ ἄνθρωπος ψωμί καί νά ζήσει. Ἄν ὁ μῦλος ἀλέθει κοπριά, τότε ὁ μῦλος θά ξαναβγάλει κοπριά πού θά γεμίσει τό μυαλό τοῦ ἀνθρώπου μέ βρῶμα καί δυσωδία.

Γιά τόν ἅγιο Κοσμᾶ τό πιό καθαρό σιτάρι ἦταν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ καί ἡ προσευχή. Ἤξερε ὅτι, ἄν ὁ ἄνθρωπος δέν μάθει νά ἀλέθει τό λόγο τοῦ Θεοῦ, εἴτε διαβάζοντάς τον εἴτε προσευχόμενος στό Θεό, τότε ὄχι ἁπλῶς ἀχρηστεύει τό μῦλο τοῦ μυαλοῦ του ἀλλά καί τόν κάνει ὄργανο γιά νά καταντήσει ὁ ἄνθρωπος βόθρος. Καί βόθρος μπορεῖ νά εἶναι κάλλιστα ἕνας ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος ἔχει τελειώσει ὄχι ἁπλῶς τά σχολειάκια πού ἔφτιαξε ὁ ἅγιος Κοσμᾶς ἀλλά καί τά καλύτερα πανεπιστήμια τῆς Εὐρώπης.

Κάποιοι ἀναρχικοί γράψανε στήν Ἀθήνα ὅτι «τά ὄμορφα σχολεῖα ὄμορφα καίγονται». Τά παιδιά αὐτά πολύ σωστά ἔχοντας μπουχτήσει καί ἀπογοητευθεῖ ἀπό τά σχολεῖα πού δέν προσφέρουν κάτι βαθύτερο παρά μόνο πῶς θά δουλέψουνε ἕνα κομπιοῦτερ λένε ἕνα τέτοιο σχολεῖο εἶναι γιά κάψιμο. Καί ὁ ἅγιος Κοσμᾶς θά συμφωνοῦσε ἀπόλυτα μαζί τους, ὅτι ἕνα σχολεῖο πού δέν ἀνοίγει τίς ἐκκλησίες καί τά μοναστήρια εἶναι γιά κάψιμο.

Ὁ ἄνθρωπος γιά νά γίνει ἄνθρωπος, πρέπει τουλάχιστον νά ἀρχίζει καί νά τελειώνει τήν ἡμέρα, βάζοντας στό μῦλο τοῦ μυαλοῦ του τό

καθαρό σιτάρι τῆς προσευχῆς καί ὅταν ἀντί νά δώσει δύο ὧρες γιά νά μάθει τά δῆθεν νέα τῆς τηλεόρασης δίνει τουλάχιστον μία ὥρα γιά νά φρεσκάρει τά καλά νέα, τό εὐαγγέλιο, τήν καλή ἀγγελία ὅτι ὁ Θεός ἔγινε ἄνθρωπος γιά μᾶς, σύρθηκε στά δικαστήρια, καταδικάστηκε στόν πιό ἀτιμωτικό θάνατο, ἐμπαίχθηκε, σταυρώθηκε, κατέβηκε στόν τάφο γιά νά μᾶς μάθει τί εἶναι ἡ ἀγάπη. Καί ὅτι πρῶτα οἱ μαθητές, ὅπως μαρτυροῦν οἱ «Πράξεις τῶν Ἀποστόλων» καί οἱ «Ἐπιστολές» καί ἔπειτα τά ἑκατομμύρια τῶν ἁγίων ἀνά τούς αἰῶνες, μᾶς ἔδειξαν ὅτι τό θέλημα τοῦ Θεοῦ δέν εἶναι ἀνεφάρμοστο ἀλλά γιά ὅλες τίς ἐποχές καί γιά ὅλες τίς συνθῆκες εἶναι ὁ μοναδικός τρόπος νά χαρεῖ κανείς ἀληθινά τή ζωή του.

ΔΙΔΑΧΕΣ

Οἱ θαυμάσιες καί πολύτιμες Διδαχές τοῦ ἁγίου Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ εἶναι ἕνας θησαυρός ἀνεκτίμητης ἀξίας, ἕνα δεύτερο Εὐαγγέλιο. Σοφές, ἁπλές, λίγες ἀλλά μεστές. Ἐκεῖ μέσα βρίσκεις τά οὐσιώδη τῆς πίστεως καί τά ἀναγκαία τῆς σωτηρίας. Εἶναι τόσο δυνατά τά λόγια πού εἶπε ὁ ἅγιος Κοσμᾶς, ὥστε καί σήμερα ὁ χριστιανός πού τά διαβάζει φωτίζεται, συγκινεῖται, συναισθάνεται τά ἁμαρτήματά του, μετανοεῖ καί γίνεται πάλι ζωντανός χριστιανός καί εὐχαριστεῖ τό Θεό πού ἔστειλε στόν κόσμο ἕνα τέτοιο φλογερό κήρυκα τοῦ Εὐαγγελίου, πού καί ὕστερα ἀπό δυό αἰῶνες ἐξακολουθεῖ νά διδάσκει τό λαό. Ἔλεγε:

α΄) Νά προσέχετε ὅλα τά νοήματα τοῦ Εὐαγγελίου, γιατί εἶναι ὅλα μαργαριτάρια, διαμάντια, θησαυρός, πλοῦτος, χαρά, εὐφροσύνη καί αἰώνια ζωή.

β΄) Ψυχή καί Χριστός σᾶς χρειάζονται. Αὐτά τά δύο ὅλος ὁ κόσμος νά πέσει δέν μπορεῖ νά σᾶς τά πάρει, ἐκτός καί ἄν τά δώσετε μέ τό θέλημά σας. Αὐτά τά δύο νά τά φυλάγετε νά μήν τά χάσετε...

γ΄) Καθώς ἕνα χελιδόνι χρειάζεται δυό φτεροῦγες γιά νά πετᾶ στόν ἀέρα, ἔτσι καί ἐμεῖς χρειαζόμαστε αὐτές τίς δύο ἀγάπες: στό Θεό καί στούς ἀδελφούς του. Διότι χωρίς αὐτές εἶναι ἀδύνατο νά σωθοῦμε.

δ΄) Ἕξι μέρες νά ἐργάζεσθε γιά αὐτά τά κοσμικά καί γήινα πράγματα καί τήν ἁγία Κυριακή νά ἡσυχάζουμε καί νά ἀπέχουμε ἀπό αὐτά καί νά ἐργαζόμαστε τά οὐράνια. Δηλ. νά πηγαίνουμε στήν ἐκκλησία, νά διαβάζουμε τά βιβλία τῶν ἁγίων καί τό ἅγιο Εὐαγγέλιο, τί μᾶς παραγγέλλει ὁ Χριστός μας νά κάνουμε, νά στοχαζόμαστε τό θάνατο, τήν κόλαση, τόν Παράδεισο, ἀκόμα νά στοχαζόμαστε τήν ψυχή μας, πού εἶναι τό τιμιώτερο πρᾶγμα ἀπ' ὅλο τόν κόσμο, διότι ἄν τήν χάσουμε, τά χάσαμε ὅλα καί ἄν τήν κερδίσουμε, τά κερδίσαμε ὅλα.

Ἄς τελειώσουμε μέ τά ἑξῆς λόγια τοῦ ἁγίου Κοσμᾶ:

«Τοῦτο σᾶς λέγω πάλιν τώρα εἰς τό τέλος νά χαίρεστε καί νά εὐφραίνεστε, πώς ἀξιωθήκατε νά εἶσθε εὐσεβεῖς ὀρθόδοξοι χριστιανοί.

Ὁμοίως πάλιν νά κλαίγετε καί νά θρηνεῖτε διά τούς ἀσεβεῖς καί ἀπίστους καί αἱρετικούς ὅπου περιπατοῦνε εἰς τό σκότος, εἰς τάς χεῖρας τοῦ διαβόλου. Προσέχετε, ἀδελφοί μου, νά μήν ὑπερηφανεύεστε, νά μήν φονεύετε, νά μήν κλέφτετε, νά μήν κάμνετε ὅρκους, νά μήν λέγετε ψεύματα, νά μήν κατετρέχετε ὁ ἕνας τόν ἄλλον, νά μήν συκοφαντεῖτε, νά μήν στολίζετε ἐτοῦτο τό σῶμα τό βρώμικο, ὁπού αὔριον θά τό φᾶνε τά σκουλήκια, ἀλλά νά στολίζετε τήν ψυχή σας, ὁπού εἶναι τιμιωτέρα ἀπό ὅλον τόν κόσμον. Νηστεύετε τό κατά δύναμιν, προσεύχεσθε τό κατά δύναμιν καί νά ἔχετε τόν θάνατον πάντοτε ἐμπρός εἰς τά μάτια σας. Καί ἄλλος καλύτερος διδάσκαλος δέν εἶναι ἄλλος ἀπό τόν θάνατον.

»Δέν εἶμαι ἄξιος, ἀδελφοί μου, νά σᾶς διδάσκω καί νά σᾶς συμβουλεύω, πλήν ἀποτολμῶ καί παρακαλῶ τόν γλυκύτατόν μου Ἰησοῦν Χριστόν καί Θεόν νά στείλει οὐρανόθεν τήν χάριν καί τήν εὐλογίαν του, νά εὐλογήσει καί αὐτήν τήν χώραν καί ὅλα τά χωρία τῶν χριστιανῶν, νά εὐλογήσει τά σπίτια σας καί τά πράγματά σας καί τά ἔργα τῶν χειρῶν σας. Καί πρῶτον, ἀδελφοί μου, ἄμποτε νά εὐσπλαγχνισθεῖ ὁ Κύριος, νά συγχωρήσει τά ἁμαρτήματά σας καί νά σᾶς ἀξιώσει νά περάσετε ἐδῶ καλά, εἰρηνικά, ἠγαπημένα καί εἰς αὐτήν τήν ματαίαν ζωήν, καί μετά ταῦτα νά πηγαίνετε εἰς τόν παράδεισον, εἰς τήν πατρίδα μας τήν ἀληθινήν, νά χαίρεσθε καί νά εὐφραίνεσθε, νά δοξάζετε, νά προσκυνεῖτε Πατέρα, Υἱόν καί ἅγιον Πνεῦμα, Τριάδα ὁμούσιον καί ἀχώριστον». Ἀμήν.

Ἅγιε Κοσμᾶ, σέ παρακαλοῦμε νά μεσιτεύεις γιά μᾶς στό Χριστό νά φωτίζει τά μυαλά μας πρός εἰλικρινῆ καί συνεχῆ ἀναζήτηση τοῦ θελήματός Του.

Ἀρχιμανδρίτης ΙΩΗΛ ΝΙΚΟΛΑΟΥ

Ἱερομόναχου Ἰσαάκ

Ο ΑΓΙΟΣ ΠΑΪΣΙΟΣ ΕΠΙΣΚΕΠΤΕΤΑΙ ΤΗΝ ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ

Τό ἔτος 1977 κατόπιν προσκλήσεως ἀπό τήν τοπική Ἐκκλησία ἐπισκέφθηκε τήν Αὐστραλία μαζί μέ τόν ἡγούμενο τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Σταυρονικήτα π. Βασίλειο, γιά νά βοηθήση πνευματικά τούς ὁμογενεῖς τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Διηγήθηκε: «Πετώντας μέ τό ἀεροπλάνο γιά μιά στιγμή ἔνιωσα κάτι μέσα μου. Ρώτησα νά μάθω ποιά εἶναι ἡ χώρα πού φαίνεται ἀπό κάτω. Ἦταν ἡ Συρία. Ἔχει πολλή χάρι ἐξαιτίας τῶν ἀσκητῶν πού ἔζησαν στίς ἐρήμους της. Τό ἴδιο αἰσθάνθηκα καί γιά τούς Ἁγίους Τόπους.

»Ἀργότερα αἰσθάνθηκα μιά ψυχρότητα, μιά δαιμονική ἀκτινοβολία. Καί ἄκουσα τά μεγάφωνα τοῦ ἀεροπλάνου νά ἀνακοινώνουν ὅτι πετᾶμε πάνω ἀπό τό Πακιστάν.

»Στήν Αὐστραλία αἰσθανόμουν ὅτι ὁ τόπος ἐκεῖ ἀκόμη δέν ἔχει ἁγιασθῆ μέ μαρτυρικά αἵματα καί ὁσιακούς ἱδρῶτες, ἀλλά θά ἁγιασθεῖ».

Φιλοξενήθηκε στή Μελβούρνη ἀπό τόν μακαριστό π. Ἰωάννη Λιμογιάννη. Τήν ἡμέρα προετοίμαζε τόν κόσμο γιά τό μυστήριο τῆς ἐξομολογήσεως. Ἡ κόρη τοῦ π. Ἰωάννου, Δέσποινα, θυμᾶται: «Ἦταν σοφός ἄνθρωπος. Ἤξερε τά προβλήματά σου πρίν τοῦ μιλήσης. Μοσχομύριζε καί εὐωδίαζε ὅλος καί τό δωμάτιο πού ἔμενε. Ἡ φιλάσθενη μητέρα μου ἔλεγε: "Ἔχομε ἕναν ἅγιο μέσα στό σπίτι μας πού τό εὐλογεῖ. Ὅταν περπατᾶ δέν ἀκοῦς τά βήματά του. Εἶναι ἕνας ἄγγελος χωρίς φτερά. Ἔχει τήν θεία χάρι στό πρόσωπό του. Ἀπό τήν ἡμέρα πού ἦρθε στό σπίτι μας, αἰσθάνομαι τελείως καλά. Τοῦ βάζω καθαρές πετσέτες καί δέν τίς μεταχειρίζεται. Ἔχει μιά δική του μικρή πετσετούλα πού σκουπίζει τό πρόσωπό του καί ὅμως μοσχομυρίζει".

»Μᾶς συμβούλευε νά εἴμαστε ταπεινοί, νά προσευχώμαστε καί νά ζητᾶμε ἀπό τόν καλό Θεό νά δίνη λύσεις στά προβλήματά μας. Νά μήν προσπαθοῦμε νά τά λύσουμε μόνοι μας γιατί θά τά μπερδέψουμε περισσότερο. Ἡ μητέρα μου κράτησε σάν φυλαχτό τήν κουβέρτα πού σκεπάστηκε ὁ Γέροντας. Ὅταν ἦταν ἄρρωστη τυλιγόταν μ' αὐτήν καί αἰσθανόταν χάρι Θεοῦ πλούσια ἐπάνω της».

Ἀπό τό βιβλίο τοῦ Ἱερομόναχου Ἰσαάκ Βίος Γέροντος Παϊσίου τοῦ Ἁγιορείτου, Ἅγιον Ὄρος 2004, σελ. 236-239.

Ὁ π. Σπυρίδων Βανδῶρος, προϊστάμενος τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Νεκταρίου Μελβούρνης, πού μετέφερε τόν Γέροντα μέ τ᾽ αὐτοκίνητό του, ἀναφέρει τό ἑξῆς θαῦμα: «Ἕνας πατριώτης μου, ὁ Διονύσιος Σπηλιώτης ἀπό τό Ἀργοστόλι Κεφαλληνίας, 30 ἐτῶν τότε, νυμφευμένος μέ δύο παιδιά, ἔπαθε βαρύ ἐγκεφαλικό. Οἱ γιατροί εἶπαν ὅτι δέν θά ζήσει πολύ, καί ἄν ζήση θά παραμείνει φυτό. Πήγαμε μέ τόν Γέροντα στό Βασιλικό Νοσοκομεῖο Μελβούρνης, ὅπου νοσηλευόταν ὁ ἀσθενής. Ὁ Γέροντας τόν σταύρωσε πολλές φορές στό κεφάλι μέ ἕνα κογχύλι πού μέσα εἶχε Λείψανα τοῦ ἁγίου Ἀρσενίου τοῦ Καππαδόκου καί ἔκανε προσευχές. Ὁ ἀσθενής πρός ἔκπληξη τῶν γιατρῶν καί τῶν συγγενῶν σέ λίγες μέρες ἐπέστρεψε ὑγιής στό σπίτι του τελείως καλά καί ζεῖ μέχρι σήμερα στήν περιοχή Ντρομμάνα Μελβούρνης».

Ὁ τότε Πρωτοσύγκελλος τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς καί νῦν ἡγούμενος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Παναγίας Παντανάσσης, πανοσιολογιώτατος ἀρχιμανδρίτης Στέφανος, ἀναφέρει: «Τό πέρασμα τοῦ ἀειμνήστου Γέροντος ἀπό τήν Αὐστραλία ὑπῆρξε ἀθόρυβο, καί τοῦτο ἐπειδή ἦταν τότε στούς περισσοτέρους ἄγνωστος. Ἐκεῖνο τό ὁποῖο ἰδιαίτερα προκάλεσε τήν προσοχή μου ἦταν τό ἀκόλουθο γεγονός: Ἕνα ἀπόγευμα ἐπισκεφθήκαμε μετά τοῦ Γέροντος μικρόν ναόν. Τόν ἄφησα ἐντός τοῦ ναοῦ καί πῆγα στήν παραπλεύρως αἴθουσα διά κάποιαν ἐργασίαν. Μετά παρέλευσιν ὀλίγων μόνων λεπτῶν ἐπέστρεψα εἰς τόν ναόν, ὅπου εἶχα ἀφήσει τόν Γέροντα. Δέν ἦταν ἐκεῖ. Φώναξα τό ὄνομά του. Καμμιά ἀπάντησις. Ἐπανέλαβα τό ἴδιο δυό-τρεῖς φορές καί πάλιν σιωπή. Ἀνησύχησα. Ξαναφωνάζω τώρα σχεδόν ὅσον μοῦ ἦταν δυνατόν. Μετά ἀπό ὀλίγον, τόν βλέπω νά ἐξέρχεται πίσω ἀπό τά τελευταῖα καθίσματα τοῦ ναοῦ, σάν νά ἐρχόταν ἀπό κάποιον ἄλλον κόσμον... Τό συμπέρασμα: Ἐντός ὀλίγου χρονικοῦ διαστήματος, εἶχε πνευματικῶς ἀφοσιωθῆ στήν προσευχή. Τά χαρακτηριστικά τοῦ προσώπου του φαίνονταν ἀλλοιωμένα. Ἦταν σάν νά ἔβγαινε μέσα ἀπό ἕνα ἐξωκόσμιον τόπον τόν ὁποῖον ἐγνώριζε καλά καί ἐντός ἐλαχίστου μόνον χρόνου εἶχε τήν ἱκανότητα νά μεταφέρεται διά τῆς προσευχῆς. Φυσικά τό θέμα ἔμεινε ἀπό μέρους μου καί ἀπό μέρους του τελείως ἀσχολίαστο. Τότε κατάλαβα τήν πνευματικήν ἀξίαν του, ποιόν εἶχα δίπλα μου αὐτήν τήν στιγμή καί τό μέγεθος τοῦ πνευματικοῦ του ἀναστήματος. Τήν εὐχή του νά ἔχουμε. Μᾶς ἀγαποῦσε. Τόν νιώθουμε πλησίον μας. Στόν κανόνα μου κάνω εὐχή στό ὄνομά του».

Ἕλληνας τῆς Αὐστραλίας διηγήθηκε ὅτι ἐνῶ ὁ Γέροντας ἔβγαινε ἀπό τό Ἱερό μιᾶς ἐκκλησίας κάποια γυναίκα πῆγε νά πάρη τήν εὐχή του. Τῆς ἔκανε νόημα μέ τό χέρι του νά φύγη, τήν ἔδιωχνε. Ρώτησε ἀπορημένη:

- Ἐμένα, Γέροντα;

- Ναί.

- Γιατί; Τί ἔκανα;

- Νά πᾶς νά συμφιλιωθῆς πρῶτα μέ τήν ξαδέρφη σου καί μετά νἄρθης.

Ὄντως εἶχε γίνει παρεξήγηση καί δέν μιλοῦσαν μεταξύ τους.

Ὁ Γέροντας τόνισε τήν ἀνάγκη ἱδρύσεως μοναστηριῶν, γιά νά βοηθήσουν πνευματικά τούς ἀνθρωπους, πρίν προλάβουν οἱ Γιόγκι καί οἱ Πεντηκοστιανοί νά τούς παρασύρουν μέ τά ψεύτικα φῶτα τους.

Τό πέρασμά του ἀπό τήν μακρινή Ἤπειρο μέχρι σήμερα ἄφησε ἀνεξίτηλα ἴχνη στούς Ὀρθοδόξους Ἕλληνες. Ἔλεγε ἱερέας ἀπό τήν Αὐστραλία: «Αἰσθανόμαστε, σάν νά εὐλόγησε τά τέσσερα σημεῖα τοῦ ὁρίζοντα. Δικαιολογημένα οἱ Χριστιανοί πού τόν γνώρισαν σέβονται τή μνήμη του καί ἐπικαλοῦνται τήν χάρι καί τήν βοήθειά του».

Ἱερομόναχος ΙΣΑΑΚ

Κωνσταντίνου Σκουτέρη

Ο ΑΓΙΟΣ ΠΟΡΦΥΡΙΟΣ ΟΠΩΣ ΤΟΝ ΓΝΩΡΙΣΑ

Θά ἤθελα, πρίν ἀναφερθῶ σέ ὁρισμένα χαρακτηριστικά τῆς πνευματικῆς προσωπικότητος τοῦ μακαριστοῦ Γέροντος Πορφυρίου, νά διατυπώσω δύο δισταγμούς μου.

Ὁ πρῶτος δισταγμός εἶναι ὅτι δέν μποροῦμε εὔκολα νά μιλᾶμε γιά τά πνευματικά πράγματα, γιά τά πνευματικά πρόσωπα, γιά τούς φίλους τοῦ Θεοῦ. Γιά τούς ἁγίους μιλᾶνε μονάχα οἱ ἅγιοι, ἤ μιλᾶνε οἱ ἴδιοι οἱ ἅγιοι μόνοι τους. Ὑπάρχει λοιπόν ἕνας κίνδυνος, ὅταν ἐμεῖς μιλᾶμε γιά πρόσωπα τά ὁποῖα ἔχουν σφραγίσει τή ζωή πολλῶν συνανθρώπων μας, νά ἐκτραποῦμε σέ μιά φλυαρία. Νά λέμε πράγματα, τά ὁποῖα εἶναι ἐντελῶς ἐπιφανειακά, ἀκριβῶς γιατί γιά τά πνευματικά ἰσχύει αὐτό τό ὁποῖον λέγει ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος «νοῆσαι χαλεπόν, φράσαι δέ χαλεπώτερον». Πῶς μπορεῖ νά μιλήσει κανείς γι' αὐτό, τό ὁποῖο ἔζησαν τόσοι ἄνθρωποι κοντά στό Γέροντα Πορφύριο; Αὐτό δέν περνάει μέσα ἀπό μιά ραδιοφωνική ἐκπομπή. Τό λέω αὐτό, γιατί πρέπει νά τό ξέρουν οἱ ἀκροατές μας.

Θυμᾶμαι κάποτε μοῦ εἶχαν ζητήσει νά τούς πάω στό Γέροντα δύο ὑψηλά ἱστάμενα πρόσωπα (ὄχι Ἕλληνες). Μιλοῦσαν ἑλληνικά, ἔμειναν στό κελλάκι τοῦ παππούλη γιά μιά περίπου ὥρα καί μετά, ὅταν γυρίζαμε στήν Ἀθήνα, ρωτάει ὁ ἕνας τόν ἄλλον:

- Τί αἰσθάνεσαι;
- Χαρά, μεγάλη χαρά. Ἐσύ τί αἰσθάνεσαι;
- Χαρά, μεγάλη χαρά.

Αὐτή ἡ ἐμπειρία δέν περνάει ἀπό τό ραδιοφωνικό σταθμό. Δέν περνάει ἀπό τά κανάλια ἡ χαρά πού ἔζησαν καί πού ἔνοιωσαν ἑκατοντάδες, χιλιάδες ἄνθρωποι κοντά στόν παππούλη.

Ἑπομένως ἐμεῖς ἐδῶ κατά κάποιον τρόπο διακινδυνεύουμε κάτι. Ἀντί νά ζωγραφίσουμε τήν εἰκόνα τοῦ Γέροντος, ὅπως πρέπει, νά τήν παραχαράξουμε. Πρέπει νά ξέρουν οἱ ἀκροατές μας, ὅτι ἐμεῖς μιλᾶμε καί περνᾶμε τό λόγο μας μέσα ἀπό τήν ἀνθρώπινη μετριότητα. Χρησιμοποιοῦμε μιά γλῶσσα συμβατική. Λέμε μερικά πράγματα, ὅ,τι μέ τά τυφλά

Ἀπό τό βιβλίο τοῦ Κλείτου Ἰωαννίδη, Ὁ Γέρων Πορφύριος Μαρτυρίες καί ἐμπειρίες, ἔκδ. Ἱεροῦ Γυναικείου Ἡσυχαστηρίου Ἡ Μεταμόρφωσις τοῦ Σωτῆρος, Ἀθήνα 2009, σ. 203-207.

μάτια μας εἴδαμε. Τίποτε περισσότερο.

Αὐτό εἶναι ὁ πρῶτος δισταγμός μου. Ὅτι, δηλαδή, γιά τά πνευματικά δέν μποροῦμε νά μιλήσουμε εὔκολα.

Ὁ δεύτερος δισταγμός μου εἶναι ὅτι ὁ Γέροντας δέν ἤθελε, νά τό πῶ ἔτσι ἁπλᾶ, δημοσιότητες. Ἦταν ὁ ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος ζοῦσε στό κελλάκι του, στήν ἐκκλησία του. Ταπεινά. Ἥσυχα. Καί αὐτή ἀκριβῶς ἡ ἡσυχία, αὐτό τό βιώσας ἐν ἀπολύτῳ ἡσυχίᾳ, φαίνεται καί ἀπό τήν ἐκδημία του. Κανείς ξένος δέν ἦταν ἐκεῖ. Μόνο οἱ Καυσοκαλυβίτες. Πράγματι, ἐκδημία ἑνός ταπεινοῦ ἱερομονάχου.

Μ' αὐτούς λοιπόν τούς δύο δισταγμούς μπορῶ νά προχωρήσω καί νά πῶ κάτι.

Στό ἐρώτημα: Τί ἦταν ὁ Γέροντας;

Θά ἠμποροῦσε νά πεῖ κανείς κάτι πάρα πολύ ἁπλό. Ἦταν ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ. Καί τί θά πεῖ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ; Εἶναι μιά ἔκφραση, πού χρησιμοποιοῦμε καθημερινά. Λέμε: «Βρέ ἄνθρωπε τοῦ Θεοῦ!» Δέν ἦταν μ' αὐτή τήν ἔννοια ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ. Ἦταν «ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ» μέ τήν οὐσιαστική ἔννοια. Τί σημαίνει αὐτό; «Ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ» ὀνομαζόταν στήν Παλαιά Διαθήκη ὁ προφήτης. Καί «ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ» στήν Καινή Διαθήκη εἶναι ὁ ἅγιος. Πνεύματι Θεοῦ φερόμενοι ἄνθρωποι ἦταν οἱ ἄνθρωποι τοῦ Θεοῦ. Ὁ ἄρτιος ἄνθρωπος, πού λέει ὁ Παῦλος, ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ.

Ὁ ὅλος προσανατολισμός του ἦταν ὁ Θεός. Καί εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι στό γράμμα πού γράφει στά παιδιά του, ἀκριβῶς αὐτό τονίζει: «Εὔχομαι τά πνευματικά μου παιδιά νά ἀγαπᾶνε τό Θεό, πού εἶναι τό πᾶν». Αὐτή ἦταν ἡ μέριμνά του. Ὁ Θεός, πού εἶναι τό πᾶν. Τίποτα δέν μεσολαβοῦσε ἐνδιάμεσα. Τίποτα δέν διέκοπτε αὐτή τή σχέση, αὐτή τήν κοινωνία. Ἡ ὕπαρξή του ὁλόκληρη ἦταν ποτισμένη ἀπό τήν παρουσία τοῦ Θεοῦ. Τό κέντρο τοῦ ἐνδιαφέροντός του ἦταν ὁ Θεός. Τό μοναδικό του μέλημα: ὁ Θεός. Ὁ ἴδιος ἀγαποῦσε ἀφάνταστα νά μελετάει θεολογία. Δέν εἶχε σπουδάσει θεολογία. Ἤ μᾶλλον εἶχε σπουδάσει θεολογία στήν ἔρημο. Στό μεγάλο σχολειό τῆς ἐρήμου. Καί ἀγαποῦσε νά διαβάζει θεολογικά κείμενα. Τοῦ ἄρεσαν, ἐπί παραδείγματι ἀπό τήν ὑμνολογία οἱ τριαδικοί ὕμνοι. Ἤ ὕμνοι τοῦ Θεοκτίστου τοῦ Στουδίτου, π.χ. ἀπό τόν κανόνα εἰς τόν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν. Καί εἶναι χαρακτηριστικά αὐτά τά τροπάρια, πού τοῦ ἄρεσαν. Μπορῶ νά ἀναφέρω ἕνα: «Ἁγίῳ πνεύματι πᾶς τις θεῖος βλέπει καί προλέγει. Τερατουργεῖ ὕψιστα, ἐν τρισίν ἕνα Θεόν μέλπων. Εἰ γάρ καί τριλαμπεῖ μοναρχεῖ τό θεῖον».

Καί τό διάβαζε καί τό ξαναδιάβαζε καί χαιρόταν ἡ ψυχή του. Ἤ τό ἄλλο, γιά τόν Ἰησοῦ: «Ἰησοῦ γλυκύτατε, ψυχῆς ἐμῆς θυμηδία...».

Τό κέντρον τῆς ὑπάρξεώς του ἦταν ὁ Θεός. Ἔλεγε χαρακτηριστικά: «Ὁ Θεός εἶναι τῶν ἐφετῶν ἡ ἀκρότης, τό ἀτελεύτητο τέλος. Πολλά

πράγματα ἀγαπᾶμε, θέλομε πολλά πράγματα. Ὁ Θεός ὅμως εἶναι τῶν ἐφετῶν ἡ ἀκρότης».

Εἶχε, λοιπόν, τό θεῖο ἔρωτα, ὁ Γέροντας. Τό θεῖο ἔρωτα, πού πράγματι ἔχει πνευματική ἔννοια. Ὁ ἔρωτας ὁ θεῖος δέν ἔχει σχέσι μέ τόν ἀνθρώπινο ἔρωτα. Εἶναι ἄλλης τάξεως πραγματικότης. Ἄλλο γεγονός.

Καί αὐτός ὁ θεῖος ἔρως τόν ὁδηγοῦσε τελικά σέ τί; Στή δοξολογία τοῦ Θεοῦ. Δοξολογοῦσε συνεχῶς τό Θεό. Μάλιστα θά χρησιμοποιήσω ἕναν ὅρο τοῦ Ἁγίου Συμεών τοῦ Νέου Θεολόγου. Ἦταν μανιακή ἡ δοξολογία του.

Ὅταν δέχτηκε τή χάρι τοῦ Θεοῦ στά Καυσοκαλύβια, νεαρός ἀκόμα, γονάτισε καί φώναζε στήν ἔρημο: «Δόξα σοι ὁ Θεός, δόξα σοι ὁ Θεός». Μανιακά, μέ μανία.

Τό πρῶτο, λοιπόν, χαρακτηριστικό, ἔτσι, τῆς πνευματικῆς του προσωπικότητος εἶναι ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ.

Ἄν μπορῶ νά πῶ ἕνα δεύτερο: Ἦταν ὁ Γέροντας (εἶναι συνέπεια τοῦ πρώτου) ἐκκλησιοκεντρικός. Ἡ Ἐκκλησία ἦταν ἡ βάση τῆς ὅλης ζωῆς καί δραστηριότητός του. Μάλιστα τόν εἶχα δῆ πολλές φορές, ὅταν μιλοῦσε γιά τήν Ἐκκλησία, νά ἀναλύεται εἰς δάκρυα. Ἔτρεφε ἀπόλυτο σεβασμό στήν ἐπίσημη Ἐκκλησία. Ὁ ἐπίσκοπος ἦταν εἰς τόπον καί εἰς τύπον Χριστοῦ. Τόν στενοχωροῦσε ἀφάνταστα ὅταν ἔβλεπε νά κατηγοροῦν ἐπισκόπους. Νά γράφουν ἐναντίον τῶν ἐπισκόπων. Ὅ,τι καί νά εἶναι ὁ ἐπίσκοπος, εἶναι κεφαλή. Εἶναι εἰς τόπον καί εἰς τύπον Χριστοῦ. Αὐτό ἦταν ἱερή ὑπόθεση γιά τό Γέροντα.

Μιλοῦσε γιά τήν Ἐκκλησία. Καί πῶς τήν ἔβλεπε τήν Ἐκκλησία; Ἔλεγε χαρακτηριστικά: «Ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἄκτιστη». Γιατί εἶναι ἄκτιστη ἡ Ἐκκλησία; Γιατί ἡ Ἐκκλησία εἶναι θεανθρωπότης, εἶναι ὁ Θεός στήν Ἱστορία. Καί καλούμεθα καί μεῖς, οἱ πιστοί, νά γίνουμε ἄκτιστοι, νά γίνουμε μέτοχοι τῶν θείων ἐνεργειῶν τοῦ Θεοῦ, νά μποῦμε μέσα στό μυστήριο τῆς Θεότητος, νά ὑπερβοῦμε τήν κοσμικότητά μας, νά γίνουμε ὑπερβατικοί. Ἄκτιστη εἶναι ἡ Ἐκκλησία. Καί εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι αὐτό τό περνοῦσε πρακτικά. Δεχόταν ὅλους. Ἡ πόρτα του ἦταν ἀνοικτή γιά ὅλους. Δέν ἦταν προσωπολήπτης. Ὅποιος πήγαινε τόν δεχόταν, ὅπου κι ἄν ἀνῆκε. Ὁ ἴδιος δέν ἀνῆκε πουθενά. Ἀνῆκε στήν Ἐκκλησία. Καί δεχόταν ὅλους.

Βέβαια δέν ἔλεγε ὅλα σέ ὅλους. Γιατί; Διότι αἰσθανόταν πολλές φορές ὅτι δέν ἦταν ἕτοιμος κάποιος νά τοῦ πεῖ κάτι. Τότε δέν τό ἔλεγε. Περίμενε νά ἑτοιμαστεῖ γιά νά πεῖ κάτι. Δεχόταν ὅμως ὅλους ὁ Γέροντας. Καί εἶναι ἐντυπωσιακό, πάρα πολύ ἐντυπωσιακό, αὐτό τό ὁποῖο εἶπε τελειώνοντας τήν ἐπίγεια ζωή του. Τί εἶπε; Εἶπε τήν φράση τῆς προσευχῆς τοῦ Κυρίου, τῆς ἀρχιερατικῆς προσευχῆς τοῦ Χριστοῦ. *«Ἵνα ὦσιν ἕν»*. Μέ τά ἅγια χείλη του ἔκλεισε τήν ἐπίγεια ἱστορία του λέγοντας αὐτή τή φράση. *«Ἵνα ὦσιν ἕν»*. Τρομερή φράση.

Δηλαδή, ἡ προσευχή τοῦ Γέροντα εἶχε ταυτιστεῖ μέ τήν προσευχή τοῦ Χριστοῦ. Τί ἐννοοῦσε ὁ Γέροντας; Ἐννοοῦσε τά παιδιά του νά εἶναι ἕνα; Ἐννοοῦσε ἡ Ἐκκλησία ἡ Ὀρθόδοξος νά εἶναι ἕνα; Ἐννοοῦσε ὁ κόσμος, ἡ χριστιανωσύνη νά εἶναι ἕνα; Πάντως ὅ,τι κι ἄν ἐννοοῦσε, βλέπετε τό ἐκκλησιαστικό, τό ἐκκλησιοκεντρικό του φρόνημα.

Βέβαια πολλοί τόν εἶχαν παρεξηγήσει καί μάλιστα χρησιμοποιοῦσαν τό ὄνομά του γιά νά ποῦν δικές τους ἀπόψεις. Ὅπως μπορεῖ πιθανόν νά γίνει καί τώρα μετά τήν ἐκδημία του. Ὁ Γέροντας πάντως, ὅσοι τόν γνωρίσαμε μποροῦμε ἔτσι ἀψευδῶς νά βεβαιώσουμε ὅτι ἦταν πιστός στήν Ἐκκλησία.

Ἕνα ἀκόμη στοιχεῖο τῆς πνευματικῆς του προσωπικότητος εἶναι ὅτι ὁ Γέροντας ἦταν νηπτικός. Ἦταν ἀσκητής. Τό ταπεινό του ράσο, τό ταπεινό του φαγάκι! Τίποτ' ἄλλο. Ἀσκητής. Ξεκίνησε ἀπό τά Καυσοκαλύβια καί ὅταν ἦρθε στήν Ἀθήνα ἔφερε, ὅπως ἀπό πολλούς ἔχει λεχθεῖ, τήν ἔρημο στήν Ἀθήνα. Αὐτό εἶναι τό καινούργιο πού ἔκανε ὁ Γέροντας.

Ξέραμε τόν μοναχισμο, ξέραμε τήν ἀγγελική ζωή ἀπό τά βιβλία, ἀπό τά ἀσκητικά. Τήν εἴδαμε στό πρόσωπο τοῦ Γέροντος μέσα στήν Ἀθήνα. Νά σᾶς ἐξομολογηθῶ κάτι; Χρόνια πού τόν ἔβλεπα, εἶχα τήν ἐντύπωσι ὅτι ἔχω δίπλα μου, ἀπέναντί μου, ἕναν ἄγγελο. Ἔνσαρκο ἄγγελο. Αὐτό εἶναι ἡ μοναχική πολιτεία, ὁ ἀγγελικός βίος. Αὐτό τό ἔφερε ὁ Γέροντας στήν Ἀθήνα. Μέ τή νοερά προσευχή μέσα στήν Ὁμόνοια! Μάλιστα, μέσα στήν Ὁμόνοια τή νοερά προσευχή! Εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι τή νοερά προσευχή δέν τήν περιώριζε μονάχα στούς μοναχούς, ἀλλά πίστευε ὅτι καί οἱ ἄνθρωποι τοῦ κόσμου μπορεῖ νά τήν λένε. Πήγαινε κάποιος νά τόν δεῖ. Σταματοῦσε γιά λίγο καί ἔλεγε: «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ...». Ἤτανε ἡ ὅλη ζωή του μιά ἀδιάλειπτη προσευχή.

Βέβαια, νά πεῖ κανείς καί γιά τήν ταπείνωση, τήν ὑπακοή, τή νηστεία. Αὐτά εἶναι ἀκριβῶς στοιχεῖα τῆς προσωπικότητός του, πού τόν κάνουν πράγματι νηπτικό.

Ἰδιαίτερα γιά τήν ἀγάπη καί ὑπακοή του μπορῶ νά πῶ κάτι πού τό γράφει – ἄλλωστε – κι ὁ ἴδιος ὁ παππούλης στό γράμμα, πού ἀφήνει στά πνευματικά του παιδιά. Ἐπῆγε νά γίνει ἐρημίτης ἀπό ἀγάπη. Διάβασε τό βίο τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Καλυβίτου καί πῆγε ἀπό ἀγάπη στό Ἅγιον Ὄρος. Καί λέει ἐκεῖ ὅτι ἔκανε ὑπακοή στούς γεροντάδες του, ἄκρα ὑπακοή. Ἄκρα ὑπακοή.

Αὐτό τό «ἄκρα», σημαίνει αἷμα. Σημαίνει ἀγώνα. Δέν γίνονται τά πνευματικά ἀβασάνιστα. Τά πνευματικά δέν ἔρχονται ἔτσι. Καί θά πρέπει ἐδῶ νά προσθέσω ὅτι βέβαια ὁ Γέροντας δέν ἐπεδίωκε χαρίσματα. Ὄχι. Τήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ ἐπεδίωκε, τίποτ' ἄλλο. Ὁ σκοπός τοῦ μοναχοῦ, ὁ σκοπός τοῦ Χριστιανοῦ δέν εἶναι νά πάρει δωρεές ἀπό τό Θεό. Εἶναι ἡ ἀγάπη. Ἡ κίνηση αὐτή, ἡ ἔξοδος ἀπό τήν αὐτάρκεια. Ἡ

ἔξοδος αὐτή καί ἡ κοινωνία ἡ ἀγαπητική μέ τό Θεό. Αὐτό εἶναι, κι αὐτό ἔκανε ὁ Γέροντας. Τά χαρίσματα ἦλθαν μετά, δωρεές τοῦ Θεοῦ. Ἔτσι τά ἔβλεπε.

Τά χαρίσματα αὐτά εἶναι πράγματι καρπός πόνου καί ὑπομονῆς. Εἶχε τοῦ κοσμου τίς ἀρρώστειες. Δέν προσευχήθηκε ποτέ νά τόν κάνει καλά ὁ Θεός. Δέν προσευχήθηκε γιά τήν ἄνεσή του. Δοξολογοῦσε τό Θεό. Γιά ὅ,τι τοῦ ἔφερνε δοξολογοῦσε τό Θεό. Πονοῦσε πολύ, εἶχε πολλές ἀρρώστειες, ἀλλά δέν ζήτησε ἀπό τό Θεό νά τοῦ πάρει μιά ἀρρώστεια. Εἶναι χαρακτηριστικό αὐτό. Δείχνει ἕναν ἄνθρωπο, ὁ ὁποῖος ἔχει περάσει τά ἀνθρώπινα ὅρια. Ἐμεῖς πονᾶμε λίγο καί θέλομε νά φύγει ὁ πόνος ἀπό πάνω μας. Ὁ Γέροντας δέν εἶχε τέτοια νοοτροπία. Δοξολογοῦσε τό Θεό στόν πόνο του, γιατί πίστευε ἀπόλυτα ὅτι ἡ ζωή μας εἶναι περίοδος προετοιμασίας. Ἀπό δῶ πρέπει νά ἀρχίσουμε, ἔλεγε. Ἀπό τώρα πρέπει ν' ἀρχίσουμε.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΣΚΟΥΤΕΡΗΣ

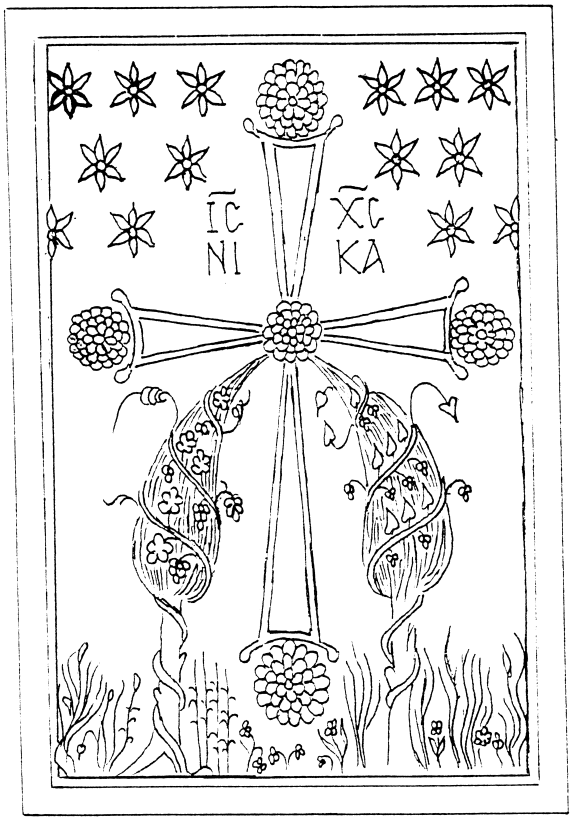

Ἀρχιμανδρίτη Ἐφραίμ Ἀριζονίτη

ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΓΕΙΑΣ ΠΟΡΕΙΑΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΩΣΗΦ ΤΟΥ ΣΠΗΛΑΙΩΤΟΥ

Μέν εἶχε σπουδάσει ὁ Γέροντάς μου Θεολογίαν. Ὅμως ἐθεολόγει μέ πολλήν βαθύτητα. Γράφει εἰς μίαν ἀπό τίς ἐπιστολές του ὅτι «ὁ ἀληθής Μοναχός, ὅταν ἐν τῇ ὑπακοῇ καί τῇ ἡσυχίᾳ καθαρίσῃ τάς αἰσθήσεις καί γαληνιάσῃ ὁ νοῦς καί καθαρισθῇ ἡ καρδία του, τότε λαμβάνει χάριν καί φωτισμόν γνώσεως καί γίνεται ὅλος φῶς, ὅλος νοῦς, ὅλος διαύγεια καί βρύει θεολογίαν, ὅπου ἄν γράφουν τρεῖς δέν προλαμβάνουν τό ρεῦμα τῆς χάριτος ὅπου βρύει κυματωδῶς καί σκορπίζει εἰρήνην καί ἄκραν ἀκινησίαν παθῶν εἰς ὅλον τό σῶμα. Φλογίζεται ἡ καρδία ἀπό θείαν ἀγάπην καί φωνάζει: Κράτει, Ἰησοῦ μου, τά κύματα τῆς χάριτός σου, ὅτι ἀναλύομαι ὡσεί κηρός. Καί ὄντως ἀναλύεται μέ βαστάζων. Καί ἁρπάζεται ὁ νοῦς εἰς τήν θεωρίαν, καί γίνεται σύγκρασις, καί μετουσιοῦται ὁ ἄνθρωπος, καί γίνεται ἕνα μέ τόν Θεόν, ὥστε νά μή γνωρίζῃ ἤ νά χωρίζῃ ἑαυτόν, καθώς ὁ σίδηρος εἰς τό πῦρ, ὅταν ἀνάψῃ καί ἀφομοιωθῇ εἰς τό πῦρ».

Ἀπό τά λόγια του αὐτά φαίνεται ὅτι ὁ θεῖος γνόφος, τόν ὁποῖον καταυγάζει τό ἄκτιστον φῶς, δέν τοῦ ἦτο ἄγνωστος καί ἀπρόσιτος περιοχή, ἀλλά τόν ἐγνώριζεν ὡς χῶρον καί τρόπον παρουσίας Θεοῦ, ὡς μυστήριον ἀπόρρητον, ὡς φῶς ὑπέρλαμπρον καί ὑπερφανέστατον. Καί τοῦτο διότι ὁ Γέροντάς μου ἐγνώριζε νά προσεύχεται. Πολλές φορές, ὅταν ἔβγαινε ἀπό τήν πολύωρον καρδιακήν του προσευχήν, ἐβλέπαμε τό πρόσωπόν του ἀλλοιωμένο καί φωτεινόν. Δέν εἶναι διόλου θαυμαστόν τό ὅτι τό φῶς ἐκεῖνο μέσα εἰς τό ὁποῖον ἐλούζετο συνεχῶς ἡ ψυχή του κατά καιρούς περιέλουε ἐμφανῶς καί τό σῶμα του. Ἐξ ἄλλου τό φωτοστέφανον τῶν Ἁγίων δέν εἶναι τίποτε ἄλλο παρά αὐτή ἡ ἀνταύγεια τοῦ ἀκτίστου φωτός τῆς χάριτος, ὅπου λάμπει καί χρυσαυγίζει μέσα τους.

Ἡ ἁγνότης τοῦ Γέροντος ἦτο κάτι τό θαυμαστόν. Ἐνθυμοῦμαι, ὅταν ἔμπαινα τό βράδυ εἰς τό κελλάκι του, εὐωδίαζεν ὅλο. Ἡ δέ ὀσμή τῆς προσευχῆς του αἰσθανόμουν νά διαποτίζη ὅ,τι τόν περιέβαλεν ἐπηρεάζοντας ὄχι μόνον τίς ἐσωτερικές ἀλλά καί τίς ἐξωτερικές μας αἰσθήσεις. Ὅταν μᾶς ὡμιλοῦσε διά τήν ἁγνότητα ψυχῆς καί σώματος, ἔφερνε πάντοτε ὡς παράδειγμα τήν Παναγίαν μας.

– Δέν ἠμπορῶ νά σᾶς περιγράψω, ἔλεγε, πόσον ἀρέσκει στήν Πανα-

γία μας ἡ σωφροσύνη καί καθαρότητα. Ἐπειδή αὐτή εἶναι ἡ μόνη ἁγνή Παρθένος δι' αὐτό καί ὅλους τέτοιους μᾶς θέλει καί ἀγαπᾶ. Καί πάλιν ἔλεγε· δέν ὑπάρχει ἄλλη θυσία πλέον εὐώδης πρός τόν Θεόν, ὅσον ἡ ἁγνότης τοῦ σώματος, ὅπου ἀποκτᾶται μέ αἷμα καί ἀγώνα φρικτόν. Καί κατέληγε· βιασθῆτε ὅθεν καθαρεύοντες τήν ψυχήν καί τό σῶμα· μή δέχεσθε ποσῶς αἰσχρούς λογισμούς...

Τέλος, ἦλθε καί ὁ καιρός τῆς ἀναχωρήσεώς του. Τόν θάνατον τόν ἀνέμενε εἰς ὅλην του τήν ζωήν. Διότι ἡ παραμονή του ἐδῶ ἦτο κόπος καί πόνος καί ἀγώνας. Ἐλαχταροῦσε ἡ ψυχή του ἀνάπαυσιν· καί τό σῶμα του ἐπίσης. Καί εἰς ἡμᾶς, παρ' ὅτι ἀπ' ἀρχῆς μᾶς εἶχεν ἐμφυτεύσει ἔντονον τήν μνήμην τοῦ θανάτου, ἔκαμε πολύ ἰσχυράν ἐντύπωσιν ἡ ἐξοικείωσίς του μέ τό «φοβερώτατον τοῦ θανάτου μυστήριον». Ἔδειχνεν ὅτι ἑτοιμάζεται διά πανήγυριν. Τόσον ἡ συνείδησίς του τόν ἐπληροφόρει περί τοῦ θείου ἐλέους. Ὅμως τίς τελευταῖες ἡμέρες ἔκλαυσε πάλιν πέραν τοῦ συνηθισμένου. Τοῦ λέγει ὁ Γέρο Ἀρσένιος, νά τόν παρηγορήση: «Γέροντα, τόσους κόπους, τόσην προσευχήν ἐκάματε εἰς ὅλην σας τήν ζωήν, τόσα κλάματα πάλιν κλαῖτε;». Τόν ἐκύτταξε ὁ Γέροντας καί ἀναστέναξε: «Ἔ, Γέρο Ἀρσένιε, ἀλήθεια εἶναι αὐτά πού εἶπες, ἀλλά ἄνθρωπος εἶμαι. Μήπως γνωρίζω ἄν ἦσαν ἀρεστά ὅσα ἔπραξα εἰς τόν Θεόν μου. Αὐτός Θεός εἶναι· δέν κρίνει καθώς ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι. Καί μήπως θά ξαναγυρίσωμε πάλιν ἐδῶ διά νά κλαύσωμεν; Ὅ,τι προλάβη τώρα ὁ καθένας μας. Ὅσον πενθήση καί κλαύση, τόσον θά παρακληθῆ».

Ἡ ἀγάπη του πρός τήν Παναγίαν μας εἶναι ἀνωτέρα πάσης περιγραφῆς. Μόνον πού ἀνέφερε τό ὄνομά της τά μάτια του ἔτρεχαν. Τήν παρακαλοῦσε ἀπό καιρόν, νά τόν πάρη, νά ξεκουρασθῆ. Καί τόν εἰσήκουσεν ἡ Παντάνασσα. Τόν ἐπληροφόρησε ἕνα μῆνα πρίν διά τήν ἀναχώρησίν του. Μέ ἐκάλεσε τότε ὁ Γέροντας καί μοῦ ὑπέδειξε τί νά ἑτοιμάσω. Ἐπεριμέναμε.

Τήν παραμονήν τῆς κοιμήσεώς του – 14 Αὐγούστου 1959 – ἐπέρασε νά τόν ἰδεῖ ὁ κ. Σχοινᾶς ἀπό τόν Βόλον· ἦσαν γνώριμοι πολύ.

– Τί κάμετε, Γέροντα, τοῦ λέγει, πῶς ἔχει ἡ ὑγεία σας;

– Αὔριον, Σωτήρη, ἀναχωρῶ διά τήν αἰωνίαν πατρίδα. Ὅταν ἀκούσης τίς καμπάνες, νά ἐνθυμηθῆς τόν λόγον μου.

Τό βράδυ εἰς τήν ἀγρυπνίαν τῆς Κοιμήσεως τῆς Παναγίας μας ὁ Γέροντας συνέψαλλε ὅσον ἠδύνατο μέ τούς Πατέρες. Εἰς τήν Θείαν Λειτουργίαν τήν ὥραν πού ἐκοινώνησε τά Ἄχραντα Μυστήρια εἶπε: «ἐφόδιον ζωῆς αἰωνίου». Ξημέρωσε 15η Αὐγούστου. Ὁ Γέροντας κάθεται στήν μαρτυρική του πολυθρονίτσα στήν αὐλή τοῦ ἡσυχαστηρίου μας. Περιμένει τήν ὥραν καί τήν στιγμήν. Εἶναι σίγουρος διά τήν πληροφορίαν πού τοῦ εἶχε δώσει ἡ Παναγία μας, ἀλλά βλέποντας τήν ὥραν νά περνᾶ καί τόν ἥλιον νά ἀνεβαίνη τοῦ ἔρχεται κάτι ὡσάν στενοχώρια, ὡσάν ἀγωνία διά τήν βραδύτητα. Εἶναι ἡ τελευταία ἐπίσκεψις

τοῦ Πονηροῦ. Μέ φωνάζει καί μοῦ λέγει: «Παιδί μου, γιατί ἀργεῖ ὁ Θεός νά μέ πάρη; Ὁ ἥλιος ἀνεβαίνει καί ἐγώ ἀκόμη εἶμαι ἐδῶ!» Βλέποντας ἐγώ τόν Γέροντά μου νά λυπῆται καί σχεδόν νά ἀδημονῆ, τοῦ λέγω μέ θάρρος: «Γέροντα μή στενοχωρῆστε, τώρα ἐμεῖς θά κάνωμε "εὐχή" καί θά φύγετε». Ἐσταμάτησαν τά δάκρυά του. Οἱ πατέρες, ὁ καθένας τό κομποσχοίνι του καί ἔντονον τήν εὐχήν. Δέν ἐπέρασε ἕνα τέταρτο καί μοῦ λέγει: «Κάλεσε τούς Πατέρες νά βάλουν μετάνοιαν, διότι φεύγω». Ἐβάλαμε τήν τελευταία μετάνοιαν. Ἔπειτα ἀπό λίγο ἐσήκωσε τά μάτια του ὑψηλά καί ἔβλεπε ἐπιμόνως ἐπί δύο λεπτά περίπου. Κατόπιν γυρίζει, καί πλήρης νηφαλιότητος καί ἀνεκφράστου ψυχικοῦ θάμβους μᾶς λέγει: «Ὅλα ἐτελείωσαν, φεύγω, ἀναχωρῶ, εὐλογεῖτε!». Καί μέ τίς τελευταῖες λέξεις ἔγειρε τό κεφάλι του δεξιά· ἀνοιγόκλεισε δύο – τρεῖς φορές ἤρεμα τό στόμα· καί αὐτό ἦταν. Παρέδωσε τήν ψυχήν του εἰς χεῖρας Ἐκείνου, τόν ὁποῖον ἐπόθησε καί ἐδούλευσεν ἐκ νεότητος.

Θάνατος ὄντως ὁσιακός. Εἰς ἡμᾶς ἐσκόρπισε ἀναστάσιμον αἴσθησιν. Ἐμπροστά μας εἴχαμε νεκρόν καί ἤρμοζε πένθος, ὅμως μέσα μας ἐζούσαμε ἀνάστασιν. Καί τοῦτο τό αἴσθημα δέν ἔλειψε πλέον· μέ αὐτό συνοδεύεται ἔκτοτε ἡ ἐνθύμησις τοῦ ἀειμνήστου ἁγίου Γέροντος.

Ἐπειδή αὐτή καθ' ἑαυτήν ἡ ζωή του ὑπῆρξε δι' ἡμᾶς γραπτή καί προφορική διδασκαλία· ἐπειδή καί ἐγνωρίσαμεν ἐξ ἰδίας πείρας τήν δύναμιν τῶν λόγων του· καί ἐπειδή ὑπό πολλῶν πιεστικῶς ἀπό ἐτῶν παρακαλούμεθα νά γράψωμεν περί τοῦ ἁγίου Γέροντος· ἰδού ὅπου διά τῆς παρούσης ἐπιμελείας δίδομεν εἰς αὐτόν τόν ἴδιον τήν δυνατότητα νά ὁμιλήση διά μέσου τῶν ἐπιστολῶν του. Ὁ Γέρων Ἰωσήφ ἦταν ἀγράμματος κατά κόσμον – μόλις Δευτέρας Δημοτικοῦ. Ὅμως ἦτον σοφός περί τά θεῖα. Θεοδίδακτος. Τό πανεπιστήμιον τῆς ἐρήμου τοῦ ἔμαθεν ἐκεῖνα τῶν ὁποίων κυρίως ἔχομεν ἀνάγκην, τά οὐράνια. Γνωρίζομεν ὅτι θά ὠφεληθοῦν οἱ ἐν κόσμῳ τόν ἀγώνα τόν καλόν ἀγωνιζόμενοι· ἐάν ὠφεληθοῦν καί τινες ἄλλοι, αὐτό ὁ Κύριος τό γνωρίζει, καί ἄς κάμη ὡς εὐδοκεῖ ἡ ἀγαθότης Του. Πάντως τά τοιαῦτα μήτε εὐκόλως ἀκούονται, χωρίς γενναῖον φρόνημα, μήτε καί γίνονται πρᾶξις, χωρίς ἀγώνα καί κόπον πολύν...

Ἀρχιμανδρίτης ΕΦΡΑΙΜ ΑΡΙΖΟΝΙΤΗΣ

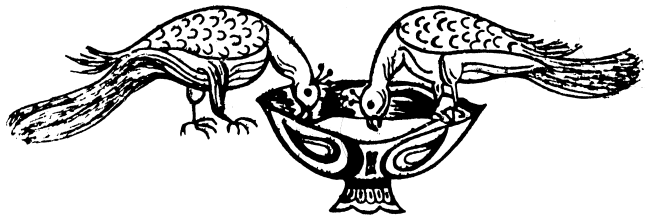

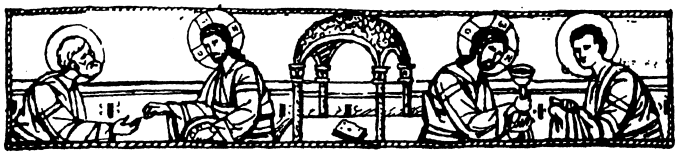

Ἀρχιμανδρίτη Κύριλλου Κωστόπουλου

ΘΕΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΚΟΡΩΝΟΪΟΣ

Μεταξύ τῶν θεοσύστατων Μυστηρίων, μέσω τῶν ὁποίων ὁ ἄνθρωπος καθίσταται πραγματικό μέλος τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας μας καί ἐπιτυχάνει τήν σωτηρία του, συγκαταλέγεται καί τό Μυστήριο τῶν Μυστηρίων, ἡ Θεία Κοινωνία. Ὁ Ἴδιος ὁ Θεάνθρωπος Κύριος εἶπε στούς Μαθητές Του, ὀλίγον πρό τοῦ σωτηρίου Πάθους Του, κατά τόν Μυστικό Δεῖπνο: *«Λάβετε φάγετε τοῦτόο ἐστιν τό σῶμα μου [...] Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες, τοῦτο γάρ ἐστιν τό αἷμά μου»* (Ματθ. κς΄26-28). Μέ αὐτούς τούς λόγους ὁ Ἰησοῦς Χριστός παρέδωσε τό Μυστήριο τῆς Θείας Εὐχαριστίας καί ἐπιβεβαίωσε ὅτι μέσα στό ἅγιο Ποτήριο ὑπάρχει τό Σῶμα καί τό Αἷμα Του καί ὄχι ἁπλῶς ψωμί καί κρασί. Προηγουμένως εἶχε διακηρύξει ὅτι *«ὁ τρώγων μου τήν σάρκα καί πίνων μου τό αἷμα ἔχει ζωήν αἰώνιον [...] ἐν ἐμοί μένει κἀγώ ἐν αὐτῷ»* (Ἰωάν. ς΄54, 56).

Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός διασαφηνίζει ὅτι *«οὐκ ἔστι τύπος ὁ ἄρτος καί ὁ οἶνος τοῦ σώματος καί αἵματος τοῦ Χριστοῦ -μή γένοιτο- ἀλλ' αὐτό τό σῶμα τοῦ Κυρίου τεθεωμένον»* (PG 94, 1148A). Ἐνῶ ὁ Ἅγιος Κύριλλος Ἱεροσολύμων διδάσκει ὅτι, μεταλαμβάνοντας τοῦ Σώματος καί Αἵματος τοῦ Χριστοῦ, γινόμαστε σύσσωμοι καί σύναιμοι μέ Αὐτόν, ἀλλά καί Χριστοφόροι (Βλ. PG 33, 1100A). Ἔτσι τά σώματά μας γίνονται «μέλη Χριστοῦ» (Α΄ Κορ. ς΄15).

Τά δῶρα, τά ὁποῖα, κατά τήν εὐαγγελική παράδοση, προσάγει τό πιστό μέλος τῆς Ἐκκλησίας γιά τήν ἐπιτέλεση τοῦ Μυστηρίου τῆς Θείας Εὐχαριστίας εἶναι ὁ ἄρτος καί ὁ οἶνος. Μέσω αὐτῶν προσφέρει ὁλόκληρη τήν ζωή του, τόν πολιτισμό του, τόν κόπο του, τήν ψυχοσωματική ὕπαρξή του. Ἀκολούθως, ὁ Θεάνθρωπος Κύριος τοῦ ἀντιπροσφέρει τόν Ἴδιο τόν Ἑαυτό Του, τό Σῶμα καί τό Αἷμα Του, *«ὅλος ἐν ὅλοις ἅμα πληρέστατος, καί τό καθ' ἕκαστον ὁλόκληρος, ὅλος καί ἀνελάττωτος»* (Μάξ. Ομ. PG 91, 1285D). Ὁ δέ Δοσίθεος Πατριάρχης Ἱεροσολύμων ὁμολογεῖ: «Ἐν τῇ θείᾳ Εὐχαριστίᾳ πιστεύομεν παρεῖναι τόν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν οὐ τυπικῶς, οὐδ' εἰκονικῶς, οὐδέ χάριτι ὑπερβαλλούσῃ, ὡς ἐν τοῖς λοιποῖς μυστηρίοις ... Ἀλλ' ἀληθῶς καί πραγματικῶς, ὥστε μετά τόν ἁγιασμόν τοῦ ἄρτου καί τοῦ οἴνου μεταβάλλεσθαι [...] τόν μέν ἄρτον εἰς αὐτό τό ἀληθές τοῦ Κυρίου Σῶμα [...] τόν δέ οἶνον μεταποιεῖσθαι καί μετουσιοῦσθαι εἰς αὐτό τό ἀληθές τοῦ Κυρίου αἷμα» (Ὁμολογία, ὅρος 17, Ι. Καρμίρη, Δογμ. Συμβ., τ. 2, σ. 761).

Ἐξ ὅλων αὐτῶν συνάγεται ὅτι μέσω τοῦ καθαγιασμοῦ, διά τοῦ ἐπι-

σκόπου ἤ τοῦ πρεσβυτέρου, τῶν Τιμίων Δώρων καί τῆς ἐπικλήσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, μεταβάλλονται τῇ δυνάμει καί ἐνεργείᾳ Αὐτοῦ, ὁ ἄρτος καί ὁ οἶνος ἀληθῶς καί πραγματικῶς στό Σῶμα καί στό Αἷμα τοῦ Θεανθρώπου Κυρίου, ἔστω καί ἄν -κατά θειάν παραχώρησιν, γιά τήν ἀνθρώπινη ἀδυναμία μας- φαίνεται ὡς κοινός ἄρτος καί οἶνος κατά τήν ἐξωτερική ἐμφάνιση καί τήν γεύση.

Τό Ποτήριο εἶναι κοινό, γιατί μέσα ἐκεῖ ἑνώνονται οἱ πιστοί Χριστιανοί στό Ἕνα Σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός μέ σαφήνεια διδάσκει ὅτι λέγεται καί εἶναι ὄντως «Κοινωνία» ἡ μετάδοσις τοῦ Σώματος καί Αἵματος τοῦ Χριστοῦ, ἐπειδή μέσῳ αὐτῆς ἀφ' ἑνός κοινωνοῦμε καί μετέχουμε «τῆς σαρκός τε καί τῆς θεότητος» Αὐτοῦ, ἀφ' ἑτέρου ἑνωνόμαστε καί κοινωνοῦμε μεταξύ μας οἱ συμμετασχόντες σέ αὐτήν. Καί διευκρινίζει: *«Ἐπεί γάρ ἐξ ἑνός ἄρτου μεταλαμβάνομεν, οἱ πάντες ἕν σῶμα Χριστοῦ καί ἕν αἷμα καί ἀλλήλων μέλη γινόμεθα σύσσωμοι Χριστοῦ χρηματίζοντες»* (PG 94, 1153A).

Ὡς ἐκ τούτων εἶναι δυνατόν νά διανοηθεῖ ὁ πιστός Χριστιανός ὅτι ἠμπορεῖ νά δεχθεῖ τόν ἰό πού ἔφερε ὁ πρό αὐτοῦ κοινωνήσας; Ὁ Ἴδιος ὁ Χριστός εἶναι Αὐτός, ὁ Ὁποῖος, διά τῆς Θείας Κοινωνίας εἰσέρχεται ἐντός σου, καί θά ὑπάρξει περίπτωση νά ἐπιζήσει ὁ κορωνοϊός ἤ ἄλλος ἰός; Εἶναι δυνατόν τό «Ποτήριον τῆς ζωῆς» νά κεράσει τόν θάνατον;

Νά σημειώσουμε, ὡστόσο, ὅτι ὅλα τά ἀνωτέρω δέν ἰσχύουν ἐκεῖ ὅπου ἐπικρατεῖ ἡ αἵρεση, ὅπως τοῦ Παπισμοῦ, τοῦ Προτεσταντισμοῦ κ.ἄλ., γιά τόν ἁπλό λόγο ὅτι τά δῆθεν μυστήρια τῶν αἱρετικῶν εἶναι ἄκυρα, στερούμενα τῆς Χάριτος τοῦ Θεοῦ.

Ἡ Θεία Εὐχαριστία, κατά τόν Ἅγιο Ἰγνάτιο, εἶναι *«φάρμακον ἀθανασίας, ἀντίδοτον τοῦ μή ἀποθανεῖν, ἀλλά ζῆν ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ διά παντός»* (Πρβλ. SC10, ἐπ. 1, 19–21). Παρομοίως ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός τονίζει ὅτι τό Σῶμα καί τό Αἷμα τοῦ Χριστοῦ γίνεται σέ ὅσους μεταλαμβάνουν ἀξίως καί μετά πίστεως *«εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν καί εἰς ζωήν αἰώνιον καί εἰς φυλακτήριον ψυχῆς τε καί σώματος»* (PG 94, 1148A). Ἐπίσης, ὁ ἱερός Χρυσόστομος ἐπισημειώνει: *«Ἄρτον δέ ζωῆς ἑαυτόν καλεῖ, ὅτι τήν ζωή ἡμῶν συγκροτεῖ καί ταύτην καί τήν μέλλουσαν»* (Ὁμ. 46, PG 59, 258).

Ὑπάρχουν, βεβαίως, καί ὁρισμένοι, ἀνώτεροι καί κατώτεροι κληρικοί καί θεολόγοι οἱ ὁποῖοι ἀμφισβητοῦν τήν ἀλήθεια αὐτή καί σκανδαλίζουν μέ τόν τρόπο τους αὐτό τόν λαό τοῦ Θεοῦ. Νά μᾶς διασαφηνίσουν ὅμως ἄν πιστεύουν ὅτι ὄντως ἡ Θεία Κοινωνία εἶναι Αὐτό τό Σῶμα καί τό Αἷμα τοῦ Χριστοῦ. Ἐμφιλοχωρεῖ στό Θεανθρώπινο Σῶμα καί Αἷμα κορωνοϊός ἤ ὁποιαδήποτε ἄλλη ἀσθένεια, ἡ ὁποία φέρει τόν θάνατο; Δύνανται νά συνυπάρχουν ἡ ζωή καί ὁ θάνατος; Ἡ Πηγή τῆς Ζωῆς -*«ἐγώ εἰμί ἡ ζωή»* (Ἰωάν. 11, 25)- ὁ Θεάνθρωπος Κύριος, ὁ Ὁποῖος προσφέρει τόν Ἑαυτόν Του μέσω τῆς Θείας Κοινωνίας, εἶναι δυνατόν νά ἀντιπροσφέρει κάτι ξένο καί ἀντίθετο ἀπό τήν ἴδια της τήν φύση;

Ὁ κοινωνῶν πιστός καθίσταται σύσσωμος καί σύναιμος Χριστοῦ, κατά τούς Ἁγίους Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας. Ὅπως στό Σῶμα τοῦ Χριστοῦ κατοικεῖ «πᾶν τό πλήρωμα τῆς θεότητος» (Κολ. β΄8) καθ' ὅμοιον τρόπο καί στόν συσσωματούμενον πιστό κατοικεῖ ἡ Ἁγία Τριάς. Πῶς εἶναι δυνατόν νά εἰσέλθει κατ' ἐκείνη τήν στιγμή σ' αὐτόν τόν ἄνθρωπο ἰός ἤ ὁποιαδήποτε ἄλλη ἀσθένεια εἴτε ἀπό τό Ἅγιο Ποτήριο εἴτε ἀπό τήν ἁγία Λαβίδα; Ἄν ὑπῆρχε κάτι τέτοιο -ἄπαγε τῆς βλασφημίας- τότε οἱ πρῶτοι πού θά ἐπλήττοντο ἀπό ἀσθένειες θά ἦταν οἱ ἱερεῖς, οἱ ὁποῖοι καταλύουν τό Ἅγιο Ποτήριο, ἀφοῦ μεταλάβουν ἑκατοντάδες πιστῶν.

Ὀφείλουμε ὡστόσο νά ὑπογραμμίσουμε ὅτι ὅποιος προσέρχεται ἀναξίως νά κοινωνήσει (δηλαδή δέν πιστεύει ὀρθῶς καί ὀντολογικῶς, δέν ἔχει προηγηθεῖ τό μυστήριο τῆς ἐξομολογήσεως), τότε δέν ἐπιδρᾶ ἡ ἄκτιστι Χάρις τοῦ Θεοῦ διά τῆς Μεταλήψεως καί ἠμποροῦν νά συμβοῦν τά πάντα. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος τό διαβεβαιώνει: *«Δοκιμαζέτω δέ ἄνθρωπος ἑαυτόν, καί οὕτως ἐκ τοῦ ἄρτου ἐσθιέτω καί ἐκ τοῦ ποτηρίου πινέτω· ὁ γάρ ἐσθίων καί πίνων κρῖμα ἑαυτῷ ἐσθίει καί πίνει μή διακρίνων τό σῶμα, διά τοῦτο ἐν ὑμῖν πολλοί ἀσθενεῖς καί ἄρρωστοι καί κοιμῶνται ἱκανοί»* (Α΄Κορ. ια΄29-30). Γι' αὐτό καί ὁ Μ. Βασίλειος τονίζει ἐντόνως ὅτι *«οὐ μόνον γάρ κρῖμα φοβερόν ἔχει ὁ ἐν μολυσμῷ σαρκός καί πνεύματος ἀναξίως προσερχόμενος τοῖς ἁγίοις· προσερχόμενος γάρ, ἔνοχος γίνεται τοῦ σώματος καί τοῦ αἵματος τοῦ Κυρίου»* (PG 31, 1577A).

Ἡ σημερινή σκανδαλώδης συζήτηση περί τῆς ἀναποδείκτου μεταδοτικότητος ἀσθενειῶν μέσῳ τῆς Θείας Κοινωνίας στό βάθος θέλει νά ἐπιτύχει τήν ἀπόσβεση τῆς ἀναμνήσεως τῆς Σταυρικῆς Θυσίας τοῦ Θεανθρώπου Κυρίου, γιά τήν σωτηρία τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ὁ Ἴδιος ἄφησε ἐντολή: *«Τοῦτο* (δηλ. τό Μυστήριο τῆς Θείας Εὐχαριστίας) *ποιεῖτε εἰς τήν ἐμήν ἀνάμνησιν»* (Λουκ. κβ΄19). Ἡ μετά πίστεως καί καταλλήλου προετοιμασίας μετοχή στό Μυστήριο τῆς Θείας Εὐχαριστίας συνιστᾶ ὁμολογία τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ, εἶναι διατράνωση τῆς νίκης τοῦ Θεανθρώπου κατά τοῦ θανάτου, εἶναι ἐπιβεβαίωση τῆς Αἰωνίου ζωῆς. Εἶναι πλήρωμα Ἁγίου Πνεύματος, εἶναι καταλλαγή τοῦ πεπτωκότος ἀνθρώπου μέ τόν Δημιουργό του Θεό.

Πρέπει νά κατανοήσουμε ὅτι ἡ στιγμή τῆς Θείας Εὐχαριστίας - Θείας Κοινωνίας, ὅπου *«ἀεί μνημονεύομεν τοῦ ὑπερ ἡμῶν ἀποθανόντος καί ἐγερθέντος»* (PG 31, 1576B), εἶναι ἡ στιγμή τῆς προσωπικῆς μας συναντήσεως καί κατά Χάριν ἑνώσεως μετά τοῦ Θεανθρώπου Κυρίου καί πρέπει νά ἀπαλλαγοῦμε ἀπό τίς ψυχοφθόρες σκέψεις μας.

Ἀρχιμανδρίτης ΚΥΡΙΛΛΟΣ ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ
Διδάκτωρ Θεολογίας
Ἱεροκήρυκας Ἱ. Μ. Πατρῶν

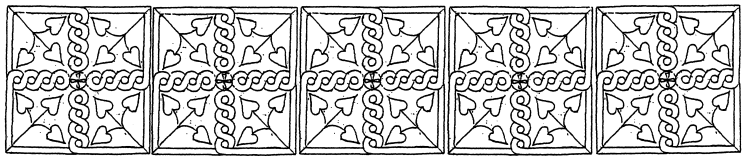

Βασίλειου Τραντουκκᾶ

ΣΥΝΕΒΗ ΣΤΟ ΤΣΕΝΓΚΝΤΟΥ

τήν ἀχανή χώρα τῆς Κίνας, στήν ἐπαρχία τοῦ Σιτσουάν, κάπου στά νοτιοδυτικά τῆς χώρας τοῦ Κίτρινου ποταμοῦ, βρίσκεται ἡ πόλη τοῦ Τσενγκντοῦ. Στήν ἀπέραντη αὐτή κινέζικη πόλη τῶν 16 ἑκατομμυρίων, μέ τήν πλειάδα τῶν οὐρανοξυστῶν ὅπου μιά μυρμηκιά ἀνθρώπων πλημμυρίζει τούς δρόμους, ζεῖ ὁ Μαξίμ. Στήν πόλη αὐτή κατοικοῦν πλήθη Βουδδιστῶν, ἀλλά συναντᾶ κανείς καί Ταοϊστές καί Κομφουκιανιστές οὐκ ὀλίγους. Ὑπάρχουν ἀκόμη καί Παπικοί καί Προτεστάντες. Μή ψάξετε νά βρεῖτε Ὀρθόδοξους Χριστιανούς, γιατί ἁπλούστατα θά σᾶς μείνει ὁ κόπος.

Ὁ προσήλυτος, πού φέρει τό ὄνομα Μαξίμ (Μάξιμος), μᾶς διηγεῖται πῶς ἐγκολπώθηκε τήν Ὀρθόδοξη πίστη καί πῶς ἀγωνίζεται νά ζήσει ἐν Χριστῷ ἐν μέσῳ παγίδων πολλῶν. Ὁ δρόμος του πρός τήν Ὀρθοδοξία εἶχε ὡς ἀφετηρία τήν ἀγάπη του γιά τή Ρωσσία. Στό σχολεῖο ὁ δάσκαλός του ἔτυχε νά τούς μιλήσει γιά τή γειτονική χώρα τῆς Ρωσσίας, τήν τεράστιά της ἔκταση καί τήν ἰσχύ της. Ὁ μικρός Κινέζος ἄρχισε ἀπό τότε νά μελετᾶ μέ πάθος τήν ἱστορία τῆς Ρωσσίας καί ὀνειρευόταν νά γίνει... πιλότος σέ πολεμικό ἀεροπλάνο SU 35. Μερικά χρόνια ἀργότερα τόν βρίσκουμε νά μελετᾶ μόνος του τή ρωσσική γλώσσα μέ πολύ μεράκι. Ἕνα χρόνο ἀργότερα μποροῦσε νά μιλᾶ καί νά συνεννοεῖται στή γλώσσα αὐτή.

Τήν περίοδο αὐτή ἕνα σημαδιακό ὄνειρο τόν συνετάραξε. Εἶδε ὅτι βρισκόταν σέ μιά ρωσσική ἐκκλησία καί ἄκουσε μιά φωνή νά τόν παρακινεῖ: - Πήγαινε νά βαπτιστεῖς στή Ρωσσία. Μέσα του εἶχε τή βεβαιότητα πώς αὐτός πού τόν κάλεσε ἦταν ὁ Χριστός, παρόλο πού μόνο φωνή ἄκουσε. Αὐτό τό ὄνειρο ἐπαναλήφθηκε ἀρκετές φορές.

Σέ μιά λέσχη τοῦ Τσενγκντοῦ, ὅπου συναντῶνται Κινέζοι φοιτητές πού μαθαίνουν ρωσσικά μέ Ρώσσους φοιτητές πού μαθαίνουν κινέζικα, συνάντησε τή Ρωσσίδα φοιτήτρια τῆς κινεζικῆς γλώσσας Ἄννα Τκάτσιεβα. Μόλις ἀντιλήφθηκε πώς ἡ κοπέλα ἦταν ἐνεργό μέλος τῆς Ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας τῆς ἀποκάλυψε τήν πρόθεσή του νά βαπτιστεῖ, ἀναλαμβάνοντας μάλιστα ὁ ἴδιος τά ἔξοδα μετάβασής του στή Ρωσσία.

Σέ μικρή ἀπόσταση ἀπό τή Μόσχα βρίσκεται ἡ μικρή πόλη Γκολουτβίνο. Ἐκεῖ βρέθηκε ὁ Μαξίμ, πού πῆρε χωρίς δεύτερη σκέψη τό ἀεροπλάνο κι ἔφτασε στή Ρωσσία. Ὁ ἐφημέριος τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου

Νικολάου τῆς πόλεως π. Ἀλέξιος Γιούσουπωφ ἦταν ὁ ἁρμόδιος γιά τήν κατήχησή του, διότι μιλᾶ τήν κινέζικη γλώσσα.

Ὁ π. Ἀλέξιος ἀνέλαβε νά κατηχήσει τό Μαξίμ στήν πίστη, παρουσιάζοντάς του τά δόγματα τῆς Ὀρθοδοξίας ὅπως τήν σάρκωση τοῦ Χριστοῦ, τή διδασκαλία γιά τήν Ἁγία Τριάδα, τά μυστήρια κ.ο.κ. Ὅταν ὁ ὡς ἄνω κληρικός διαπίστωσε ὅτι ὁ κατηχούμενος ἦταν ἕτοιμος, τοῦ δήλωσε ὅτι πρέπει νά ἑτοιμαστεῖ γιά τό βάπτισμα. Τοῦ βαπτίσματος προηγήθηκε νυκτερινή ἀκολουθία πού τελέστηκε ἄλλοτε στά κινέζικα κι ἄλλοτε στά σλαβωνικά. Ἡ βάπτιση ἔγινε βάσει τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ Τυπικοῦ κι ὁ κατηχούμενος παρακολουθοῦσε ἀπό τήν κινεζική μετάφραση. Ἕνα ἀπρόοπτο γεγονός πῆγε νά δυσκολέψει τήν ἀκολουθία. Διακόπηκε ἡ παροχή ζεστοῦ νεροῦ κι ὁ ἱερέας ἔσπευσε νά εἰδοποιήσει τόν κατηχούμενο γιά τό συμβάν. Αὐτός αἰσθάνθηκε κάποια ἀμηχανία, ἀλλά τελικά ὅλα πῆγαν καλά. Ἔγινε ἡ τριπλή κατάδυση καί ἡ Ἐκκλησία ἀπόκτησε ἕνα ἀκόμη μέλος. Μετά τό πέρας τοῦ Μυστηρίου ὁ ἱερέας τοῦ ἔδωσε ἕνα Εὐαγγέλιο κι ἕνα προσευχητάριο στήν κινεζική γλώσσα. Ἀργότερα ὁ Μάξιμ ἀνέφερε ὅτι ἀπεχθανόταν τό κρύο νερό ἀπό παιδί καί πανικοβλήθηκε μόλις τό ἔμαθε. Ὅμως μόλις ἔβαλε τό πόδι του στό νερό αἰσθάνθηκε ὅτι αὐτό ἦταν πολύ ζεστό!

Λίγες μέρες ἀργότερα ὁ νεόφυτος Χριστιανός ἀναχώρησε γιά τήν πατρίδα του. Ἐπέστρεψε στό Τσενγκντοῦ, ὅπου δέν ὑπάρχει οὔτε ὀρθόδοξη ἐκκλησία οὔτε ὀρθόδοξος ἱερέας. Ἕνα βράδυ ὁ Μαξίμ πῆρε τηλέφωνο τήν Ἄννα Τκάτσιεβα καί τῆς ὑπέβαλε μιά σοβαρή ἐρώτηση. Βρισκόταν στήν εἴσοδο ἑνός βουδιστικοῦ ναοῦ, ὅπου γινόταν μιά σημαντική γιορτή. Ὁ νεόφυτος Μαξίμ ἀναρωτιόταν ἄν πρέπει νά εἰσέλθει σ' αὐτόν ἀφοῦ εἶναι Χριστιανός. Ἡ Τκάτσιεβα τόν συμβούλεψε νά μήν εἰσέλθει στό ναό... Σέ μιά ἄλλη περίπτωση ἦταν ἀνήσυχος, διότι φοβόταν μήπως οἱ δικοί του πετάξουν τό βαπτιστικό του χιτώνα πού φύλαγε στή ντουλάπα του.

Εὔχεσθε νά στερεωθεῖ στήν πίστη ὁ νεόφυτος αὐτός ἀδελφός μας. Δέν εἶναι μικρό πράγμα νά διατηρεῖ κανείς ἀναμμένο τό φῶς τοῦ Χριστοῦ στά βάθη τῆς Κίνας.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΤΡΑΝΤΟΥΚΚΑΣ

Ἀρχιμανδρίτη Ἐπιφάνιου Θεοδωρόπουλου

ΠΕΡΙ ΣΤΑΥΡΟΥ ΚΑΙ ΑΡΣΕΩΣ ΤΟΥ

Σταυρός, ἅπαξ καί ὁ Κύριος θυσιάστηκε πάνω στό Σταυρό, ἀπό κεῖ καί πέρα ἔγινε, ἀπό ὄργανο καταδίκης θανατικῆς, ὄργανο σωτηρίας. Καί ἡ Ἐκκλησία μας καί κάθε πιστός τιμᾶ καί δοξάζει καί προσκυνᾶ τό Σταυρό τοῦ Κυρίου μας. Ὄχι σάν σχῆμα ἁπλῶς, ἀλλά διότι ὁ Κύριος θυσιάστηκε ἐπί τοῦ Σταυροῦ. Ἄν ὁ Κύριος θυσιαζόταν σέ κάποιο ἄλλο ξύλο μέ ἄλλο σχῆμα, θά τιμούσαμε ἐκεῖνο. Ἐπειδή συνηθιζόταν τότε νά χρησιμοποιοῦνται Σταυροί γιά τή θανάτωσι τῶν καταδίκων, ὁ Κύριός μας χρησιμοποίησε τό Σταυρό σάν ὄργανο τῆς θυσίας Του καί τῆς σωτηρίας μας. Γι' αὐτό τιμοῦμε τό Σταυρό.

Ἄν τόν Κύριό μας, ὑπόθεσι κάνω, Τόν κατεδίκαζαν στό δι' ἀγχόνης θάνατο, θά τιμούσαμε τήν ἀγχόνη. Ὁ Σταυρός πῆρε τήν ἀξία του ἀπό τότε πού ὁ Κύριος ἐτανύσθη ἐπ' αὐτοῦ. «Ὦ, τρισμακάριστον ξῦλον, ἐν ᾧ ἐτάθη Χριστός ὁ βασιλεύς καί Κύριος» (ᾠδή ε΄ τοῦ Ὄρθρου τοῦ Τιμίου Σταυροῦ). Ἔγινε «τρισμακάριστον ξῦλον» ἀπό τότε πού ἐτάθη ἐπάνω του ὁ Κύριος. Καί διότι ἐτάθη ἐπάνω του ὁ Κύριος. Ἐτανύσθη, δηλαδή τεντώθηκε πάνω του ὁ Κύριος. Ἦταν πρίν ἕνα ἁπλό ξύλο καί ἕνα ἁπλό σχῆμα. Ἀπό τήν στιγμή κατά τήν ὁποία ἐτάθη ἐπ' αὐτοῦ ὁ Κύριος καί τό Ἅγιο αἷμα Του πότισε τά μόρια τοῦ ξύλου, ὁ Σταυρός πλέον ἔγινε ἅγιος καί ἔγινε ὅπλο κατά τοῦ διαβόλου.

Εἶναι δύναμι Θεοῦ, ἀκριβῶς, δύναμι Θεοῦ σέ ὅσους σώζονται ὁ Σταυρός τοῦ Κυρίου. *«Καί ἐμοί»,* λέει ὁ Παῦλος, *«μή γένοιτο καυχᾶσθαι, εἰ μή ἐν τῷ Σταυρῷ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι οὗ ἐμοί κόσμος ἐσταύρωται κἀγώ τῷ κόσμῳ»* (Γαλ. ς΄14). Ὁ Σταυρός πού προηγουμένως ἦταν ὄργανο θανατικῆς καταδίκης, ξύλο κατάρας καί αἰσχύνης, τώρα ἔγινε τό τρισένδοξο τρόπαιο τῆς νίκης.

– Γέροντα, τί σημαίνει νά ἄρουμε τό Σταυρό μας;

– Ὁ Σταυρός, τόν ὁποῖο λέει ὁ Κύριος νά πάρουμε, πρῶτον καί κύριον εἶναι ἡ ἀπόφασι νά πεθάνουμε γιά Αὐτόν. Αὐτός εἶναι ὁ Σταυρός. Δηλαδή, νά ἔχουμε ἀπόφασι, ἄν χρειασθῆ, νά πεθάνουμε γιά τόν Κύριο· γιά τήν ἀγάπη Του. Δεύτερον, Σταυρός εἶναι οἱ θλίψεις, τίς

Ἀπό τό βιβλίο τοῦ Ἀρχιμ. Ἐπιφανίου Θεοδωροπούλου, *Πνευματική ζωή,* ἐκδ. Ἅγ. Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός Σταμάτα, 2019.

ὁποῖες θά ὑποστοῦμε στή ζωή. Καί τρίτον, Σταυρός εἶναι ὁ συνεχής ἀγώνας, τόν ὁποῖο θά κάνουμε στή ζωή αὐτή γιά τή σωτηρία μας. Ὁ ἀγώνας κατά τῶν παθῶν μας, ὁ ἀγώνας κατά τοῦ διαβόλου, ὁ ἀγώνας κατά τοῦ κόσμου καί αὐτός εἶναι ἕνας Σταυρός.

– Γέροντα, εἶναι γεγονός ὅτι τά πιό ἀγαπητά πρόσωπα τοῦ Κυρίου πέρασαν ἀπό πόνο, ἀπό μαρτύριο. Αὐτό ἦταν σάν ἐπιβράβευσι ἤ ἔχει νόημα στή ζωή κάθε Χριστιανοῦ; Δηλαδή ἐμεῖς πού δέν περνᾶμε τέτοιο μαρτύριο καθημερινά εἴμαστε σκάρτοι, εἴμαστε ἔξω ἀπό τό δρόμο ἤ πρέπει νά περάσουμε μέσα ἀπό αὐτό;

– Λίγο – πολύ, μικρές δόσεις θά λέγαμε, θυσίας γιά τήν ἀγάπη τοῦ Κυρίου, ὅλοι οἱ Χριστιανοί τίς ἔχουμε. Οἱ πραγματικοί Χριστιανοί. Τό ὅτι ἐσύ εἶσαι καθηγητής σέ ἕνα Γυμνάσιο, ὅπου σχεδόν ὅλοι οἱ ἄλλοι εἶναι ἄθεοι, Μαρξιστές καί δέν ξέρω τί ἄλλο, τό ὅτι ἐσύ ἐκεῖ μέσα δίνεις τή μαρτυρία τοῦ Χριστοῦ, ἀδιαφορώντας γιά τίς εἰρωνεῖες, γιά τούς χλευασμούς ἤ γιά τό ὅτι οἱ ἄλλοι σέ θεωροῦν ἀνόητο, βλάκα ἐνδεχομένως, κι αὐτό δέν σέ πειράζει, κι ἐσύ συνεχίζεις τή ζωή σου, κι αὐτό εἶναι μιά μικρή, πολύ μικρή, θυσία γιά τήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ. Μή νομίσουμε, βέβαια, ὅτι αὐτό μᾶς ἐξομοιώνει μέ τούς Ἀποστόλους ἤ μέ τούς Ἁγίους. Ὄχι.

Ἀκόμη τό νά ἔχης μιά πολύ δύσκολη γυναῖκα καί νά σέ ταλαιπωρῆ, νά σέ κουράζει, νά σοῦ γκρινιάζει καί ἐσύ νά τό ὑπομένεις καί νά λές: «Κύριε, ἕνας ἄλλος, κοσμικός θά τῆς ἔλεγε: "Ἄντε πήγαινε στό καλό. Γύρισε στό σπίτι σου. Ἐγώ δέν σέ ὑποφέρω. Πάω στό δικηγόρο μου γιά διαζύγιο". Κύριέ μου, ἐγώ γιά τήν ἀγάπη Σου θά ὑπομείνω μέχρι τέλους αὐτή τή δύσκολη γυναῖκα, τήν ὁποία ἐπέτρεψες νά πάρω». Ἤ τό ἴδιο ἡ γυναῖκα γιά τόν ἄνδρα, φυσικά. «Ἐγώ θά τό ὑπομένω ἀγόγγυστα». Αὐτό εἶναι μιά θυσία. Ἕνα μικρό μαρτύριο.

Ἀκόμη ἡ πολυτεκνία στή ζωή μας, εἶναι καί μαρτυρία Ἰησοῦ Χριστοῦ καί μαρτύριο γιά τόν Ἰησοῦ Χριστό. Τά πέντε παιδιά σου εἶναι μιά μαρτυρία καί ἕνα μαρτύριο. Κι ἄν γίνουν ἑπτά, ἀκόμη περισσότερο. Σήμερα πού τούς ἀνθρώπους πού ἔχουν τρία παιδιά -ὄχι τέσσερα ἤ πέντε-, τρία παιδιά, τούς βλέπουν οἱ ἄλλοι μέ κάποιο βλέμμα οἴκτου: «Πώ, πώ!». Μοῦ ἔλεγε πρό ἡμερῶν κάποια γυναῖκα τῆς ὁποίας ὁ ἄντρας ὑπηρετεῖ σέ κάποιο κοντινό νησάκι καί πηγαίνει νά τόν ἐπισκεφθεῖ, διότι αὐτός δέν μπορεῖ νά ἔρχεται πάντοτε: «Πάτερ, εἶμαι ἀναγκασμένη νά παίρνω καί τά παιδιά, πολλές φορές μόνη μου. Καί βλέπω τούς ἄλλους στό πλοῖο νά μέ κοιτᾶνε -γιατί δέν εἶναι εὔκολο νά κυβερνάει τέσσερα ἤ πέντε μικρά παιδιά στό πλοῖο- μέ οἶκτο καί μερικοί μοῦ τό λένε κιόλας: "Βρέ κυρά μου, τόσα παιδιά τί τά ἤθελες;"». Βέβαια, τούς ἀπαντᾶ, ἀλλά αὐτό εἶναι μιά μικρή θυσία γιά τήν ἀγάπη τοῦ Κυρίου.

Ἀλλά καί κάτι ἄλλο, ξέρετε· πολλά πράγματα, τά ὁποῖα ἔρχονται στή ζωή μας ὄχι γιά τήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ, ἀλλά ἀκούσια, χωρίς νά τά θέλουμε καί χωρίς νά τά περιμένουμε, μποροῦμε καί αὐτά νά τά μετα-

βάλλουμε σέ θυσία γιά τήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ, ὑπομένοντας καί μή γογγύζοντας. Μιά ἀρρώστεια. Δέν τήν ἐπιδίωξε κάποιος κι ἔρχεται· μιά βαρειά ἀρρώστεια. Ἄν αὐτή τή δῆ ὅτι εἶναι μέσα στό σχέδιο τοῦ Θεοῦ γιά τή βελτίωσί του, γιά τήν τελείωσί του καί τήν ἀποδεχθεῖ, δέν γκρινιάζει, δέν γογγύζει καί λέει: «Δόξα νά ᾽χεις, Θεέ μου». Καί μπορεῖ νά εἶναι μιά ἰσόβιος ἀρρώστεια, μιά παραλυσία ἰσόβιος. «Δόξα νά ᾽χεις, Θεέ μου». Καί δέν τά βάζει μέ τούς δίπλα του, ἀλλά τό ἀποδεχθεῖ αὐτό τό πράγμα καί τό μετουσιώσει σέ μέσο βελτιώσεως δικῆς του, ἐντεταγμένο στό σχέδιο τοῦ Θεοῦ, αὐτό τό πράγμα μπορεῖ νά εἶναι μιά θυσία γιά τήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ. ᾽Ενῶ δέν ξεκίνησε ἔτσι.

᾽Εμεῖς σήμερα πᾶμε καί παίρνουμε ἕνα φάρμακο καί γινόμαστε καλά ἀπό μιά ἀρρώστεια. Τό θεωροῦμε τόσο ἁπλό αὐτό τό πράγμα. Μᾶς γράφει ὁ γιατρός τή συνταγή, πᾶμε στό φαρμακοποιό, παίρνουμε τό φάρμακο, σέ 10–15 μέρες εἴμαστε καλά. Καθήσαμε ποτέ νά σκεφθοῦμε, τί κρύβεται πίσω ἀπό αὐτό τό φάρμακο; Τί κόποι, τί μόχθοι, τί θυσίες, ἀκόμη τί θυσιες ζωῆς ἐπάνω στά πειράματα;

Οἱ παληοί ἐπιστήμονες στά 1700 τόσο, στά 1800 τόσο, πέθαιναν πάνω στά πειράματα μέ τούς ἰούς καί τά μικρόβια. Πού δέν ὑπῆρχε τότε τό μικροσκόπιο καί δέν ἤξεραν ἀκόμη τά μικρόβια. Πάνω στά πειράματα προσβάλλονταν ἀπό ἀρρώστειες καί πέθαιναν.

Θυμᾶμαι τήν ἀνακάλυψι τοῦ φαρμάκου μέ τό ὄνομα 606, τό ὁποῖο παληότερα θεράπευε τή σύφιλι -πρόκειται γιά τήν ἀρσενοβενζόλη πού ἀνακαλύφθηκε τό 1910 ἀπό τόν Ἔρλιχ. Σήμερα ἔχουν τήν πενικιλλίνη, βέβαια, ἀλλά γιά δεκάδες χρόνια εἶχαν τό 606. Λέγεται δέ 606, γιατί εἶχε κάνει προηγουμένως 605 πειράματα αὐτός ὁ γιατρός, ὁ καθηγητής, μέ ἐπιτελεῖο ὁλόκληρο ἐπιστημόνων. Εἶχε κάνει 605 συνδυασμούς. Εἶχε κάποια διαίσθησι ὅτι μιά οὐσία, τό ἀρσενικό, ἀναμειγνυόμενο μέ ἄλλες οὐσίες σέ μιά α΄ δόσι, θά ἐπιτύχη νά πλήξη τό μικρόβιο αὐτό, τήν ὠχρά σπειροχαίτη. Καί εἶχε κάνει 605 ἀποτυχημένα πειράματα, 605 ἀποτυχημένους συνδυασμούς. Καί στό 606ο πείραμα πέτυχε τή θεραπεία στά πειραματόζωα, τά ὁποῖα εἶχε.

Τό ἐπιτελεῖο, τό ὁποῖο ξεκίνησε στίς πρῶτες μέρες, στίς πρῶτες δοκιμές, εἶχε ἀποδεκατισθῆ ὅταν ἔφθασαν στήν ἐφαρμογή πλέον τῆς σωστῆς δόσεως καί τοῦ σωστοῦ συνδυασμοῦ. Πολλοί ἀπό τούς βοηθούς τοῦ ἐπιστήμονα αὐτοῦ εἶχαν πεθάνει, ὅταν ἔφθασε πιά στή θεραπεία τῆς ἀσθένειας. Πέθαιναν αὐτοί οἱ ἄνθρωποι. ᾽Εάν αὐτοί δέν τό ἔκαναν ἀπό φιλοδοξία, γιά νά γραφῆ τό ὄνομά τους στήν ἱστορία, δέν τό ἔκαναν πάντως γιά νά ἀποκτήσουν χρήματα. Τό ἔκαναν ἀπό τήν ἀγάπη τους στό συνάνθρωπο· αὐτό τό πράγμα μπορεῖ να λογισθῆ σάν μιά θυσία γιά τήν ἀγάπη τοῦ ᾽Ιησοῦ Χριστοῦ. Σέ ἐφαρμογή ἐκείνου, τό ὁποῖο εἶπε: *«Μείζονα ταύτης ἀγάπην οὐδείς ἔχει, ἵνα τήν ψυχήν αὐτοῦ θῇ ὑπέρ τῶν φίλων αὐτοῦ»* (᾽Ιω. ιε΄13).

᾽Εάν λοιπόν, τό ἔκαναν αὐτοί γιά τήν ἀγάπη τῶν συνανθρώπων τους

καί ἔλεγαν: «Κύριε, ἐγώ θά πάω στό ἐργαστήριο αὐτό καί ἄν προσβληθῶ ἀπό τήν ἀρρώστεια καί πεθάνω, δόξα νά ᾽χης. ᾽Εγώ θά τό κάνω γιά τήν ἀγάπη τῶν παιδιῶν Σου, τῶν ἀδελφῶν μου, τῶν συνανθρώπων μου». Καί αὐτό ἀκόμα, το ὁποῖο δέν ἦταν κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου, ἀλλά ἐπιστημονικό ἐπίτευγμα, κι αὐτό μπορεῖ νά γίνη γιά τήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ. Πολλά πράγματα, λοιπόν, πού δέν ξεκινᾶνε γιά τήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ, μπορεῖ στό μέσον νά γίνουν γιά τήν ἀγάπη Του.

- *Τί σημαίνει τό «ἀπαρνησάσθω ἑαυτόν»;* (Μάρκ. η΄34).

- Θά ἀρνηθῆ τόν ἑαυτό του, τά γοῦστα του, τίς ὀρέξεις του, τούς πόθους του, θά ἀρνηθῆ τά πάντα, θά ἀρνηθῆ τόν ἑαυτό του τόν ἴδιο.

- *᾽Εννοεῖτε ὅ,τι εἶναι ἁμαρτωλό ἀπ᾽ αὐτά, γοῦστα καί ἐπιθυμίες ἁμαρτωλές.*

- Καταρχήν καί ἐξ ὁρισμοῦ, ναί. ᾽Αλλά ἐνίοτε ὁ Θεός ζητᾶ ἀπό ἐμᾶς νά θυσιάσουμε καί πόθους πού δέν εἶναι ἁμαρτωλοί, καί πόθους ἱερούς καί ἁγίους, διότι αὐτό μᾶς κοστίζει καί ὁ Θεός τέρπεται στίς θυσίες. Πολλές φορές στόν καθένα ἀπό μᾶς, ἐπαναλαμβάνει τή φράσι τήν ὁποία εἶπε στόν ᾽Αβραάμ -δέν ἦταν ἁμαρτωλό· παιδί του ἦταν- *«λάβε δή τόν υἱόν σου τόν ᾽Ισαάκ, ὅν ἠγάπησεν ἡ ψυχή σου καί ἀνάγαγε αὐτόν εἰς τό ὄρος»* κλπ. *«εἰς ὁλοκάρπωσιν ᾽Εμοί»* (πρβλ. Γεν. κβ΄2). Πολλές φορές ὁ Θεός ζητᾶ ἀπό ἐμᾶς νά θυσιάσουμε τόν υἱό μας τόν ᾽Ισαάκ, ὁ ὁποῖος μπορεῖ νά εἶναι ἕνας πόθος θεοφιλής, ἕνας πόθος ἅγιος, καί, ὅμως, ὁ Θεός τέρπεται καί σ᾽ αὐτή τή θυσία. Ἔχει ἕνας ἄνθρωπος ἕνα πόθο, νά πάη ἱεραπόστολος στό Κογκό. Τί ἁγιότερος πόθος ἀπ᾽ αὐτόν! Τί ἱερότερος πόθος ἀπ᾽ αὐτόν! Καί ὁ Θεός τοῦ στέλνει μιά παράλυσι καί τοῦ λέει, κάτσε ἱεραπόστολος στό θάλαμο τοῦ νοσοκομείου. Αὐτό εἶναι ἡ θυσία τοῦ ᾽Ισαάκ. Κάποιο ζευγάρι θέλει ν᾽ ἀποκτήση παιδί, ἱερός ὁ πόθος, θεοφιλής ὁ πόθος, καί παρακαλεῖ τό Θεό καί τό ζητάει κι ὁ Θεός λέει ὄχι· δέν τούς δίνει. Εἶναι ἡ θυσία τοῦ ᾽Ισαάκ, εἶναι ἡ θυσία τοῦ ἱεροῦ, τοῦ ἁγίου πόθου.

᾽Αρχιμανδρίτης ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ἐλευθέριου Χ. Οἰκονομάκου

ΣΤΟΝ ΚΟΛΟΦΩΝΑ ΤΗΣ «ΟΡΘΟΠΟΛΙΤΙΚΗΣ» ΖΟΥΓΚΛΑΣ

Στό παλιό τό λιοτριβεῖο/ ... / στά λιθάρια πού γυρίζαν
κι ἐλλιώναν τόν καρπό / πέταξαν ἕνα παιδί, .../
γιά νά λιώσει νά χαθεῖ./ ... / οἱ ἀνθρῶποι οἱ κακοί/ .../
τό λουλούδι τό σεμνό/λιώσαν τό παιδί μέ βία/
καί δέν εἶναι αὐτό ἱστορία.
Μιχάλης Κατσαρός «Στά λιθάρια»[1].

Σύλλογος Προστασίας τοῦ Ἀγέννητου Παιδιού «Ἀφῆστε με νά ζήσω», εἶχε ἀναρτήσει πρόσφατα σέ σταθμό Μετρό τῶν Ἀθηνῶν, μιά ἀφίσα. Εἰκόνιζε ἕνα ἔμβρυο καί ἔδινε κάποια ἐπιστημονικά στοιχεῖα, πού ἔδειχναν ὅτι τό ἔμβρυο, κατά τή διάρκεια τῆς κύησής του εἶναι ζωντανό πλάσμα σέ πορεία ταχείας ἀνάπτυξης. Προφανῶς, τό μήνυμα πού ἤθελε νά προωθήσει ἡ δημοσίευση ἦταν ὅτι τό ἔμβρυο εἶναι ἕνας νέος ἄνθρωπος, σέ ἀρχικό στάδιο σωματικῆς ἀνάπτυξης, ἡ ὁποία, ἄν δέν ἀνακοπεῖ, θά συνεχισθεῖ καί μετά τή γέννησή του, μέχρι τήν πλήρη ψυχοσωματική του ὁλοκλήρωση. Ἀναγκαία δέ λογική συνέπεια αὐτῆς τῆς φυσιολογικῆς δυναμικῆς πορείας εἶναι ὅτι τό δικαίωμα ζωῆς γιά κάθε ἄνθρωπο δέν μπορεῖ παρά νά στοιχειοθετεῖται πλήρως ἀπό τό ἐμβρυϊκό στάδιο τῆς ὕπαρξής του. Γιατί ἄν σ' ὁποιαδήποτε φάση της αὐτή ἡ πορεία ἀνακοπεῖ, ἀκόμα καί στήν ἀρχική ἐμβρυϊκή της φάση, ὁ συγκεκριμένος ἄνθρωπος[2] στερεῖται τῆς δυνατότητας νά ἀναπτυχθεῖ, νά ὁλοκληρωθεῖ καί νά ζήσει στό μέλλον. Χάνει ὁριστικά καί ἀμετάκλητα κάθε δικαίωμα ζωῆς.

Σέ παλαιότερες ἐποχές αὐτό ἦταν αὐτονόητο. Στό ἔμβρυο ἔβλεπαν τά πρῶτα βήματα μιᾶς νέας ἀνθρώπινης ζωῆς. Σήμερα τά πράγματα ἔχουν ἀλλάξει. Μέσα στό κλίμα τοῦ κυρίαρχου νεωτερικοῦ ἀτομοκεντρικοῦ δικαιωματισμοῦ, ἡ ἔξωθεν προκαλούμενη «διακοπή κύησης» τοῦ ἐμβρύου (ἔκτρωση), ἐδῶ καί δεκαετίες, ἔχει θεσμοθετηθεῖ ὡς «νόμιμη» (μή ποινικῶς κολάσιμη) πράξη γιά τή μητέρα καί τούς συνεργούς της, σέ πολλά μέρη τοῦ κόσμου, καί στήν Ἑλλάδα, μετά ἀπό συντονισμένες προσπάθειες «προοδευτικῶν» κινημάτων ὅλο τόν περασμένο αἰῶνα[3]. Οἱ ἐκτρώσεις βέβαια ἦταν γνωστές ἀπό πολύ παλιά, ὅμως δέν εἶχαν τήν κοινωνική ἀνοχή ἤ ἀποδοχή, πού ἔχουν σήμερα. Θεωροῦνταν πράξεις περιθωριακές καί ἀπαξιωτικές. Ἔμειναν κρυφές, «σκελετοί στό ντουλάπι» τῆς συνείδησης κάθε ἐμπλεκόμενου. Φυσικά ἦταν παράνομες καί,

ἄν ἀποκαλύπτονταν, διώκονταν ποινικῶς.

Ἡ νομιμοποίηση τῶν ἐκτρώσεων θεωρήθηκε θρίαμβος ἀπό τήν νεωτερική νοοτροπία τῶν «προδευτικῶν» κύκλων, πού ποδηγετοῦν τίς σύγχρονες κοινωνίες. Τό «ἀγέννητο παιδί» (ἔμβρυο) χωρίς πολλή σκέψη ὑποβαθμίστηκε ἀξιολογικά. Θεωρεῖται πιά ὄχι «ἐντελῶς» ἄνθρωπος, ἡ δέ ἐξαφάνισή του δικαιολογεῖται σάν ἀδήριτη κάποτε «παράπλευση ἀπώλεια» στήν μάχη, πού δίνουν τά ἄτομα γύρω του γιά καταξίωση, μέσα στήν ἄκρως ἀνταγωνιστική κοινωνία μας, ἤ σάν ἀναπόδραστη διέξοδος ἀπό παγίδες, πού στήνει ἡ παγιωμένη κοινωνική νοοτροπία καί πρακτική. Ἔτσι σήμερα ἡ νομιμοποίηση τῶν ἐκτρώσεων προβάλλεται σάν τεκμήριο προόδου γιά τίς κοινωνίες. Κυρίως ὅμως θεωρεῖται σάν «εὐεργεσία» στή σύγχρονη «χειραφετημένη» γυναίκα, πού σηκώνει τά βάρη τῆς μητρότητας. Σάν «ἐπίτευγμα», πού τήν ἐλευθερώνει ἀπό ἄγχη, πού τῆς δίνει τόν «ἀέρα» ὅτι διαχειρίζεται, αὐτή μόνη της, χωρίς ἔξωθεν παρεμβάσεις ἤ ἠθικούς ἐξαναγκασμούς, τό σῶμα της! (Ὅλ' αὐτά, ἴσως κατ' εὐφημισμό, γιατί ... ποιός ξέρει τί γίνεται στά ἐσώψυχα τῶν ἀνθρώπων!...).

Ἦταν φυσικό λοιπόν ἡ ἐμφάνιση τῆς ἀφίσας σέ δημόσιο χῶρο νά ξεσηκώσει θύελλα διαμαρτυριῶν ἀπό τίς κυρίαρχες ἐλίτ, ἐντός καί ἐκτός κυβέρνησης, οἱ ὁποῖες ἀπό χρόνια προωθοῦν καί στηρίζουν ὡς «κόρην ὀφθαλμοῦ» τήν νομιμότητα τοῦ δικαιώματος στήν ἔκτρωση. Ἡ προβολή τῆς θέσης ὅτι τό ἔμβρυο, ὡς ἄνθρωπος σέ ἀρχικό στάδιο ἀνάπτυξης, ἔχει δικαιώματα ζωῆς ἀνάλογα μέ ἐκεῖνα, πού θά ἀπολαμβάνει, ἄν τοῦ ἐπιτρέψουν νά γεννηθεῖ, κρίθηκε ἐκ προοιμίου ὡς «πολιτικῶς τοξική» καί ὡς διασπορά «κακόβουλων... fake news», πού ὑπονόμευε τό κατεστημένο ἰδεοπολιτικό τους Imperium. Ἔπρεπε νά καταπνιγεῖ. Μέ ὑπουργική ἐντολή λοιπόν ἡ ἀφίσα κατέβη αὐθημερόν ὡς προκλητική. Ἡ πολεμική ὡστόσο γύρω ἀπό τό μήνυμα τῆς ἀφίσας φούντωσε καί κυριάρχησε γιά ἀρκετές ἡμέρες στόν ἠλεκτρονικό κυρίως τύπο καί στά μέσα κοινωνικῆς δικτύωσης.

Τό κίνημα, πού εἶχε τήν πρωτοβουλία τῆς καμπάνιας ὑπέρ τῆς ζωῆς τοῦ ἐμβρύου, ἀποτελεῖ σύμπραξη Ὀρθόδοξων Χριστιανικῶν Σωματείων καί ἔχει τήν εὐλογία τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ διδασκαλία ὄντως τῆς Ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας εἶναι ἐν προκειμένῳ σαφής[4]: «ἐξ ἄκρας συλλήψεως» τό ἔμβρυο εἶναι ἕνας πλήρης ἄνθρωπος, ἐκεῖνος, πού ἔχει τήν προοπτική νά ζήσει ὡς συγκεκριμένο ὥριμο μέλος τοῦ κόσμου. Φυσικό ἐπακόλουθο ἦταν νά βρεθεῖ ἡ Ἐκκλησία καί ἡ διδασκαλία της στό στόχαστρο ὀξείας κριτικῆς ἐκ μέρους τῆς ἐμπεδωμένης ἰδεοπολιτικῆς νοοτροπίας. Ἀπ' αὐτή τήν κριτική, ξεχωρίζω μιά ἀνάρτηση στό διαδίκτυο, πού νομίζω δίνει ἐναργέστατη εἰκόνα ἑνός βαθέος αὐταρχικοῦ «κόσμου», πού βλέπουμε νά ἀναδύεται[5]. Κατ' ἀρχάς, οἱ συντάκτες τῆς κριτικῆς, ἐγκαλοῦν τούς διοργανωτές τῆς καμπάνιας ὅτι, μέ τή δράση τους εὐτελίζουν τόν κόσμο, στόν ὁποῖο ὁδηγοῦν τά ἔμβρυα νά ζήσουν, καί τόν καθιστοῦν ... «μεσαίωνα, ἑπόμενη στάση σκοταδισμός»[6]! Πῶς

αὐτό; Ἐπεξηγοῦν: εἶναι «ἀντιφατικοί», διότι ἐνῶ «αὐτοχαρακτηρίζονται» ὡς «Κίνημα ὑπέρ τῆς Ζωῆς», δέν θέλουν νά δοῦν ὅτι «ἡ ζωή προϋποθέτει ὅ,τι τό τί ὁρίζει ἡ Ἐκκλησία, ἀλλά ἡ ἐλευθερία καί ἡ βούληση τῶν ὑποκειμένων»! Ἄρα κατ' αὐτούς, ἡ «ἐλευθερία καί ἡ βούληση τῶν ὑποκειμένων» (ἀτόμων), εἶναι αὐτές καί κανείς ἄλλος, πού δικαιοῦνται νά ὁρίζουν πότε μιά ζωή εἶναι ζωή καί πότε ἕνας θάνατος εἶναι θάνατος!

Ὄχι μόνο ἡ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας ἀλλά καί πανανθρώπινες ἐμπειρίες αἰώνων διαγράφονται. Γιατί πράγματι πολύ πρίν ἐμφανισθεῖ στήν ἱστορία ἡ Ἐκκλησία μέσα στόν κόσμο, ἡ ἀνθρωπότητα βίωνε ὀντολογικά τίς ἐμπειρίες τῆς ζωῆς καί τοῦ θανάτου[7]. Οἱ πανάρχαιες αὐτές ἐμπειρίες ἀποτυπώνονται ξεκάθαρα καί αὐθεντικά στήν ἀρχαία γραμματεία. Στόν περίφημο, π.χ., «Ὅρκο» τοῦ πατέρα τῆς Ἰατρικῆς Ἱπποκράτη, σέ ἕνα τμῆμα του διαβάζουμε[8]: «Θά χρησιμοποιῶ τή θεραπεία γιά νά βοηθήσω τούς ἀσθενεῖς... Δέν θά δώσω θανατηφόρο φάρμακο σέ κάποιον πού θά μοῦ τό ζητήσει, οὔτε θά τοῦ κάνω μιά τέτοια ὑπόδειξη. Παρομοίως, δέν θά ἐμπιστευτῶ σέ ἔγκυο μέσο πού προκαλεῖ ἔκτρωση»! Ἀπόλυτος σεβασμός στή ζωή σ' ὅλα της τά στάδια, ἀκόμα καί ἀντίθετα πρός στή «βούληση τοῦ ὑποκειμένου»! Ἐξάλλου, τό Ἀρχαῖο Ρωμαϊκό Δίκαιο προέβλεπε ὅτι, ἄν κάποια ἐγκυμονοῦσα γυναίκα καταδικαζόταν σέ θάνατο γιά ἐγκληματική πράξη, ἡ ἐκτέλεση τῆς θανατικῆς ποινῆς ἀναβάλλονταν ἕως ὅτου γεννήσει καί τῆς πάρουν τό παιδί. Ὁ Ρωμαῖος νομοθέτης ἔκρινε ὅτι τό ἔμβρυο ἔπρεπε νά προστατευθεῖ ὡς ἀθῶο ἀνεξάρτητο πρόσωπο καί νά μήν ὑποστεῖ τίς συνέπειες τῆς ὅποιας, κατά τήν ἰσχύουσα τότε νομοθεσία, ἔκνομης συμπεριφορᾶς τῆς μητέρας. Μαρτυρίες γι' αὐτήν τήν πρακτική ἔχουμε, ἐκτός τῶν ἄλλων, καί σέ ἀρχαῖα μαρτυρολόγια ἁγίων γυναικῶν τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων, οἱ ὁποῖες τύχαινε νά ἐγκυμονοῦν[9] κατά τή διάρκεια ἑνός διωγμοῦ. (Ὡς γνωστό, ἡ ὁμολογία πίστης στό Χριστό διωκόταν τότε ἀπό τό καθεστώς ὡς «ἔγκλημα καθοσιώσεως» κατά τῆς Ρώμης. Πολλοί χριστιανοί, ἄνδρες καί γυναῖκες, εἶχαν ριχτεῖ τότε στά θηρία ἕνεκα αὐτῆς τους τῆς ὁμολογίας).

Στίς «μετανεωτερικές» ἐποχές, πού ζοῦμε, οἱ κυρίαρχες ἐλίτ θριαμβολογοῦν ὅτι ἔχουν ἐλευθερώσει τίς κοινωνίες ἀπό βαριά «ταμπού» καί «προκαταλήψεις» ἄλλων ἐποχῶν. Ὅτι ἔχουν προικίσει τά μέλη τους μέ πρωτόγνωρα δικαιώματα. Ἀλλά τί δικαιώματα εἶναι αὐτά; Καί τελικά, τί εἴδους κοινωνίες χτίζουν; Στήν προκειμένη περίπτωση, ἔχουν θεσμοθετήσει γιά τά ἐνεργά μέλη τῶν κοινωνιῶν τό «δικαίωμα» νά «ὁρίζουν» αὐτά, κατά τήν «ἐλευθερία καί τή βούλησή τους», ποιά ἀπό τά ἀναπτυσσόμενα νέα μέλη (τά ἔμβρυα), θά γεννηθοῦν καί ποιά ὄχι. Αὐτοί δηλαδή, οἱ ἰσχυροί, πού ἔχουν νομικῶς ἑδραιωμένο τό δικαίωμα ζωῆς γιά τόν ἑαυτό τους τό στεροῦν ἀπό ἄλλους, πού δέν ἔχουν ἀκόμα τή δύναμη νά τό διεκδικήσουν καί νά τό προστατεύσουν... Τό δίκαιο τοῦ ἰσχυροτέρου στό μεγαλεῖο του!

Αὐτός τελικά εἶναι ὁ νέος κόσμος, πού οἱ ἐλίτ ἐπαγγέλονται: μιά «ὀρθοπολιτική» ζούγκλα στόν κολοφώνα της!...

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. Τραγούδι ἀπό τόν κύκλο «Τά τραγούδια τοῦ νέου πατέρα» τοῦ συνθέτη Γιάννη Μαρκόπουλου, ὅλα σέ ποίηση Μιχάλη Κατσαροῦ.

2. Κάθε κυοφορούμενο ἔμβρυο ἔχει δική του ξεχωριστή ἀτομική γενετική ταυτότητα, (DNA), τήν ὁποία διατηρεῖ σ' ὅλη τή μετά τή γέννηση ζωή του.

3. Για τήν πορεία νομιμοποίησης τῶν ἐκτρώσεων καί τίς ἐπιπτώσεις τους στό δημογραφικό πρόβλημα στήν Ἑλλάδα, βλ. Ε. Χ. Οἰκονομάκος *«Ὁ ἐκτρωσικός» δημογραφικός μαρασμός τῶν Ἑλλήνων»,* Περ. Ὀρθόδοξη Μαρτυρία, Λευκωσία Κύπρος, Ἀρ. 118, Ἄνοιξη – Καλοκαίρι 2019 καί https://www.attikisnikodimos.gr/arthra-allon-sygrafeon/eleftherios-oikomakos/245-o-ektrosikos-dimografikos-marasmos-ton-ellinon

4. Γιά τή θέση τῆς Ὀρθόδοξης Ἐκκλησία βλ. Δρ. Γεώργιος Δ. Παναγόπουλος *«Ἄμβλωση ἡ ζωή; Θεολογικό καί ποιμαντικό σχόλιο»,* Romfea.gr. 24/02/2020.

5. Πάντοτε ἡ Ἐκκλησία καί ἡ διδασκαλία της ἦταν «σημεῖο ἀντιλεγόμενο», ἀκόμα καί μέσα στό «Χριστιανικό» κόσμο. Σήμερα ὅμως ὁ «κόσμος» ἔχει καταφέρει νά περιθωριοποιήσει τήν Ἐκκλησία ὁπότε ἡ ἀμφισβήτηση παίρνει ὅλο καί περισσότερο τή μορφή ἰταμοῦ τελεσιγράφου: ἢ ἔρχεσαι μαζί μας σάν «καθοδηγητής» τῶν ψυχῶν, πού ἐπηρεάζεις, στίς ἀρχές τοῦ νεωτερικοῦ μας Imperium, ἢ δέν μπορεῖς πιά νά ἔχεις φωνή καί νά ἀκούγεσαι! Σημεῖα τῶν καιρῶν;...

6. Βλ., https://www.koutipandoras.gr/article/afiste-me-na-ziso-sto-mesaiona-epomeni-stasi-skotadismos

7. Ἡ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία ἔχει πλήρη συναίσθηση ὅτι δέν «ἐπινόησε», ὅτι δέν ἦλθε γιά νά «ὁρίσει» τή φυσική τάξη. Αὐτή τή βίωναν οἱ ἄνθρωποι ἀπ' ὅταν ἐμφανίστηκαν πάνω στή γῆ. Ἡ Ἐκκλησία δέν προσαρμόζεται βέβαια στίς ἐπιλογές τῶν ἑκάστοτε «ὑποκειμένων», πού συγκροτοῦν τίς κοινωνίες. Στηρίζει αὐτό, πού «παντοῦ, πάντοτε καί ἀπό πάντες» ἔγινε σεβαστό, νοηματοδοτώντας το κατά τίς ἀρχές της. Διδάσκει δηλαδή ποιά εἶναι ἡ αἰτία καί ἡ ἀρχή τῶν πραγμάτων τοῦ κόσμου, ποιό τό μέλλον τους, ποιός ὁ προορισμός τους.

8. Ἀρχαῖο κείμενο: «Διαιτήμασί τε χρήσομαι ἐπ' ὠφελείῃ καμνόντων... Οὐ δώσω δέ οὐδέ φάρμακον οὐδενί αἰτηθείς θανάσιμον, οὐδέ ὑφηγήσομαι ξυμβουλίην τοιήνδε. Ὁμοίως δέ οὐδέ γυναικί πεσσόν φθόριον δώσω».

9. Βλ., π.χ., στό Ralph Martin Novak *«Χριστιανισμός & Ρωμαϊκή Αὐτοκρατορία»,* Ἐκδ. Κονιδάρη 2008, τά περί τοῦ μαρτυρίου τῶν Ἁγίων Περπέτουας καί Φηλικιτάτης, σελ. 164.

ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ Χ. ΟΙΚΟΝΟΜΑΚΟΣ

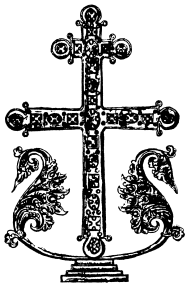

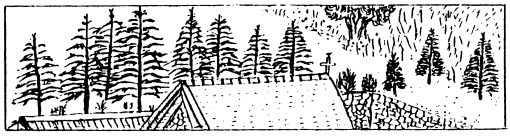

Σάββα Ἀλεξάνδρου

ΟΔΟΣ ΣΩΤΗΡΙΑΣ

Οἱ ἄνθρωποι ζοῦν διάφορες καταστάσεις. Ἄλλοι ζοῦν τήν κατάσταση τοῦ πλούτου, ἄλλοι τῆς φτώχιας, ἄλλοι ζοῦν μέσα στόν κόσμο, ἄλλοι ζοῦν τήν ἐρημική ζωή. Τέλος, πλεῖστοι εἶναι ἔγγαμοι, ἐνῶ ἄλλοι πάλι ἀκολουθοῦν τόν ἐμφιλόσοφο βίο, ὅπως ἀποκαλοῦν οἱ θεοφόροι Πατέρες τή μοναχική πολιτεία. Γεννᾶται τό ἐρώτημα: Ποιός ἄραγε σώζεται; Ὑπάρχει μιά συγκεκριμένη μορφή ζωῆς πού μπορεῖ νά σώσει καί μιά ἄλλη πού ἀποτελεῖ ἀρνητικό καί ἀνασταλτικό παράγοντα ἀναφορικά μέ τό θέμα τῆς σωτηρίας; Ὁ ἅγιος Πέτρος ὁ Δαμασκηνός στόν Γ΄ τόμο τῆς «Φιλοκαλίας» ἀπαντᾶ: «Ἐν παντί τόπῳ καί ἐγχειρήματι καί ἐν πλούτῳ καί ἐν πενίᾳ καί ἐν μέσῳ πολλῶν ἁμαρτωλῶν καί ἐν ἐρημίᾳ καί ἐν συζυγίᾳ καί ἐν παρθενίᾳ εὑρίσκομεν τήν ζωήν καί τόν θάνατον, τήν σωτηρίαν καί τήν ἀπώλειαν». Δηλαδή, ἄσχετα μέ τήν κατάσταση στήν ὁποία βρίσκεται ἕνας ἄνθρωπος, εἴτε εἶναι πλούσιος εἴτε εἶναι φτωχός εἴτε ζεῖ ἀνάμεσα σέ ἁμαρτωλούς ἀνθρώπους εἴτε εἶναι ἀσκητής εἴτε εἶναι ἔγγαμος ἤ ἀκολουθεῖ τόν μοναχικό βίο, ἐκεῖνο πού χρειάζεται γιά νά σωθεῖ, εἶναι ἀγαθή προαίρεση, δηλαδή ἡ καλή θέληση.

Ἄς δοῦμε, λοιπόν, διεξοδικά τίς διάφορες καταστάσεις καί πότε ὁ ἄνθρωπος σώζεται ἤ χάνεται πνευματικά. Λέει, λοιπόν, ὁ ἅγιος Πέτρος ὁ Δαμασκηνός ὅτι ὁ ἄνθρωπος σώζεται ἤ χάνεται πνευματικά καί «ἐν πενίᾳ καί ἐν πλούτῳ» δηλαδή καί στή φτώχια καί στόν πλοῦτο. Καταρχάς νά ποῦμε πώς, κατά τή θεολογία τοῦ Μεγάλου Ἀθανασίου, ὁ Θεός δίνει στόν ἄνθρωπο τή φτώχια, ὥστε ἀσκώντας τήν ὑπομονή, τίς στερήσεις, νά σωθεῖ, ὅπως καί τόν πλοῦτο ὥστε, ἀσκώντας δι' αὐτοῦ τήν ἀρετή τῆς ἐλεημοσύνης, νά σωθεῖ. Συγκεκριμένα, ὁ ἱερός πατήρ ὑποστηρίζει πώς ὁ ἄνθρωπος σώζεται ἐν πενίᾳ ὅταν, ἔχοντας ἀγαθή προαίρεση καί μέσα στίς στερήσεις του, μπορεῖ νά κινεῖται εὐχαριστηριακά καί δοξολογικά πρός τόν Θεό.

Χαρακτηριστικό εἶναι τό παράδειγμα πού ἀναφέρεται στόν «Εὐεργετινό». Κάποτε εἶχε ἕνα φτωχό ἀσκητή πού πῆγε νά ζητήσει προμήθεια ἀπό ἕνα πλούσιο μοναστήρι τῆς Ὀξυρύγχου. Ἦταν χειμώνας. Καθώς βράδιασε ἐπέστρεψε στό κελί του, πού σημειωτέον ἦταν μιά μικρή σπηλιά. Ἔπεσε, λοιπόν, νά κοιμηθεῖ. Τό στρῶμα του, πού συνάμα ἦταν καί πάπλωμά του, δέν ἦταν τίποτα ἄλλο παρά μιά παλιά ξεφτισμένη ψάθα. Καθώς, λοιπόν, τό κρύο ἦταν τσουχτερό καί τό στρῶμα του ἀνεπαρκές,

προσευχόμενος, ἔλεγε: «Σέ εὐχαριστῶ, Χριστέ μου, πού αὐτή τή νύχτα, μέσα σ᾽ αὐτή τή σπηλιά, νιώθω σάν βασιλιάς. Ἁπλώνω τά πόδια μου ἐλεύθερα καί εἶμαι μιά χαρά στήν ὑγεία μου. Πόσοι ἄνθρωποι αὐτή τή νύχτα, εἴτε εἶναι στή φυλακή εἴτε εἶναι στό κρεβάτι τοῦ πόνου, δέν μποροῦν νά κοιμηθοῦν;» Ἑπομένως, στήν προκειμένη περίπτωση, ἡ ὁδός σωτηρίας γι᾽ αὐτόν τόν ἄνθρωπο ἦταν ἡ ἀγαθή του προαίρεση, πού τόν βοηθοῦσε νά λειτουργεῖ ἀφαιρετικά ὅσον ἀφορᾶ τά ὑλικά ἀγαθά, νά ἀναπαύεται καί στά ἐλάχιστα πού εἶχε καί γι᾽ αὐτό νά κινεῖται εὐχαριστηριακά καί δοξολογικά πρός τόν Θεό.

Καί στή φτώχεια, ὅμως, ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νά ἀπολεσθεῖ. Ὁ ἅγιος Συμεών ὁ Νέος Θεολόγος, ὑποστηρίζει πώς ὑπάρχουν φτωχοί ἄνθρωποι πού μπορεῖ κάλλιστα νά ἀπωλεσθοῦν. Εἶναι αὐτοί πού μιά ζωή μεμψιμοιροῦν συνεχῶς γιά τήν κατάσταση πού βρίσκονται καί ὀνειρεύονται πώς κάποτε θά ἀποκτήσουν πλούτη καί χρῆμα κι ἔτσι θά ἀλλάξουν τή ζωή τους.

Ἐξάλλου, ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νά σωθεῖ ἤ νά χαθεῖ ζώντας τήν κατάσταση τοῦ πλούτου. Καί σ᾽ αὐτή τήν περίπτωση ρυθμιστικός παράγοντας γιά τή σωτηρία εἶναι ἡ ἀγαθή προαίρεση. Χαρακτηριστικό εἶναι τό παράδειγμα τῆς ἁγίας Μελανίας τῆς Πρεσβυτέρας, κόρης τοῦ ὑπάτου Μαρκελλίνου, πού ἦταν γυναῖκα βαθύπλουτη. Ἔμεινε στήν ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας ὡς ὁ ἄνθρωπος πού ὅλα τά πλούτη του τά ἔδωσε σέ ἔργα εὐποιίας. Ἡ ἴδια φοροῦσε κουκούλα δούλου καί φορτωνόταν προμήθειες πού ἐναπόθετε στά κελιά ἁγίων ἀσκητῶν, στό ὄρος τῆς Νιτρίας. Παράλληλα ἄσκησε ἱεραποστολικό ἔργο. Κατάφερε μέ τήν ἁγιότητα τῆς βιοτῆς της καί τίς θεολογικές της γνώσεις νά ἐπιστρέψει στήν Ἐκκλησία τούς αἱρετικούς Πνευματομάχους, πού ὡς γνωστόν ἀρνοῦντο τήν προσωπικότητα καί Θεότητα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Τόσο ἁγία πνευματική ζωή εἶχε, ὥστε ἀπέκτησε τήν πλήρη ἀπροσπάθεια τοῦ νοῦ, δηλαδή εἶχε ἀποδεσμεύσει τόν νοῦ της ἀπό κάθε ὑλικό καί γήινο.

Καί στόν πλοῦτο μπορεῖ νά ἀπολεσθεῖ ὁ ἄνθρωπος, ὅταν θεοποιεῖ τό χρῆμα καί μέ τόν ὅλο βίο του πιστοποιεῖ μιά μεγάλη ἀλήθεια τοῦ Μεγάλου Βασιλείου: «Ὅταν παρέλθω εἰς οἰκίαν ἀνδρός ὀψιπλούτου, ὅρα ὅτι ἐκεῖνος τά ἄψυχα καλλωπίζει καί τήν ψυχήν αὐτοῦ ἀλαλλώπιστον ἔχει». Δεῖγμα ἑνός τέτοιου ἀνθρώπου μᾶς δίνει ὁ «Εὐεργετινός». Ὑπῆρχε ἕνας πλούσιος πού λεγόταν Χρυσαώριος. Ὅλη ἡ ζωή του ἦταν ἕνας διαρκής ἀγώνας γιά τήν ἀπόκτηση περισσότερου χρήματος καί ὑλικῶν ἀγαθῶν. Χαρακτηριζόταν γιά τή σκληρότητα καί τήν ἀναλγησία του. Ὅταν ἦταν νά πεθάνει οὔρλιαζε πώς δαίμονες τόν κύκλωσαν καί ἀπαιτοῦσαν τήν ψυχή του.

Ὁ ἅγιος Πέτρος ὁ Δαμασκηνός, ἐπιπρόσθετα, τονίζει πώς ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νά σωθεῖ ἤ νά ἀπολεσθεῖ μέσα στήν ἔρημο. Στήν πρώτη περίπτωση, πλεῖστοι ἅγιοι, ἔχοντας ἀγαθή προαίρεση, ἁγίασαν ἀσκού-

μενοι στόν ἐρημικό βίο. Πρέπει, ὅμως, νά τονισθεῖ πώς ὁ ἄνθρωπος πού δέν ἔχει ἀγαθή προαίρεση καί μέσα στήν ἔρημο νά ζεῖ, δέν μπορεῖ νά σωθεῖ. Ἐνδεικτικό εἶναι τό παράδειγμα πού ἀναφέρει ὁ ἅγιος Εὐθύμιος. Κάποτε ἕνας δύστροπος φίλερις μοναχός, πού διαπληκτιζόταν μέ ὅλους, θέλησε νά ἀποσυρθεῖ στήν ἔρημο, πιστεύοντας πώς ζώντας μακριά ἀπό τούς ἀνθρώπους, θά εἰρήνευε. Ὅταν, κάποτε, προσπάθησε, ἐπανειλημμένα, νά ἀπιθώσει χάμω ἕνα ποτήρι νερό καί αὐτό ἀναποδογυριζόταν, φουρκισμένος τό ἔσπασε καί ἄρχισε νά οὐρλιάζει, ἀφοῦ ἔγινε περίγελος τοῦ σατανᾶ.

Ὁ ἅγιος Πέτρος λέει, ἀκόμα, πώς ἕνας ἄνθρωπος καί μέσα στόν γάμο μπορεῖ νά σωθεῖ. Στόν «Σιναϊτικό κώδικα» διαβάζουμε τήν ἑξῆς ἱστορία. Κάποτε ὁ ἅγιος Μακάριος ὁ Αἰγύπτιος παρακάλεσε τόν Θεό νά τοῦ δείξει ἄνθρωπο ἀνώτερο ἀπ' αὐτόν πνευματικά. Τελικά, τῇ ὑποδείξει τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, πῆγε σέ ἕνα χωριό τῆς Αἰγύπτου. Ἔμεινε κατάπληκτος, ὅταν ἄκουσε τόν τρόπο ζωῆς δύο γυναικῶν πού εἶχαν παντρευτεῖ δύο ἀδέλφια καί μοιράζονταν, λόγω φτώχιας, τό ἴδιο σπίτι. Τοῦ ἀνέφεραν πώς στά δεκαεφτά χρόνια συγκατοίκησής τους ἀγωνίζονταν καί ἡ μιά καί ἡ ἄλλη ποιά νά κόψει πρώτη τό ἴδιο θέλημα. Ἀκριβῶς ἐξαιτίας αὐτῆς τῆς διαγωγῆς τους ποτέ σέ ἐκεῖνο τό σπίτι δέν παρουσιάστηκε καβγάς ἤ διχογνωμία. Ἀπεναντίας βασίλευε ἀνάμεσα στίς δύο οἰκογένειες ἀγάπη καί εἰρήνη. Τότε ὁ ἅγιος Μακάριος ὁ Αἰγύπτιος εἶπε χαρακτηριστικά: «Ἐάν ἀληθείᾳ οὐκ ἔστιν παρθένος ἤ ὕπανδρος, μοναχός ἤ κοσμικός, ἀλλ' ὁ Θεός μόνον προαίρεσιν ἐπιζητεῖ ἀγαθήν καί τότε τό Πνεῦμα τό Ἅγιον αὐτοῦ τοῖς πᾶσιν παρέχει».

Τέλος καί ἕνας ἄνθρωπος πού ζεῖ μέσα στόν κόσμο καί ἐν μέσῳ πολλῶν ἁμαρτωλῶν, ὅπως ἀναφέρει ὁ ἅγιος Πέτρος ὁ Δαμασκηνός, μπορεῖ νά σωθεῖ. Αὐτό πετυχαίνεται ἀπό τή στιγμή πού δέν κρίνει καί δέν κατακρίνει κανένα. Χαρακτηριστική στήν προκειμένη περίπτωση εἶναι ἡ θεολογική τοποθέτηση τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τῆς Κλίμακος ἀναφορικά μέ τό γεγονός τῆς σωτηρίας τοῦ Λώτ, πού ἀναφέρεται στή «Γένεση». Ὡς γνωστόν, ὁ Λώτ ζοῦσε στά Σόδομα καί Γόμορρα πού ἦταν ἄντρο ἀκολασίας. Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Σιναΐτης λέει πώς: «Ὁ Λώτ δεδικαίωται ὅτι ἐν μέσῳ τοιούτων ἀνθρώπων ζῶν καί ὅμως οὐδέποτε ἐφάνη κρίνων ἤ κατακρίνων αὐτούς». Ἐνῶ, δηλαδή, ζοῦσε μέσα σέ ἕνα τόσο ἄθλιο περιβάλλον κι ὅμως οὐδέποτε ἔκρινε ἤ κατέκρινε κανένα. Ἑπομένως, λοιπόν, «καί ἐν παντί τόπῳ καί ἐγχειρήματι καί ἐν πενίᾳ καί ἐν πλούτῳ καί ἐν μέσῳ πολλῶν ἁμαρτωλῶν καί ἐν ἐρήμῳ καί ἐν συζυγίᾳ καί ἐν παρθενίᾳ εὑρίσκομεν τήν ζωήν καί τόν θάνατον, τήν σωτηρίαν καί τήν ἀπώλειαν».

Πρέπει νά τονισθεῖ πώς ἡ Ἐκκλησία διαχρονικά προσφέρει τρεῖς ὁδούς, πού, ἀκολουθώντας τις, ὁ ἄνθρωπος, σώζεται. Ἡ πρώτη ὁδός εἶναι ἡ ἀσκητική ὁδός. Ὁ Ἀββᾶς Ἰσαάκ ὁ Σύρος στά περίφημα «Ἀσκητικά» του ἐπισημαίνει: «Ἡ ἄσκησις μήτηρ τοῦ ἁγιασμοῦ ἐστιν ἐξ ἧς γεννᾶται ἡ πρώτη γεῦσις καί αἴσθησις τῶν μυστηρίων τοῦ Χριστοῦ».

Ἡ δεύτερη ὁδός, πού μᾶς προσφέρει ἡ Ἐκκλησία, ὡς μέσον σωτηρίας, εἶναι ἡ λειτουργική της ὁδός. Ἰδιαίτερα σημαντική, ἀπό σωτηριολογική ἄποψη, εἶναι ἡ κυριακάτικη θεία λειτουργία, ἡ ὁποία, κατά τή θεολογία τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, δέν εἶναι τίποτα ἄλλο παρά ἡ οὐσιαστική καί ὑπαρξιακή βίωση τοῦ γεγονότος τῆς Ἀναστάσεως. Μιλώντας, μάλιστα, γιά τό Μυστήριο τῆς Θείας Εὐχαριστίας, πού εἶναι ἡ καρδιά τῆς θείας λειτουργίας, ἀναφέρει: «Ὁ ἄνθρωπος πού μέ σεβασμό προσβλέπει πρός τά Τίμια Δῶρα καί βλέπει σ' αὐτά τόν ἐνυπόστατο Λόγο τοῦ Θεοῦ καί κάμνει ἔνοικό του τόν Υἱό τοῦ Θεοῦ γίνεται σάν ἄλλη Μαρία Μαγδαληνή καί βλέπει καί συνομιλεῖ μέ τόν ἴδιο τόν Ἀναστημένο Χριστό». Τέλος, νά ἀναφερθεῖ πώς μέ τά Μυστήρια ὁ ἄνθρωπος ἁγιάζεται καί ἐγκεντρίζει στή ζωή του τόν Χριστό.

Ὁ Ὀρθόδοξος θεανθρωποκεντρικός ὑπαρξισμός τῶν Πατέρων τῆς Ἀνατολῆς θεωρεῖ πώς, πέρα ἀπό ὅλα ὅσα πιό πάνω ἀναφέρθηκαν, ἐκεῖνο πού σώζει καί κυριολεκτικά θεώνει τό ἀνθρώπινο πρόσωπο εἶναι ἡ ἄσκηση τῆς ἀρετῆς τῆς ἀγάπης. Ὁ ἅγιος Συμεών ὁ Νέος Θεολόγος παρατηρεῖ: «Ὅταν τις κτήσηται τήν ἀγάπην τότε τόν Θεόν ἐνδύεται μετ' αὐτῆς». Ἕνας μεγάλος Ρῶσος ἀσκητής καί ὁμολογητής τῆς Ὀρθοδοξίας σημειώνει: «Οὐσία καί πεμπτουσία τοῦ Χριστιανισμοῦ εἶναι νά βοηθᾶς τόν συνάνθρωπό σου, νά τόν συγχωρεῖς, νά σκεπάζεις τίς ἀδυναμίες του, νά παρακαλεῖς τόν Θεό νά τοῦ χαρίσει τή Βασιλεία Του. Ὁ πόρνος, ὁ μοιχός, ὁ ἁμαρτωλός, ἄν μετανοήσουν, θά σωθοῦν, ὅμως ὁ κακός ἄνθρωπος δέ θά μπορέσει ποτέ του νά νιώσει τή ζεστασιά τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ».

ΣΑΒΒΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ
Θεολόγος, Ἐκπαιδευτικός

Ὁ Μέγας Βασίλειος καί ἡ θεία κοινωνία

Γευθεῖτε, δοκιμάστε στήν πράξη καί θά πεισθεῖτε ὅτι εἶναι ἀγαθός ὁ Κύριος. Σέ πολλά μέρη τῆς Γραφῆς ἔχουμε παρατηρήσει ὅτι οἱ δυνάμεις τῆς ψυχῆς ἔχουν τά ἴδια ὀνόματα μέ τά ἐξωτερικά μέλη τοῦ σώματος. Ἐπειδή δέ ὁ Κύριός μας εἶναι ἀληθινός ἄρτος καί ἡ σάρκα του ἡ ἀληθινή βρώση, εἶναι ἀνάγκη νά αἰσθανθοῦμε ἐσωτερικά μέ τήν πνευματική γεύση τήν ἡδονή (τή γλυκύτητα) τῆς ἀπολαύσεως τοῦ ἄρτου. Ὅπως ἡ γλυκύτητα τοῦ μέλιτος δέν μπορεῖ νά περιγραφεῖ μέ τό λόγο σ' ἐκείνους πού δέν τό ἔχουν ποτέ δοκιμάσει, ὅσο γίνεται ἀντιληπτή ἀπό τήν ἴδια τήν αἴσθηση τῆς γεύσεως, ἔτσι καί ἡ γλυκύτητα τοῦ οὐράνιου λόγου δέν μπορεῖ νά παραδοθεῖ μέ σαφήνεια καί καθαρότητα διά μέσου τῆς διδασκαλίας, ἄν δέν ἐξετάσουμε περισσότερο καί βαθύτερα τά δόγματα τῆς ἀλήθειας (τίς ἀλήθειες τῆς πίστεως) καί μπορέσουμε ἔτσι μέ τήν προσωπική μας πείρα νά κατανοήσουμε τήν ἀγαθότητα καί γλυκύτητα τοῦ Κυρίου.

Εἶπε «γευθεῖτε» καί ὄχι χορτάστε, γιατί τώρα γνωρίζουμε μόνον ἕνα μέρος τῆς ἀλήθειας καί βλέπουμε τήν ἀλήθεια «δι' ἐσόπτρου ἐν αἰνίγματι» (θαμπά σάν σέ μεταλλικό καθρέπτη καί τόσο ἀτελῶς, ὥστε νά μᾶς μένουν πολλά αἰνίγματα). Θά ἔλθει ὅμως κάποτε καιρός, κατά τόν ὁποῖον ὁ τωρινός ἀρραβώνας καί τό γεῦμα αὐτό τῆς χάριτος θά τό ἀπολαύσουμε ἐμεῖς σέ τέλειο βαθμό.

ΑΠΟΣΤΟΛΟΙ ΚΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

(ΑΦΙΕΡΩΜΑ)

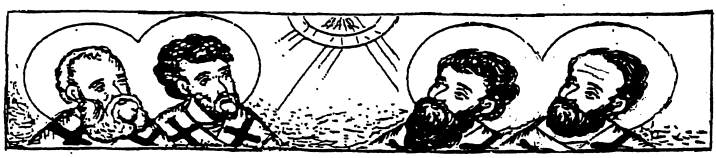

Συμεών Πηγαδουλιώτη

ΠΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ὅταν ἀναφερόμαστε στήν ἔννοια ἀπόστολος ἐννοοῦμε πρωτίστως ὁπωσδήποτε τούς δώδεκα μαθητές τοῦ Χριστοῦ. Ὅμως συμπεριλαμβάνουμε ἀναμφιβόλως τούς ἑβδομήκοντα καί συνελόντ' εἰπεῖν πάντας τούς ἁγίους ἀποστόλους. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοί, πού ἐπιλέχθηκαν ἀπό τόν ἴδιο τό Χριστό, ὅπως μᾶς φανερώνουν τά ἱερά Εὐαγγέλια (Ματθ. δ΄18-22, Μάρκ. γ΄13-19, Λουκ. ε΄1-11, Ἰωάν. α΄35-52) ἔπαιξαν σημαίνοντα, πρωταρχικό κι ἀποφασιστικό ρόλο στή θεμελίωση τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ.

Μᾶς προκαλεῖ ἰδιαίτερη ἐντύπωση τό γεγονός τῆς ἐκλογῆς ἀντικαταστάτη τοῦ Ἰούδα, ἀμέσως μετά τήν Ἀνάληψη τοῦ Χριστοῦ καί πρό τῆς ἡμέρας τῆς Πεντηκοστῆς. Ὁ Πέτρος, ἐκφράζοντας τό αἴσθημα ὅλης τῆς ὁμηγύρεως τῶν πιστευόντων στό Χριστό, θέτει τίς προϋποθέσεις γιά νά μπορεῖ κάποιος νά ἀνακηρυχθεῖ ἀπόστολος. Αὐτές εἶναι οἱ κάτωθι: *«δεῖ οὖν τῶν συνελθόντων ἡμῖν ἀνδρῶν ἐν παντί χρόνῳ ἐν ᾧ εἰσῆλθε καί ἐξῆλθεν ἐφ' ἡμᾶς ὁ Κύριος Ἰησοῦς, ἀρξάμενος ἀπό τό βάπτισμα Ἰωάννου ἕως τῆς ἡμέρας ἧς ἀνελήφθη ἀφ' ἡμῶν, μάρτυρα τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ γενέσθαι σύν ἡμῖν ἕνα τούτων»* (Πράξ. α΄21-22). Μέ ἄλλους λόγους ὁ ὑποψήφιος ἔπρεπε νά εἶχε ἀκολουθήσει τό Χριστό καθ' ὅλη τήν δημόσια δράση του ἀπό τότε πού βαπτίστηκε ἀπό τόν Ἰωάννη μέχρι καί τήν ἀνάληψή του καί τό βασικό νά εἶναι μάρτυρας τῆς ἀναστάσεώς του.

Δέν μπορεῖ ὅμως νά μᾶς διαφεύγει τό γεγονός ὅτι πρωτεύουσα θέση μεταξύ τῶν ἀποστόλων κατέχει ὁ ἀπόστολος τῶν ἐθνῶν Παῦλος. Αὐτός δέν ἀνῆκε στόν κύκλο τῶν πιστευόντων στό Χριστό, οὔτε τόν ἐπέλεξε ὁ Χριστός κατά τή δημόσια δράση του, ὅπως τούς δώδεκα καί τούς ἑβδομήκοντα (Λουκ. ι΄1-20). Τουναντίον ὑπῆρξε ἀρνητής τοῦ Χριστοῦ καί διώκτης τῆς ἀρχέγονης Ἐκκλησίας, ὅπως παραδέχεται ὁ ἴδιος (Α΄ Κορ. ιε΄9). Ὅμως μετά τή θαυμαστή ἐμφάνιση τοῦ Χριστοῦ στό δρόμο πρός τήν Δαμασκό (Πράξ. θ΄1-8) μεταστρέφεται καί γίνεται *«σκεῦος ἐκλογῆς»* (Πράξ. θ΄15) τοῦ Χριστοῦ. Ὅταν οἱ ψευδάδελφοι στήν Κόρινθο ἀρνοῦνταν τό ἀποστολικό του ἀξίωμα γιά νά ὑπονομεύσουν τό κήρυγμά του ἀναγκάζεται νά τό ὑπερασπιστεῖ: *«οὐκ εἰμί ἀπόστολος;οὐκ εἰμι ἐλεύθερος; οὐχί Ἰησοῦν τόν Κύριον ἡμῶν ἑώρακα; οὐ τό ἔργον μου ὑμεῖς ἐστε ἐν Κυρίῳ»*; (Α΄ Κορ. θ΄1).

Καί ἀλλοῦ, ὑπερασπιζόμενος τό ἀποστολικό του ἔργο ἔναντι τῶν ψευδαποστόλων, ἀναγκάζεται νά προβεῖ σέ ἀπολογισμό τῶν βασάνων καί τῶν κινδύνων τά ὁποῖα ὑπέστη χάριν τοῦ εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ (Β΄Κορ. ια΄22-33, ιβ΄1-12).

Οἱ ἅγιοι ἀπόστολοι ὑπῆρξαν πρόσωπα ἐκλεκτά, ὡς αὐτόπτες καί αὐτήκοοι τοῦ Κυρίου καί μάρτυρες τῆς ἀναστάσεώς του. Ὡς ἐκ τούτου ἀπελαμβάνον μεγάλου κύρους μεταξύ τῶν πρώτων χριστιανῶν καί κατά τή διάρκεια τῆς ἐπί τῆς γῆς παρουσίας τους ἀλλά καί μετά τήν τελευτή τους. Μάλιστα τόση ἦταν ἡ ἐπιρροή τους ἐπί τῶν χριστιανῶν, ὥστε κι αὐτοί οἱ ἄμεσοι μαθητές τους, ὅπως ὁ Ἰγνάτιος ὁ θεοφόρος, ὁ Πολύκαρπος Σμύρνης, ὁ Κλήμης Ρώμης κ.ο.κ. ὀνομάστηκαν ἀποστολικοί πατέρες.

Ἀλλά καί ἀργότερα, ὅταν ἤθελαν νά τιμήσουν κάποιο ἐκκλησιαστικό ἄνδρα πού εἶχε κύρος σέ ὁλόκληρη τήν Ἐκκλησία, ὅπως ὁ ἅγιος Ἐπιφάνιος Κωνσταντίας, τόν ὀνόμαζαν ἄνδρα ἀποστολικό. Τό αὐτό συνέβη μετά τόν θάνατο τοῦ Μελετίου Ἀντιοχείας, πού προήδρευσε τῆς Β΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Τότε οἱ ἅγιοι πατέρες ἀναφώνησαν σύν τοῖς ἄλλοις: νῦξησεν ἡμῖν τόν ἀριθμόν τῶν ἀποστόλων. Δέν ὀνομάζονται οἱ Τρεῖς Ἱεράρχες ὡς «οἱ μετά τούς δώδεκα τρεῖς ἀπόστολοι»; Δέν λησμονοῦμε ὅτι ὁ ἅγιος Κωνσταντῖνος ὁ Μέγας καί ἡ μητέρα του ἁγία Ἑλένη φέρουν τόν τίτλο τῶν ἰσαποστόλων. Τό αὐτό συμβαίνει καί μέ τόν Ἅγιο Φώτιο τόν Μέγα, τούς ἁγίους Κύριλλο καί Μεθόδιο, τήν ἁγία βασίλισσα τῶν Ρώς Ὄλγα, τόν ἐγγονό της ἅγιο Βλαδίμηρο ἀλλά καί τόν ἅγιο Κοσμᾶ τόν Αἰτωλό καί τόν Ἅγιο Νικόλαο Κασάτκιν τόν φωτιστῆ τῶν Ἰαπώνων.

Ἀπό τήν ἄλλη, οὐκ ὀλίγες τῶν κατά τόπους Ἐκκλησιῶν καυχῶνται ἐν Κυρίῳ ὅτι ἱδρύθηκαν ἀπό τούς ἁγίους ἀποστόλους. Ἀναφέρω ἐνδεικτικά τήν Ἐκκλησία τῶν Ἱεροσολύμων, τήν Ἐκκλησία τῆς Ἀντιόχειας ἀλλά καί τῆς Ἀλεξανδρείας, τήν κατά Κύπρον Ἐκκλησίαν, τήν Ἐκκλησία τῆς Κρήτης, τῆς Θεσσαλονίκης, τῶν Ἀθηνῶν, τῆς Κορίνθου, τῆς Ἐφέσου, ἀλλά καί τῆς Ρώμης, τῆς Κωνσταντινουπόλεως κ.ο.κ. Μερικές ἄλλες Ἐκκλησίες, ὅπως αὐτή τῆς Ρωσσίας, ἐπιμένουν πώς ἱδρύθηκαν ἀπό τούς ἀποστόλους, χωρίς ὅμως νά παρουσιάζουν ἱκανοποιητικά ἱστορικά στοιχεῖα πρός ἐπίρρωσιν τοῦ ἰσχυρισμοῦ τους. Ἀπό τήν ἄλλη, μερικές αἱρετικές ὁμάδες, ὅπως οἱ Μονοφυσίτες τῆς Ἀρμενίας, αὐτοαποκαλοῦνται «ἀποστολική ἐκκλησία τῆς Ἀρμενίας».

Ὅμως σέ τελική ἀνάλυση, αὐτό πού μετρᾶ ἐν προκειμένῳ δέν εἶναι τό γεγονός ἄν μία Ἐκκλησία ἱδρύθηκε ἄμεσα ἤ ἔμμεσα ἀπό τούς ἁγίους ἀποστόλους. Ἡ βαρύτητα πρέπει νά δοθεῖ στό ἄν διατηρεῖ τήν *«ἅπαξ παραδοθεῖσαν τοῖς ἁγίοις πίστιν»* (Ἰουδ. α΄3). Τό γεγονός αὐτό φαίνεται καθαρά καί ξάστερα στό Σύμβολο τῆς Πίστεως, στό ὁποῖο ἡ Ἐκκλησία ὀνομάζεται ἀποστολική. Τί σημαίνει ἐν τέλει ἡ λέξη «ἀποστολική»; Μήπως τό ἱστορικό συμβάν ὅτι ἕνας ἤ περισσότεροι ἀπόστο-

λοι πέρασαν ἀπό τή χώρα ἐκείνη, τήν θεμελίωσαν, περικλείει τόν ὡς ἄνω ὅρο; Δέν ὑφίσταται καμμία ἄλλη προϋπόθεση γιά τήν ὀνομασία ἀποστολική; Ἀσφαλῶς καί ὑπάρχει. Ὅταν οἱ Πατέρες τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Β΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἔθεταν τόν ὅρο αὐτό στό Σύμβολο, τῷ βραχεῖ ρήματι καί πολλῇ συνέσει, ἐννοοῦσαν τή διαφύλαξη τῆς πίστεως τήν ὁποία παρέδωσαν στήν Ἐκκλησία οἱ ἅγιοι ἀπόστολοι. Αὐτό φανερώνεται καί στόν ὕμνο πού ἀναφέρεται στή μνήμη μάρτυρος ἱεράρχου (ἱερομάρτυρος), ὅπου ὁ τιμώμενος ἅγιος χαρακτηρίζεται «καί τρόπων μέτοχος καί θρόνων διάδοχος τῶν ἀποστόλων γενόμενος». Ἀποτέλεσμα τῆς ὡς ἄνω διαπιστώσεως εἶναι ὅτι μία Ἐκκλησία, πού ἱδρύθηκε ἀποδεδειγμένως ἀπό τούς ἀποστόλους μπορεῖ, ὅταν ἐκπέσει τῆς πίστεως πού παρέδωσαν οἱ ἀπόστολοι, νά ἀπολέσει τήν ἀποστολικότητά της.

Τραγικό παράδειγμα, ἡ πτώση τῆς Ἐκκλησίας τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης, ἡ ὁποία ἀπώλεσε ἐδῶ καί χίλια χρόνια τήν ἀποστολικότητά της, δηλαδή τήν αὐθεντική ἀποστολική διδασκαλία, ὅταν ἀποδέκτηκε αἱρέσεις καί κακοδιδασκαλίες (Φιλιόκβε, κτιστή χάρη, πρωτεῖο ἐξουσίας τοῦ ἐπισκόπου Ρώμης, καί πλεῖστες ὅσες ἄλλες). Δεχόμαστε φυσικά ὅτι σ' αὐτήν ὑφίσταται ἡ ἀποστολική ἀρχή καί προέλευση, ὅπως καί ἡ ἀδιάκοπη ἀποστολική διαδοχή. Ὅμως ἡ ἀπώλεια τῆς ἀποστολικῆς πίστεως τήν μετέτρεψε σέ δένδρον φθινοπωρινόν, ἄκαρπον, δίς ἀποθανόν καί ἐκριζωθέν. Ἔχει ἐκπέσει τόσο πολύ ἀπό τήν ἀποστολική πίστη, ὥστε τελευταῖα, ὅταν κάποιοι Σκωτσέζοι ἐπισκέπτες ἔδωσαν δῶρο στόν ἐπικεφαλῆς τοῦ Παπισμοῦ πάπα Φραγκίσκο μία φιάλη οὐίσκυ, αὐτός τή σήκωσε ψηλά κραυγάζοντας: -αὐτός εἶναι ὁ πραγματικός ἁγιασμός! Μ' αὐτούς τούς ἀνθρώπους διατείνονται οἱ ἡμέτεροι οἰκουμενιστές ὅτι θά βροῦν κοινό ἔδαφος κι ὅτι θά ἑνωθοῦν μελλοντικά!

Πνευματικό τέκνο τοῦ Παπισμοῦ παραμένει ὁ πολυκέφαλος Προτεσταντισμός, πού συμπλήρωσε προσφάτως πεντακόσια χρόνια ζωῆς. Τό τραγικό εἶναι ὅτι ὅταν ὁ Παπισμός ἐπέμενε ὅτι ὁ ἀπόστολος Πέτρος εἶναι ὁ «πρίγκηπας καί ἀρχηγός τῶν ἀποστόλων» ὁ Προτεσταντισμός πρόβαλλε τόν ἀπόστολο Παῦλο ὡς τόν «πρῶτο μετά τόν Ἕνα» καί στό Λονδίνο οἱ Ἀγγλικανοί ἀνήγειραν τόν ἀγγλικανικό ναό τοῦ Ἁγίου Παύλου, δείχνοντας ὅτι τιμοῦν ὑπερβαλλόντως τόν ἀπόστολο τῶν ἐθνῶν. Μέγα λάθος. Οὔτε ὁ Πέτρος, οὔτε ὁ Παῦλος, οἱ πρωτοκορυφαῖοι τῶν ἀποστόλων, σχετίζονται μέ τόν Παπισμό καί τόν Προτεσταντισμό, διότι ἁπλούστατα οἱ ἀπόστολοι ὀρθοτομοῦσαν ἐν παντί καιρῷ καί τόπῳ τόν λόγο τῆς ἀληθείας καί δέν ἦταν αἱρετικοί ἑτεροζυγοῦντες ἀπίστοις.

Ἀπό τήν ἄλλη, μιά Ἐκκλησία πού ἱδρύθηκε αἰῶνες μετά τήν Πεντηκοστή, ἀλλά παρέλαβε ἀκέραια τήν ἀποστολική παράδοση καί πίστη καί τήν τηρεῖ ἀλώβητη ἄχρι τοῦ νῦν, μπορεῖ ἄνετα νά καυχᾶται ἐν Κυρίῳ ὅτι εἶναι Ἐκκλησία ἀποστολική. Πρόχειρο παράδειγμα ἡ ἐν Βουλγαρίᾳ Ἐκκλησία. Αὐτή ἱδρύθηκε τόν 9ο αἰῶνα μετά ἀπό προσπάθειες τοῦ ἐν

ἁγίοις Πατρός ἡμῶν Φωτίου τοῦ Μεγάλου κι ἀπέκτησε πατριαρχική ἀξία μόλις στά 1946. Ὅμως αὐτό δέν τήν ἐμπόδισε νά κρατάει στούς πονηρούς καιρούς μας ψηλά τό λάβαρο τῆς πίστεως τῆς πατροπαραδότου. Ἀπόδειξη περίτρανη τό γεγονός ὅτι δέν ἔκλινε γόνυ στόν Βάαλ τοῦ οἰκουμενισμοῦ, οὔτε ἔσπευσε νά συναγελασθεῖ μέ τούς ποικιλώνυμους αἱρετικούς Προτεστάντες, μήτε νά συστεγαστεῖ μαζί τους στά πονηρά τους συνέδρια.

Κλείνοντας τή σύντομη αὐτή εἰσαγωγή, τό μόνο πού ἔχουμε νά τονίσουμε εἶναι ὅτι, ἔχοντας βαρύ φορτίο στούς ὤμους μας, τουτέστιν τήν ἀποστολική πίστη, πρέπει νά τήν διαφυλάξουμε ἀκεραίαν, ὅπως τήν παρελάβομεν ἀπό τούς πατέρες μας. Αὐτό εἶναι τό χρέος μας. Χρέος γνήσιο τῶν ἁπανταχοῦ Ὀρθοδόξων. Φυσικά ἡ ἀποστολική πίστη εἶναι σέ ἔσχατη ἀνάλυση ἡ ἐν Χριστῷ ζωή χωρίς ἑτεροδιδασκαλίες καί αἱρετικά καρυκεύματα. Αὐτός εἶναι ὁ δρόμος στόν ὁποῖο καλούμαστε νά βαδίσουμε ὅλοι ἀνεξαιρέτως χωρίς ἐκπτώσεις σέ θέματα πίστεως. Γιά ὅλα αὐτά, κατά τόν ἅγιο Ἰουστίνο τοῦ Τσέλιε (Πόποβιτς), τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

ΣΥΜΕΩΝ ΠΗΓΑΔΟΥΛΙΩΤΗΣ

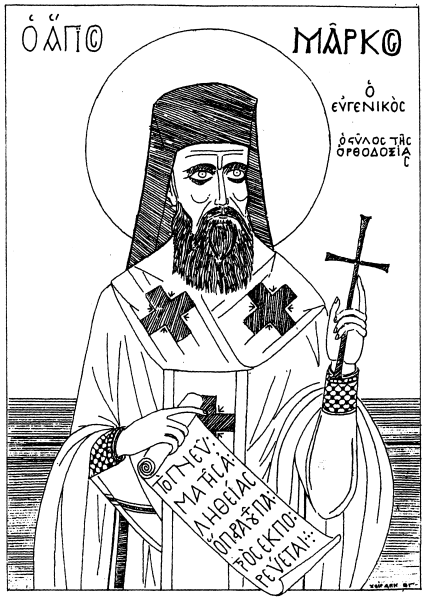

Φώτιου Σχοινᾶ

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΤΗΤΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Ἡ Ἐκκλησία εἶναι τό θεῖον καθίδρυμα πού ἵδρυσε ὁ Θεάνθρωπος Ἰησοῦς Χριστός γιά νά συνεχίσει ἐπί τῆς γῆς τό ἀπολυτρωτικό του ἔργο. Ἐπίσης εἶναι ἡ κοινωνία τῶν πιστευόντων στό σωτηριῶδες ἔργο τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ Ἐκκλησία, ὡς οἰκοδομή θεανθρωπίνη, ἔχει ὡς ἀκρογωνιαῖο λίθο τόν Ἰησοῦ Χριστό, ὡς θεμελίους λίθους τούς Ἀποστόλους καί ζῶντες ἐπί μέρους λίθους λογικούς τούς πιστούς πού εἶναι καί τά μέλη της[1]. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι θεμελιωμένη στόν Ἰησοῦ Χριστό καί στούς Ἀποστόλους. Ὁ Χριστός ἐξέλεξε τούς Ἀποστόλους ὡς συνεχιστές τοῦ κοσμοσωτηρίου ἔργου του, οἱ Ἀπόστολοι μέ τή σειρά τους ἐξέλεξαν τούς Ἐπισκόπους κ.ο.κ. μέχρι τῶν ἡμερῶν μας. Ἔτσι ἔχει ἀπαρτισθεῖ στήν ζωή τῆς Ἐκκλησιας ἀνά τούς αἰῶνες μία ἱερά ἀδιάσπαστη ἁλυσίδα, ἕνα ἀδιάκοπον νοητόν νῆμα πού συνδέει τούς Ἐπισκόπους ὅλων τῶν αἰώνων μέ τούς Ἀποστόλους, ἡ λεγομένη ἀποστολική διαδοχή.

Ἡ ἔννοια τῆς ἀποστολικότητος τῆς Ἐκκλησίας περιλαμβάνει τήν ἀνωτέρω λεχθεῖσα ἀποστολική διαδοχή, ἀλλά καί τή διατήρηση τῆς ἀποστολικῆς πίστεως (διδασκαλίας, διδαχῆς) ἀπαραχάρακτης, ἀνόθευτης καί ἀκαινοτόμητης μέχρι τῶν ἡμερῶν μας.

Ὁ μακαριστός καθηγητής Ἰωάννης Καρμίρης γράφει περί τῆς ἐννοίας τῆς ἀποστολικότητος τῆς Ἐκκλησίας: «Ἐκφαίνεται δέ ἐξωτερικῶς ἡ ἀποστολικότης τῆς Ἐκκλησίας τριπλῶς. 1ον διά τῆς ἀποστολικῆς ἀρχῆς καί τῆς προελεύσεως αὐτῆς. 2ον διά τῆς ἀποστολικῆς διδασκαλίας της καί 3ον διά τῆς ἀδιακόπου διαδοχῆς αὐτῆς. Καί πρῶτον εἶναι ἀποστολική ἡ Ἐκκλησία ὡς ἀνάγουσα χρονικῶς τήν ἀρχήν αὐτῆς μέχρι τῶν Ἀποστόλων, ἐπί τοῦ θεμελίου τῶν ὁποίων ὁ Κύριος ἵδρυσεν αὐτήν... Δεύτερον ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἀποστολική ὡς διατηροῦσα ἀκεραίαν καί ἀπαραχάρακτον τήν διδασκαλίαν τῶν ἀποστόλων, ὡς ἔχουσα δηλ. τήν αὐτήν δογματικήν πίστιν, λατρείαν καί διοίκησιν, οἵαν εἶχεν καί ἡ Ἐκκλησία κατά τήν ἐποχήν τῶν Ἀποστόλων, οἴκοθεν βεβαίως ἐννοεῖται ὅτι εἰς τοῦτο δέν ἀντίκειται ἡ εἰδολογική ἀνάπτυξις τῆς δογματικῆς πίστεως, λατρείας καί διοικήσεως, ἐφ' ὅσον ἡ Ἐκκλησία εἶναι ζῶν ὀργανισμός, χειραγωγουμένη ὑπό τοῦ ζῶντος Χριστοῦ καί ἐμψυχουμένη ὑπό τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Τέλος, τρίτον, ἀποστολική εἶναι ἡ Ἐκκλησία ὡς διατηροῦσα ἀδιάκοπον τήν ἀποστολική διαδοχή τῶν

προεστώτων αὐτῆς. Οὗτοι εἶναι πραγματικοί διάδοχοι καί ἀντιπρόσωποι τῶν ἀποστόλων, παρά τῶν ὁποίων κατεστάθησαν εἰς τήν διοίκησιν τῶν κατά τόπους Ἐκκλησιῶν, ἐφοδιασθέντες παρ' ἐκείνων μέ τήν αὐτήν πνευματικήν ἐξουσίαν καί ἀποστολήν, ἥν οἱ Ἀπόστολοι εἶχον λάβει παρά τοῦ Χριστοῦ. Ὡς ὁ Πατήρ ἀπέστειλεν τόν Υἱόν καί ὁ Υἱός τούς Ἀποστόλους (Ἰωάν. κ΄ 21) οὕτω καί οἱ Ἀπόστολοι ἀπέστειλαν τούς διαδόχους των ὡς προεστῶτας τῆς Ἐκκλησίας καί οὗτοι ἄλλους κατερχομένης τῆς διαδοχῆς μέχρις ἡμᾶς διά τοῦ ἀπαρτισμοῦ ἀδιασπάστου ἁλύσεως»[2].

Ἀποστολική λοιπόν εἶναι ἡ Ἐκκλησία πού ἀνάγει τήν ἀρχή της στούς Ἀποστόλους, διατηρεῖ ἀδιάσπαστη τήν ἀποστολική διαδοχή καί ἀνόθευτη τήν ἀποστολική διδασκαλία. Τέτοια Ἐκκλησία εἶναι ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία. Ἡ Ρωμαϊκή Ἐκκλησία μπορεῖ νά πληροῖ τά δύο πρῶτα κριτήρια τῆς ἀποστολικότητος, δηλαδή τήν ἀποστολική προέλευση / ἀρχή καί τήν ἀποστολική διαδοχή, ἀλλά ἐπειδή ἔχει περιπέσει σέ πλάνες καί αἱρέσεις, ἔχει ἀπωλέσει τό τρίτο κριτήριο τῆς ἀποστολικότητος, δηλαδή τήν σταθερά καί ἀμετακίνητη ἐμμονή στήν ἀποστολική διδασκαλία. Ὁ μακαριστός καθηγητής Ἀνδρέας Θεοδώρου γράφει συναφῶς: «Ἡ ἀποστολική διαδοχή σέ σύνδεσμο μέ τήν ἑνότητα πίστεως καί διοικήσεως εἶναι ἡ λυδία λίθος πού διακρίνει τήν ἀληθινή Ἐκκλησία ἀπό κάθε ἄλλο αἱρετικό καί σχισματικό κατασκεύασμα. Ἡ Ἐκκλησία πού διατηρεῖ τήν ἀποστολική διαδοχή εἶναι γνήσια καί αὐθεντική, ἐνῶ ἐκείνη πού τήν ἔχει χάσει εἶναι ψεύτικη καί ἀναληθής. Βεβαίως ὑπάρχουν Ἐκκλησίες οἱ ὁποῖες διατηροῦν τή διαδοχή στόν ἐπισκοπικό τους βαθμό, πού ὅμως δέν εἶναι γνήσιες καί αὐθεντικές, διότι στό δρόμο χάλασαν, ἀφοῦ ἀλλοίωσαν ὁρισμένα δόγματα τῆς πίστεως (Ρωμαϊκή Ἐκκλησία). Δηλαδή μία Ἐκκλησία τότε μόνο εἶναι ἀποστολική, ὅταν μαζί μέ τήν φύλαξη τῆς ἀποστολικῆς διαδοχῆς, δέν ἔχει ἀλλοιωθεῖ ἀπό τήν αἵρεση καί τήν πλάνη»[3].

Σημειωτέον ὅτι οἱ Ἀπόστολοι κατά τήν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς ἐδέχθησαν τήν πληρότητα τῆς θείας Ἀποκαλύψεως. Κατά τήν Ὀρθόδοξη ἀντίληψη δέν νοεῖται «ἐμβάθυνση» ἤ συμπλήρωση τῆς θείας Ἀποκαλύψεως μετά τήν Πεντηκοστή. Στούς Ἀποστόλους ἐδόθη κατά τήν Πεντηκοστή ἡ ὁλότητα τῆς θείας ἀληθείας. Ὁ μακαριστός π. Ἰωάννης Ρωμανίδης γράφει ἐπ' αὐτοῦ: «Ἑπομένως τά λεχθέντα ταῦτα τοῦ Χριστοῦ περί τῆς ὑπό τοῦ Παρακλήτου ὁδηγήσεως τῶν ἀποστόλων εἰς πᾶσαν τήν ἀλήθειαν ἐξεπληρώθησαν τήν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς... Δηλαδή αὐτή ἡ ἀποκάλυψις μετά τήν Πεντηκοστήν εἶναι ἁπλῶς φανέρωσις τῆς δόξης τοῦ ἐν σαρκί λόγου. Δέν ἔχει καθόλου τήν σημασία τῆς ἀποκαλύψεως νέων ἤ συμπληρωματικῶν ἀληθειῶν πέραν τῶν ὅσων ἀπεκαλύφθησαν κατά τήν Πεντηκοστήν... Ἀλλά οὔτε ἀποτελεῖ ἡ ἐμπειρία αὕτη τῆς θεώσεως "ἐμβάθυνσιν" εἰς τάς ἤδη ἀποκεκαλυμμένας ἀληθείας, ὡς νά μή ὑπῆρχε τήν Πεντηκοστήν ἡ ἀνωτάτη δυνατή ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ βαθμίς ἐμβαθύνσεως ἡ ὑπερβαίνουσα πᾶσαν λογικήν καί νοητήν

ἐμβάθυνσιν... Ὁ ἰσχυρισμός ὅτι τό Ἅγιον Πνεῦμα ὁδηγεῖ τήν Ἐκκλησίαν εἰς βαθυτέραν κατανόησι καί ἐναργεστέραν σύλληψιν τῶν μυστηρίων τῆς διά τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπιτελεσθείσης σωτηριώδους οἰκονομίας εἶναι δόγματα τῆς Φραγκοπαπικῆς Αὐγουστινίου παραδόσεως... τό ὁποῖον δόγμα ἐπί αἰῶνας καταδικάζει ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία. Οἱ μεταγενεστέρως ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ θεούμενοι δέν ἔχουν ποτέ βαθυτέρα τινά κατανόησιν ἀπό αὐτήν τῶν ἀποστόλων, ἀλλά πάντοτε τήν ἰδίαν καί ταύτην ἄν τούς τήν δωρίσῃ ὁ Χριστός[4]». Σημειωτέον ὅτι πέρα ἀπό τήν ἀνωτέρω τονισθεῖσα πλάνη τῆς Λατινικῆς θεολογίας, αὐτή περιέπεσε καί σέ μία ἄλλη συναφῆ καί «ἀντιφατική», θά λέγαμε, πλάνη, ὅτι δηλαδή πέρασε ὁριστικά ἡ Πεντηκοστή, ὅθεν ἔληξε ἡ περίοδος τῶν Πατέρων καί σέ μᾶς ἀπομένει ἡ συλλογή τοῦ εἰδέναι καί ἡ ἑρμηνεία τῶν Πατέρων (Σχολαστική θεολογία). Τουναντίον ἡ Ὀρθόδοξος θεολογία θεωρεῖ ὅτι ἡ Πεντηκοστή εἶναι διαρκῶς παροῦσα στήν Ἐκκλησία ἀφοῦ σέ ὅλους τούς αἰῶνες καί σέ ὅλες τίς ἐποχές ὑπάρχουν θεωμένοι ἅγιοι, ἀληθινοί θεόπτες, ἑπομένως καί Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας.

Σχετικά μέ τόν ἀποστολικό χαρακτήρα τῆς Ἐκκλησίας ὁ ἅγιος Ἰουστῖνος Πόποβιτς γράφει στή *Δογματική* του: «Τό ἀποστολικό ἐχέγγυον, ἡ ἀποστολική κληρονομιά εἶναι, ἀπό κάθε ἄποψη, θεανθρωπίνης φύσεως. Τί εἶναι ἐκεῖνο πού οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι παραδίδουν στούς κληρονόμους τους, ὡς κληρονομιά; Τόν Ἴδιο τόν Θεάνθρωπο Κύριο Ἰησοῦ Χριστό, μέ ὅλα τά ἀνυπέρβλητα θησαυρίσματα τοῦ θαυμασίου Θεανθρωπίνου Προσώπου Του, τόν Ἴδιο τόν Χριστό, τήν Κεφαλή τῆς Ἐκκλησίας, τήν μόνη Κεφαλή της. Ἄν παύσει νά τόν κληρονομεῖ, ἡ ἀποστολική διαδοχή παύει νά εἶναι ἀποστολική καί τότε, οὐσιαστικά, δέν ὑφίσταται πλέον ἀποστολική παράδοση, ἀποστολική ἱεραρχία, ἀποστολική Ἐκκλησία»[5]. Ἐπίσης ὁ θεόσοφος νοῦς τοῦ ἁγίου Ἰουστίνου Πόποβιτς ἀποφθέγγεται: «Ἡ ἀποστολικότητα τῆς Ἐκκλησίας εἶναι τό καθολικό, θεανθρώπινο ἁγίασμα τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ· εἶναι ὁλόκληρη παντοῦ, μέσα σέ ὅλα ὅσα συγκροτοῦν τό θεανθρώπινο σῶμα τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι παροῦσα μέ ὅλες τίς θεανθρώπινες δυνάμεις της, σέ ὁλόκληρη τήν ζωή τῆς οὐρανογήινης οὐσίας τῆς Ἐκκλησίας. Χωρίς αὐτήν εἶναι ἀδιανόητη ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ. Στό θεανθρώπινο σῶμα τῆς Ἐκκλησίας καί ἡ ἑνότητα καί ἡ ἁγιότητα καί ἡ καθολικότητα εἶναι ἀποστολικές. Τά τέσσερα ἰδιώματα τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ὁμοούσια μεταξύ τους, τό κάθε ἕνα βρίσκεται μέσα σέ ὅλα καί ὅλα βρίσκονται μέσα στό κάθε ἕνα. Τοῦτο μᾶς τό μαρτυρεῖ, μέ ὅλο της τό εἶναι, ἡ ἴδια ἡ φύση τῆς θεανθρώπινης πίστεως τοῦ Χριστοῦ, ἰδιαιτέρως, διά μέσου τῶν Ἁγίων Οἰκουμενικῶν Συνόδων»[6].

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. Ἀνδρέα Θεοδώρου, *Βασική δογματική διδασκαλία. Πιστεύω εἰς ἕνα Θεόν,* Γ΄, ἔκδοση, Ἀποστολική Διακονία, Ἀθήνα 2019, σελ. 263.

2. Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν, *Δογματική.* Κατά τάς παραδόσεις τοῦ καθηγητοῦ Πανεπιστη-

μίου Ἰ. Καρμίρη, Ἀνατύπωσις ἐκ τῆς ἐκδόσεως τοῦ Φοιτητικοῦ Θεολογικοῦ Συνδέσμου τοῦ ἔτους 1964, Ἀθῆναι 1995, σελ. 287.

3. Ἀνδρέα Θεοδώρου, *Βασική δογματική διδασκαλία. Ἀπαντήσεις σέ ἐρωτήματα συμβολικά,* Β΄ ἔκδοση, Ἀποστολική Διακονία, Ἀθήνα 2006, σελ. 149.

4. Πρωτοπρ. Ἰωάννου Ρωμανίδου, *Δογματική καί Συμβολική θεολογία τῆς Ὀρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας*, τόμος Α΄, ἔκδ. Π. Πουρναρᾶ, Θεσσαλονίκη 1983, σελ. 116-117-118-119.

5. Ἁγίου Ἰουστίνου τοῦ Τσέλιε (Πόποβιτς), *Δογματική,* μετάφραση Ἄρης Ἠλ. Γεωργόπουλος, Ἱερά Μεγίστη Μονή Βατοπαιδίου, Ἅγιον Ὄρος, σελ. 317.

6. Ἁγίου Ἰουστίνου τοῦ Τσέλιε (Πόποβιτς), ὅ.π., σελ. 331.

ΦΩΤΙΟΣ ΣΧΟΙΝΑΣ
Διδάκτωρ Φιλοσοφίας

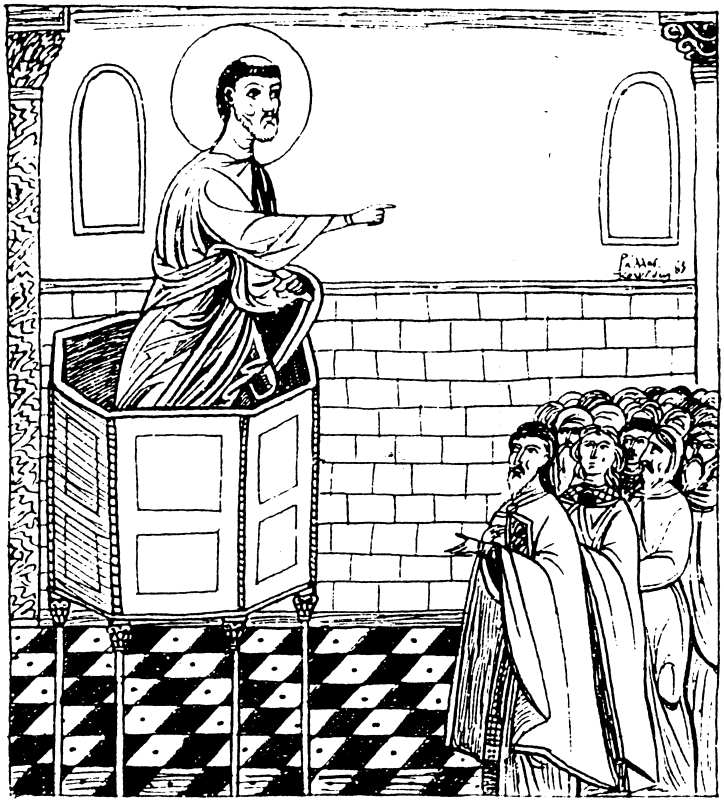

Δημήτριου Π. Ρίζου

ΟΙ ΑΓΙΟΙ ΑΠΟΣΤΟΛΟΙ ΚΑΙ Η ΘΕΟΠΝΕΥΣΤΙΑ

Καί ἡ Θεοπνευστία, ὅπως ὅλα τά τῆς πίστεώς μας, ζυγίσθηκε ἀπό τούς λογοκρατούμενος, καί τήν ἀκύρωσαν, τήν ἀπέρριψαν. Ψάχνουν οἱ ταλαίπωροι στηρίγματα τῆς ἀπιστίας τους. Χωρίς τήν Θεοπνευστία οἱ Γραφές δέν ἔχουν τό ἀπόλυτο κύρος. Εἰσχωρεῖ ἡ ἀμβισβήτησις καί χάνεται ἡ ἀλήθεια. Ἀκυρώνεται ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ.

Γιά μᾶς τούς Χριστιανούς ὑπάρχει ἕνα ἀναμφισβήτητο γεγονός, τό ὁποῖο ἔδωσε καί τήν ἀρχή τῆς ἐπί γῆς πορείας στήν Ἐκκλησία, καί αὐτό τό γεγονός εἶναι ἡ Πεντηκοστή. *«Τήν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς... ἐγένετο ἄφνω ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἦχος ὥσπερ φερομένης πνοῆς βιαίας, καί ἐπλήρωσε ὅλον τόν οἶκον οὗ ἦσαν καθήμενοι».* (Πράξ. β΄1-2). Ποῖοι ἦσαν οἱ καθήμενοι; Ἦσαν οἱ μαθητές τοῦ Κυρίου. Καί τό ἅγιον Πνεῦμα δέν *«ἐκπλήρωσε»* μόνον *«ὅλον τόν οἶκον»*, ἀλλά *«καί ἐπλήσθησαν ἅπαντες Πνεύματος Ἁγίου, καί ἤρξαντο λαλεῖν ἑτέραις γλώσσαις καθώς τό Πνεῦμα ἐδίδου αὐτοῖς ἀποφθέγγεσθαι»* (Πράξ. β΄4). Ἔπνευσε ὡς πνοή βιαία τό Πνεῦμα τό Ἅγιον. Φύσηξε ἀέρας δυνατός σάν θύελλα, καί ἡ βοή του ἔγινε αἰσθητή σέ ὅλη τήν πόλη τῶν Ἱεροσολύμων, γι' αὐτό καί *«γενομένης δέ τῆς φωνῆς ταύτης συνῆλθε τό πλῆθος καί συνεχύθη»* (Πράξ. β΄6). Δηλαδή ἡ βιαία πνοή συγκέντρωσε τά πλήθη ἔξω ἀπό *«τόν οἶκον οὗ ἦσαν καθήμενοι»* οἱ μαθητές τοῦ Κυρίου.

Αὐτή ἡ παρουσία τοῦ Θεοῦ τήν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς εἶναι ἡ Θεοπνευστία. Ἡ ὁποία ἀντιμετωπίζεται μέχρι σήμερα, ὅπως καί ἀπό τούς τότε Ἰουδαίους. Προσέξτε τους: *«Ἐξίσταντο δέ πάντες καί διιπόρουν... ἕτεροι δέ χλευάζοντες ἔλεγον ὅτι γλεύκους μεμεστωμένοι εἰσί»* (Πράξ. β΄12-13). Δηλαδή ἄλλοι ἐκπλήσσονται, ἀποροῦν, καί ἄλλοι χλευάζουν καί νομίζουν ὅτι οἱ Θεόπνευστοι τώρα μαθητές τοῦ Κυρίου εἶναι μεθυσμένοι.

Ἐμεῖς πάντως μένομε ἔκληκτοι ἀπό τά μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ. Βλέπομε ὄχι μεθυσμένους ἀλλά θεοφώτιστους τούς πρώην ἀγράμματους ψαράδες καί νά διακρίνωνται γιά τήν γλωσσολαλία. Αὐτό ἦταν ἕνα ἀπό τά πρῶτα χαρακτηριστικά τῶν Θεόπνευστων μαθητῶν τοῦ Κυρίου. Ἡ ἔκπληξις καί ὁ θαυμασμός τῶν πρώτων δημιουργήθηκε, ἐπειδή τόν λόγο τῶν μαθητῶν τόν ἄκουγε ὁ καθένας στήν γλῶσσα του. Ἐδῶ τώρα ἐκπλήσσομαι καί ἐγώ μέ τήν ἀνοησία τῶν ἀπίστων, τάχα λογικῶν,

ἀνθρώπων. Διότι ποῦ ἀκούσθηκε νά μιλάει ἕνας μεθυσμένος, παράδειγμα στά ἑλληνικά, καί ἐπειδή εἶναι μεθυσμένος νά τόν καταλαβαίνουν ἀκροατές ἀπό διαφορετικές γλῶσσες;

Ἡ βιαία πνοή τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἶχε καί ἄλλο χαρακτηριστικό. Μέχρι τότε οἱ μαθητές τοῦ Κυρίου ἦσαν φοβισμένοι καί κλεισμένοι στό ὑπερῶο *«διά τόν φόβον τῶν Ἰουδαίων»*, καί τώρα βγῆκαν στό μπαλκόνι, ἔχουν κάτω πλῆθος Ἰουδαίων καί ὄχι μόνον τούς κηρύττουν, ἀλλά τούς κάνουν φοβερό ἔλεγχο χωρίς κανένα φόβο ἤ δισταγμό. Τούς καταγγέλλουν γιά τόν Σταυρό τοῦ Κυρίου· *«διά χειρῶν ἀνόμων προσπήξαντες ἀνείλετε»* (Πράξ. β΄23). Καί: *«... τοῦτον τόν Ἰησοῦν ὅν ὑμεῖς ἐσταυρώσατε». Χωρίς αὐτήν τήν «βιαία πνοή»* πῶς θά τολμοῦσαν νά ποῦν τέτοια λόγια σέ τόσο μεγάλο πλῆθος Ἰουδαίων;

Δέν συνεχίζω, ἀλλά ἐπιστρέφω στή Θεοπνευστία. Ὁ Κύριος, ὅσο καιρό ἦταν μέ τούς μαθητές του, τούς προετοίμαζε γιά τήν δύναμη πού θά ἔπαιρναν ἀπό τό ἀναμενόμενο νά τούς σταλεῖ Πνεῦμα Ἅγιο. Ὁ Ἰωάννης καταγράφει τόν λόγο του: *«Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν παρ' ὑμῖν μένων· ὁ δέ παράκλητος, τό Πνεῦμα τό Ἅγιον ὅ πέμψει ὁ Πατήρ ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐκεῖνος ὑμᾶς διδάξει πάντα καί ὑπομνήσει ὑμᾶς πάντα ἅ εἶπον ὑμῖν»* (Ἰω. ιδ΄25–26). Λίγο πρίν ἀπό τό πάθος λέγει στούς μαθητές του ὁ Κύριος· Ἐγώ σᾶς δίδαξα ὅσο καιρό ἤμουν μαζί σας. Ὅμως ὁ παράκλητος, τό Πνεῦμα τό Ἅγιο πού θά σᾶς στείλει ὁ Πατήρ μου θά σᾶς διδάξει τά πάντα καί θά σᾶς θυμίσει καί ὅσα σᾶς δίδαξα ἐγώ. Θά τούς φωτίσει γιά νά γνωρίσουν τά πάντα, ἀλλά καί νά μήν ξεχάσουν ὅσα τούς δίδαξε. Δέν χρειαζόμαστε πιό καθαρή προαγγελία γιά τήν Θεοπνευστία, μέ τήν ὁποία θά ἐνδυναμωθοῦν οἱ μαθητές τοῦ Κυρίου.

Ὡστόσο ὁ Κύριος θά προσθέσει κοντά στήν γνώση καί τήν μνήμη, τήν ἀλήθεια. Πολλά ὁ Κύριος δέν τά δίδαξε, διότι δέν εἶχαν ἀκόμα τήν πνευματική ὡριμότητα νά βαστάξουν, νά ἀντέξουν, περισσότερες διδασκαλίες. Τίς ἄφησε νά τίς διδαχθοῦν ἀπό τό Ἅγιο Πνεῦμα. Τούς εἶπε: *«Ἔτι πολλά ἔχω λέγειν ὑμῖν, ἀλλ' οὐ δύνασθε βαστάζειν ἄρτι· ὅταν δέ ἔλθῃ ἐκεῖνος, τό Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὁδηγήσει ὑμᾶς εἰς πᾶσαν τήν ἀλήθειαν καί τά ἐρχόμενα ἀναγγελεῖ ὑμῖν»* (Ἰω. ις΄12–13). Περιμένετε νά ἔρθει τό Ἅγιο Πνεῦμα τῆς ἀληθείας. Ὁ Χριστός εἶπε γιά τόν ἑαυτό του: *«Ἐγώ εἰμί ἡ ὁδός καί ἡ ἀλήθεια καί ἡ ζωή»* (Ἰω. ις΄6). Καί γιά τό Ἅγιον Πνεῦμα λέγει ὅτι εἶναι ἡ ἀλήθεια. Καί ὄχι μόνον εἶναι ἡ ἀλήθεια, ἀλλά καί θά σᾶς διδάσκει πάντα τήν ἀλήθεια, καί θά σᾶς ἀποκαλύψει ὅσα πρόκειται νά γίνουν στό μέλλον, ὅσα πρόκειται νά ἀκολουθήσουν. Σέ αὐτά τά λόγια τοῦ Κυρίου ποιός μπορεῖ νά ἀρνηθεῖ τήν μεγάλη ἀποκάλυψη ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῶν μαθητῶν του θά κατευθύνεται πάντα στήν ἀλήθεια, θά κατέχει τήν ἀλήθεια, καί ἡ πλάνη δέν θά ἔχει θέση μέσα στήν Ἐκκλησία; Ἡ Πεντηκοστή εἶναι ἡ γενέθλια ἡμέρα τῆς Ἐκκλησίας, θεοεμπευσμένης νά κατέχει καί νά διδάσκει τήν ἀλήθεια.

Ἐδῶ στηρίζεται ἡ πίστις μας ὅτι καί ὅσα ἔγραψαν οἱ μαθητές τοῦ

Κυρίου, κατά τήν δική του πάντα ὑπόσχεση, εἶναι θεόπνευστα καί ἀπολύτως ἀληθινά.

Ὅλη ἡ ἁγία Γραφή πού ἔχει ἡ Ἐκκλησία μας εἶναι θεόπνευστη. Οἱ ἱεροί συγγραφεῖς τῶν βιβλίων τῆς Ἁγίας Γραφῆς τά ἔγραψαν ἐμπνευσμένοι ἀπό τό Ἅγιο Πνεῦμα. Γράφει ὁ ἀπόστολος Πέτρος: *«Οὐ γάρ θελήματι ἀνθρώπου ἠνέχθη ποτέ προφητεία, ἀλλ' ὑπό Πνεύματος Ἁγίου φερόμενοι ἐλάλησαν ἅγιοι Θεοῦ ἄνθρωποι»* (Β΄ Πέτ. α΄21). Ἅγιοι ἄνθρωποι τοῦ Θεοῦ προφήτευαν ἐμπνεόμενοι καί ὁδηγούμενοι ἀπό τό Ἅγιο Πνεῦμα. Τά γράφει αὐτά γιά τούς Προφῆτες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Τό Ἅγιον Πνεῦμα πάντα ὑπῆρχε, καί παρ' ὅλο πού δέν εἶχε ἀποκαλυφθεῖ στούς ἀνθρώπους, λειτουργοῦσε καί καθοδηγοῦσε τούς Προφῆτες. Πολύ περισσότερο καθοδηγοῦσε τούς μαθητές τοῦ Κυρίου, ἀφοῦ ἤδη εἶχε ἀποκαλυφθεῖ στούς ἀνθρώπους καί φανερώθηκε τήν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς.

Ἡ Θεοπνευστία καθοδηγεῖ τούς μαθητές τοῦ Κυρίου νά μεταφέρουν στόν ἄνθρωπο τήν ἀλήθεια τοῦ Θεοῦ γιά τήν σωτηρία του, τόσο μέ τό προφορικό κήρυγμα καί τήν διδασκαλία ὅσο καί μέ τόν γραπτό κυρίως λόγο. Δέν κάνουν ἱστορία, οὔτε γεωγραφία. Οἱ Εὐαγγελιστές, παράδειγμα, δέν ἐνδιαφέρονται γιά τήν ἡμερολογιακή καί χρονική σειρά τῶν ἱστορουμένων γεγονότων. Ἐνδιαφέρονται ὅμως νά διδάξουν καί καταγράψουν τήν ἀποκάλυψη τῆς ἀλήθειας, πού ὁδηγεῖ τόν πιστό στήν σωτηρία. Αὐτό τό πέτυχαν. Καί τό θαυμαστό εἶναι ὅτι ἡ Θεοπνευστία τούς ἄφησε νά ἐκφραστοῦν μέ τό προσωπικό τους ὕφος, χωρίς νά ἀλλοιωθεῖ ἡ ἀλήθεια. Δέν τούς κάνει παθητικά ἐνεργούμενα, ἀλλά τούς φωτίζει καί τούς ἐμπνέει νά ἐκφραστοῦν ἐλεύθερα. Γλωσσικά ἤ φιλολογικά ὑπάρχει ἡ ἔκφρασις τοῦ καθενός, ἀλλά ἡ ἀποκάλυψις εἶναι κοινή καί ἡ αὐτή σέ ὅλους.

Μέχρι ποῦ φθάνει ἡ Θεοπνευστία στούς ἱερούς συγγραφεῖς; Ὑπαγορεύει σέ ἕναν ἄβουλο καί παθητικό δέκτη ἤ φωτίζει καί καθοδηγεῖ στήν ἀλήθεια; Ὑπαγορεύει ἤ ἐπιβλέπει; Τό ἐρώτημα αὐτό ἔδωσε τήν ἀφορμή πολλῶν συζητήσεων καί ἀναζητήσεων, καί δόθηκαν ἐπίσης πολλές ἀπαντήσεις. Καί μάλιστα γεννήθηκε κοντά στόν ὅρο Θεοπνευστία καί ὁ ὅρος Θεία Ἐπιστασία. Ἀπό τά ὅσα μέχρι τώρα κατέγραψα φαίνεται ὅτι ἡ Θεοπνευστία ἐξασφαλίζει τήν σωτήρια ἀλήθεια μέσα ἀπό τόν προσωπικό λόγο, τό ὕφος, τίς γνώσεις, τοῦ συγγραφέα. Μόνον ἕνα παράδειγμα· Ὁ εὐαγγελιστής Λουκᾶς εἶναι ἰατρός. Στό Εὐαγγέλιό του συναντᾶμε ὅρους ἰατρικούς, πού δέν ἔχουν οἱ ἄλλοι εὐαγγελιστές. Ἡ Θεοπνευστία ἐλευθερώνει τόν εὐαγγελιστή καί Ἀπόστολο, δέν τόν δεσμεύει, ἀλλά τόν κάνει συνεργό ἐλεύθερο, νά ἀποκαλύψει τήν ἀλήθεια τοῦ Θεοῦ στούς ἀνθρώπους, μέ σκοπό τήν σωτηρία. Ἔγραψαν αὐτά πού χρειάζεται ὁ ἄνθρωπος γιά τήν σωτηρία του, ὅπως τονίζει ὁ εὐαγγελιστής Ἰωάννης: *«Πολλά μέν οὖν καί ἄλλα σημεῖα ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς, ἐνώπιον τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ἅ οὐκ ἔστι γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ· ταῦτα δέ γέγραπται ἵνα πιστεύσητε ὅτι Ἰησοῦς ἐστίν ὁ*

Χριστός ὁ υἱός τοῦ Θεοῦ, καί ἵνα πιστεύσαντες ζωήν ἔχητε ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ» (Ἰω. κ΄30-31). Θά μποροῦσαν νά ποῦν καί νά γράψουν, ὡς αὐτόπτες μάρτυρες καί ἀκροατές οἱ μαθητές τοῦ Κυρίου, τόσα ὅσα δέν χωροῦν σέ βιβλία, ἀλλά ἔγραψαν μόνον ὅσα χρειάζονται γιά τήν σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου. Γιά νά πετύχουν αὐτόν τόν στόχο τούς καθοδηγεῖ καί τούς ἐμπνέει τό Ἅγιο Πνεῦμα. Γι' αὐτό εἶναι Θεόπνευστοι.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Π. ΡΙΖΟΣ
Διδάκτωρ Θεολογίας - Φιλόλογος

Βασίλειου Χαραλάμπους

Η ΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ ΕΝΑΝΤΙ ΤΩΝ ΑΙΡΕΣΕΩΝ

Από τά πρῶτα ἀποστολικά χρόνια οἱ Ἅγιοι Ἀπόστολοι προσπάθησαν νά προστατέψουν τούς Χριστιανούς ἀπό τούς αἱρετικούς, τούς ἑτεροδιδασκάλους καί τούς ψευδοδιδασκάλους. Οἱ ἀλήθειες τῆς Πίστης εἶναι καθοριστικές γιά τήν ἐν Χριστῷ ζωή. Γι' αὐτό οἱ Ἀπόστολοι τόνιζαν ὅτι πρέπει νά ἀκολουθοῦνται οἱ Παραδόσεις. Καί φυσικά οἱ Παραδόσεις τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἀλληλένδετες μέ τίς ἀλήθειες τῆς Ὀρθόδοξης Πίστης.

«Ἡ θεανθρωπίνη Παράδοσις εἶναι τό παραδίδειν διά μέσου τῶν αἰώνων καί τῶν γενεῶν αὐτόν τοῦτον τόν Κύριον Ἰησοῦ Χριστόν, μετά πασῶν τῶν θείων ἀληθειῶν καί τῶν ἐντολῶν, τῶν χαρίτων (μυστηρίων) καί τῶν ἀρετῶν Αὐτοῦ, ὡς ζῶντα Θεόν καί Σωτήρα, ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καί ὡς Ἐκκλησίαν. Τοῦτο δέ ἀκριβῶς εἶναι ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ὡς θεανθρώπινον σῶμα Του, δηλαδή ἡ ζῶσα καί παρατεινόμενη διά τῶν αἰώνων Ἱερά Παράδοσις, ὁ ἀεί ζῶν Θεάνθρωπος Χριστός καί πᾶν ὅ,τι Αὐτός ἔχει ἐντός Του καί ὅ,τι φέρει μαζί Του»*, ὁμολογεῖ ὁ Ἅγιος Ἰουστίνος Πόποβιτς. Ὁ τονισμός «μετά πασῶν τῶν θείων ἀληθειῶν καί τῶν ἐντολῶν», μεθερμηνεύει ἐπακριβῶς τόσο τό τί ἐννοοῦμε ὅταν λέμε Παραδόσεις τῆς Ἐκκλησίας, ὅσο καί τή σημασία τους γιά τήν ἐν Χριστῷ ζωή.

Ὅταν ἀναφερόμαστε σέ παραδόσεις τῆς Ἐκκλησίας, τήν Ἱεράν Παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας ἐννοοῦμε. *«Στήκετε καί κρατεῖτε τάς παραδόσεις, ἅς ἐδιδάχθητε εἴτε διά λόγου, εἴτε δι' ἐπιστολῆς ἡμῶν»* (Β΄ Θεσσαλονικεῖς β΄15), ἀναφέρει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος. «Τί εἶναι "αἱ παραδόσεις ἡμῶν;" Πάντα ὅσα ὁ Θεάνθρωπος Χριστός, ὁ Ἴδιος καί διά τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἔδωσεν ἐντολήν νά κρατῶμεν καί κατ' αὐτά νά ζῶμεν· πᾶν ὅ,τι παρέδωκεν εἰς τήν Ἐκκλησίαν Του, ἐν τῇ ὁποίᾳ κατοικεῖ ὁ Ἴδιος, μετά τοῦ Ἁγίου Πνεύματός Του (πρβλ. Ματθ. κη΄19-20)»*, σημειώνει χαρακτηριστικά ὁ Ὁμολογητής Ἅγιος Ἰουστίνος Πόποβιτς.

Στήν Ἐπιστολή Ἰούδα, ὁ Ἀπόστολος Ἰούδας προτρέπει παρακαλώντας τούς χριστιανούς *«ἐπαγωνίζεσθαι τῇ ἅπαξ παραδοθείσῃ τοῖς ἁγίοις πίστει»* (Ἰούδ. α΄3). Ὁ καθηγητής Δ. Τσάμης ἀναφερόμενος στή «Διδαχή τῶν Δώδεκα Ἀποστόλων», σημειώνει ὅτι «τό τρίτο μέρος (τῆς Διδαχῆς τῶν Δώδεκα Ἀποστόλων) ἀναφέρεται στήν ἐπικοινωνία μεταξύ τῶν Ἐκκλησιῶν, διακρίνει τούς γνήσιους διδασκάλους ἀπό τούς «ψευδοπροφήτας» καί δίνει ὁδηγίες γιά τή φιλοξενία καί ὑποδοχή τῶν

περιοδευόντων χαρισματούχων διδασκάλων»**.

«Αἱ παραδόσεις ἡμῶν» εἶναι ὅλη ἡ ἐν χάριτι ζωή μας ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ καί ἐν τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι· ἡ ζωή ἡμῶν τῶν χριστιανῶν, ἡ ὁποία ἤρχισεν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ, μέσῳ τῶν Ἀποστόλων, διά τῆς ἐπιφοιτήσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος»* σημειώνει ὁ Ὁμολογητής Ἅγιος Ἰουστίνος Πόποβιτς.

Ὁ Ἅγιος Σιλουανός ὁ Ἀθωνίτης ὁρίζοντας τήν Παράδοση τῆς Ἐκκλησίας, ἀνέφερε ὅτι «εἶναι ἡ ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι ζωή τῆς Ἐκκλησίας». Ἡ ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι ζωή τῆς Ἐκκλησίας διασφαλίζει τήν Μία Πίστη. Ἡ ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι ζωή τῆς Ἐκκλησίας διασφαλίζει τίς δογματικές ἀλήθειες τῆς Ἐκκλησίας.

«Ἐν τῷ Χριστῷ καί τῇ Ἐκκλησίᾳ Του ὅλα αὐτά δίδονται διά τῆς χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἰς τόν ἄνθρωπον, δίδονται καί «παραδίδονται». Ἀπό τόν ἄνθρωπον ἀπαιτεῖται τό νά δεχθεῖ «τάς παραδόσεις αὐτάς, νά ζῇ κατ᾽ αὐτάς»*, ἀναφέρει ὁ Ἅγιος Ἰουστίνος Πόποβιτς. Δέν ὑπάρχουν διαφορετικές παραδόσεις στήν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, οὔτε διαφορετικά δόγματα. Ἡ βαβέλειος στρέβλωση περί διαφορετικῶν παραδόσεων, ἀκόμα καί σέ δογματικά θέματα, δέν ἔχει θέση στήν Ὀρθόδοξη διδασκαλία.

Γιά τοῦτο οἱ Ἅγιοι Ἀπόστολοι προσπάθησαν νά ἐμποδίσουν τούς Χριστιανούς ἀπό ἐπιζήμιες συναναστροφές μέ αἱρετικούς. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος στήν πρός Τίτον Ἐπιστολή του τονίζει, *«αἱρετικόν ἄνθρωπον μετά μίαν καί δευτέραν νουθεσίαν παραιτοῦ, εἰδώς ὅτι ἐξέστραπται ὁ τοιοῦτος καί ἁμαρτάνει ὢν αὐτοκατάκριτος»* (Τιτ. γ΄10–11).

Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Εὐαγγελιστής στήν Β΄ Ἐπιστολή του ἀναφέρει, ὅτι *«πολλοί πλάνοι εἰσῆλθον εἰς τόν κόσμον, οἱ μή ὁμολογοῦντες Ἰησοῦν Χριστόν ἐρχόμενον ἐν σαρκί· οὗτός ἐστιν ὁ πλάνος καί ὁ ἀντίχριστος»* (Β΄ Ἰω. α΄7). Προτρέπει τούς χριστιανούς ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Εὐαγγελιστής νά κρατηθοῦν στήν πίστη καί ὅποιος δέν ὁμολογεῖ *«Ἰησοῦν Χριστόν ἐρχόμενον ἐν σαρκί»*, αὐτός εἶναι ὁ πλάνος καί ὁ ἀντίχριστος.

Τή σημαντικότητα τῆς ὁμολογίας αὐτῆς ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Θεολόγος τήν καταγράφει μέ τά ἑξῆς λόγια: *«Βλέπετε ἑαυτούς, ἵνα μή ἀπολέσωμεν ἅ εἰργασάμεθα, ἀλλά μισθόν πλήρη ἀπολάβωμεν. Πᾶς ὁ παραβαίνων καί μή μένων ἐν τῇ διδαχῇ τοῦ Χριστοῦ Θεόν οὐκ ἔχει· ὁ μένων ἐν τῇ διδαχῇ τοῦ Χριστοῦ, οὗτος καί τόν πατέρα καί τόν υἱόν ἔχει»* (Β΄Ἰω. α΄8–9).

Καθορίζει μάλιστα τή «συνύπαρξη» μέ τούς κακοδόξους, μέ τήν προτροπή *«εἴς τις ἔρχεται πρός ὑμᾶς καί ταύτην τήν διδαχήν οὐ φέρει, μή λαμβάνετε αὐτόν εἰς οἰκίαν, καί χαίρειν αὐτῷ μή λέγετε»* (Β΄Ἰω. α΄10).

Ὁ λόγος τοῦ Ἁγίου Ἰωάννη τοῦ Θεολόγου θέτει τή συνύπαρξη μέ κακοδόξους σέ ἄλλα πλαίσια, ὅπου ἡ ὁμολογία δέν πρέπει νά παραθε-

ωρεῖται πρός χάρη τῆς ἀνθρωπάρεσκης ἀγάπης. Γι' αὐτό γιά τή συμπεριφορά πρός τόν μή φέροντα *«ταύτην τήν διδαχήν»*, λέγει ὅτι *«ὁ λέγων αὐτῷ χαίρειν κοινωνεῖ τοῖς ἔργοῖς αὐτοῦ τοῖς πονηροῖς»* (Β΄ Ἰω. α΄10).

Ἀπάντηση πρός ὅσους ἀπολυτοποίησαν τήν «ἰδεολογική» συνύπαρξη, θεωρώντας την ὡς τήν ὄντως ὕπαρξη, εἶναι ὁ λόγος τοῦ Ἀποστόλου Παύλου εἰς τήν πρός Κορινθίους Β΄ Ἐπιστολή του. *«Μή γίνεσθε ἑτεροζυγοῦντες ἀπίστοις· τίς γάρ μετοχή δικαιοσύνῃ καί ἀνομίᾳ; τίς δέ κοινωνία φωτί πρός σκότος; τίς δέ συμφώνησις Χριστῷ καί Βελίαλ; ἤ τίς μερίς πιστῷ μετά ἀπίστου; τίς συγκατάθεσις ναῷ Θεοῦ μετά εἰδώλων;»* (Β΄Κορ. ς΄14-16). Γι' αὐτό ὁ Ἀπόστολος Παῦλος τονίζει, *«διό ἐξέλθετε ἐκ μέσου αὐτῶν καί ἀφορίσθητε, λέγει Κύριος καί ἀκαθάρτου μή ἅπτεσθε»* (Β΄Κορ. ς΄17).

Στήν Ἀποκάλυψη ὁ Κύριος ὑπαγορεύει στόν Ἅγιο Ἰωάννη τόν Θεολόγο νά γράψει πρός τόν Ἐπίσκοπο τῆς Ἐφέσου, *«μισεῖς τά ἔργα τῶν Νικολαϊτῶν, ἅ καγώ μισῶ»* (Ἀποκ. β6). Στήν Ἀποκάλυψη ἐπίσης ὁ Κύριος ὑπαγορεύει στόν Ἅγιο Ἰωάννη τόν Θεολόγο νά γράψει πρός τόν Ἐπίσκοπο τῆς Περγάμου τά ἑξῆς: *«ἔχεις ἐκεῖ κρατοῦντας τήν διδαχήν Βαρλαάμ, ὅς ἐδίδαξε τόν Βαλάκ βαλεῖν σκάνδαλον ἐνώπιον τῶν υἱῶν Ἰσραήλ καί φαγεῖν εἰδωλόθυτα καί πορνεῦσαι»* (Ἀποκ. β΄14). Τοῦ λέγει ὁ Κύριος, ὅτι καί αὐτός ἔχει στό ποίμνιό του ἄτομα πού κρατοῦν τήν κακόδοξη διδασκαλία τῶν Νικολαϊτῶν, τονίζοντας ὅτι *«οὕτως ἔχεις καί σύ κρατοῦντας τήν διδαχήν τῶν Νικολαϊτῶν ὁμοίως»* (Ἀποκ. β΄15).

Ὁ λόγος τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, *«λογίζομαι γάρ μηδέν ὑστερηκέναι τῶν ὑπερλίαν ἀποστόλων»* (Β΄ Κορ. ια΄5), ἀναιρεῖ τήν κακοδοξία τοῦ Παπικοῦ ἐξουσιαστικοῦ πρωτείου, θέτοντας τά ἐκκλησιολογικά πλαίσια, γι' αὐτό σκοπίμως οἱ Παπικοί τόν παραγνωρίζουν. Ἡ σκόπιμη παρασιώπηση τοῦ λόγου αὐτοῦ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, σκοπό ἔχει τήν ἑδραίωση τῆς κακοδοξίας τοῦ ἀντιεκκλησιαστικοῦ Παπικοῦ ἐξουσιαστικοῦ πρωτείου.

Ὁ λόγος αὐτός τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ἀντιστρατεύεται τό «ἐξουσιαστικό πρωτεῖο» τῶν Παπικῶν, γι' αὐτό μέ πολλή σπουδή ἐπιδιώκουν τήν ἀποσιώπησή του. Ὡς γνωστό ἡ παρερμηνεία τῶν πρεσβειῶν τιμῆς ἀπό μέρους τῶν Παπικῶν, μέ τήν συνεπακόλουθη ὑποβάθμιση τῆς συνοδικότητας, σημαδεύτηκε καί ἀπό τίς τόσες πλάνες πού παρεισέφρησαν στόν Παπισμό μετά τήν ἀποκοπή τους ἀπό τήν Ἐκκλησία. Τά πρεσβεῖα τιμῆς ἐμπράκτως παρερμηνεύτηκαν ὡς «ἐξουσιαστικό πρωτεῖο».

Τό *«ἔδοξε γάρ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι καί ἡμῖν»* (Πραξ. ιε΄28), ὑποδεικνύει τό πρωτοχριστιανικό συνοδικό κάλλος. Ὁ Ἅγιος Ἰουστίνος Πόποβιτς, ἀναφέρει ὅτι «Οἱ Ἅγιοι χριστοφόροι Ἀπόστολοι ἔδωσαν ἅπαξ διαπαντός τόν ὁρισμόν τῆς θεανθρωπίνης ἐκκλησιαστικότητος: *«Ἔδοξε τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι καί ἡμῖν»* (Πράξ. ιε΄28). Πρῶτον τό Ἅγιον Πνεῦμα καί κατόπιν ἡμεῖς· ἡμεῖς τόσον, ὅσον δίδομεν χῶρον εἰς τό

Ἅγιον Πνεῦμα διά νά ἐνεργεῖ δι᾽ ἡμῶν» (Ἁγίου Ἰουστίνου Πόποβιτς Ἄνθρωπος καί Θεάνθρωπος). Τό «ἐδοξε γάρ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι καί ἡμῖν» (Πράξ. ιε΄28), ὑποδεικνύει τό πρωτοχριστιανικό συνοδικό κάλλος, τό ὁποῖο δυστυχῶς ὄχι μόνο ἀγνοεῖ ὁ Παπισμός, ἀλλά κατ᾽ οὐσία τό ἀντιστρατεύεται. Τελικά τό «ἐξουσιαστικό πρωτεῖο» δέν ἀποδεικνύεται μόνο ἀντισυνοδικό, ἀλλά καί ἀντιεκκλησιαστικό.

Τή χαρά τῆς ὁμολογίας γιά τή μιά Πίστη τῶν Ὀρθοδόξων, *«τῇ ἅπαξ παραδοθείσῃ τοῖς ἁγίοις πίστει»* (Ἰούδ. α΄3), πού μᾶς διαφύλαξε ἡ Ἕβδομη Οἰκουμενική Σύνοδος, ἄς ἐπαναλάβομε: «Οἱ προφῆται ὡς εἶδον, οἱ Ἀπόστολοι ὡς ἐδίδαξαν, ἡ Ἐκκλησία ὡς παρέλαβεν...» «ἡ Οἰκουμένη ὡς συμπεφώνηκεν», «ὁ Χριστός ὡς ἐβράβευσεν, οὕτω φρονοῦμεν, οὕτω λαλοῦμεν, οὕτω κηρύσσομεν. Αὕτη ἡ πίστις τῶν Ἀποστόλων, αὕτη ἡ πίστις τῶν Πατέρων, αὕτη ἡ πίστις τῶν Ὀρθοδόξων, αὕτη ἡ πίστις τήν οἰκουμένην ἐστήριξεν». Δέν ὑπάρχουν διαφορετικές παραδόσεις στήν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, οὔτε διαφορετικά δόγματα. Μία εἶναι ἡ Πίστις, ὅπως ἡ Ἐκκλησία εἶναι Μία καί αὐτή εἶναι ἡ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία.

Ἡ ἀναφορά «Οἱ προφῆται ὡς εἶδον, οἱ Ἀπόστολοι ὡς ἐδίδαξαν, ἡ Ἐκκλησία ὡς παρέλαβεν...», πιστεύω ἐπεξηγεῖ πλήρως τή συμβολή τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων ἔναντι τῶν αἱρέσεων. Ἐπαναλαμβάνοντας τό «αὕτη ἡ πίστις τῶν Ἀποστόλων, αὕτη ἡ πίστις τῶν Πατέρων, αὕτη ἡ πίστις τῶν Ὀρθοδόξων, αὕτη ἡ πίστις τήν οἰκουμένην ἐστήριξεν», πιστεύω τονίζομε τούτη τή συμβολή καί τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων ἔναντι τῶν αἱρέσεων.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

* Ἁγιου Ἰουστίνου Πόποβιτς *«Ἄνθρωπος καί Θεάνθρωπος».*

** Δημητρίου Γ. Τσάμη *«Ἐκκλησιαστική Γραμματολογία – Ἀπό τήν ἀποστολική ἐποχή μέχρι τήν ἅλωση τῆς Κωνσταντινουπόλεως»*, Ἐκδόσεις Π. Πουρναρᾶ, Θεσσαλονίκη 2001.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ
Θεολόγος

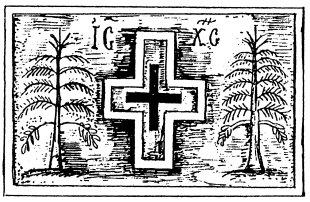

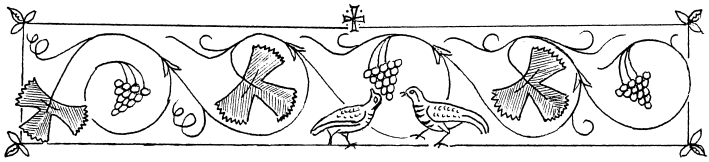

Μάλαμας Βέργου - Στυλιανοῦ

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΥΛΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑΣ

Η βασική δύναμη πού συνδέει τά μέλη τῆς Ἐκκλησίας μέ τόν Χριστό καί μεταξύ τους εἶναι ἡ κοινωνία τῆς ἀγάπης. Ἡ ἀγάπη δέν εἶναι, σύμφωνα μέ τόν Ἀπ. Παῦλο, μία ἁπλή ἀρετή ἤ ἕνα ἁπλό συναίσθημα, ἀλλά ἡ ὕψιστη διδασκαλία περί κοινότητας καί ἑνότητας τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, πού ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι, διοχετεύονται ἀπό τήν κεφαλή, τόν Χριστό, στά μέλη. Αὐτό τό Σῶμα, δηλαδή ἡ Ἐκκλησία, πού κάλλιστα μποροῦμε νά τό ταυτίσουμε μέ τήν ἀγάπη, δηλαδή τήν ἀλληλοεκστατική διαπροσωπική κοινωνία τοῦ Χριστοῦ πρός τά μέλη καί τῶν μελῶν πρός τόν Χριστό, εἶναι τό σημεῖο ἐκεῖνο πού διασφαλίζει τήν ἑνότητα. Στή συνείδηση τῆς ἀποστολικοπατερικῆς διδασκαλίας καί ἐμπειρίας Ἐκκλησία σημαίνει Θεία Εὐχαριστία. Ἡ Εὐχαριστία εἶναι ἡ «ἀνακεφαλαίωση τοῦ ὅλου μυστηρίου τοῦ Χριστοῦ», γιά αὐτό ὁ Ἀπ. Παῦλος ὅταν ἀναφέρει *«συνερχομένων ὑμῶν ἐν ἐκκλησίᾳ...»* ἐννοεῖ τήν εὐχαριστιακή σύναξη.

Τό πρῶτο ἱστορικό γεγονός μέ τό ὁποῖο προτυπώνεται ἡ Θεία Εὐχαριστία στήν Παλαιά Διαθήκη εἶναι ἡ προσφορά ἄρτου καί οἴνου ἀπό τόν Μελχισεδέκ. Ὁ Ἀπ. Παῦλος στήν πρός Ἑβραίους ἐπιστολή, ἑρμηνεύοντας τό γεγονός αὐτό, λέει ὅτι ὁ Χριστός ἀναδείχθηκε Ἀρχιερεύς *«κατά τήν τάξιν Μελχισεδέκ»*. Ὁ *«ἀπάτωρ, ἀμήτωρ, ἀγενεαλόγητος, μήτε ἀρχήν ἡμερῶν, μήτε ζωῆς τέλος ἔχων»*. Ὁ Μελχισεδέκ, εἶναι τύπος τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Ἡ προσφορά του ἦταν μία πράξη πνευματοκίνητη, πού προήγγελλε τή θυσία πού θά προσφερόταν γιά τήν οἰκουμένη. Ὁ Μελχισεδέκ δέχεται «ἐν μυστηρίῳ» τή χάρη τῆς μοναδικῆς θυσίας, «τοῦ ἀρνίου τοῦ ἐσφαγμένου ἀπό καταβολῆς κόσμου». Τό δεύτερο εἶναι τό πρόσωπο τοῦ Πατριάρχη Ἰσαάκ, ἰδιαίτερα ἡ γέννησή του καί ἡ προσφορά του ἀπό τόν πατέρα του Ἀβραάμ ὡς θυσία στόν Θεό. Ὁ Ἰσαάκ γεννιέται πράγματι μέ ἐπαγγελία τοῦ Θεοῦ ἀπό μητέρα στείρα καί ἀπό πατέρα μεγάλης ἡλικίας. Αὐτό σημαίνει, κατά τόν Ἀπ. Παῦλο, ὅτι οἱ πιστοί *«κατά Ἰσαάκ ἐπαγγελίας τέκνα ἐσμέν»*, διότι ὅπως ἀκριβῶς ὁ Ἰσαάκ γεννήθηκε ἀπό μητέρα στείρα, ἔτσι καί ἡ Ἐκκλησία ἦταν στείρα πρίν ἀπό τήν ἔλευση τοῦ Χριστοῦ καί πρό τῆς καθόδου τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ὁ δέ Ἀπ. Παῦλος ὁμολογεῖ ὅτι λόγω τῆς ὑπερβολικῆς ἀγάπης ὁ Θεός Πατήρ «δέν λυπήθηκε τόν ἴδιο τόν υἱό του γιά ἐμᾶς».

Τό μυστήριο τῆς Θείας Εὐχαριστίας ἱδρύθηκε ἀπό τόν Ἴδιο τόν Κύριο. Οἱ τρεῖς Εὐαγγελιστές καί ὁ Ἀπόστολος Παῦλος μᾶς διηγοῦνται, ὅτι τό βράδυ τοῦ Μυστικοῦ Δείπνου ἔλαβε ὁ Κύριος στά χέρια του τόν ἄρτο καί ἔκανε εὐχαριστήρια προσευχή πρός τόν Πατέρα Του, ἔκοψε σέ τεμάχια τόν ἄρτο καί εἶπε πρός τούς Μαθητές του: *«Λάβετε, φάγετε, τοῦτό ἐστι τό σῶμά μου, τό ὑπέρ ὑμῶν κλώμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, τοῦτο ποιεῖτε εἰς τήν ἐμήν ἀνάμνησιν»*. Ἀμέσως πῆρε τό ποτήρι μέ τό κρασί καί ἀφοῦ εὐχαρίστησε πάλι τόν Θεόν καί Πατέρα Του, εἶπε: *«Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες, τοῦτο γάρ ἐστί τό αἷμά μου τό τῆς Καινῆς Διαθήκης, τό ὑπέρ ὑμῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν»*. Μέ τούς λόγους αὐτούς ὁ Κύριος ἵδρυσε καί παρέδωσε στούς μαθητές του τό μυστήριο τῆς Θείας Εὐχαριστίας. Στό φρικτό αὐτό μυστήριο εἶναι παρών ὁ Ἰησοῦς Χριστός. Αὐτός προσφέρει τήν θυσία καί αὐτός θυσιάζεται. Ὁ Ἐπίσκοπος, πού εἶναι «εἰς τόπον καί εἰς τύπον» Χριστοῦ, εἰκονίζει τόν Χριστό στήν Θεία Εὐχαριστία καί ὡς προεστός δέν ἀντλεῖ ἀπό κανένα ἄλλο δίκαιο τήν ἐξουσία του.

Ὅταν ὁ πιστός, βέβαια, δέν ἀγωνίζεται νά κάνει πράξη τό θέλημα τοῦ Χριστοῦ καί τίς ἐντολές του, ἡ Θεία Κοινωνία ἔρχεται ὡς Θεία Κοινωνία, ὅμως δέν κάνει καλό ἀλλά κακό. Αὐτό τό ξεκαθαρίζει ὁ Ἀπ. Παῦλος στήν Α΄ πρός Κορινθίους Ἐπιστολή. Ὄχι ἁπλῶς ἐφιστᾶ τήν προσοχή τῶν Κορινθίων στό νά κοινωνοῦν ἀξίως, γιατί ἀλλιῶς δέν θά ὠφεληθοῦν, ἀλλά τονίζει καί τήν ἄλλη πλευρά, ὅτι δηλαδή *«κρῖμα ἑαυτῷ»* ὅταν ἀναξίως κάποιος ἐσθίει τό Σῶμα τοῦ Χριστοῦ καί πίνει τό Αἷμα τοῦ Χριστοῦ. Καί φθάνει ὁ Ἀπ. Παῦλος νά πεῖ: *«Πολλοί σ' ἐσᾶς εἶναι ἄρρωστοι καί πεθαίνουν ἀρκετοί, ἐπειδή δέν κοινωνεῖτε, ὅπως πρέπει νά κοινωνήσετε»* (Α΄ Κορ. ιϛ΄ 29-30). Ἡ Θεία Κοινωνία, λοιπόν εἶναι δίκοπο μαχαίρι. Ἐάν δέν κοινωνεῖ κανείς ἕτοιμος, ἔτσι ὅπως πρέπει, ἀντί νά τόν ὠφελεῖ, θά τόν βλάπτει, μιά καί ἡ Θεία Εὐχαριστία καθαίρει τούς καθαιρομένους, φωτίζει τούς φωτιζόμενους καί θεοῖ τούς θεουμένους, ὅπως καί καίει τούς μή καθαιρομένους.

Οἱ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων (β΄46) ὑπονοοῦν καθημερινή *«κλάσιν τοῦ ἄρτου»*, ἀλλά πρέπει νά θεωρηθεῖ βέβαιο ὅτι αὐτή τελοῦνταν ὁπωσδήποτε τουλάχιστον κατά τή νύχτα τοῦ Σαββάτου πρός τήν Κυριακή (Πραξ. κ΄7), ὡς ἀνάμνηση τοῦ μεσσιανικοῦ δείπνου τοῦ Κυρίου. Ταυτιζόταν μέ τό μυστήριο τῆς Θ. Εὐχαριστίας, εἶχε σαφῆ λειτουργική ἔννοια καί περιλάμβανε διδαχή, προσευχή, εὐλογία, κοινωνία καί δεῖπνο.

Ἀπαραίτητη εἶναι ἡ διάκριση τοῦ κυριακοῦ δείπνου σέ δύο τύπους, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ ἕνας δεῖπνος ἦταν δεῖπνος συναδέλφωσης καί ἑνότητας τῶν χριστιανῶν μεταξύ τους καί πρός τόν Κύριο (Πράξ. β΄ 41-42, 46-47. κ΄7-11), ὁ δέ ἄλλος ἦταν μυστηριακός δεῖπνος σέ ἀνάμνηση τῆς θυσίας τοῦ Κυρίου. Ὁ ὅρος *«κλάσις τοῦ ἄρτου»* δήλωνε τό σύνολο τοῦ κυριακοῦ δείπνου, δηλαδή τόσο τήν ἁπλή συνεστίαση, ὅσο καί τήν μυστηριακή κλάση τοῦ ἄρτου. Ὁπωσδήποτε ἐπικράτησε ἡ πρόταξη τῆς κλάσεως τοῦ ἄρτου, κατά τήν ὁποία προηγοῦνταν ἡ εὐλογία τοῦ ποτη-

ρίου.

Ὁ Ἰησοῦς Χριστός, εἶπε γιά τήν Θεία Κοινωνία: *«Τοῦτο ποιεῖτε, ὁσάκις ἄν πίνητε, εἰς τήν ἐμήν ἀνάμνησιν»* (Α΄ Κορ. ια΄25). Ἐδῶ ὁ Κύριος, ἄν καί δέν μᾶς προσδιόρισε πότε πρέπει νά γίνεται, χρησιμοποίησε τή λέξη: *«ὁσάκις»*. Αὐτό σημαίνει ὅτι δέν ἔθεσε περιορισμούς στό χρόνο τέλεσής της. Οἱ Ἀπόστολοι τελοῦσαν τήν «κλάση τοῦ ἄρτου» ἀπό πολύ ἐνωρίς, κατά τήν ἐντολή τοῦ Κυρίου νά τήν τελοῦν σέ ἀνάμνησή Του. Ἄν ὁ Ἀπ. Παῦλος ἀναφερόταν σέ μία μόνο σύναξη κάθε χρόνο, ὅπως ὑποστηρίζουν κάποιοι σήμερα, τότε τά λόγια του δέν θά εἶχαν νόημα. Ἡ λέξη *«οὖν»*, δηλαδή «λοιπόν», δείχνει ὅτι αὐτά πού λέει ἐκεῖ, ἀφοροῦν τά ἴδια πού ἔλεγε πιό πάνω, δηλαδή, τή «σύναξη ἐν Ἐκκλησίᾳ», καθώς τό Σῶμα τοῦ Κυρίου, ἡ Ἐκκλησία, γίνεται φανερό στή Θεία Κοινωνία. Σέ αὐτό συνηγορεῖ καί ἡ λέξη *«συνερχομένων»*, πού χρησιμοποιεῖ ὁ Παῦλος στό στίχο 20, πού εἶναι μετοχή ἐνεστώτα, καί συνεπῶς χρησιμοποιεῖται γιά γεγονότα πού λάμβαναν χώρα συνεχῶς καί κατά συνήθειαν. Στήν Α΄ Κορ.δ΄17, λέει ὁ Παῦλος: *«διά τοῦτο ἔπεμψα ὑμῖν Τιμόθεον... ὅς ὑμᾶς ἀναμνήσει τάς ὁδούς μου τάς ἐν Χριστῷ...»*. Ἄν ὁ Ἀπ. Παῦλος εἶχε στείλει τόν Τιμόθεο, δέν θά χρειαζόταν νά τούς τά λέει ὅλα αὐτά ἄμεσα γιά τό «Κυριακό Δεῖπνο».

Ὁ μυστηριακός χαρακτήρας τῆς Θ. Εὐχαριστίας παρέμεινε ἀναλλοίωτος στήν ἐκκλησιαστική συνείδηση καί πράξη. Ὁ ἄρτος καί ὁ οἶνος μέ τήν εὐλογία τους κατά τήν τέλεση τοῦ μυστηρίου τῆς Θ. Εὐχαριστίας μεταβάλλονταν σέ Σῶμα καί Αἷμα τοῦ Κυρίου. Παρά τή σπουδαιότητα ὅμως τῆς Θ. Εὐχαριστίας, ἐλάχιστες πληροφορίες διασώθηκαν γιά τόν τρόπο τέλεσής της. Πράγματι, εἶναι δυσχερέστατη, ἄν ὄχι ἀδύνατη, ἡ πλήρης καί βέβαιη ἀναπαράσταση τοῦ τρόπου τέλεσης τῆς Θ. Λειτουργίας. Πέρα τῶν γνωστῶν πληροφοριῶν τῶν εὐαγγελίων, π.χ. α΄) γιά τή σύσταση τοῦ μυστηρίου τῆς Θ. Εὐχαριστίας ἀπό τόν Κύριο κατά τόν Μυστικό Δεῖπνο (Ματθ. κς΄26–29, Μάρκ. ιδ΄22–25, Λουκ. ιβ΄15–20), β΄) τῶν σποραδικῶν μαρτυριῶν τῶν Πράξεων (α΄12–14, β΄1, 42, 46–47, γ΄1–5, 12, 42, ς΄1–7, 10, κ΄7–11), καί γ΄) τῶν Ἐπιστολῶν τοῦ Ἀπ. Παύλου (Α΄ Κορ. ι΄16, 11, 18. καί ἑξ. ιδ΄16–19, 23–24 κ.ἄ. Ἐφεσ. ε΄19, Α΄ Τιμ. β΄1), δέν ἔχουμε ἄλλες λεπτομέρειες γιά τίς μεταβολές ἤ προσθῆκες, οἱ ὁποῖες ἐπῆλθαν στήν τέλεση τοῦ μυστηρίου κατά τή μεταποστολική ἐποχή. Ἀναμφιβόλως ὁ πυρήνας τῆς ἀποστολικῆς εὐχαριστιακῆς τελετουργίας δέν πρέπει νά ὑπέστη οὐσιώδεις διαφοροποιήσεις, ἀφοῦ κέντρο της παρέμειναν πάντοτε οἱ ἱδρυτικοί λόγοι τοῦ Κυρίου, ἡ ἐπίκληση τοῦ Ἁγ. Πνεύματος, ἡ διδαχή, τά ἀναγνώσματα, οἱ ὕμνοι καί ἡ ἐκδήλωση τῶν ἐλευθέρων χαρισμάτων (γλωσσολαλία, προφητεία κ.ἄ.). Ἄλλωστε, ἡ «ἀπορρήτου πειθαρχία» (disciplina arcani) περιέβαλλε μέ πέπλο μυστικότητας καί σιγῆς τά κύρια μυστηριακά στοιχεῖα, τόσο τῆς Θ. Εὐχαριστίας, ὅσο καί τῶν ἄλλων μυστηρίων τῆς Ἐκκλησίας, γι᾽ αὐτό καί οἱ ἐκκλησιαστικοί συγγραφεῖς ἀπέφευγαν νά ἐκθέτουν λεπτομερῶς τό μυστηριακό μέρος τῆς Θ. Λειτουργίας. Εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι καί

αὐτοί ἀκόμη οἱ κατηχούμενοι ἔπρεπε νά ἀποχωρήσουν ἀπό τόν ναό μετά τό πέρας τοῦ διδακτικοῦ μέρους τῆς Θ. Λειτουργίας.

Τελικός σκοπός τῆς ζωῆς τοῦ πιστοῦ εἶναι ἡ συμμετοχή στο Μυστήριο τῆς Θείας Εὐχαριστίας, ἡ εἰκόνα τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Μέ τή μετοχή σ' αὐτήν ἐπιτελεῖται ἡ κατατρόπωση τῶν δαιμόνων, ἡ κατάργηση τοῦ κράτους τῆς ἁμαρτίας καί ἡ ὑπέρβαση τοῦ θανάτου ἀφοῦ, ὅπως χαρακτηριστικά ἀναφέρεται στόν βίο τῆς Ὁσίας Μαρίας τῆς Αἰγυπτίας, ὅλη ἡ ἀγωνιστική της προσπάθεια ἀπέβλεπε στό νά κοινωνήσει πρίν κοιμηθεῖ ἐν Κυρίῳ. Ὅλα ὅσα μπορεῖ νά ἐπιτύχει ὁ ἄνθρωπος, ἀρετές, ἀσκήσεις, μποροῦν νά βρεθοῦν καί ἔξω ἀπό τήν Ἐκκλησία σέ ἕνα βαθμό. Τό μόνο πού δέν βρίσκεται ἐκτός τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἡ Θεία Εὐχαριστία, ἡ ὁποία ἁγιάζει τόν ἄνθρωπο. Τίποτε ἄλλο πιό σπουδαῖο δέν ἔχει νά προσφέρει ἡ Ἐκκλησία ἀπό τή Θεία Εὐχαριστία. Μέσα στήν ἕνωσή μας μέ τίς ἄκτιστες ἐνέργειες ἀντλοῦμε τά ἰδιώματα τῆς ἄκτιστης θείας ζωῆς, χωρίς νά χάσουμε τήν προσωπική μας ὑπόσταση, ἡ ὁποία ἀφθαρτίζεται καί αἰωνίζεται στήν ἀτέρμονη Βασιλεία τοῦ Θεοῦ.

ΠΗΓΕΣ:

π. Συμεών Κραγιόπουλος, Δίκοπο μαχαίρι ἡ Θεία Κοινωνία.

Ἀρχιμ. Μαξίμου, Καθηγουμένου Ἱ. Μονῆς Ἁγίου Διονυσίου ἐν Ὀλύμπῳ, Εἰσήγηση στό Συνέδριο «Μοναχισμός καί Θεία Εὐχαριστία».

Βλασίου Φειδᾶ, Ἐκκλησιαστική Ἱστορία, τόμος Α΄.

π. Ἰωάννης Ρωμανίδη, Οἱ προϋποθέσεις συμμετοχῆς στή Θεία Κοινωνία στήν ἀρχαία Ἐκκλησία καί σήμερα.

ΜΑΛΑΜΑ ΒΕΡΓΟΥ - ΣΤΥΛΙΑΝΟΥ
Θεολόγος, Ἐκπαιδευτικός

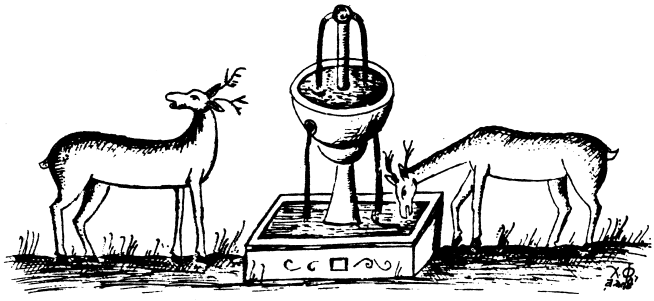

Ἀνδρέα Κυριακοῦ

Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΠΕΡΙ ΤΟΥ «ΑΡΤΟΥ ΤΗΣ ΖΩΗΣ» ΣΤΟ ΤΕΤΑΡΤΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟ

Ἀποτελεῖ γεγονός ἀναντίλεκτο ὅτι ὁ Χριστός πρῶτα δίδασκε τούς μαθητές τίς ἀλήθειες τῆς πίστεως καί κατόπιν τίς ἔθετε σέ ἐφαρμογή ὁ ἴδιος, γενόμενος «τύπος καί ὑπογραμμός πᾶσι πρός σωτηρίαν». Δίδαξε λ.χ. ἐπανειλημμένως στούς μαθητές τή συγχωρητικότητα καί τήν ἀγάπη πρός ἐχθρούς καί τήν ἐφάρμοσε ὁ ἴδιος κατά τή Σταύρωση μέ τό *«Πάτερ ἄφες αὐτοῖς· οὐ γάρ οἴδασι τί ποιοῦσι»* (Λουκ. κγ΄34). Τό ὑπέρτατο μυστήριο τῆς θείας εὐχαριστίας δέν θά μποροῦσε νά ἀποτελέσει ἐξαίρεση. Τοιουτοτρόπως ἐντοπίζουμε στούς τρεῖς συνοπτικούς πλεῖστες ὅσες ἀναφορές στήν παράδοση τῶν καθ' ἡμᾶς φρικτῶν μυστηρίων. Ὅμως στίς ἐν λόγω ἀναφορές ὑφίσταται μιά βασική ἔλλειψη. Δέν μᾶς παραδίδουν στά Εὐαγγέλιά τους καί τήν ἀντίστοιχη διδασκαλία περί τῆς ἀξίας τῆς θείας εὐχαριστίας. Αὐτό τό ἀναπληρώνει μέ τό παραπάνω ὁ Ἀπόστολος καί εὐαγγελιστής Ἰωάννης ὁ Θεολόγος.

Ἄν ἀνοίξουμε τό κατά Ἰωάννην Εὐαγγέλιο θά ἐντοπίσουμε ἀπό τό ἕκτο ἤδη κεφάλαιο τήν πρώτη νήξη τοῦ Σωτῆρος. Βρισκόμαστε σέ συναγωγή τῆς Καπερναούμ μετά τό χορτασμό τῶν πεντακισχιλίων καί τήν κατάπαυση τῆς τρικυμίας ἀπό τό Χριστό στήν θάλασσα τῆς Γαλιλαίας. Ὁ Σωτήρας παίρνοντας ἀφορμή ἀπό τό γεγονός τοῦ ἀνωτέρω θαύματος προτρέπει τούς ἀκροατές του: *«ἐργάζεσθε μή τήν βρῶσιν τήν ἀπωλλυμένην, ἀλλά τήν βρῶσιν τήν μένουσαν εἰς ζωήν αἰώνιον, ἥν ὁ υἱός τοῦ ἀνθρώπου ὑμῖν δώσει»* (Ἰωάν. ς΄27). Εἶναι πασιφανές ὅτι ἀναφέρεται σέ κάποια τροφή *«μένουσαν εἰς ζωήν αἰώνιον»*. Καί πιό κάτω ἀρχίζει νά διευκρινίζει τό τί ὑπονοεῖ: *«οἱ πατέρες ὑμῶν τό μάννα ἔφαγον ἐν τῇ ἐρήμῳ καθώς ἐστι γεγραμμένον ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς φαγεῖν»* (Ἰωάν. ς΄32). Τό θαῦμα αὐτό ἦτο γνωστόν τοῖς πᾶσι μεταξύ τῶν Ἑβραίων. Εὐθύς ἀμέσως ἐγκαταλείποντας τήν Παλαιά Διαθήκη μιλάει γιά τόν *«ἄρτον τοῦ Θεοῦ τόν ἀληθινόν»* πού εἶναι δῶρο Θεοῦ. Μέ ἁπλούς λόγους τό μάννα εἶναι προτύπωση τοῦ *«ἄρτου τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀληθινοῦ»* καί οὐδέν ἕτερον, γι' αὐτό καί ἦταν πεπερασμένης χρονικῆς διάρκειας.

Αὐτός ὅμως ὁ ἄρτος τοῦ Θεοῦ εἶναι *«ὁ καταβαίνων ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καί ζωήν διδούς τῷ κόσμῳ»* (Ἰωάν. ς΄33). Καί στήν ἀπαίτησιν τῶν Ἰουδαίων νά τούς δώσει τόν ἄρτον τοῦτον ἀποκαλύπτει χωρίς περιστροφές

ὅτι αὐτός ὁ ἴδιος εἶναι ὁ *«ἄρτος τῆς ζωῆς»*. Αὐτό ἔκανε τούς Ἰουδαίους νά ἀγανακτήσουν. *«Ἐγόγγυζον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι περί αὐτοῦ ὅτι εἶπεν· ἐγώ εἰμί ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς»*. Δέν μποροῦσαν μέ τίποτε νά πιστέψουν ὅτι εἶναι ὁ Υἱός τοῦ Θεοῦ. Τόν ἔβλεπαν σάν ἁπλό ἄνθρωπο καί τίποτε περισσότερο. Καί συνεχίζει, παρά τίς ἀντιδράσεις τους, λέγοντας: *«ἀμήν, ἀμήν λέγω ὑμῖν ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ ἔχει ζωήν αἰώνιον. Ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς. Οἱ πατέρες ὑμῶν ἔφαγον τό μάννα ἐν τῇ ἐρήμῳ καί ἀπέθανον. Οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβαίνων, ἵνα τίι ἐξ αὐτοῦ φάγῃ καί μή ἀποθάνῃ. Ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ζῶν, ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς, ἐάν τίς φάγῃ ἐκ τούτου τοῦ ἄρτου, ζήσεται εἰς τόν αἰῶνα. Καί ὁ ἄρτος δέ ὅν ἐγώ δώσω, ἡ σάρξ μού ἐστίν ἥν ἐγώ δώσω ὑπέρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς»* (Ἰωάν. ς΄48–51). Τώρα, μετά τήν προκλητική ἀπιστία τῶν Ἰουδαίων, ἀποκαλύπτει πλήρως τή διδασκαλία του περί τοῦ ἄρτου τῆς ζωῆς. Ταυτίζει τόν ἑαυτό του μέ τόν ἄρτο τῆς ζωῆς χωρίς κανένα περιθώριο παρανόησης. Ξεκαθαρίζει ἐπίσης ὅτι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς εἶναι ἡ σάρξ του.

Αὐτό ἦταν ἀφορμή γιά περαιτέρω λογομαχίες ἀπό τούς παρευρισκόμενους Ἰουδαίους πού ἀποροῦν· *«πῶς δύναται οὗτος ἡμῖν δοῦναι τήν σάρκα φαγεῖν»*.

Ἡ συνέχεια τῶν λόγων τοῦ Κυρίου εἶναι ἀρκούντως ἀποκαλυπτική: *«ἀμήν, ἀμήν, λέγω ὑμῖν, ἐάν μή φάγητε τήν σάρκα τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου καί πίητε αὐτοῦ τό αἷμα οὐκ ἔχετε ζωήν ἐν ἑαυτοῖς. Ὁ τρώγων μου τήν σάρκα καί πίνων μου τό αἷμα ἔχει ζωήν αἰώνιον καί ἐγώ ἀναστήσω αὐτόν ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ»* (Ἰωάν. ς΄53–54). Μέ τέτοιους καθαρούς, σαφεῖς καί ἀποκαλυπτικούς λόγους ὁ Χριστός φανερώνει στούς μαθητές του, ἀλλά καί στούς ἀπειθεῖς Ἰουδαίους, τό μέγα τοῦτο μυστήριο. Ἕνα μυστήριο ὅμως βασικό κι ἀναντικατάστατο. Κάνει ἐπίσης ἐντύπωση στόν ἀναγνώστη τό γεγονός ὅτι ὁ Χριστός δέν ἀναφέρεται σέ κάτι τό στιγμιαῖο ἤ μεμονωμένο, πού γίνεται ἅπαξ στή ζωή τοῦ πιστοῦ. Χρησιμοποιεῖ τά ρήματα (μετοχές) τρώγων καί πίνων, πού σημαίνουν κάποιο γεγονός πού θά γίνεται κατ' ἐξακολούθησιν, θά εἶναι κάτι πού θά ἐπαναλαμβάνεται στή ζωή τοῦ πιστοῦ. Ὅμως αὐτό πού ἐντυπωσιάζει πραγματικά εἶναι τό ὅτι ὁ Σωτήρας φανερώνει καί τό ἀποτέλεσμα τῆς βρώσεως καί πόσεως αὐτῆς, δηλαδή τῆς μεταλήψεως τοῦ σώματος καί τοῦ αἵματός του. Δηλώνει ξεκάθαρα: *«ὁ τρώγων μου τήν σάρκα καί πίνων μου τό αἷμα ἔχει ζωήν αἰώνιον καί ἐγώ ἀναστήσω αὐτόν ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ»* (Ἰωάν. ς΄54).

Ὥστε μιλᾶμε πλέον περί τῆς αἰωνίου ζωῆς. Χωρίς τή συμμετοχή στή βρώση καί τήν πόση τοῦ σώματος καί τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ δέν ὑφίσταται συμμετοχή στήν αἰώνιο ζωή. Δέν μετρᾶ πλέον ἡ καύχηση τῶν Ἰουδαίων ὅτι εἶναι ἀπόγονοι τοῦ Ἀβραάμ καί κάτοχοι τῶν ἐπαγγελιῶν. Ἄλλα εἶναι τώρα τά κριτήρια πού εἰσάγει ὁ Χριστός. Κυριολεκτικά τά πιό πάνω «ζωηρά λόγια» του εἶχαν σάν ἀποτέλεσμα νά φύγει τό ἔδαφος κάτω ἀπό τά πόδια τῶν Ἰουδαίων πού τόν παρακολουθοῦσαν στή

συναγωγή τῆς Καπερναούμ. Καί κάτι ἄλλο. Ἡ βρώση καί ἡ πόση τοῦ σώματος καί τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ ἔχει ἐπίσης καί μιά ἄλλη συνέπεια. Ποιά; *«Καί ἐγώ ἀναστήσω αὐτόν ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ».* Ἀσφαλῶς ὁ Χριστός δέν ἀναφέρεται στήν κοινή ἀνάσταση ὅλων τῶν ἀνθρώπων κατά τή Β΄ Παρουσία του (Ματθ. κε΄31-33) ἀλλά στήν εἴσοδο τῶν σωζομένων στή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ.

Μιά ἄλλη παράμετρος τῶν λόγων τοῦ Χριστοῦ στήν προκειμένη περίπτωση εἶναι ἡ ἕνωση τοῦ πιστοῦ μέ τόν Χριστό μέσω τῆς θείας μεταλήψεως: *«Ὁ τρώγων μου τήν σάρκα καί πίνων μου τό αἷμα ἐν ἐμοί μένει κἀγώ ἐν αὐτῷ»* (Ἰωάν. ς΄56). Καί κλείνει τή σημαδιακή αὐτή ὁμιλία μέ μιά ἀκόμη ἀναφορά στή σχέση τοῦ ἄρτου μέ τό μάννα πού ἔφαγαν οἱ Ἑβραῖοι στήν ἔρημο (Ἐξ. ις΄15). Ὁ θαυμαστός ἐκεῖνος ἄρτος, δηλαδή τό μάννα, ἔθρεψε προσωρινά τούς Ἑβραίους στήν ἔρημο, μάλιστα δέ σταμάτησε νά τούς παρέχεται ἀπό τό Θεό μόλις πέρασαν τόν ποταμό Ἰορδάνη καί εἰσῆλθαν στή γῆ τῆς Ἐπαγγελίας (Ἰησ. τοῦ Ναυῆ ε΄ 12). Ἀπό τήν ἄλλη δέν τούς ὠφέλησε στό διηνεκές, διότι δέν τούς ἔδωσε τήν αἰώνιο ζωή, ἀφοῦ ὅλοι τους πέθαναν, ἄλλοι στήν ἔρημο κι ἄλλοι στή γῆ τῆς Ἐπαγγελίας. Ἐδῶ εὑρίσκεται ἡ ἰλιγγιώδης διαφορά μεταξύ τοῦ μάννα καί τοῦ ἄρτου πού ὑπόσχεται ὁ Σωτήρας τοῦ κόσμου: *«ὁ τρώγων τοῦτον τόν ἄρτον ζήσεται εἰς τόν αἰῶνα»* (Ἰωάν. 58). Ἐδῶ εὑρίσκεται τό κλειδί τῆς αἰωνίου ζωῆς.

Ἡ συνταρακτική αὐτή ὁμιλία ἐνώπιον τῶν μαθητῶν του καί τῶν Ἰουδαίων τῆς Καπερναούμ, εἶχε σάν ἀποτέλεσμα πολλοί πού τόν ἀκολουθοῦσαν μέχρι τή στιγμή ἐκείνη νά τοῦ γυρίσουν τήν πλάτη καί νά τόν ἀπαρνηθοῦν τελείως λέγοντας: *«σκληρός ἐστίν ὁ λόγος. Τίς δύναται αὐτοῦ ἀκούειν;»* (Ἰωάν. ς΄60). Γιατί ἐξέφρασαν τόση δυσφορία; Διότι τούς εἶπε ὅτι εἶναι ὑποχρωτικό καί ἀπαραίτητο νά τρώγει κανείς σάρκα ἀνθρώπινη. Καί ἡ ἀποστροφή τῶν μαθητῶν αὐτῶν τοῦ Χριστοῦ ἔλαβε μόνιμο πλέον χαρακτήρα, ὅπως δηλώνει ὁ ἠγαπημένος μαθητής: *«Ἐκ τούτου πολλοί ἀπῆλθον ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἰς τά ὀπίσω καί οὐκ ἔτι μετ᾽ αὐτοῦ περιεπάτουν»* (Ἰωάν. ς΄66). Ἄλλα ἐπεδίωκαν ἀκολουθοῦντες τό Χριστό κι ἄλλα τούς φανέρωσε. Δέν ἦταν διατεθειμένοι νά τόν ἐμπιστευθοῦν καί ν᾽ ἀκούσουν τίς προτροπές του. Καί τό διαζύγιο μαζί του ὑπῆρξε τελεσίδικο κι ὁριστικό. Τούς ἦταν παντελῶς ἀδύνατο νά δεχθοῦν τήν προτροπή *«ἑαυτούς καί ἀλλήλους καί πᾶσαν τήν ζωήν ἡμῶν Χριστῷ τῷ Θεῷ παραθώμεθα».*

Ἄς ἔλθουμε ὅμως στούς ὑπόλοιπους, στούς μαθητές του πού παρέμειναν ἀταλάντευτα πιστοί κι ἀφωσιωμένοι, δηλαδή τούς δώδεκα. Βλέποντας ὁ Χριστός τό πλῆθος ἐκεῖνο πού ἀπομακρύνθηκε τελεσίδικα ἀπ᾽ αὐτόν, ἀπευθύνεται τώρα στούς δώδεκα καί τούς ἐρωτᾶ: *«μή καί ὑμεῖς θέλετε ὑπάγειν;»* (Ἰωάν. ς΄67) Τό ἐρώτημα αὐτό ἐμπερικλείει ποιό γεγονός; Μά ἀναμφιβόλως τό ὅτι αὐτά πού ἀνέφερε προηγουμένως περί τοῦ ἄρτου τῆς ζωῆς εἶναι ἀμετάκλητα, τελεσίδικα κι ἀδιαπραγμάτευτα. Ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ, ὅταν ὁμιλεῖ ἀπαγγέλλει «ρήματα ζωῆς» κι ὄχι ἀνθρώ-

πινες κουβέντες πού ἐπιδέχονται τροποποιήσεις, ἐκπτώσεις καί ἀναδιατύπωση. Θυμίζει τό παλιοδιαθηκικό *«Τάδε λέγει Κύριος»*.

Κι ὁ ἀπόστολος Πέτρος, πού ὁμιλεῖ ἐξ ὀνόματος ὅλων τῶν μαθητῶν, ἀπαντᾶ ἀμέσως, χωρίς δισταγμό: *«Κύριε, πρός τίνα ἀπελευσόμεθα; Ρήματα ζωῆς αἰωνίου ἔχεις»* (Ἰωάν. ς΄68). Δέν μπορεῖ νά ἰσχυριστεῖ κανείς ὅτι τή στιγμή ἐκείνη ὁ Πέτρος κι οἱ ὑπόλοιποι μαθητές ἐννόησαν πλήρως τό περιεχόμενο τοῦ Μυστηρίου. Τό ἐρώτημα περί τοῦ ἄρτου τῆς ζωῆς τούς ἀπασχολοῦσε ἔντονα. Δέν εἶχαν τότε ὅλες τίς ἀπαντήσεις, ἀλλά εἶχαν ἀπόλυτη ἐμπιστοσύνη στό Διδάσκαλο. Τοιουτοτρόπως ὁδηγήθηκαν σταδιακά στό ὑπερῶο τῆς Ἱερουσαλήμ καί κατά τό Μυστικό Δεῖπνο ἄκουσαν τό Σωτήρα νά τούς μεταδίδει τό σῶμα του καί τό αἷμα του, λέγοντας τούς συστατικούς λόγους τοῦ Μυστηρίου: *«Ἐσθιόντων δέ αὐτῶν λαβών ὁ Ἰησοῦς τόν ἄρτον καί εὐχαριστήσας ἔκλασε καί ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς καί εἶπε: "Λάβετε φάγετε τοῦτό ἐστι τό σῶμα μου. Καί λαβών τό ποτήριον καί εὐχαριστήσας ἔδωκεν αὐτοῖς λέγων· Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες· τοῦτο γάρ ἐστι τό αἷμά μου τό τῆς καινῆς διαθήκης τό περί πολλῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν"* (Ματθ. κς΄26–28). Τότε χύθηκε, ἅπαξ καί διαπαντός, ἄπλετο φῶς στήν ὁμιλία τοῦ Κυρίου στή συναγωγή τῆς Καπερναούμ.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΥΡΙΑΚΟΥ

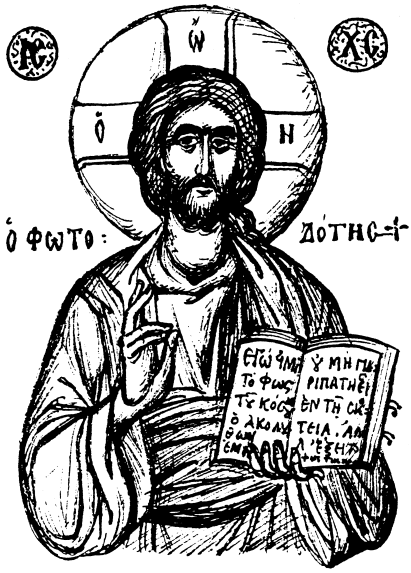

Κωνσταντίνου Κυριακίδη

ΟΙ ΕΠΙΣΚΟΠΟΙ ΚΑΙ Η ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗ ΔΙΑΔΟΧΗ

Λέγοντας ἀποστολική διαδοχή ἐννοοῦμε τήν μετάδοση τῆς Ἱερωσύνης ἀπό τούς Ἀποστόλους μέχρι καί σήμερα. Ἀναλυτικότερα, εἶναι ἡ ἀδιάκοπη συνέχεια τῆς ἀποστολικῆς λειτουργίας τῆς ἐπισκοπῆς στήν ἱστορική πορεία τῆς Ἐκκλησίας καί ἐκφράζεται ἀποκλειστικά μέ τή μεταβίβαση τῆς ἐξουσίας τοῦ Χριστοῦ ἀπό τούς Ἀποστόλους στούς διαδοχούς τους. Συνήθως ὅταν ἀναφερόμαστε στήν ἀποστολική διαδοχή, περιοριζόμαστε στά ἀπόλυτα κριτήρια κανονικότητας τοῦ ἐπισκόπου, τά ὁποῖα εἶναι ἡ ὀρθότητα τῆς πίστεως καί ἡ κανονική σχέση του μέ τήν Ἐκκλησία, δηλαδή ἡ ἐκλογή του ἀπό κανονική ἐπισκοπική Σύνοδο, ἡ χειροτονία ἀπό δύο ἤ τρεῖς τουλάχιστον κανονικούς ἐπισκόπους, ἡ ἀναγνώριση καί ἀποδοχή τοῦ νέου ἐπισκόπου ἀπό ὅλους (κλῆρο καί λαό) καθώς καί ἡ ἐνθρόνιση στήν ἐπισκοπική του ἕδρα. Εἶναι ὅμως τά πιό πάνω κριτήρια ἀρκετά; Ἀρκεῖ μία χειροτονία καί ἡ ἱστορική συνέχιση τῆς ἀποστολικότητας;

Τό ὅλο θέμα τό ἀναλύει ἐκτενῶς ὁ Μητροπολίτης Ναυπάκτου καί Ἁγίου Βλασίου Ἱερόθεος[1], καί ὁ ὁποῖος χαρακτηριστικά ἀναφέρει:

Οἱ Ὀρθόδοξοι Ἐπίσκοποι δέν ἔχουν σχέση μόνον μέ τήν διαδοχή τοῦ θρόνου, ἀλλά καί μέ τήν μετοχή τοῦ τρόπου τῶν Ἀποστόλων.

Εἶναι χαρακτηριστικό τό ἀπολυτίκιο πού ἀναφέρεται σέ Ἱεράρχες: «Καί τρόπων μέτοχος καί θρόνων διάδοχος τῶν ἀποστόλων γενόμενος, τήν πρᾶξιν εὗρες, θεόπνευστε, εἰς θεωρίας ἐπίβασιν, διά τοῦτο τόν λόγον τῆς ἀληθείας ὀρθοτομῶν, καί τῇ πίστει ἐνήθλησας μέχρις αἵματος Ἱερομάρτυς...».

Ἄλλωστε, εἶναι γνωστόν ὅτι ἡ ἀποστολική διαδοχή δέν εἶναι μόνο μία σειρά χειροτονιῶν, ἀλλά διαδοχή καί στήν ἀποκαλυπτική ἀλήθεια.

Σήμερα ὁμιλοῦμε γιά ἀποστολική διαδοχή καί τήν συνδέουμε μόνον μέ τήν διαδοχή χειροτονιῶν χωρίς νά βιώνουμε τήν πράξη καί τήν θεωρία. Καί τό χειρότερο εἶναι ὅτι αὐτήν τήν ἐσωτερική διάσταση τῆς ἀποστολικῆς διαδοχῆς τήν θεωροῦμε εὐσεβιστική ἑρμηνεία.

Ἔτσι, αὐτό τό «τρόπων μέτοχος καί θρόνων διάδοχος», ἀντικαταστάθηκε μέ τίς «φῆμες», τούς πολυχρονισμούς κλπ., τά ὁποῖα, βέβαια, δέν εἶναι ἄχρηστα, ὅταν διασώζεται ἡ ὅλη ἐκκλησιαστική παράδοση.

Εἶναι ξεκάθαρο ἀπό τά πιό πάνω ὅτι ἀποστολική διαδοχή δέν εἶναι μόνο μιά σειρά χειροτονιῶν ἀνεξάρτητη ἀπό τήν ἀποστολική παράδοση, ἡ ὁποία δέν εἶναι τίποτε ἄλλο ἀπό τήν ὀρθόδοξη πίστη καί ὡς δόγμα καί ὡς ζωή. Ἄν λοιπόν ὑπάρξει ἀλλοίωση στήν ἀποστολική παράδοση, ἄν μία ἐκκλησία ἀποκοπεῖ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας λόγω δογματικῶν διαφορῶν, λόγω ἡμερολογιακῶν διαφορῶν ἤ γιά

ὁποιονδήποτε ἄλλο λόγο, τότε ὑπάρχει καί ἀποκοπή ἀπό τήν Ἐκκλησία καί δέν μποροῦμε νά μιλοῦμε γιά ἀποστολική διαδοχή. Καί αὐτό γιατί ἡ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία δέν εἶναι θρησκεία - ἀνθρώπινο κατασκεύασμα δηλαδή - ἀλλά ἡ ἀποκάλυψη τοῦ Θεοῦ. Καί ὅταν αὐτή ἡ ἀλήθεια, ἡ ἀποκαλυπτική ἀλήθεια τοῦ Θεοῦ χάνεται ἤ ἀλλοιώνεται μέ αὐθαίρετες αἱρετικές ἀπόψεις, αὐτό ὁπωσδήποτε ἔχει συνέπειες καί στήν ἀποστολική διαδοχή. Διότι οἱ Ἅγιοι Ἀπόστολοι δέν μετέδιδαν μόνο τό χάρισμα τῆς ἱερωσύνης ἀλλά καί ὅλη τήν ἀποκαλυπτική παράδοση. Ἄς δοῦμε λοιπόν στή συνέχεια τί εἶναι αὐτή ἡ ἀποστολική παράδοση καί κυρίως καί πρό παντός τί εἶναι τό μυστήριο τῆς Ἐκκλησίας.

Κατ' ἀρχάς ἄς δοῦμε τί εἶναι ἡ Ἐκκλησία. Ὅπως ἀναφέρει στήν πρός Ἐφεσίους ἐπιστολή ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ἡ Ἐκκλησία εἶναι σῶμα Χριστοῦ καί ὁ Χριστός εἶναι ἡ κεφαλή τῆς Ἐκκλησίας. Τήν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς, οἱ Μαθητές ἔγιναν μέλη τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ, ὅπως καί ὅσοι πίστεψαν στόν Χριστό βαπτίστηκαν καί ἔλαβαν Πνεῦμα Ἅγιο. Σάν ἀποτέλεσμα, ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἁγία, ἄσπιλη, ἄμωμη καί πηγή ἁγιασμοῦ. Τά μέλη τῆς Ἐκκλησίας εἶναι μέλη τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ, ἄρα ἀφενός δέν ἁγιάζουν τήν Ἐκκλησία ἀλλά ἁγιάζονται ἀπό αὐτήν καί ἀφετέρου οἱ ἁμαρτίες τῶν μελῶν της δέν μολύνουν τήν Ἐκκλησία. Ἡ Ἐκκλησία ὡς σῶμα τοῦ Θεανθρώπου Χριστοῦ εἶναι, ὅπως γράφει καί ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ναυπάκτου καί Ἁγίου Βλασίου Ἱερόθεος, τό κατ' ἐξοχήν μεγάλο μυστήριο μέ σκοπό τή σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου, καί ὡς σῶμα Χριστοῦ εἶναι μία καί συνδέεται μέ τήν Πεντηκοστή.

Ὁ π. Γεώργιος Φλωρόφσκι, ἕνας μεγάλος θεολόγος τοῦ 20ου αἰῶνος, γράφει συγκεκριμένα πώς «Ἡ Πεντηκοστή εἶναι τό πλήρωμα καί ἡ πηγή ὅλων τῶν μυστηρίων, ἡ μία καί ἀνεξάντλητη πηγή ὅλης τῆς μυστηριακῆς καί πνευματικῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας. Τό νά ζεῖ κανείς μέσα στήν Ἐκκλησία σημαίνει ὅτι συμμετέχει στήν Πεντηκοστή». Καί ἡ Πεντηκοστή πού εἶναι ἡ ζωή τῆς Ἐκκλησίας «διαιωνίζεται μέ τήν ἀποστολική διαδοχή, δηλαδή μέ τό ἀδιάσπαστο τοῦ ἱερατικοῦ ἀξιώματος, μέ τό ὁποῖο κάθε τμῆμα τῆς Ἐκκλησίας εἶναι κάθε στιγμή ὀργανικά ἑνωμένο μέ τήν πρωταρχική πηγή». Εἶναι λοιπόν φανερό ὅτι ἡ Πεντηκοστή δέν μεταφέρεται καί βιώνεται ἀόρατα, ἀλλά μέσα ἀπό τήν ἀποστολική διαδοχή. Καί οἱ ἐπίσκοποι ὡς ὄργανα τῆς ἀποστολικῆς διαδοχῆς, ἔχουν εὐθύνη γιά τήν ἑνότητα τῆς Ἐκκλησίας, μέ τό νά τελοῦν τό μυστήριο τῆς Θείας Εὐχαριστίας καί τό μυστήριο τῆς Χειροτονίας. Ὁ κάθε Ἐπίσκοπος ἀποτελεῖ τό κέντρο τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας γιατί μετέχει στή «καθολικότητα» τοῦ Σώματος τῆς Ἐκκλησίας ὅλων τῶν ἐποχῶν καί ἡ χειροτονία ἐπισκόπου γίνεται ἀπό δύο ἤ τρεῖς ἐπισκόπους πού ἐνεργοῦν ὡς μέτοχοι αὐτῆς τῆς καθολικότητας τῆς ὅλης Ἐκκλησίας.

Ὁ π. Γεώργιος Φλωρόφσκι, συνδέει τήν Πεντηκοστή μέ τήν ἀποστολική παράδοση καί τήν ἀποστολική διαδοχή. Γράφει σχετικά: «Ἡ ἀποστολική διαδοχή δέν πρέπει νά χωριστεῖ ἀπό τήν ἀποστολική παράδοση, καί στήν πράξη δέν μπορεῖ ποτέ νά χωριστεῖ. Καί αὐτή ἡ παρά-

δοση δέν εἶναι μιά παρελθοντολογία, καί ἕνα μουσεῖο τοῦ παρελθόντος, ἀλλά ἡ μνήμη τῆς Ἐκκλησίας. Εἶναι πρῶτα ἕνα ἀδιάσπαστο ρεῦμα πνευματικῆς ζωῆς πού ξεκινᾶ ἀπό τό Ὑπερῶο... Πιστότητα στήν Παράδοση, εἶναι ἐπίσης συμμετοχή στήν Πεντηκοστή καί ἡ Παράδοση σημαίνει ὁλοκλήρωση τῆς Πεντηκοστῆς. Αὐτό σημαίνει ὅτι ἡ Πεντηκοστή δέν μεταφέρεται καί βιώνεται ἀόρατα, ἀλλά μέσα ἀπό τήν ἀποστολική διαδοχή. Καί ἡ ἀποστολική διαδοχή δέν εἶναι ἁπλῶς ὁ κανονικός (canonical), τρόπον τινά, σκελετός τῆς Ἐκκλησίας». Ἡ ἱεραρχία ὡς μία χαρισματική ἀρχή εἶναι ὄργανο τῆς Καθολικῆς ἑνότητας τῆς Ἐκκλησίας. Εἶναι ἑνότητα τῆς χάριτος. Εἶναι γιά τήν Ἐκκλησία ὅ,τι εἶναι ἡ κυκλοφορία τοῦ αἵματος γιά τό ἀνθρώπινο σῶμα».

Γιά νά δοῦμε τήν σκέψη του καί νά τήν κατανοήσουμε, ἐπισημαίνει ὁ Σεβ. Ἱερόθεος, πρέπει νά διευκρινισθεῖ ὅτι στήν ἀρχαία Ἐκκλησία γίνεται συνεχῶς λόγος γιά τήν «παρακαταθήκη τῆς πίστεως», γιά τήν «ἀποστολική παράδοση», γιά τήν «ἀποστολική ζωή». Μπορεῖ κανείς νά ἐντοπίσει πολλά τέτοια χωρία στίς Ἐπιστολές τοῦ Ἀποστόλου Παύλου. *«Τέκνον Τιμόθεε τήν παρακαταθήκην φύλαξον»* (Α΄Τιμ. στ΄, 20), *«τήν καλήν παρακαταθήκην...»* (Β΄ Τιμ. α΄ 14), *«κρατεῖτε τάς παραδόσεις ἅς ἐδιδάχθητε...»* (Β΄Θεσ. β΄15).

Ἔτσι, ἀποστολική παράδοση εἶναι ἡ ζωή τήν ὁποία παρέλαβαν οἱ Ἀπόστολοι ἀπό τόν Χριστό ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι, κυρίως τήν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς, ὅταν ἔφθασαν στήν θεοπτία, καί αὐτήν ἐδίδασκαν στούς Χριστιανούς καί τήν μετέδιδαν μέ τόν λόγο καί τά μυστήρια πού τελοῦσαν. Ὅταν, ὅμως, ἐμφανίστηκαν διάφοροι αἱρετικοί, οἱ ὁποῖοι προφασίζονταν ὅτι παρέλαβαν ἀπό τόν Χριστό μιά ἄλλη γνώση, πέραν αὐτῆς πού κατέγραψαν οἱ Ἀπόστολοι, τότε οἱ Ἀποστολικοί Πατέρες ἔκαναν λόγο γιά «ἀποστολική διαδοχή». Τό ἔργο αὐτό τό ἔκανε κυρίως ὁ ἅγιος Εἰρηναῖος Ἐπίσκοπος Λυῶνος, πού ἀποδείκνυε ὅτι ἡ ἀποστολική παράδοση μεταδίδεται μέ τήν ἀποστολική διαδοχή, καί ἐκτός αὐτῆς τῆς ἀποστολικῆς διαδοχῆς δέν ὑφίσταται ὀρθή ἀποστολική παράδοση.

Οἱ Χριστιανικές κοινότητες, κατά τόν ἅγιο Εἰρηναῖο, πού εἶναι διασκορπισμένες σέ ὅλη τήν οἰκουμένη, μέ τά μέλη τους συγκροτοῦν τήν Ἐκκλησία, ἔχοντας, ὅμως, τήν ἀλήθεια τοῦ Θεοῦ καί τό πνεῦμα τοῦ Θεοῦ πού ὑπάρχει σέ αὐτήν. Αὐτή ἡ ἀλήθεια παραδίδεται μέ τό ἐπισκοπικό χάρισμα, μέ τήν διαδοχή τῶν ἐπισκόπων, κατά τήν εὐδοκία τοῦ Πατρός. Ἔτσι, ἡ ἀποστολική παράδοση καί ζωή πού ὑπάρχει στήν Ἐκκλησία μεταδίδεται μέ τήν ἀποστολική διαδοχή καί συνδέει στενά τήν Ὀρθόδοξη πίστη μέ τήν Ἐκκλησία καί τήν θεία Εὐχαριστία.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ:

1. https://www,vimaorthodoxias.gr/eipan/nafpaktou-ierotheos-apostoliki-paradosi-kai-apostoliki-diadochi-sto-mystirio-tis-ekklisias/

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ
Θεολόγος

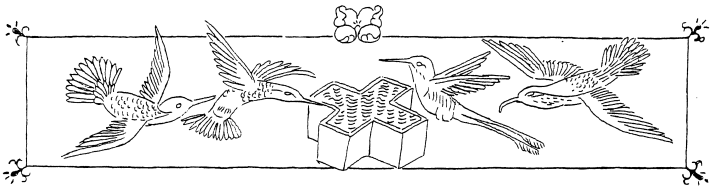

Χριστάκη Εὐσταθίου

ΟΙ ΑΠΟΣΤΟΛΟΙ ΚΑΙ Η ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗ

Η Πεντηκοστή εἶναι ἄρρηκτα συνδεδεμένη, ὡς ἱστορικό ἀλλά καί ἐκκλησιολογικό γεγονός πού συνέβη στά Ἱεροσόλυμα στό συγκεκριμένο χρόνο καί χῶρο, μέ τούς Ἀποστόλους. Τό πρόσωπό τους βρέθηκε στό ἐπίκεντρο τοῦ μεγαλειώδους σκηνικοῦ, τό ὁποῖο σημαδεύει τήν πορεία τῆς Ἐκκλησίας στόν κόσμο. Κατά τήν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς ἀρχίζει, συγκεκριμένα, μία νέα φάση τῆς Ἐκκλησίας μέ τήν ἐπιφοίτηση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος στούς Ἀποστόλους, οἱ ὁποῖοι *«ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τήν ἡμέραν» αὐτήν, «ἦσαν πάντες ὁμοῦ ἐπί τῷ αὐτῷ»*. Τό βιβλίο τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων περιγράφει μέ παραστατικό τρόπο τό γεγογός τῆς Πεντηκοστῆς (Πραξ. β΄1-13). Δέκα μέρες μετά ἀπό τήν Ἀνάληψη τοῦ Κυρίου, οἱ ἕντεκα μαθητές (ἔμεινε ἐκτός ὁ Ἰούδας ἀπό τά γνωστά γεγονότα πού προηγήθηκαν) γύρισαν στά Ἱεροσόλυμα καί συγκεντρώθηκαν στόν ἴδιο χῶρο. Ἦταν ὁ Πέτρος καί ὁ Ἀνδρέας, ὁ Ἰάκωβος καί ὁ Ἰωάννης, ὁ Φίλιππος καί ὁ Ναθαναήλ ἤ Βαρθολομαῖος, ὁ Θωμᾶς καί ὁ Ματθαῖος, ὁ Ἰάκωβος ὁ γιός τοῦ Ἀλφαίου, ὁ Θαδδαῖος ἤ Λεββαῖος, καί ὁ Σίμων ὁ Κανανίτης ἤ Ζηλωτής. Ἡ περιγραφή εἶναι τόσο ἁπλή καί λιτή, ὅπως συμβαίνει καί σ' ὅλα τά ἄλλα μεγάλα γεγονότα στό σχέδιο τοῦ Θεοῦ γιά τή σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου. Ὅλοι μαζί, σάν μιά ψυχή, παρέμεναν στό ὑπερῶο, στόν πάνω ὄροφο τῆς οἰκίας ὅπου καί ἄλλοτε μαζεύονταν (προφανῶς ἦταν τό σπίτι τῆς Μαρίας ὅπου διαδραματίστηκε καί τό γεγονός τοῦ Μυστικοῦ Δείπνου). Ἐκεῖ μαζί μέ τήν Θεοτόκο καί 120 περίπου ἄλλους πιστούς περίμεναν μέ λαχτάρα νά ἔλθει σ' αὐτούς ὁ Παράκλητος, δηλαδή τό Ἅγιο Πνεῦμα, ὅπως εἶχε ὑποσχεθεῖ ὁ Κύριος. Στό διάστημα αὐτό συμπλήρωσαν μέ θαυμαστό τρόπο τήν κενή θέση τοῦ Ἰούδα τοῦ Ἰσκαριώτη. Τήν θέση τοῦ δωδέκατου ἀποστόλου, μέ θεῖο φωτισμό, πῆρε ὁ Ματθίας.

Ἀπό μία ἄκρως ἐμπεριστατωμένη ἑρμηνευτική μελέτη τοῦ μακαριστοῦ Βασίλη Στογιάννου, ἀντλοῦμε ἐνδιαφέροντα στοιχεῖα πού ἐμπλουτίζουν ἀπό ἄποψη νοημάτων καί μηνυμάτων τό ὑπό μελέτη θέμα. Σημειώνει ὁ Καθηγητής Στογιάννος ὅτι ἡ ἐπιφοίτηση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἀποτελεῖ τήν ἀφετηρία τῆς δημόσιας δράσης τῶν μαθητῶν καί ταυτόχρονα τήν ἀπαρχή τῆς ἐμφάνισης τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ στόν κόσμο. Ἀναφέρει ὅτι χωρίς ν' ἀσχολεῖται μέ τό θεωρητικό πρόβλημα τῆς προϋπαρξης τῆς Ἐκκλησίας ἤ τῶν προβαθμίδων της, ὅπως

κάνει στή συνέχεια ἡ πατερική θεολογία, ὁ Λουκᾶς καταγράφει μέ τήν εὐσυνειδησία τοῦ ἱστορικοῦ καί τήν ἁπλότητα τοῦ χρονογράφου τό γεγονός πού ἐπισημοποίησε τήν φανέρωση τῆς Ἐκκλησίας στόν κόσμο, τή ληξιαρχική πράξη πού πιστοποιεῖ τή γέννησή της. Ἔτσι μέ τήν Πεντηκοστή, ἐπισημαίνει ὁ Καθηγητής, ἔχουμε τήν ἐκκλησιολογική προοπτική γιά τήν ἐξιστόρηση τῆς πορείας τοῦ Εὐαγγελίου ἀπό τήν Ἱερουσαλήμ στήν Ἰουδαία καί τή Σαμάρεια ὡς τά ἔσχατα τῆς γῆς, μέ πρωταγωνιστές τούς ἀποστόλους καί τή δράση τους («Ἡ Πεντηκοστή» (Πραξ. β΄ 1-13), Ἐπιστημονική Ἐπετηρίδα Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, τόμος 24, Θεσσαλονίκη 1979, σελ. 319). Ἀπό τήν πλευρά του, ὁ Καθηγητής Νίκος Ματσούκας, μέ ἐπίκεντρο τό γεγονό τῆς Πεντηκοστῆς καί τό ρόλο τῶν Ἀποστόλων, σημειώνει ὅτι μέ τήν Ἐκκλησία τοῦ Παρακλήτου, ἔχουμε τήν τελειότερη φανέρωση μιᾶς φάσης τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Παρακλήτου σημαδεύει τό κέντρο τῆς κτίσης καί τῆς ἱστορίας, καί τό μήνυμα τῆς οἰκουμενικότητας, ἀκόμα καί τῆς ἴδιας τῆς συμπαντικότητας, γίνεται περισσότερο ἁπτό καί συγκεκριμένο. Ὁ ἑνοποιητικός ρόλος τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Παρακλήτου προσλαμβάνει στά μάτια τῶν ἀνθρώπων καθολικές διαστάσεις καί σ' αὐτό ἦταν πρωταγωνιστικός ὁ ρόλος τῶν ἀποστόλων τοῦ Χριστοῦ. Ἡ Ἐκκλησία, ὡς εἰκόνα τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ, μαρτυρεῖ ἔντονα αὐτό τόν ἑνοποιητικό ρόλο, ὅπως ἀκριβῶς διακηρύσσεται ἀπό τό στόμα τοῦ Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητή: «Ὥσπερ γάρ ὁ Θεός πάντα τῇ ἀπείρῳ δυνάμει ποιήσας καί εἰς τό εἶναι παραγαγών, συνέχει καί συνάγει καί περιγράφει, καί ἀλλήλοις καί ἑαυτῷ προνοητικῶς ἐνδιασφίγγει· τά τέ νοητά καί τά αἰσθητά· καί περί ἑαυτόν ὡς αἰτίαν καί ἀρχήν καί τέλος πάντα περικρατῶν, τά κατά φύσιν ἀλλήλων διεστηκότα, κατά μίαν τήν πρός αὐτόν ὡς ἀρχήν σχέσεως δύναμιν ἀλλήλοις συννευκότα ποιεῖ» (Μαξίμου Ὁμολογητοῦ, Μυσταγωγία PG 91, 664D).

ΛΑΤΡΕΥΤΙΚΟΙ ΟΡΙΖΟΝΤΕΣ

Ἐκκλησιολογικῆς σημασίας στοιχεῖο, σημαντικό στήν διαπραγμάτευση τοῦ θέματος, εἶναι ἡ συγκέντρωση τῶν μαθητῶν «ὁμοῦ ἐπί τό αὐτό», πού δηλώνει τή συγκρότηση τῆς Ἐκκλησίας στή λατρευτική σύναξη τῶν μελῶν της, μέ ἐπίκεντρο τή διακήρυξη «τῶν μεγαλείων τοῦ Θεοῦ». Λειτουργική κοινωνία καί δοξολογία τοῦ Θεοῦ, συγκρότηση τῆς Ἐκκλησίας καί ἱεραποστολή, συνδέονται σέ μία ἄρρηκτη ἑνότητα, ὄχι σέ κοινωνική ἤ φυλετική ἤ ἔστω σέ ἰδεολογική βάση, ἀλλά στό θεμέλιο τῆς λατρευτικῆς ἐμπειρίας. Εὔστοχα ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, συνδέει τήν ἐπιφοίτηση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μέ τήν προσευχή, τή λατρευτική σύναξη τῆς Ἐκκλησίας.

Η ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ

Ἄς δοῦμε πιό συγκεκριμένα τήν παρουσία τῶν μαθητῶν στό γεγο-

νός τῆς Πεντηκοστῆς μέ τίς προεκτάσεις της. Μετά τήν ἀνάσταση τοῦ Ἰησοῦ, οἱ μαθητές ἄρχισαν νά ἀποκτοῦν τό χαμένο θάρρος τους. Αἰσθάνθηκαν ἀναπτέρωση τῶν ἐλπίδων τους γιά ἕνα σύντομο ἐρχομό τῆς μεσσιανικῆς βασιλείας (Πρ. α΄6). Με ἀφορμή τόν ἑορτασμό τῆς Πεντηκοστῆς πιθανόν ν' ἄρχισαν νά συγκεντρώνονται καί πάλι στήν Ἱερουσαλήμ, ἔχοντας μάλιστα καί ὡς ὁρισμένο τόπο συνάντησης τό γνωστό «ὑπερῶον» (Πραξ. α΄13). Ἡ ἐπαγγελία γιά τήν ἐπιφοίτηση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος (Πραξ. α΄8) μᾶλλον ἐπέτεινε ἀκόμα πιό πολύ τίς ἐσχατολογικές προσδοκίες τους. Ἄλλωστε, στό πλαίσιο αὐτῆς τῆς ἀναμονῆς πρέπει νά τοποθετηθεῖ καί ἡ συμπλήρωση τῶν Δώδεκα μέ τήν ἐκλογή τοῦ Ματθία (Πραξ. α΄15 ἑξῆς.). Πάντως δέν φαίνεται νά εἶχαν ὁποιαδήποτε δημόσια δράση αὐτό τό διάστημα, καθώς ὁ «φόβος τῶν Ἰουδαίων» (Ἰω. κ΄19) ἦταν ἀκόμα διάχυτος ἀπό τά γεγονότα πού προηγήθηκαν.

Ὁδηγούμαστε ἔτσι στήν ἑορτή τῆς Πεντηκοστῆς. Οἱ μαθητές ἴσως νά τή γιόρτασαν σέ δύο ἐπίπεδα: μαζί μέ τόν ἐπίσημο Ἰουδαϊσμό ὡς «ἑορτή πρωτογεννημάτων» καί ἰδιωτικῶς μαζί μέ πολλούς ἄλλους εὐσεβεῖς ὡς ἀνάμνηση τῆς νομοδοσίας στό Σινᾶ καί ἀνανέωση τῆς Διαθήκης τοῦ Θεοῦ μέ τόν ἐκλεκτό λαό του. Στή σύναξη τῶν μαθητῶν πρέπει νά κυριαρχοῦσε ἕνα ψυχολογικό κλῖμα πού συντίθετο ἀπό τίς πρόσφατες ἀναμνήσεις καί ἐμπειρίες τῶν ἐμφανίσεων τοῦ Ἀναστάντος Κυρίου καί τῆς προσδοκίας ἔλευσης τοῦ νέου αἰώνα, σύμφωνα μέ τίς ἐπαγγελίες τοῦ Κυρίου (Στογιάννος 1979).

Ο ΑΙΦΝΙΔΙΑΣΜΟΣ

Τά συνταρακτικά ὅμως γεγονότα τῆς Πεντηκοστῆς πρέπει νά αἰφνιδίασαν τούς μαθητές, καθώς δέν ἦταν ἀκόμα προετοιμασμένοι καί ἕτοιμοι. Περίμεναν ὁτιδήποτε ἄλλο ἐκτός ἀπό τή δική τους ἄμεση συμμετοχή στή μεγάλη ἀλλαγή. Καί αὐτό προφανῶς γιατί τήν ἐσχατολογική ὥρα τήν συνέδεαν μέ τήν ἐπάνοδο τοῦ Ἰησοῦ καί ὄχι μέ τόν ἑαυτό τους καί τό ρόλο πού θά διαδραμάτιζαν στή νέα φάση τῆς Ἐκκλησίας. Πραγματικα, ὅλα γίνονται «ἄφνω» (Πράξ. β΄2), χωρίς νά τά περιμένουν: ἡ βίαιη πνοή του οὐράνιου ἀνέμου, ἡ ἐμφάνιση τῶν πύρινων γλωσσῶν, ἡ πνευματοφορία καί ἡ ἀπροσδόκητη ξενογλωσσία. Παρά τόν παραδοσιακό χαρακτήρα τῆς περιγραφῆς τους μέ μία ὁρολογία γνωστή ἀπό τίς θεοφάνειες, ἡ διήγηση (Πράξ. β΄2–4) δέν ἀφήνει τήν παραμικρή ἀμφιβολία γιά τό αἰφνίδιο καί τό ἀδόκητο τοῦ συμβάντος. Ἡ ξενογλωσσία εἶναι τό γεγονός πού συγκλονίζει, ἐνῶ ἡ ἀναγωγή της στήν ἐπιφοίτηση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἶναι ἡ ἑρμηνεία πού ἀκολούθησε. Τό Ἅγιο Πνεῦμα ἐκδηλώνεται μέ ἀνθρώπινα μέσα καί ἡ τελική ἀποτίμησή τους ἀνήκει στήν πίστη, ἀπό τήν ὁποία, βέβαια, δέν ἀπουσιάζει τό ἱστορικό ὑπόβαθρο. Ἡ ὑπέρβαση τῆς Βαβέλ δέν βρίσκεται στήν ξενογλωσσία καθαυτή ἤ σέ μιά αὐτόματη καί μαγική ἐκμάθηση ξένων γλωσσῶν, ἀλλά

στήν ἀλλαγή τοῦ κέντρου ἐπικοινωνίας τῶν ἀνθρώπων στόν καινούργιο κόσμο τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Ἐκεῖ ὅπου πνέει τό Ἅγιο Πνεῦμα, δέν εἶναι οἱ λέξεις καί ἄλλα σχήματα πού φέρνουν κοντά στούς ἀνθρώπους, ἀλλά ἡ κοινωνία μέ τόν Θεό. Οἱ ἐμπειρίες πού ἀποκόμισαν τήν Πεντηκοστή οἱ ἀπόστολοι καί κατ' ἐπέκταση τά μέλη τῆς Ἐκκλησίας ἦταν σ' ἕνα ὁρίζοντα ἀπερίγραπτου πνευματικοῦ μεγαλείου. Τό Ἅγιο Πνεῦμα συνάγει «εἰς ἕν», συνδέει, ὁδηγεῖ στήν ἑνότητα, γιατί αἴρει τή διάσπαση ζωῆς καί λέξεως, ὑπάρξεως καί ἀτομικότητας. Δίνει μιά νέα ὀντολογική ἀφετηρία στόν ἄνθρωπο, κατά τήν ὁποία ἡ ἀληθινή ζωή πηγάζει ἀπό τό ζωοποιό Πνεῦμα. Ἔτσι, ἡ παρουσία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἀποτελεῖ τή μόνη οὐσιαστική ὑπέρβαση τῆς κατάτμησης τοῦ κόσμου καί τῆς ἀδυναμίας τῶν ἀνθρώπων νά συνεννοοῦνται. Πρόκειται γιά τό ἴδιο τό μυστήριο τῆς ζωῆς ὡς κοινωνίας μέ τόν Θεό, πού ἡ Ἐκκλησία ἔζησε κατά τήν Πεντηκοστή μέ τή θαυμαστή ξενογλωσσία καί ἐξακολουθεῖ νά βιώνει στήν Θεία Εὐχαριστία, πέρα καί πάνω ἀπό κάθε γλωσσικό καί ἄλλο περιορισμό.

ΧΡΙΣΤΑΚΗΣ ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ
Θεολόγος, Ἐκπαιδευτικός

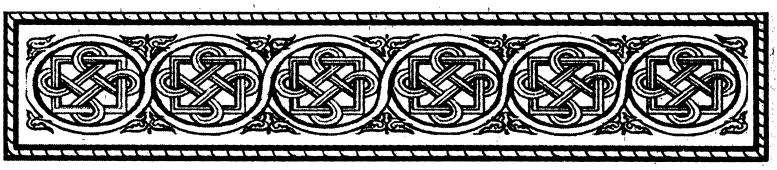

Δημήτριου Π. Ρίζου

ΑΠΟΣΤΟΛΟΙ ΚΑΙ «ΣΗΜΕΙΑ ΚΑΙ ΤΕΡΑΤΑ» ΣΤΑ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΑ

«Διά τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων ἐγίνετο σημεῖα καί τέρατα ἐν τῷ λαῷ πολλά»

Μετά τήν ἀνάστασι καί ἀνάληψι τοῦ Κυρίου οἱ μαθητές του ἔμειναν χωρίς τήν προσωπική παρουσία του. Ὅμως εἶναι σίγουροι καί βέβαιοι ὅτι ὁ διδάσκαλός τους δέν κατοικεῖ στούς νεκρούς. Εἶναι ἀναστημένος. Αὐτό πρέπει νά τό κηρύξουν. Ἔχουν μπροστά τους ἕνα ἔργο. Φωτισμένοι ἀπό τό ἅγιο Πνεῦμα, κατά τήν ὑπόσχεσι τοῦ Κυρίου, μποροῦν τώρα νά συνεχίσουν τό ἔργο πού τούς ἀνέθεσε. Νά πορευθοῦν καί νά διδάξουν πάντα τά ἔθνη, νά γίνουν *«μάρτυρές του ἔν τε Ἱερουσαλήμ καί ἐν πάσῃ τῇ Ἰουδαίᾳ καί Σαμαρείᾳ καί ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς»*.

Στό παρόν ἀποστολικό ἀνάγνωσμα (Πράξ. ε΄12--16) τούς βλέπομε νά δίνουν τήν μαρτυρία τους στά Ἱεροσόλυμα. Ὡς χῶρο γιά τό ἔργο τους ἔχουν ἐπιλέξει τό κέντρο λατρείας τῶν Ἰουδαίων, δηλαδή τόν Ναό. Εἶναι ὅλοι οἱ μαθητές συγκεντρωμένοι *«ἐν τῇ στοᾷ Σολομῶντος»*. Χῶρος ὅπου μποροῦν νά προσευχηθοῦν, χῶρος ὅπου ἀκούγεται ὁ Νόμος καί οἱ Προφῆτες, χῶρος ὅπου συγκεντρώνεται πλῆθος πιστῶν Ἰουδαίων οἱ ὁποῖοι συμμετέχουν στήν κοινή λατρεία. Ἐδῶ τώρα *«διά τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων ἐγίνετο σημεῖα καί τέρατα ἐν τῷ λαῷ πολλά»*. Οἱ μαθητές τοῦ Κυρίου βρίσκονται στόν Ναό καί ἐπιτελοῦν, ἐνεργοῦν θαύματα. Αὐτά εἶναι *«τά σημεῖα καί τέρατα»*.

Βλέπομε ὅτι τό πρῶτο σημαντικό στοιχεῖο πού σημειώνει ὁ εὐαγγελιστής Λουκᾶς, γι' αὐτήν τήν ἀρχική δραστηριότητα καί δημόσια παρουσία τῶν ἀποστόλων, εἶναι τά πολλά θαύματα πού ἔκαμναν. Οἱ ἀπόστολοι πῆραν ἀπό τόν Κύριο τήν ἐξουσία τοῦ *«πατεῖν ἐπάνω ὄφεων καί σκορπίων καί ἐπί πᾶσαν τήν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ»*. Τώρα βλέπουν νά φυγαδεύωνται ὅλες οἱ ἀσθένειες ἀπό τούς ἀνθρωπους πού τούς πλησίαζαν ἱκετευτικά. *«Διά τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων»* σημαίνει ὅτι οἱ ἀπόστολοι μέ τά χέρια τους ἀκουμποῦσαν πάνω στά σώματα τῶν ἀσθενῶν. Εἶχαν δεῖ ἤδη κατά τήν τριετῆ δρᾶσι του τόν Κύριό τους νά ἀκουμπάει τό χέρι του στό μάτι τοῦ τυφλοῦ ἤ στό αὐτί τοῦ κωφοῦ ἤ στό στόμα τοῦ μογγιλάλου, ἤ νά πιάνει τό χέρι τῆς πεθερᾶς τοῦ Πέτρου, γιά παράδειγμα. Κατά τόν ἴδιο τρόπο ἀντιμετωπίζουν τούς ἀσθενεῖς καί οἱ ἴδιοι, *«διά τῶν χειρῶν»*. Αὐτή εἶναι ἡ κατά γράμμα ἡ κατά λέξι ἑρμηνεία.

«Διά τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων» σημαίνει ἀκόμα ὅτι καί ἡ παρουσία, ἡ συμβολή, ὁ λόγος τῶν μαθητῶν, ἐπενεργοῦσε θεραπευτικά. Τά *«σημεῖα καί τά τέρατα»* γίνονταν ὅσο ὑπῆρχε ἡ μέ ὁποιονδήποτε τρόπο παρουσία τῶν μαθητῶν. Διότι θά σημειώσει παρακάτω τό κείμενο πώς καί μόνο *«ἡ σκιά τοῦ Πέτρου κἂν ἐπισκιάσῃ τινί αὐτῶν»* ἦταν ἀρκετή γιά νά γίνει θαῦμα θεραπευτικό. Περαστικός ὁ Πέτρος μέσα στό πλῆθος, μέ τήν σκιά τοῦ σώματός του πάνω στούς ἀναμένοντας ἀσθενεῖς, ἐνεργοῦσε θαύματα.

Ἕνα ἄλλο σημαντικό στοιχεῖο εἶναι τό γεγονός ὅτι οἱ μαθητές ἀποτελοῦν μία ὁμάδα. Ἐμφανίζονται στό Ναό ὅλοι μαζί. *«Ἦσαν ὁμοθυμαδόν ἅπαντες ἐν τῇ στοᾷ Σολομῶντος».* Τούς διακρίνει ἡ σύμπνοια, ἡ ὁμαδικότητα, ἡ κοινή δρᾶσις. Αὐτά τώρα στήν ἀρχή. Διότι σέ λίγο θά γίνεται ἀνάθεσις ἔργου καί θά ἀποστέλλεται ὁ κάθε μαθητής σέ διαφορετικό τόπο ἱεραποστολῆς.

Ἄξιο προσοχῆς εἶναι τό ὅτι δροῦν, τώρα στήν ἀρχή τοὐλάχιστον, ἀνενόχλητοι. Ἡ σημείωσις *«τῶν δε λοιπῶν οὐδείς ἐτόλμα κολλᾶσθαι αὐτοῖς»* εἶναι σημαντική, διότι μέχρι πρίν ἀπό λίγο ζοῦσαν κάτω ἀπό ἕνα φόβο, τόν φόβο τῶν Ἰουδαίων. Κλειδαμπαρώνανε τόν χῶρο ὅπου ἦσαν, καί τώρα δημόσια δροῦν καί κανένας ἀπό τούς λοιπούς δέν τούς ἐνοχλεῖ. *«Οἱ λοιποί»* εἶναι οἱ Ἰουδαῖοι, τό σύστημα τό ρωμαϊκό, ὅλοι αὐτοί οἱ ὁποῖοι ὁδήγησαν τόν διδάσκαλό τους στόν σταυρό. Καί ἡσύχασαν, ὅπως ἔκτοτε γίνεται πάντα. Πίστευσαν ὅτι σταυρώνοντας τόν Ἰησοῦ κλείνουν μιά ὑπόθεση ἐνοχλητική. Δέν μπόρεσαν οὔτε νά ὑποπτευθοῦν μέ ποιόν ἔχουν νά κάνουν. Ὁ Ἰησοῦς Χριστός δέν ἦταν ἕνας ἀπό τούς πολλούς ψευδομεσσίες καί σωτῆρες πού ξεσήκωναν τόν λαό σέ κινήματα καί μετά τούς ἐγκατέλειπαν θύματα τῶν λεγεώνων. Ὁ Ἰησοῦς Χριστός εἶναι ὁ ἕνας καί μόνος Θεός ἀληθινός, πού ἔγινε ἄνθρωπος γιά νά σώσει τόν ἄνθρωπο. Μέ τήν σταύρωσί του ὁλοκλήρωσε τήν ἐπί γῆς παρουσία του, ἀλλά ἄρχισε τότε νά ἁπλώνεται ἡ λύτρωσις σέ ὅλο τόν κόσμο, γιά ὅλους τούς ἀνθρώπους. Ἡ παρουσία ὅλων τῶν μαθητῶν στήν στοά Σολομῶντος καί ἡ ἐκεῖ δρᾶσις τους εἶναι ἡ ἀρχή τῆς καινῆς ἐποχῆς τῆς Χάριτος.

Καί ἐνῶ *«οἱ λοιποί»* δέν τολμοῦν νά παρενοχλήσουν τήν δρᾶσι τῶν ἀποστόλων, ὁ λαός δείχνει τόν θαυμασμό του. Ἀποδέχεται τό ἔργο τους, θαυμάζει καί τό διαφημίζει. *«Ἐμεγάλυνεν αὐτούς ὁ λαός».* Ὁ λαός ἐπαινεῖ τήν δρᾶσι τῶν ἀποστόλων καί τήν στηρίζει. Ἡ φήμη διαχέεται, καί φθάνει σέ ὅλη τήν χώρα ἔξω ἀπό τήν πόλη τῶν Ἱεροσολύμων. Τό σημειώνει ὁ εὐαγγελιστής λίγο πιό κάτω: *«Συνήρχετο δέ τό πλῆθος τῶν πέριξ πόλεων εἰς Ἱερουσαλήμ, φέροντες ἀσθενεῖς καί ὀχλουμένους ὑπό πνευμάτων ἀκαθάρτων, οἵτινες ἐθεραπεύοντο ἅπαντες».* Πλήθη λαοῦ ἀπό τίς γύρω πόλεις συγκεντρώνονται στά Ἱεροσόλυμα φέρνοντας μαζί τους ἀρρώστους ἀλλά καί ἀνθρώπους πού τούς ἐνοχλοῦσαν ἀκάθαρτα πνεύματα, καί ὅλοι αὐτοί θεραπεύονταν.

Μποροῦμε ἀσφαλῶς νά συμπεράνωμε καί νά δοῦμε νοερά νά προστρέχουν πλήθη πονεμένων ἀνθρώπων, πού, ἀπογοητευμένοι ἀπό τήν ἀδυναμία τῶν ἰατρικῶν δεδομένων τῆς ἐποχῆς, ἀποζητοῦν ἴασι καί ἀπαλλαγή ἀπό τίς ἀσθένειες τίς σωματικές, καί πετυχαίνουν τόν σκοπό τους. Τό δέ θαυμασιότερο εἶναι ὅτι *«ἐθεραπεύοντο ἅπαντες καί οἱ ὀχλούμενοι ὑπό πνευμάτων ἀκαθάρτων»*. Αὐτές οἱ περιπτώσεις ἔδειχναν ὅτι ἡ ἐξουσία τῶν ἀποστόλων ξεπερνοῦσε τά ἀνθρώπινα δεδομένα. Εἶχαν ἐξουσία κατά πνευμάτων ἀκαθάρτων. Καί ἡ ἐξουσία αὐτή δέν εἶναι ἐπιστημονική, δέν στηρίζεται σέ γνώσεις ἤ χρῆσι φαρμάκων, ἀλλ' εἶναι ἐξουσία θεία, προερχομένη ἄνωθεν. Βεβαίως καί γιά τήν θεραπεία τῶν σωματικῶν ἀσθενειῶν ἡ ἐξουσία τους εἶναι ἄνωθεν, ἀφοῦ καί μόνον ἡ σκιά τους ἐπιφέρει θεραπεία, πολύ περισσότερο ὅμως τοῦτο ἰσχύει στίς περιπτώσεις δαιμονοπληξίας.

Οἱ ἀπόστολοι κάνουν τό πρῶτο ξεκίνημα τοῦ ἔργου γιά τό ὁποῖο ἐπιλέχθηκαν ἀπό τόν Ἰησοῦ, καί θά γίνει στήν συνέχεια καθημερινή ἀσχολία, ὑπεύθυνη ἀποστολή καί μαρτυρία μέσα στόν κόσμο. Καί θά ἀπαληθευθεῖ ὁ προφητικός λόγος: *«Εἰς πᾶσαν τήν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν καί εἰς τά πέρατα τῆς οἰκουμένης τά ρήματα αὐτῶν»*.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Π. ΡΙΖΟΣ
Διδάκτωρ Θεολογίας
Φιλόλογος

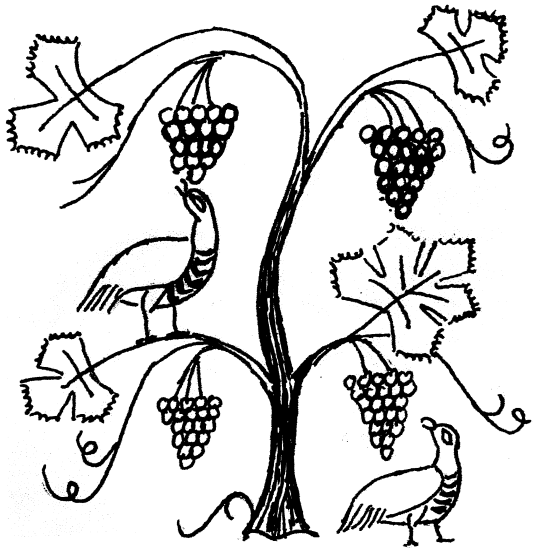

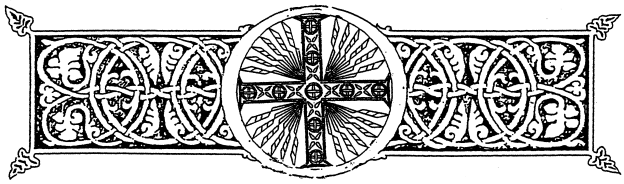

Διάκονου Ἀνδρέα Ματέϊ

Η ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ ΚΑΙ Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΣΤΗ ΖΩΗ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Ἡ Ἀποστολική Σύνοδος, ὅπως ἔμεινε γνωστή στή συνείδηση τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι ἡ πρώτη σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία σύναξε τούς ἀντιπροσώπους τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀντιοχείας, μέ ἐπικεφαλῆς τούς Ἀποστόλους Παῦλο καί Βαρνάβα, καί τούς Ἀποστόλους καί τούς Πρεσβυτέρους τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων. Αὐτή ἡ Σύνοδος πραγματοποιήθηκε στά τέλη τοῦ πρώτου ἡμίσεος τοῦ πρώτου αἰῶνος. Σύμφωνα μέ κάποιους εἰδικούς, πραγματοποιήθηκε μεταξύ 47-48 μ.Χ., ἐνῶ ἄλλοι τήν τοποθετοῦν τό 50 μ.Χ.

Ἡ Ἀποστολική Σύνοδος τῶν Ἱεροσολύμων, ἡ ὁποία εἶναι τό πρωτότυπο ἀλλά καί τό πρότυπο τῶν συνόδων, ἐκφράζει μέ σαφήνεια τή βαθιά ἐσωτερική κατάσταση τῆς συμφωνίας καί ὁμοφωνίας κατά τήν ἀποστολική περίοδο. Ὁ Εὐαγγελιστής Λουκᾶς, ὁ ὁποῖος καί μᾶς ἐξιστορεῖ τό γεγονός τῆς Ἀποστολικῆς Συνόδου, μᾶς παρουσιάζει ξεκάθαρα τό πνεῦμα μέσα στό ὁποῖο βίωναν καί ἔπαιρναν ἀποφάσεις τά μέλη τῆς Ἐκκλησίας: *«Συνήχθησαν δέ οἱ ἀπόστολοι καί οἱ πρεσβύτεροι ἰδεῖν περί τοῦ λόγου τούτου»* (Πραξ. ιε΄6)· *«Τότε ἔδοξε τοῖς ἀποστόλοις καί τοῖς πρεσβυτέροις σύν ὅλῃ τῇ ἐκκλησίᾳ...»* (Πραξ. ιε΄22)· *«ἔδοξεν ἡμῖν γενομένοις ὁμοθυμαδόν...»* (Πράξ. ιε΄25)· *«ἔδοξε γάρ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι καί ἡμῖν...»* (Πράξ. ιε΄28). Παρατηροῦμε ὅτι ὁλόκληρη ἡ Ἐκκλησία συμμετέχει, χωρίς νά γίνεται διάσπαση ἤ διαχωρισμός τοῦ κλήρου καί τοῦ λαοῦ καί οὔτε ἀνάμειξη ἤ συγχώνευση μεταξύ τους, ἀλλά ὅλοι ἐν ὁμονοίᾳ ὡς μέλη ἑνός μοναδικοῦ Σώματος[1].

Ὁ λόγος συγκρότησης τῆς Ἀποστολικῆς Συνόδου ἔχει νά κάνει μέ τήν ἐξάπλωση τοῦ Χριστιανισμοῦ καί ἰδιαίτερα μέ τήν ἵδρυση νέων χριστιανικῶν κοινοτήτων σέ διάφορα μέρη, τά μέλη τῶν ὁποίων προέρχονταν ἀπό τούς ἐθνικούς καί δέν εἶχαν καμία σχέση μέ τούς Ἰουδαίους. Συγκεκριμένα, στήν Ἀντιόχεια, ὅπου ὑπῆρχαν πολλοί Χριστιανοί ἐξ ἐθνῶν, ἔκαναν τήν ἐμφάνισή τους μερικοί Ἰουδαῖοι οἱ ὁποῖοι δίδασκαν τούς χριστιανούς ὅτι ἄν δέν τηροῦν τόν Μωσαϊκό νόμο, δέν μποροῦν νά σωθοῦν: *«ἐάν μή περιτέμνησθε τῷ ἔθει Μωυσέως, οὐ δύνασθε σωθῆναι»* (Πράξ. ιε΄1). Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος χαρακτηρίζει αὐτούς τούς ἱεραποστόλους *«παρεισάκτους ψευδαδέλφους»* (Γαλ. β΄4)[2]. Λόγω τῆς μεγάλης ἀναταραχῆς καί τοῦ μπερδέματος πού προκάλεσε τό

κήρυγμά τους, οἱ Ἀντιοχεῖς, ἀποφάσισαν νά στείλουν τούς Ἀποστόλους Παῦλο καί Βαρνάβα στά Ἱεροσόλυμα, γιά νά φέρουν τό θέμα εἰς γνῶσιν τῶν Ἀποστόλων καί τῶν Πρεσβυτέρων καί νά δοθεῖ μιά σαφής ἀπάντηση.

Παρατηροῦμε τό πρῶτο στοιχεῖο τό ὁποῖο καθιστᾶ τήν Ἀποστολική Συνοδο ὡς πρότυπο γιά τίς ὑπόλοιπες συνόδους, ὅτι δηλαδή ὁ κύριος λόγος σύγκλησης μιᾶς συνόδου εἶναι ἡ αὐθεντική καί τίμια μέριμνα γιά τή σωτηρία τῶν πιστῶν. Ἡ Σύνοδος δέν ἔχει τίποτα νά κάνει μέ ὁποιαδήποτε σύναξη στήν ὁποία συζητοῦνται «ἀκαδημαϊκά ἤ ἄκαιρα θέματα τῆς πίστεως καί ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας»[3]. Ὁ ρόλος τῆς Συνόδου εἶναι νά ἐπιβεβαιώσει, νά διασαφηνίσει καί νά διατυπώσει τήν πίστη σύμφωνα μέ τή διδασκαλία τοῦ Θεοῦ καί Σωτῆρος Ἰησοῦς Χριστοῦ, *«ὅς πάντας ἀνθρώπους θέλει σωθῆναι καί εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν»* (Α΄ Τιμ. β΄4).

Στή Σύνοδο, ἀφοῦ οἱ Ἀπόστολοι Παῦλος καί Βαρνάβας παρουσίασαν τό πρόβλημα, ἔγινε συζήτηση ἀπό τούς Ἀποστόλους καί τούς Πρεσβυτέρους. Στή συνέχεια πῆρε τό λόγο ὁ Ἀπόστολος Πέτρος, ὁ ὁποῖος ἐξέφρασε τήν ἀλήθεια τῆς πίστης, βασιζόμενος στή δική του ἐμπειρία. Ἄν καί ὁ Ἀπόστολος Λουκᾶς δέν τό ἀναφέρει στήν ἐξιστόρηση τῶν γεγονότων τῆς Συνόδου, σίγουρα ὁ Ἀπόστολος Πέτρος μίλησε γιά τό γεγονός τῆς ἐκχύσεως τῆς χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος στόν ἑκατόνταρχο Κορνήλιο καί σέ ἄλλους ἐθνικούς πού ἦταν παρόντες ἐκείνη τή στιγμή ἐκεῖ καί ἄρχισαν νά μιλοῦν γλῶσσες πού δέν τίς ἤξεραν. Βλέποντας αὐτό τό θαυμάσιο γεγονός ὁ Ἀπόστολος Πέτρος μαρτύρησε λέγοντας: *«μήτι τό ὕδωρ κωλῦσαι δύναταί τις τοῦ μή βαπτισθῆναι τούτους, οἵτινες τό Πνεῦμα τό Ἅγιον ἔλαβον καθώς καί ἡμεῖς;»* (Πραξ. ι΄47) καί ἔτσι ἔλαβαν ὅλοι οἱ ἐξ ἐθνῶν παρόντες τό Βάπτισμα στό ὄνομα τῆς Ἁγίας Τριάδος χωρίς νά περιτμηθοῦν.

Ἀναμφίβολα, στό λόγο του ὁ Ἀπόστολος Πέτρος ἀνέφερε καί τό ὅραμα πού εἶχε ἐνῶ προσευχόταν καί βρέθηκε σέ ἔκσταση, βλέποντας νά κατεβαίνει ἀπό τόν οὐρανό ἕνα σεντόνι, πάνω στό ὁποῖο ὑπῆρχαν ὅλα τά τετράποδα τῆς γῆς, τά θηρία καί τά ἑρπετά, πολλά ἀπό τά ὁποῖα ἦταν ἀπαγορευμένα ἀπό τόν Μωσαϊκό νόμο. Ὁ Θεός τόν διατάσσει νά σφάξει καί νά φάει ἀπό αὐτά, ὅμως ὁ Πέτρος ἀρνεῖται ἐπικαλούμενος τίς διατάξεις τοῦ νόμου, οἱ ὁποῖες ἀπαγόρευαν στούς Ἰσραηλίτες νά τά τρῶνε. Ὁ Θεός ἀπαντᾶ στόν Πέτρο λέγοντάς του: *«ἅ ὁ Θεός ἐκαθάρισε σύ μή κοίνου»* (Πραξ. ι΄15), δηλαδή αὐτά πού ὁ Θεός καθάρισε μήν τά θεωρεῖς ἐσύ ἀκάθαρτα. Ὁ λόγος αὐτός ἀναφερόταν τόσο στά ζῶα ὅσο καί στούς ἐθνικούς. Γι' αὐτό ἀργότερα ὁ Πέτρος ὅταν ἔφθασε στό σπίτι τοῦ Κορνηλίου, τοῦ εἶπε: *«ἐμοί ὁ Θεός ἔδειξε μηδένα κοινόν ἤ ἀκάθαρτον λέγειν ἄνθρωπον»* (Πραξ. ι΄28).

Μετά τόν Ἀπόστολο Πέτρο, πῆραν τόν λόγο οἱ Ἀπόστολοι Παῦλος καί Βαρνάβας, οἱ ὁποῖοι ἐνίσχυσαν αὐτά πού εἶπε ὁ πρῶτος,

μιλώντας γιά τή δική τους ἐμπειρία κατά τήν πρώτη περιοδεία στήν Κύπρο καί τή Μικρά Ἀσία. Σίγουρα ἀνέφεραν μεταξύ ἄλλων τό γεγονός τοῦ ἐκχριστιανισμοῦ τοῦ Ρωμαίου ἀνθύπατου Σεργίου Παύλου. Ἐπίσης, ἀξίζει νά ἀναφέρουμε καί τήν παρουσία τοῦ Τίτου στήν Ἀποστολική Σύνοδο, τόν ὁποῖον ἔφερε ὁ Ἀπόστολος Παῦλος γιά νά ἀποδείξει ὅτι μπορεῖ κάποιος εἰδωλολάτρης νά γίνει καλός Χριστιανός χωρίς νά περιτμηθεῖ[4]: *«Ἔπειτα διά δεκατεσσάρων ἐτῶν πάλιν ἀνέβην εἰς Ἱεροσόλυμα μετά Βαρνάβα, συμπαραλαβών καί Τίτον· ἀνέβην δέ κατά ἀποκάλυψιν· καί ἀνεθέμην αὐτοῖς τό εὐαγγέλιον ὅ κηρύσσω ἐν τοῖς ἔθνεσι, κατ' ἰδίαν δέ τοῖς δοκοῦσι, μήπως εἰς κενόν τρέχω ἤ ἔδραμον. Ἀλλ' οὐδέ Τίτος ὁ σύν ἐμοί, Ἕλλην ὤν, ἠναγκάσθη περιτμηθῆναι, διά δέ τούς παρεισάκτους ψευδαδέλφους, οἵτινες παρεισῆλθον κατασκοπῆσαι τήν ἐλευθερίαν ἡμῶν ἥν ἔχομεν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ἵνα ἡμᾶς καταδουλώσωνται»* (Γαλ. β΄1–4).

Τέλος, πῆρε τό λόγο ὁ Ἅγιος Ἰάκωβος ὁ ἀδελφόθεος, πρῶτος Ἐπίσκοπος Ἱεροσολύμων, ὁ ὁποῖος προήδρευε τῆς Συνόδου, ὑπενθυμίζοντας μιά προφητεία τοῦ προφήτη Ἀμώς[5] γιά τήν ἀποκατάσταση τοῦ Ἰσραήλ ἀλλά καί γιά τήν ἀναζήτηση καί τήν ἐπίκληση τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἀπό ὅλα τά ἔθνη: *«μετά ταῦτα ἀνατρέψω καί ἀνοικοδομήσω τήν σκηνήν Δαυΐδ τήν πεπτωκυῖαν, καί τά κατεσκαμμένα αὐτῆς ἀνοικοδομήσω καί ἀνορθώσω αὐτήν, ὅπως ἄν ἐκζητήσωσιν οἱ κατάλοιποι τῶν ἀνθρώπων τόν Κύριον, καί πάντα τά ἔθνη ἐφ οὕς ἐπικέκληται τό ὄνομά μου ἐπ' αὐτούς, λέγει ὁ Κύριος ὁ ποιῶν ταῦτα πάντα»* (Πραξ. ιε΄16–17). Συμπεραίνει, λοιπόν, ὅτι ὄχι μόνο οἱ ἐξ Ἰουδαίων Χριστιανοί μποροῦν νά σώσουν τήν ψυχή τους, ἀλλά καί αὐτοί πού προέρχονταν ἀπό τόν εἰδωλολατρικό κόσμο, πίστεψαν στόν Χριστό καί βαπτίστηκαν στό ὄνομα τῆς Ἁγίας Τριάδος.

Ἀφοῦ μίλησαν ὅλοι οἱ Ἀπόστολοι, ὁ Λουκᾶς σημειώνει ὅτι *«τότε ἔδοξε τοῖς ἀποστόλοις καί τοῖς πρεσβυτέροις σύν ὅλῃ τῇ ἐκκλησίᾳ ἐκλεξαμένους ἄνδρας ἐξ αὐτῶν πέμψαι εἰς Ἀντιόχειαν σύν τῷ Παύλῳ καί Βαρνάβᾳ, Ἰούδαν τόν ἐπικαλούμενον Βαρσαββᾶν καί Σίλαν, ἄνδρας ἡγουμένους ἐν τοῖς ἀδελφοῖς»* (Πραξ. ιε΄22). Παρατηροῦμε καί πάλι την ἐφαρμογή τῆς συνοδικότητας μέσα στή ζωή τῆς Ἐκκλησίας γιά τή λήψη κάποιων ἀποφάσεων. Ἐπίσης, μποροῦμε νά ἀντιληφθοῦμε τήν ἰσότητα μεταξύ τῶν Ἀποστόλων, παρά τόν τιμητικό ρόλο πού τοῦ εἶχε προσφέρει ὁ Κύριος τοῦ Πέτρου ἕνεκα τοῦ δυναμικοῦ του χαρακτήρα ἀλλά καί τῆς ἡλικίας του: *«Σίμων Σίμων, ἰδού ὁ σατανᾶς ἐξῄτησατο ὑμᾶς τοῦ σινιάσαι ὡς τόν σῖτον· ἐγώ δέ ἐδεήθην περί σοῦ ἵνα μή ἐκλίπῃ ἡ πίστις σου· καί σύ ποτε ἐπιστρέψας στήριξον τούς ἀδελφούς σου»* (Λκ. κβ΄32). Ὁ Πέτρος δέν ἔχει κάποια ἰδιαίτερα προνόμοια μεταξύ τῶν Ἀποστόλων καί οὔτε κάποια ἐξουσία πού οἱ ὑπόλοιποι νά μήν ἔχουν.

Πολύ σημαντική εἶναι καί ἡ διατύπωση τῆς ἀπόφασης τῆς Ἀποστολικῆς Συνόδου, ἐπειδή ἐκφράζει τή συνείδηση τῆς Ἐκκλησίας, στήν

ὁλότητά της, ὡς Σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Ἡ ἀπόφαση πού ἔπρεπε νά διαβάσουν στούς πιστούς τῆς Ἀντιόχειας ἦταν ἡ ἀκόλουθη: *«Ἔδοξε γάρ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι καί ἡμῖν μηδέν πλέον ἐπιτίθεσθαι ὑμῖν βάρος πλήν τῶν ἐπάναγκες τούτων, ἀπέχεσθαι εἰδωλοθύτων καί αἵματος καί πνικτοῦ καί πορνείας· ἐξ ὧν διατηροῦντες ἑαυτούς εὖ πράξετε. Ἔρρωσθε»* (Πραξ. ιε΄28-29). Ὁλόκληρο τό θεανθρώπινο ἔργο τῆς Ἐκκλησίας μέσα στούς αἰῶνες βασίζεται πάνω σέ αὐτή τήν ἀποστολική μαρτυρία: *«ἔδοξε γάρ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι καί ἡμῖν»*. Δηλαδή, ὑπάρχει ἡ συνείδηση ὅτι τό Ἅγιο Πνεῦμα ἐνεργεῖ μέσα στήν Ἐκκλησία καί ὅτι οἱ ἀποφάσεις τῶν συνόδων εἶναι ἀποτέλεσμα τοῦ φωτισμοῦ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος[6].

Ἡ σημασία τῆς Ἀποστολικῆς Συνόδου στή ζωή τῆς Ἐκκλησίας φαίνεται ἀπό τό σκοπό τῆς σύγκλησης τῆς Συνόδου, δηλαδή τή σωτηρία τῶν μελῶν τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας. Σέ τελική ἀνάλυση, ὅλες οἱ μετέπειτα Σύνοδοι διατύπωσαν τούς ὅρους τῆς ἀλήθειας τῆς Ἐκκλησίας -ἡ ὁποία βέβαια δέν ἐξαντλεῖται μόνο στή θεωρητική της διατύπωση, ἀφοῦ ἡ πίστη πρῶτα ἀπ' ὅλα βιώνεται- μέ τελικό στόχο τή σωτηρία τῶν πιστῶν[7]. Γι' αὐτό καί στή διαμόρφωση τῶν ἀποφάσεων τῆς Ἀποστολικῆς Συνόδου οἱ ὁμιλητές δέν στηρίχθηκαν πάνω στό κύρος τους, οὔτε στόν ἀριθμό τῶν χριστιανικῶν κοινοτήτων πού ἵδρυσαν κατά τίς περιοδεῖες τους, οὔτε στήν ἡλικία τους, οὔτε σέ ὁποιαδήποτε προνόμια, ἀλλά πάνω στό λόγο τοῦ Εὐαγγελίου, τόν ὁποῖον βίωσαν μέσω τῶν προσωπικῶν τους ἐμπειριῶν. Ἔτσι λοιπόν, μέσα στή ζωή τῆς Ἐκκλησίας «σέ μιά σύνοδο ἐκκλησιαστική ὁ κάθε Ἐπίσκοπος πού συμμετέχει δέν ἐκφράζει καί δέν ἀντιπροσωπεύει ποσότητα πληθυσμοῦ ἤ γεωγραφική ἔκταση ἤ πολιτική ἰσχύ -ὅπως δέν ἐκφράζει καί ἀτομικές του γνῶμες καί ἀπόψεις περισσότερο ἤ λιγότερο εὐφυεῖς, περισσότερο ἤ λιγότερο μελετημένες καί κατοχυρωμένες. Ὁ Ἐπίσκοπος προσκομίζει στή σύνοδο τή μαρτυρία καί βιωματική βεβαιότητα τοῦ λαϊκοῦ σώματος στό ὁποῖο «προεδρεύει τῆς Εὐχαριστίας»... Ἄν λοιπόν σέ μία σύνοδο κάποιοι Ἐπίσκοποι ἤ καί τό σύνολο τῶν Ἐπισκόπων ἐκφράζουν γνῶμες, ἀπόψεις καί τελικά ἀποφάσεις ἄσχετες μέ τήν ἐμπειρία τοῦ εὐχαριστιακοῦ σώματος, τότε καταργεῖται ἡ σύνοδος καί ἐκπίπτουν ἀπό τό ἀξίωμά τους οἱ Ἐπίσκοποι -γιατί τελικός κριτής καί φύλακας τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀλήθειας εἶναι ὁ λαός, ὁ λαός-φορέας τῆς εὐχαριστιακῆς ἐμπειρίας τῆς «ὄντως ζωῆς»[8].

Τέλος, ἀξίζει νά ἐπισημάνουμε ὅτι ἡ ἴδια ἡ Ἐκκλησία εἶναι μία Σύνοδος -μέ τό βαθύτερο νόημα τῆς λέξης- ἐπειδή εἶναι κατεξοχήν ἡ ἀποκάλυψη τῆς Ἁγίας Τριάδος, τοῦ Θεοῦ καί τῆς θείας ζωῆς πού ἀποτελεῖ οὐσιαστικά μιά τέλεια Σύνοδο. «Ἡ Ἐκκλησία εἶναι τριαδική καί κατά τή «μορφή» καί κατά τό «περιεχόμενο», γιατί εἶναι ἡ ἀποκατάσταση τοῦ ἀνθρώπου καί τῆς ζωῆς του ὡς εἰκόνας τοῦ Θεοῦ πού εἶναι τριαδικός. Εἶναι εἰκόνα τῆς Ἁγίας Τριάδος καί δῶρο τῆς Τριαδικῆς ζωῆς, γιατί ἡ ζωή λυτρώνεται καί ἀποκαθίσταται μέσα της ὡς οὐσιαστικά συνοδικό λειτούργημα. Ἡ νέα ζωή πού δόθηκε ἐν Χριστῷ εἶναι ἑνότης καί μονα-

δικότης *«ἵνα ὦσιν ἕν καθώς ἡμεῖς»* (Ἰωάν. ιζ΄11)»[9].

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. Paul Evdokimov, *Ortodoxia*, trad. Dr Ireneu Ioan Popa, Arhiereu vicar, Colectia Biblioteca Teologica, Teologi Ortodocsi StrainiΣ, Editura IBMBOR, Bucuresti 1996, σ. 174.

2. Βλ. Μεγάλη Ὀρθόδοξη Χριστιανική Ἐγκυκλοπαίδεια, τόμος 3, Στρατηγικές Ἐκδόσεις Ε.Π.Ε., Ἀθήνα, σ. 183-184.

3. Ἐπισκόπου Καρπασίας Χριστοφόρου, *Οἰκουμενικές Σύνοδοι: Ἱστορία - Θεολογία – Πράξη,* Ἔκδ. Ἱερᾶς Μονῆς Τροοδιτίσσης, 2018, σ. 78.

4. Preotul Profesor Ioan Constantinescu, Studiul Noului Testament, Editura IBMBOR, Bucuresti 2002, σ. 293.

5. Αμ. θ΄11-12.

6. Iustin Popovici, *Credinta Ortodoxa si viata in Hristos,* trad. Paul Balan, Ed. Bunavestire, Galati 2003, σ. 40.

7. Βλ. Preot Profesor Dumitru Staniloae, *Teologia Dogmatica Ortodoxa (II),* Editura Institutului Biblic si de Misiune Ortodoxa, Bucuresti 2010, σ. 256-258.

8. Χρήστου Γιανναρᾶ, *Ἀλφαβητάρι τῆς πίστης,* Ἔκδ. Δόμος, Ἀθήνα 1986, σ. 211-212.

9. Ἀλέξανδρος Σμέμαν, *Ἡ ἀποστολή τῆς Ἐκκλησιας στό σύγχρονο κόσμο,* μτφ. Ἰωσήφ Ρονλίδης, Ἔκδ. Ἀκρίτας, Ἀθήνα 1993, σ. 200.

Διάκονος ΑΝΔΡΕΑΣ ΜΑΤΕΪ

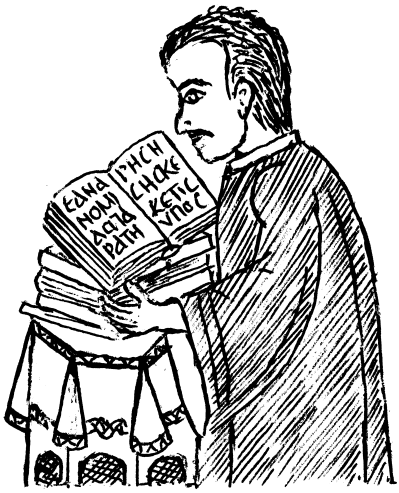

Ἀρχιμανδρίτη Ἐπιφάνιου Θεοδωρόπουλου

ΠΕΡΙ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ ΚΑΙ ΠΑΥΛΟΥ

Ἀν ὁ Πρόδρομος, *«ὁ μείζων ἐν γεννητοῖς γυναικῶν»* (Ματθ. ια΄11), συγκριθῆ μέ τούς Χριστιανούς, οἱ ὁποῖοι εἶδαν τά μυστήρια τῆς Βασιλείας τῶν Οὐρανῶν, τά ὁποῖα ὁ Ἰωάννης δέν τά εἶδε, εἶναι μικρότερος ἀπό αὐτούς. Ἔτσι ὑπερτερεῖ ἀπό τόν Ἰωάννη τό Βαπτιστή ἕνας σωστός καί πιστός Χριστιανός.

- Λέγεται ὅτι ὁ ἀπόστολος Παῦλος εἶναι ὁ πρῶτος μετά τόν Ἕνα, μετά τό Χριστό. Καί ἀπό τήν ἄλλη, ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος εἶναι ὁ μεγαλύτερος ἄνθρωπος πού γέννησε ποτέ γυναῖκα, κατά τό λόγο τοῦ Κυρίου. Πῶς συμβιβάζονται αὐτά τά δύο;

- Ἔχει κανείς νά πῆ κάτι σ' αὐτό; Λένε ὅτι ὁ Παῦλος εἶναι ὁ πρῶτος μετά τόν Κύριο καί ὁ Ἰωάννης ὁ Βαπτιστής λέγεται *«μείζων ἐν γεννητοῖς γυναικῶν»* (Ματθ. ια΄11). Καταρχήν τό πρῶτο τό εἶπε ξένος, δέν τό εἶπε Ὀρθόδοξος. Ξένου συγγραφέως εἶναι, ἀλλά μπορεῖ νά γίνη ἀποδεκτό. Θά σᾶς πῶ μέ ποιά ἔννοια. Προσέξτε, μετά τόν Ἕνα! Δέν λέει δεύτερος. Δηλαδή ὁ Κύριος δέν εἶναι πρῶτος· εἶναι ὁ Ἕνας. Δέν ἔχει σύγκριση. Δέν ὑπάρχει δυνατότητα συγκρίσεως μέ κάποιον ἄλλο· μέ ὁποιονδήποτε· αὐτός εἶναι ὁ Ἕνας, ὁ μοναδικός. Αἴ, μετά ἀπ' αὐτόν νά δοῦμε ποιοί ἔρχονται στή σειρά. Ἀφοῦ τόν βγάλουμε τόν Κύριο, αἴ, ὁ πρῶτος μετά τόν Ἕνα εἶναι ὁ ἀπόστολος Παῦλος. Ὄχι ὁ πρῶτος μετά τόν πρῶτο.

- Νομίζω ὅτι εἶναι πάρα πολύ ἁπλό. Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος εἶναι ὁ μεγαλύτερος πρίν ἀπό τόν Κύριο καί ὁ ἀπόστολος Παῦλος εἶναι ὁ μεγαλύτερος μετά τόν Κύριο.

- Μάλιστα· ἄλλο τίποτε πάνω σ' αὐτό;

- Ἡ Ἐκκλησία βλέπουμε ὅτι τιμᾶ τή Θεοτόκο ὡς...

- Καλά, βγάλε τή Θεοτόκο. Δέν γίνεται σύγκρισι τῆς Θεοτόκου μέ κανένα κτιστό δημιούργημα οὔτε μέ τούς ἀγγέλους. Εἶναι πάνω ἀπ' ὅλα καί ὄχι μόνο ἀπό τούς ἀνθρώπους, ἀλλά καί ἀπό τά τάγματα τῶν ἀγγέλων. «Χαίροις μετά Θεόν ἡ θεός, τά δευτερεῖα τῆς Τριάδος ἡ ἔχουσα» (Θεοτοκάριο, ἦχος πλ. α΄, Κυριακή ἑσπ., 3ο προσόμοιο). Ἡ Θεοτόκος εἶναι ἐκτός συγκρίσεως. Λοιπόν, ὁ Πρόδρομος εἶναι ὁ μεγαλύτερος ἄνδρας μέσα στήν Π. Διαθήκη. Γιά τόν Παῦλο λένε ὅτι εἶναι ὁ πρῶτος

---

* Ἀπό τό βιβλίο τοῦ Ἀρχιμ. Ἐπιφάνιου Θεοδωρόπουλου Τρέφοντας τό λαό τοῦ Θεοῦ σελ. 393-399.

μετά τόν Ἕνα, μέ τήν ἔννοια ὅτι κανένας δέν ἐργάσθηκε τόσο γιά τό Χριστιανισμό στό βαθμό στόν ὁποῖο ἐργάσθηκε ὁ ἀπόστολος Παῦλος. Ἄν ἐξαπλώθηκε ὁ Χριστιανισμός ὀφείλεται: πρῶτον, βέβαια στό ὅτι ὁ Κύριός μας ἦταν Θεός καί δεύτερον στούς κόπους καί τούς μόχθους τοῦ ἀπ. Παύλου, ὁ ὁποῖος, ὅπως λέει ὁ ἴδιος: *«περισσότερον πάντων ἐκοπίασα»* (πρβλ. Α΄ Κορ. ιε΄10). Εἶναι ἀλήθεια, ὅλοι οἱ ἀπόστολοι κοπίασαν, ἀλλά ὁ Παῦλος ὑπερέβη ὅλους στόν κόπο, στό μόχθο γιά νά διδάξη καί νά διασπείρη παντοῦ τό λόγου τοῦ Κυρίου. Ὡς πρός αὐτό, ὁ ἀπόστολος Παῦλος εἶναι για τό Χριστιανισμό καί γιά τήν ἐξάπλωσί του τό ὑπ' ἀριθμόν ἕνα πρόσωπο. Τώρα ὅσο γιά τήν τιμή τήν ὁποία δίνει ἡ Ἐκκλησία στόν Πρόδρομο, εἶναι ἀκριβῶς διότι ὑπῆρξε Πρόδρομος. Προ-οδοποίησε τήν ἔλευσι τοῦ Κυρίου καί εἶναι τό πρόσωπο ἐκεῖνο τό ὁποῖο συνδέει τήν Παλαιά καί τήν Καινή Διαθήκη. Εἶναι ὁ συνδετικός κρίκος Παλαιᾶς καί Καινῆς Διαθήκης καί γι' αὐτό ἡ Ἐκκλησία μας τόν βάζει στό τέμπλο, σάν νά δείχνη πάντοτε ἡ Π. Διαθήκη τόν Κύριο καί νά λέη: «Οἱ προφητεῖες, ὁ Νόμος, τά πάντα ἐκπληροῦνται στό πρόσωπο τοῦ Κυρίου». Γι' αὐτό τόν ἔχει στό τέμπλο. Εἶναι ὁλόκληρη ἡ Π. Διαθήκη ἡ ὁποία ἐκπροσωπεῖται ἀπό τόν Ἰωάννη τόν Πρόδρομο καί δείχνει τόν Ἰησοῦ Χριστό, πού εἶναι τό πλήρωμα τοῦ Νόμου καί τῶν Προφητῶν. Ἡ μαρτυρία τοῦ Προδρόμου *«ἴδε ὁ ἀμνός τοῦ Θεοῦ ὁ αἴρων τήν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου»* (Ἰω. α΄29) εἶναι μαρτυρία ὁλόκληρης τῆς Π. Διαθήκης. Γι' αὐτό λέει: «ἀναδείχθης γάρ ὄντως καί προφητῶν σεβασμιώτερος ὅτι καί ἐν ρείθροις βαπτίσαι κατηξιώθης τόν κηρυττόμενον· ὅθεν τῆς ἀληθείας ὑπεραθλήσας χαίρων εὐηγγελίσω καί τοῖς ἐν ᾅδῃ, Θεόν φανερωθέντα ἐν σαρκί...» (Ἀπολυτίκιο τοῦ Προδρόμου) Ὁ Πρόδρομος εἶναι ἡ προσωποποίησι τῆς Π. Διαθήκης, ἡ ὁποία μᾶς ὁδηγεῖ στήν ἔλευσι τοῦ Μεσσία. Γι' αὐτό τόν ἔχουμε στό τέμπλο. Εἶναι ὁ Κύριος καί ἡ Θεοτόκος, ὁ Ἅγιος τοῦ Ναοῦ πού εἶναι ἡ Καινή Διαθήκη, καί ἡ Παλαιά Διαθήκη στό πρόσωπο τοῦ Ἰωάννη τοῦ Προδρόμου.

Ναί, ὄντως, ὁ Παῦλος ἦταν ἕνα πολύ δυνατό πνεῦμα καί εἶχε χαρίσματα ἔκτακτα ἀπό τό Θεό, καί φυσικά χαρίσματα, ἀλλά καί ἀξιώθηκε πολλῶν δωρημάτων ἀπό τό Θεό. Βέβαια θαυματουργικό χάρισμα καί προφητικό κλπ. εἶχαν καί οἱ ἄλλοι ἀπόστολοι, ἐκεῖνο, ὅμως, κατεξοχήν πού κάνει νά δίνουμε τό χαρακτηρισμό αὐτό στόν ἀπ. Παῦλο, ὁ πρῶτος μετά τόν ἕνα, εἶναι καί τά ἔκτακτα χαρίσματα τά ὁποῖα εἶχε, ἀλλά κατεξοχήν, ἐπαναλαμβάνω, εἶναι οἱ μεγάλοι του κόποι γιά τή διάδοσι τοῦ Εὐαγγελίου, αὐτό τό: *«περισσότερον πάντων ἐκοπίασα»* (πρβλ. Α΄ Κορ. ιε΄10). Αὐτό τόν κάνει κατεξοχήν ἄξιο αὐτοῦ τοῦ χαρακτηρισμοῦ. Ἐάν, δηλ., λέγαμε ὅτι στούς ἄλλους ἀποστόλους ὀφείλεται τό α΄ ποσοστό γιά τή διάδοσι τοῦ Εὐαγγελίου, στόν ἀπ. Παῦλο τό ποσοστό αὐτό θά ἔπρεπε νά τό δοῦμε πολλαπλάσιο. Ὅλοι κουράσθηκαν οἱ ἀπόστολοι, ὅλοι ταλαιπωρήθηκαν, ὅλοι πλήρωσαν μέ τή ζωή τους τό κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ, ἀλλά ὁ ἀπ. Παῦλος κοπίασε περισσότερο ὅλων καί διέδωσε τό Χριστιανισμό σέ πολύ περισσότερα μέρη ἀπ' ὅ,τι

οἱ ἄλλοι ἀπόστολοι, χωρίς νά σημαίνη ὅτι καί ἐκεῖνοι βέβαια ὑστέρησαν καί δέν ἔκαναν τό καθῆκον τους. Ὁ Θεός ἔτσι θέλησε, ὁ Παῦλος νά κάνη πολύ περισσότερα, διότι εἶχε καί περισσότερες δυνάμεις, περισσότερα χαρίσματα καί φυσικά καί δοθέντα ἀπό τό Θεό μετά τή μεταστροφή του. Ὄχι, βέβαια, αὐτά τά ὁποῖα λένε μερικοί ὅτι ὁ Παῦλος ἦταν κάτοχος τῆς φιλοσοφίας καί τό ἕνα καί τό ἄλλο. Αὐτά, συγχωρέστε με νά τό πῶ, εἶναι ἐλαφρῶς ἀνόητα. Εἶναι σάν νά λέμε ὅτι ὁ Χριστός, «ὁ πανσόφους τούς ἁλιεῖς ἀναδείξας», δέν εἶχε τή δύναμι νά διδάξη τίς ἀλήθειές Του καί μέ τούς πιό ἀγραμμάτους ἀνθρώπους ὅπως ἦταν οἱ ἀπόστολοι καί χρειαζότανε κάποιον ἄνθρωπο πού κατεῖχε τήν ἑλληνική φιλοσοφία καί δέν ξέρω τί ἄλλο, γιά νά ἐμπεδώση τό κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου.

– *Ἐκεῖ πού λέει:* «ἐδόθη μοι σκόλοψ τῇ σαρκί ἵνα μή ὑπεραίρωμαι» *(Β΄Κορ. ιβ΄7), τί σκόλοψ ἦταν αὐτός;*

– Πολλές ἐξηγήσεις ὑπάρχουν. Ὁ Παῦλος λέει: *«Καί τῇ ὑπερβολῇ τῶν ἀποκαλύψεων, ἵνα μή ὑπεραίρωμαι ἐδόθη μοι σκόλοψ τῇ σαρκί, ἄγγελος σατάν, ἵνα μέ κολαφίζῃ ἵνα μή ὑπεραίρωμαι. Ὑπέρ τούτου τρίς τόν Κύριον παρεκάλεσα ἵνα ἀποστῇ ἀπ᾽ ἐμοῦ, καί εἴρηκέ μοι ἀρκεῖ σοι ἡ χάρις Μου, ἡ γάρ δύναμίς Μου ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται»* (Β΄Κορ. ιβ΄7-9). Ἐπειδή, λέει, εἶδα πάρα πολλές ἀποκαλύψεις, μήπως ἀπό τή ὑπερβολή αὐτῶν τῶν ἀποκαλύψεων μέ καταλάβη ἡ ὑπερηφάνεια, ὁ Θεός μοῦ ἔδωσε κάποιο σκόλοπα, κάποιο ἀγκάθι, κάποιο παλούκι στή σάρκα, στό σῶμα *«ἵνα μέ κολαφίζῃ ἵνα μή ὑπεραίρωμαι»*. Γιά νά μέ κτυπάη αὐτό τό παλούκι καί νά μέ προφυλάσση ἀπό τόν κίνδυνο τῆς ὑπερηφάνειας. Γι᾽ αὐτό τό σκόλοπα παρακάλεσα τρεῖς φορές μέ την ἔννοια τοῦ πολλές φορές τόν Κύριο νά φύγη ἀπό κοντά μου καί ὁ Θεός μοῦ εἶπε: ὄχι δέν θά φύγη· θά μείνη. *«Ἀρκεῖ σοι ἡ χάρις Μου· ἡ γάρ δύναμίς Μου ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται»*. Διότι ἡ δύναμί Μου τότε ἀποδεικνύεται μεγάλη, συντριπτική, τεράστια, ὅταν ἐκδηλώνεται πάνω στήν ἀνθρώπινη ἀσθένεια. Θά μείνη, λοιπόν, ὁ σκόλοψ ἐπάνω σου. Ποιός ἦταν αὐτός ὁ σκόλοψ; Πάρα πολλά ἔχουν λεχθῆ ἀπό τούς ἑρμηνευτές· μετά βεβαιότητος δέν μπορεῖ κανείς νά πῆ κάτι· «αὐτή εἶναι ἡ αὐθεντική γνώμη, ἡ αὐθεντική ἑρμηνεία». Ἔχουν πεῖ οἱ ἑρμηνευτές ὅτι ἔπασχε ἀπό ὀφθαλμία. Αὐτό τό στηρίζουν στήν ἐπιστολή πού λέει στούς Γαλάτες: *«ἀδελφοί, ἴδετε πηλίκοις ὑμῖν γράμμασιν ἔγραψα»* (Γαλ. ς΄11), δηλαδή μέ πόσο μεγάλα γράμματα σᾶς ἔγραψα. Προφανῶς, λέει, εἶχε ὀφθαλμία καί δέν μποροῦσε νά γράφη μικρά γράμματα· ἔγραφε πολύ μεγάλα γράμματα. Ἄλλοι λένε ὅτι δέν ἦταν νόσος ἀνθρώπινη -ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος τό λέει αὐτό-, ἀλλά ἦταν ὁ Ἀλέξανδρος ὁ Χαλκεύς ὁ ὁποῖος ἦταν μία συνεχής ἀντιπολίτευσι στό ἔργο τοῦ ἀπ. Παύλου. Ἄλλοι λένε ἄλλα. Καί ἡμικρανίες καί στομαχικές διαταραχές ἔχουν πεῖ· ὁτιδήποτε λέει κανείς, τό λέει σάν ὑπόθεσι. Μέ βεβαιότητα δέν μποροῦμε νά ποῦμε. Ἐκεῖνο τό ὁποῖο ξέρουμε καί μᾶς ἀρκεῖ εἶναι ὅτι ὁ Θεός ἔκρινε ὅτι καί ὁ Παῦλος ἀκόμη, ὁ μέγιστος Ἀπόστολος, εἶχε ἀνάγκη κάποιου

σκόλοπα γιά νά τόν κρατάη σέ ταπείνωσι. Αὐτό εἶναι τό δίδαγμα ἀπό τό σκόλοπα τοῦ Παύλου. Καί ἕνα ἄλλο δίδαγμα εἶναι ἡ ὑπομονή τοῦ ἀπ. Παύλου· παρακάλεσε τό Θεό νά ἀπομακρυνθῆ ὁ σκόλοψ, ὁ Κύριος δέν θέλησε νά τό κάνη καί ὁ Παῦλος ὑποτάχθηκε στό θέλημα τοῦ Θεοῦ, καί ὑπέφερε ἰσόβια τό σκόλοπα. Καί τό τρίτο δίδαγμα, ὅτι καί ἐμεῖς ὅταν ἔχουμε κάποιο σκόλοπα νά παρακαλοῦμε τόν Κύριο νά τόν ἄρη καί, ἄν ὁ Κύριος δέν θέλη νά τόν ἄρη, νά λέμε, Κύριε, κρίνεις, φαίνεται, ὅτι εἶναι ἀπαραίτητος γιά μένα· δοξασμένο τό ὄνομά Σου, δός μου ὑπομονή νά ὑπομείνω αὐτό τό σκόλοπα ὅποιος κι ἄν εἶναι. Ὅπως σκόλοψ γιά τόν Παῦλο μπορεῖ νά ἦταν ὁ Ἀλέξανδρος ὁ Χαλκεύς, σκόλοπες καί γιά μᾶς μπορεῖ νά εἶναι κάποια πρόσωπα τοῦ σπιτιοῦ μας. Γιά μιά πεθερά νά εἶναι ἡ νύφη, γιά μιά νύφη νά εἶναι ἡ πεθερά, γιά ἕνα πατέρα νά εἶναι τό παιδί του, γιά ἕνα παιδί νά εἶναι ὁ πατέρας του ἤ ἡ μάνα του κοκ.. Καί μέσα στό σπίτι μας μπορεῖ νά ἔχουμε ἕναν ἄνθρωπο πού νά εἶναι σκόλοψ, μέ τίς δυσκολίες του, μέ τίς ἰδιοτροπίες του, μέ τίς ἰδιορρυθμίες του, μέ τίς γκρίνιες του, μέ τίς ἀπαιτητικότητές του, μέ τή βάναυση συμπεριφορά του, μέ, μέ, μέ. Γιά χριστιανούς γονεῖς, ἕνα παιδί πού εἶναι βλάσφημο, ἕνα παιδί πού εἶναι ἀτίθασο, ἕνα παιδί πού δέν πιστεύει στό Χριστό καί τούς κάνει τή ζωή δύσκολη, αὐτό εἶναι ἕνας σκόλοψ. Νά παρακαλοῦν τό Θεό, βέβαια, νά μεταστρέψη τό παιδί τους, νά τό κάνη παιδί Του. Ὅσο, ὅμως, ὁ Θεός ἐπιτρέπει νά βρίσκεται σ' αὐτή τή θέσι, νά ὑποφέρουν αὐτό τό σκόλοπα καί νά λένε: «Κύριέ μου, δός μου τή δύναμι νά ὑπομένω καί ὅποτε εὐδοκήσεις δῶσε στό παιδί μου φωτισμό ὄχι γιά νά πάψη νά παιδεύη ἐμένα, ἀλλά γιά νά πάψη νά προσβάλλη Ἐσένα· νά προδίδη τή δική Σου τήν ἀγάπη καί νά μήν εἶναι δικό Σου παιδί, ἐνῶ ἐσύ γι' αὐτό ἔστειλες τόν Υἱό Σου καί ἔχυσε τό Αἷμα Του». Μπορεῖ, λοιπόν, σκόλοψ γιά μᾶς νά εἶναι κάποια ἀρρώστια, ἀλλά μπορεῖ νά εἶναι καί κάποιο ἄτομο. Ἤ στήν ἐργασία μας. Πολλές φορές ὑπάρχουν ἄνθρωποι πού μᾶς κάνουν πάρα πολύ δύσκολη τήν ἐργασία μας, σέ μιά τράπεζα, σ' ἕνα ὑπουργεῖο. Ἕνας προϊστάμενος ὁ ὁποῖος μπορεῖ να κάνη τή ζωή τῶν ὑφισταμένων, κατά τό κοινῶς λεγόμενο, «ποδήλατο». Κι αὐτό εἶναι ἕνας *«σκόλοψ τῇ σαρκί»*.

– Πῶς μέσα ἀπό τή φυλακή ὁ Πρόδρομος στέλνει τούς μαθητές του καί ρωτᾶνε τόν Κύριο: «Σύ εἶ ὁ ἐρχόμενος ἤ ἕτερον προσδοκῶμεν;» (Ματθ. ια΄3).

– Ὁ ἴδιος σάν ἄτομο πιθανό νά κλονίσθηκε. Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι κλονίζονται, ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εἶναι τρεπτοί. Καί οἱ ἁγιότεροι τῶν ἀνθρώπων. Τό πιθανότερο ὅμως εἶναι, σ' αὐτό συγκλίνουν οἱ περισσότερες ἑρμηνεῖες, ὅτι τό ἔκανε αὐτό γιά τούς μαθητές του. Ὁ Πρόδρομος, ἐπειδή εἶδε νά κλονίζωνται μερικοί μαθητές του, τούς ἔστειλε νά πάρουν κατηγορηματική βεβαίωσι ἀπό τόν ἴδιο τόν Κύριο, ποιός εἶναι.

Ἀρχιμανδρίτης ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ

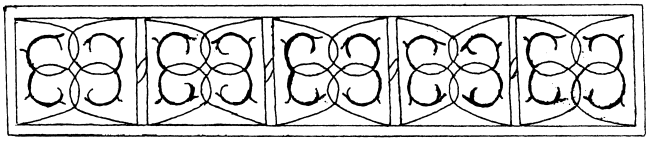

Ἀρχιμανδρίτη Νεκτάριου Πάρη

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΕΤΡΟΣ ΚΑΙ Η ΘΕΣΗ ΤΟΥ ΣΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Ο ἀπόστολος Πέτρος γεννήθηκε στήν Βηθσαϊδά, κοντά στήν λίμνη Γεννησαρέτ. Εἶναι ἀδελφός τοῦ πρωτοκλήτου ἀποστόλου Ἀνδρέα. Οἱ δύο ἀδελφοί, ὅπως καί οἱ υἱοί τοῦ Ζεβεδαίου ἀπόστολοι Ἰάκωβος καί Ἰωάννης, ἦταν ψαράδες.

Ἡ κλήση τοῦ Πέτρου στό ἀποστολικό ἀξίωμα ἔγινε σταδιακά. Κατ' ἀρχήν παρουσιάσθηκε στόν Χριστό ἀπό τόν ἀδελφό του Ἀνδρέα. Ὁ Πέτρος, μαζί μέ τούς ἀδελφούς Ἰάκωβο καί Ἰωάννη, ἀποτελοῦσαν τόν πιό στενό κύκλο τῶν μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ, λαμβάνοντας πρωτεύουσα θέση στόν ἀποστολικό κύκλο. Ὁ ἀπόστολος Πέτρος ἀνεδείχθη ὡς ἡ πλέον ἐμβληματική μορφή τῶν δώδεκα μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ. Διεκρίνετο γιά τήν εἰλικρίνεια, τόν αὐθορμητισμό καί τήν ἀφοσίωσή του. Μετά τήν Πεντηκοστή ἀνέλαβε σημαντική δράση γιά τήν διάδοση τοῦ Εὐαγγελίου, τοῦ μηνύματος τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ καί τῆς σωτηρίας τοῦ κόσμου, δρώντας κυρίως στήν περιοχή τῆς Ἰουδαίας.

Λίγο πρίν ἀπό τό πάθος, ὁ Χριστός ὑπέβαλε στούς μαθητές του τήν ἐρώτηση ποιά γνώμη εἶχαν οἱ ἄνθρωποι γιά Ἐκεῖνον. Ὁ Πέτρος ἀπάντησε ὅτι ὁ Χριστός εἶναι ὁ Μεσσίας, ὁ Υἱός τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ. Ὁ Χριστός θά πεῖ ὅτι σέ αὐτή τήν πέτρα, δηλαδή στήν ὁμολογία ὅτι εἶναι Υἱός τοῦ Θεοῦ, θά οἰκοδομήσει τήν Ἐκκλησία Του, τῆς ὁποίας *«πῦλαι ἅδου οὐ κατισχύσουσιν»*.

Ὁ Πέτρος, μαζί μέ τούς ἀποστόλους Ἰωάννη καί Ἰάκωβο, ἦταν παρών στήν Μεταμόρφωση τοῦ Κυρίου στό ὄρος Θαβώρ. Ἐκεῖ, ἐντυπωσιασμένος ἀπό τό θαυμαστό γεγονός, θά πεῖ στόν Χριστό ὅτι *«καλόν ἐστιν ἡμᾶς ὧδε εἶναι»*, ἐκφράζοντας τήν ἐπιθυμία ὅπως κατασκευασθοῦν τρεῖς σκηνές, μία γιά τόν Χριστό, μία γιά τόν Μωϋσῆ καί μία γιά τόν Ἠλία, γιά μόνιμη παραμονή στό σημεῖο τῆς Μεταμορφώσεως.

Κατά τήν νύκτα τοῦ Πάθους τοῦ Χριστοῦ ὁ Πέτρος διαμαρτύρεται διότι ὁ Ἰησοῦς τοῦ εἶπε πώς ἐκεῖ πού ὁ ἴδιος ὁδεύει, δέν μπορεῖ ἀκόμα νά τόν ἀκολουθήσει. Ὁ Πέτρος ὑπόσχεται στόν Κύριο ὅτι εἶναι ἕτοιμος νά θυσιάσει ἀκόμη καί τήν ζωή του γι' αὐτόν. Ὁ Κύριος ὅμως προφητικῶς τοῦ προανήγγειλε ὅτι θά τόν ἠρνεῖτο τρεῖς φορές. Στήν Γεθσημανή, τήν στιγμή πού συνελάμβαναν τόν Ἰησοῦ, ὁ Πέτρος μέ μαχαί-

ρι θά κόψει τό αὐτί ἑνός ἀπό τούς δούλους τοῦ ἀρχιερέα. Ὁ Χριστός τόν ἐπετίμησε θεραπεύοντας τόν Μάλχο. Κατά τήν σύλληψη τοῦ Ἰησοῦ, ὁ Πέτρος τόν ἀκολουθεῖ ἕως καί τήν αὐλή τοῦ ἀρχιερέα. Στήν συνέχεια ὁ Πέτρος θά ἀρνηθεῖ τόν Ἰησοῦ τρεῖς φορές καί μάλιστα μέ ὅρκο. Τότε *«ἀλέκτωρ ἐφώνησε»*, ὁ Πέτρος θυμᾶται τόν λόγο τοῦ Χριστοῦ γιά τήν ἄρνηση καί *«ἐξελθών ἔξω ἔκλαυσε πικρῶς»*. Ὁ Χριστός μετά τήν Ἀνάστασή Του, καί κατά τήν συνάντησή του μέ τούς Μαθητές Του στήν Τιβεριάδα, θά ἐρωτήσει τόν Πέτρο, τρεῖς φορές, ἐάν τόν ἀγαπᾶ. *«Σίμων Ἰωνᾶ ἀγαπᾶς μέ πλεῖον τούτων»*, ὁ Πέτρος θά ἀπαντήσει ὅτι *«ναί, Κύριε, σύ οἶδας ὅτι φιλῶ σε»*, καί ὁ Κύριος θά τοῦ δώσει ἐντολή νά ποιμαίνει τά λογικά πρόβατά Του. Μία ἐντολή βεβαίως διαχρονική γιά ὅσους δέχονται τήν χάρη τῆς ἱερωσύνης καί ἀναλαμβάνουν τόν εὐαγγελισμό τῶν πιστῶν. Αὐτή εἶναι ἡ μοναδική ἀποστολή τῶν ποιμένων τῆς Ἐκκλησίας, ὅλες οἱ ἄλλες πράξεις τους, ὅπως ἡ φιλανθρωπία κ.τ.λ. εἶναι καρπός τοῦ ἐν αὐτοῖς Ἁγίου Πνεύματος.

Στήν ἱστορία τῆς πρώτης Ἐκκλησίας, ὁ Πέτρος πρωτοστατεῖ ὅταν ὑποδεικνύει σέ κοινή σύναξη τῶν πιστῶν νά ἐκλεγεῖ ὁ ἀντικαταστάτης τοῦ προδότη Ἰούδα τοῦ Ἰσκαριώτη. Τήν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς ὁ Πέτρος θά ὁμιλήσει πρός τό πλῆθος, ἐμπνεόμενος ἀπό τό Ἅγιο Πνεῦμα, μέ ἀποτέλεσμα χιλιάδες ἄνθρωποι νά πιστεύσουν στόν Κύριο καί νά βαπτισθοῦν.

Σέ μία ἀπό τίς περιοδεῖες του ὁ ἀπόστολος Πέτρος θά θεραπεύσει στήν Λύδδα τόν παραλυτικό Αἰνέα, ἐνῶ στήν Ἰόππη θά ἀναστήσει τήν Ταβιθᾶ. Τό ἔτος 49 ὁ ἀπόστολος Πέτρος λαμβάνει μέρος στήν Ἀποστολική Σύνοδο στά Ἱεροσόλυμα, ὅπου διαδραματίζει σπουδαῖο ρόλο μαζί μέ τόν Παῦλο, τόν ἀδελφόθεο Ἰάκωβο καί τόν Βαρνάβα. Τάσσεται μέ σθένος ὑπέρ τῆς ἐλευθερίας τῶν ἐθνικοχριστιανῶν σέ σχέση μέ τήν περιτομή καί τίς ἄλλες διατάξεις τοῦ Μωσαϊκοῦ Νόμου. Ὑποστηρίζει ὅτι δέν εἶχαν ὑποχρέωση οἱ ἐξ ἐθνικῶν χριστιανοί νά συμμορφώνονται μέ τίς διατάξεις αὐτές, διότι τόσο οἱ ἐξ ἐθνῶν, ὅσο καί οἱ ἐξ ἰουδαίων πιστοί, σώζονται μόνον μέ τήν πίστη στόν Χριστό.

Ὁ ἀπόστολος Πέτρος ἔγραψε δύο Καθολικές Ἐπιστολές, οἱ ὁποῖες δέν εἶναι μεγάλες σέ ἔκταση, εἶναι ὅμως πλούσιες σέ περιεχόμενο. Καί στίς δύο Ἐπιστολές παρατίθενται χωρία καί μνημονεύονται γεγονότα τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, μέ σκοπό τήν διδασκαλία καί τόν παραδειγματισμό. Ἡ Α΄ Ἐπιστολή τοῦ Πέτρου ἀναφέρεται στόν ἁγιασμό τῶν πιστῶν εἰς Χριστόν ὡς ἀκρογωνιαῖον λίθον, στά καθήκοντα τῶν χριστιανῶν πρός τούς ἄρχοντες, στήν μίμηση τῆς ὑπομονῆς τοῦ Χριστοῦ. Στά καθήκοντα τῶν συζύγων, ἐνῶ στήν συνέχεια σημειώνονται διάφορες προτροπές πρός τούς πιστούς. Γίνεται ἀναφορά στό Πάθος τοῦ Χριστοῦ καί στά σωτήρια ἀποτελέσματά του. Δέν παραλείπει ὁ Πέτρος νά ἀναφερθεῖ καί στό θέμα τῆς συμπεριφορᾶς τῶν χριστιανῶν πρός τούς ἄλλους ἀνθρώπους, ἐνῶ κατακλείει τήν ἐπιστολή αὐτή ἀναφερόμενος στά καθήκοντα τῶν ποιμένων καί τῶν πιστῶν.

Στήν Β΄ Ἐπιστολή ὁ Πέτρος ὑποδεικνύει τήν πρέπουσα στούς χριστιανούς ζωή καί διαγωγή, ἐνῶ σημειώνει μέ ἔμφαση ὅτι ἡ αὐτομεμψία εἶναι τό θεμέλιο τῆς εἰς Χριστόν πίστεως. Ἐλέγχονται οἱ ψευδοδιδάσκαλοι καί ἀποκρούεται ἡ πλάνη τους, ἔτσι μέ τόν τρόπο αὐτό ἡ Β΄ Ἐπιστολή Πέτρου λαμβάνει καί χαρακτῆρα ἀντιαιρετικό καί ἀπολογητικό. Τέλος στήν Ἐπιστολή αὐτή ἐπικυρώνεται ἡ διδασκαλία τοῦ ἀποστόλου Παύλου.

Εἶναι δύσκολο σήμερα νά ταυτοποιηθεῖ ἡ χρονική παρουσία του στήν Ρώμη, καθώς δέν ὑπάρχουν σαφεῖς πηγές γιά τήν πορεία καί τό μαρτύριό του. Ὁ Πέτρος εἶναι τό κεντρικό πρόσωπο γύρω ἀπό τό ὁποῖο οἱ Ρωμαιοκαθολικοί θέλησαν νά θεμελιώσουν τό παπικό πρωτεῖο, χρησιμοποιώντας τόν λόγο τοῦ Ἰησοῦ «σέ αὐτή τήν πέτρα, θά οἰκοδομήσω τήν Ἐκκλησία μου». Ἡ ἄποψη ὅτι ὁ ἀπόστολος Πέτρος εἶναι ὁ ἱδρυτής τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης στηρίζεται κυρίως στίς λεγόμενες Ψευδοϊσιδώρειες διατάξεις, μία συλλογή κειμένων ἀγνώστου συγγραφέα, ἡ ὁποία ἐγράφη τόν Θ΄ αἰώνα. Πρόκειται γιά νόθα κείμενα τά ὁποία ἀποβλέπουν στήν ἐνίσχυση τῆς παπικῆς ἐξουσίας. Στήν Καινή Διαθήκη δέν συναντοῦμε ἱστορικές μαρτυρίες γιά ἐπίσκεψη τοῦ ἀποστόλου Πέτρου στήν Ρώμη. Ἡ ἱστορική ἔρευνα καταλήγει σήμερα πώς ὁ ἀπόστολος Πέτρος δέν εἶναι ἱδρυτής τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης. Στήν Ρώμη ὁ Χριστιανισμός κηρύχθηκε ἀπό ἀγνώστους χριστιανούς, οἱ ὁποῖοι προφανῶς ἄκουσαν τό κήρυγμα τοῦ Πέτρου στά Ἱεροσόλυμα τήν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς, ἀλλά καί ἀπό κάποιους πού εἶχαν διδαχθεῖ τόν χριστιανισμό ἀπό τόν Παῦλο στίς διάφορες πόλεις, ὅπου ἐκήρυξε.

Ὁ ἀπόστολος Πέτρος δέν τιμᾶται μέ τόν συνήθη λαϊκό τρόπο ἀπό τούς ὀρθοδόξους χριστιανούς, μέ ἀνέγερση ναῶν καί πανηγύρεις. Τιμᾶται ὡστόσο ὡς Πρωτοκορυφαῖος μαζί μέ τόν Παῦλο, σέ ναούς οἱ ὁποῖοι εἶναι ἀφιερωμένοι, ὡς ἐπί τό πλεῖστον, στόν ἀπόστολο τῶν ἐθνῶν (Καβάλα, Θεσσαλονίκη, Βέροια, Ἀθήνα, Κόρινθος). Ἀκόμα καί δύο Ἐπιστολές του περιλαμβάνονται στήν Καινή Διαθήκη καί ἀναγινώσκονται στίς ἱερές ἀκολουθίες τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. Ἔντονη εἶναι ἐξάλλου ἡ παρουσία του στά εὐαγγελικά ἀναγνώσματα τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος.

ΝΕΚΤΑΡΙΟΣ ΠΑΡΗΣ
Ἀρχιμανδρίτης τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου
Ἀναπληρωτής Καθηγητής ΠΑΜΑΚ

Δημήτριου Χ. Καππαῆ

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΥΛΟΣ ΚΑΙ Η ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΟΥ ΣΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ἀπόστολος τῶν ἐθνῶν Παῦλος, ἡ σημαντικότερη μορφή ἀνάμεσα στούς Ἀποστόλους τῆς Ἐκκλησίας μας, γεννήθηκε στήν Ταρσό τῆς Κιλικίας μεταξύ τοῦ 5 καί 15 μ.Χ., ἀπό εὐσεβεῖς Ἰουδαίους γονεῖς. Σύμφωνα μέ τήν πρός Ρωμαίους ἀλλά καί τήν πρός Φιλιππησίους ἐπιστολή, καταγόταν ἀπό τή φυλή Βενιαμίν κι ἀνῆκε στήν τάξη τῶν Φαρισαίων[1]. Ἀπό τόν πατέρα του, πού ἦταν Ρωμαῖος πολίτης, κληρονόμησε τήν ρωμαϊκή ὑπηκοότητα, ἡ ὁποία τοῦ πρόσφερε σημαντικά προνόμια στή μετέπειτα ζωή του. Στά ἑβραϊκά ὀνομαζόταν Σαούλ καί στά ἑλληνικά ἤ ρωμαϊκά Σαῦλος[2].

Γιά νά μπορέσουμε νά κατανοήσουμε τήν προσφορά τοῦ πρωτοκορυφαίου Ἀποστόλου, θά πρέπει νά προσεγγίσουμε ἔστω καί μέ συντομία τήν πορεία τῆς ζωῆς του, πρίν ἀλλά καί μετά τή γνωριμία του μέ τόν Θεάνθρωπο Ἰησοῦ. Οἱ βασικές πηγές γιά τή ζωή καί τό ἔργο του προέρχονται κυρίως ἀπό τήν Καινή Διαθήκη[3]. Ἀπό μικρός ἔλαβε σπουδαία μόρφωση τόσο στή γενέτειρά του Ταρσό ὅσο καί ἀργότερα στά Ἱεροσόλυμα ὅπου συμπλήρωσε τήν ἐκπαίδευσή του στόν Μωσαϊκό Νόμο. Στό μέρος αὐτό εἶχε τήν εὐκαιρία νά φοιτήσει κοντά στόν μεγάλο γιά τήν ἐποχή του νομοδιδάσκαλο Γαμαλιήλ καί νά διδαχθεῖ τήν ἰουδαϊκή νομικο-θεολογική σκέψη τοῦ ραβινισμοῦ. Ὅπως ὁ ἴδιος ἀναφέρει στήν πρός Γαλάτας ἐπιστολή του, ὑπῆρξε ὑπέρμαχος, ζηλωτής τῶν πατρικῶν παραδόσεων καί διέπρεπε μεταξύ τῶν συνομηλίκων του[4].

Πέραν ἀπό τή σημαντική μόρφωση πού ἔλαβε ὁ Παῦλος ἀσχολήθηκε μέ τήν τέχνη τοῦ σκηνοποιοῦ, ὥστε νά ἐξασφαλίζει τά πρός τό ζῆν. Ἔμαθε νά φτιάχνει σκηνές ἀπό μάλλινα ὑφάσματα ἤ δέρματα. Ἐπίσης, κατά τή διάρκεια τῆς ζωῆς του, ὅπως ὁ ἴδιος ἀναφέρει στήν πρός Κορινθίους Β΄ ἐπιστολή του, ἔπασχε ἀπό κάποια ἐπώδυνη ἀσθένεια[5].

Μέσα ἀπό τό βιβλίο τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων πληροφορούμαστε τόσο γιά τή νεανική του δράση, ὅταν βρισκόταν στά Ἱεροσόλυμα, ὅσο καί ἀργότερα μετά ἀπό τή μεταστροφή του[6]. Ἦταν γνωστος γιά τό ζῆλο, τήν εὐσέβεια καί τήν πιστή τήρηση τοῦ Μωσαϊκοῦ Νόμου. Αὐτό εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα νά καταστεῖ ἕνας ἀπό τούς πιό σκληρούς καί φανατικούς διῶκτες τῶν Χριστιανῶν. Θά τόν δοῦμε στό λιθοβολισμό τοῦ ἀρχιδιακόνου Στεφάνου, νά φυλάσσει τά ἱμάτια τῶν Ἰουδαίων πού πῆγαν νά λιθοβολήσουν τόν Στέφανο[7].

Μετά τό γεγονός αὐτό ὁ Παῦλος ἀναλαμβάνει νά καταδιώξει τούς Χριστιανούς μέ κάθε τρόπο. Εἶχε γίνει ὁ φοβος καί ὁ τρόμος τῶν Χριστιανῶν, ὅπως ὁ ἴδιος μᾶς ἀναφέρει στίς ἐπιστολές του[8]. Ὅλα αὐτά ὅμως κράτησαν μέχρι τή μέρα τῆς μεταστροφῆς του, ὅταν τόν κάλεσε ὁ ἴδιος ὁ Χριστός νά τόν ἀκολουθήσει[9].

Μετά ἀπό τό θαυμαστό γεγονός τῆ μεταστροφῆς του, προσπάθησε νά ἔρθει σέ ἐπαφή μέ τούς ἄλλους Ἀποστόλους. Αὐτοί ὅπως καί ἄλλοι Χριστιανοί, ἦταν πολύ ἐπιφυλακτικοί μαζί του μέχρι που ὁ ἀπόστολος Βαρνάβας ἀνέλαβε νά τόν παρουσιάσει ἐνώπιόν τους καί νά τόν ἐγγυηθεῖ. Ἔτσι μέ τή μεσολάβηση τοῦ Βαρνάβα, ὁ Παῦλος γίνεται δεκτός στόν κύκλο τῶν Ἀποστόλων, οἱ ὁποῖοι δόξασαν τόν Θεό γιά τό μεγάλο θαῦμα πού ἔγινε.

Ἀκολούθως ὁ Παῦλος, ξεκίνησε μέ τή βοήθεια τοῦ Θεοῦ, τό ἱεραποστολικό του ἔργο μέσα ἀπό τίς γνωστές *Ἀποστολικές Περιοδεῖες.* Κήρυξε τό Εὐαγγέλιο σέ πάρα πολλές χῶρες μέ τή βοήθεια καί τή στήριξη τῶν συνεργατῶν του, οἱ ὁποῖοι τοῦ συμπαραστάθηκαν σέ ὅλο τό ἱεραποστολικό του ἔργο. Ἔγινε ἔτσι «ὁ Ἀπόστολος τῶν Ἐθνῶν», τό «σκεῦος τῆς ἐκλογῆς» τοῦ Κυρίου[10].

Πρέπει νά σημειώσουμε ὅτι ἐμεῖς ἐδῶ στήν Κύπρο ὀφείλουμε μεγάλη εὐγνωμοσύνη στόν ἀπόστολο Παῦλο, ὁ ὁποῖος μαζί μέ τόν ἀπόστολο Βαρνάβα καί τόν Εὐαγγελιστή Μάρκο διέδωσαν τόν Χριστιανισμό στό νησί μας. Ἡ δική τους προσφορά ὑπῆρξε ἀνεκτίμητη καί καθοριστική γιά τόν τόπο αὐτό, πού στήν πορεία τῶν χρόνων κατάφερε νά κρατηθεῖ στήν ἀληθινή πίστη καί νά λάβει τήν ὀνομασία «Νῆσος τῶν Ἁγίων», ὅπως πολύ ὀρθά τή χαρακτήρισε ὁ μεσαιωνικός χρονικογράφος τοῦ 15ου αἰώνα Λεόντιος Μαχαιράς[11].

Μέχρι τό τέλος τῆς ζωῆς του, ὁ φλογερός Ἀπόστολος δέν ἔπαψε νά μιλᾶ γιά τόν Χριστό, νά καλεῖ τούς ἀνθρώπους, ὡς ἄλλος Πρόδρομος, νά ἔρθουν στό δρόμο τοῦ Θεοῦ, νά μετανοήσουν καί νά δεχτοῦν τό ἅγιο Βάπτισμα. Στό «κύκνειο ἆσμα» του, ὅπως ὀνομάζονται τά τελευταία λόγια του πρίν ἀπό τό μαρτύριό του στή Ρώμη καί τά ὁποῖα βρίσκονται στήν πρός Τιμόθεον Β΄ ἐπιστολή του, τονίζει μέ πλήρη συναίσθηση τό τί ἔπραξε καί τί περιμένει ἀπό τόν Θεό[12]. Ἀξιώθηκε ἀκόμη, ἐνόσῳ ζοῦσε, νά ἐπισκεφθεῖ τόν παράδεισο, γι' αὐτό καί μεταξύ τῶν ἄλλων προσωνυμίων πού τοῦ δόθηκαν ὀνομάσθηκε καί «οὐρανοβάμων»[13].

Ἔχοντας ὑπόψη τό τεράστιο καί πολυσχιδές ἔργο τοῦ Ἀποστόλου ἀλλά καί τήν πορεία τῆς ζωῆς του, θά τονίζαμε ὅτι ἡ μορφή τοῦ Παύλου εἶναι μοναδική στήν Ἐκκλησία, διότι συνέβαλε ὅσο κανένας ἄλλος στή διάδοση τοῦ Εὐαγγελίου μέ τόσο καλά ἀποτελέσματα.

Μέσα ἀπό τίς ἐπιστολές φαίνονται τά χαρίσματά του σέ πάρα πολλούς τομεῖς. Ἀνάμεσα σ' αὐτά διακρίνονται *οἱ λογοτεχνικές του ἀρετές, ἡ ρητορική του δεινότητα καί οἱ παιδαγωγικές του προσεγγίσεις.* Μιά ἀνάγνωση τοῦ *Ὕμνου τῆς ἀγάπης,* στό 13ο κεφάλαιο τῆς Α΄ πρός

Κορινθίους ἐπιστολῆς, εἶναι ἀρκετή γιά νά ἀντιληφθοῦμε τό χαρακτήρα καί τίς ἱκανότητές του.

Ὅπως ἀναφέρει ὁ Μητροπολίτης Πάφου Γεώργιος στήν ὁμιλία του, ἡ ὁποία ἔγινε ἀνήμερα τῆς ἑορτῆς του στό σημεῖο πού βρίσκεται ἡ Στήλη τοῦ Ἀποστόλου Παύλου στήν Πάφο, «Ὁ Παῦλος δέν ἦταν μιά συνηθισμένη προσωπικότητα. Ἦταν μορφή πρώτου μεγέθους, κορυφαία καί μοναδική γιά τήν ἱστορία τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ὁ Χριστιανισμός ἔγινε ὅ,τι ἔγινε χάρις στή μεγαλοφυῆ ἑρμηνεία πού ἔδωσε στό κήρυγμά του, αὐτός ὁ γεμάτος πάθος Ἰουδαῖος τῆς διασπορᾶς, μέ τή βαθιά θρησκευτική ψυχή καί τήν πλούσια ἑλληνική παιδεία». Μέ αὐτά τά λίγα στοιχεῖα πού ἀναφέραμε φαίνεται ἡ προσωπικότητά του, ἀλλά καί ἡ μεγάλη του προσφορά πρός τήν Ἐκκλησία μας, ἡ ὁποία δίκαια τοῦ ἀπένειμε τόν τίτλο τοῦ πρωτοκορυφαίου ἀποστόλου μαζί μέ τόν ἀπόστολο Πέτρο, τήν μνήμη τῶν ὁποίων τιμᾶ στίς 29 Ἰουνίου.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. Ρωμ. ις΄1 καί Φιλιπ. γ΄ 5.

2. Στήν Πάφο, μετά τήν μεταστροφή τοῦ Ρωμαίου Ἀνθύπατου Σέργιου Παύλου, ἀποκαλεῖται γιά πρώτη φορά μέ τό ὄνομα Παῦλος. Περισσότερα βλ. Σωτηρίου (Τράμπα) Μητροπολίτου Πισιδίας, «Παῦλος ὁ Ἀπόστολος τῶν Ἐθνῶν», ἐκδόσεις «Ἐν πλῷ», Ἀθήνα, Α΄ ἔκδοση Νοέμβριος 2013.

3. «Διά νά δώσει κανείς εἰκόνα τῆς ζωῆς καί τοῦ ἔργου τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ἀρύεται τό σχετικόν ὑλικόν ἀφ' ἑνός μέν ἐκ τοῦ βιβλίου τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων, ἀφ' ἑτέρου δέ ἐκ τῶν αὐτοβιογραφικῶν σημειώσεων, αἱ ὁποῖαι εἶναι κατεσπαρμέναι εἰς τάς Ἐπιστολάς τοῦ Παύλου». Περισσ. Βλ. Σάββα Ἀγουρίδη, «Παῦλος, ὁ Ἀπόστολος», *Θρησκευτική καί Ἠθική Ἐγκυκλοπαιδεία,* τομ. 10ος, Ἀθῆναι 1966, στ. 169.

4. Γαλ. α΄ 14, καί Πράξ, κς΄4.

5. Β΄ Κορ. ιβ΄8.

6. Πράξ. ζ΄ 58-59.

7. «Κατά τό μαρτύριον τοῦ Στεφάνου ὁ Παῦλος ἦτο παρών, χαρακτηρίζεται δέ ὡς «νεανίας», εἰς τούς πόδας τοῦ ὁποίου οἱ λιθοβολήσαντες τόν Πρωτομάρτυρα ἀπέθηκαν τά ἱμάτιά των» Περισ. βλ. Σάββα Ἀγουρίδη, *ὅ.π.*

8. Γαλ. θ΄ 13. Α΄ Κορ. ιε΄9. Φιλιπ. γ΄ 5. Βλ. καί Πράξ. η΄ 3. θ΄1-2 καί κς΄9-11.

9. Πράξ. θ΄1-29, κβ΄3-21 καί κς΄9-21, Γαλ. α΄ 13, Α΄ Κορ. ις΄ 8, Φιλιπ. γ΄ 12 καί Ἐφεσ. γ΄ 3.

10. Πράξ. θ΄ 15.

11. «Χρήση εἶναι νά φουμίσουμε τήν ἁγία νῆσο καί ὅσον τή φουμίσω δέν θέλω πεῖν ψέματα». Τό ἐγκώμιο αὐτό τῆς Κύπρου ἀπό τόν Λεόντιο Μαχαιρᾶ κατέστη σημεῖο ἀναφορᾶς γιά κάθε εἰδικό ἐρευνητή πάνω στό θέμα τῆς Κυπριακῆς Ἁγιολογίας ἀλλά καί γιά κάθε Κύπριο, ὁ ὁποῖος θέλει νά ἀποτυπώσει τήν ἐκκλησιαστική ἐμπειρία πού ἀποκομίζει κανείς στήν Κύπρο μέσα ἀπό τήν τιμή τῶν ἁγίων. Περισσότερα βλ. Δημητρίου Χ. Καππαῆ, «Κύπρος, νῆσος τῶν Ἁγίων», Περιοδικό *Παράκληση*, Διμηνιαία ἔκδοσις Ἱερᾶς Μητροπόλεως Λεμεσοῦ, τεῦχος 68.

12. Β΄ Τιμ. δ΄5-8.

13. Β΄ Κορ. ιβ΄1-7.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Χ. ΚΑΠΠΑΗΣ
Θεολόγος, Διδάκτωρ Θεολογίας

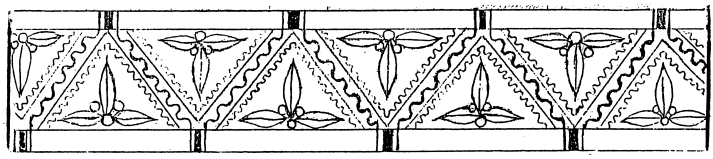

Πρωτοπρεσβύτερου Ἰωάννη Κ. Ἰωάννου

Ο ΑΓΙΟΣ ΙΑΚΩΒΟΣ Ο ΑΔΕΛΦΟΘΕΟΣ

Ξεχωριστή θέση στήν ἀρχαία Ἐκκλησία, δίπλα ἀπό τούς ἁγίους Ἀποστόλους κατέλαβε μέ τήν χαρισματική του προσωπικότητα ὁ ἅγιος Ἰάκωβος ὁ Ἀδελφόθεος. Ἔχαιρε τέτοιας ἐκτίμησης, ὥστε νά ἀναδειχθεῖ πρῶτος ἐπίσκοπος τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων καί πρόεδρος τῆς Ἀποστολικῆς Συνόδου πού συνῆλθε στά Ἱεροσόλυμα τό 49 μ.Χ. Εἶναι μάλιστα ὁ συγγραφέας τῆς ὁμώνυμης Καθολικῆς Ἐπιστολῆς τῆς Καινῆς Διαθήκης καί ποιητής τῆς ἀρχαιότερης καί κατανυκτικότερης Θείας Λειτουργίας πού μαρτυρεῖ τόν τρόπο λατρείας τῶν χριστιανῶν κατά τούς ἀποστολικούς χρόνους.

Α΄. Ο ΘΑΥΜΑΣΤΟΣ ΒΙΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ

Στήν καταγωγή ἦταν Ἰουδαῖος καί, σύμφωνα μέ τήν παράδοση, γιός τοῦ μνήστορος Ἰωσήφ ὁ ὁποῖος, πρίν μνηστευθεῖ τήν Παρθένο Μαρία, εἶχε χηρέψει ἀπό τήν γυναίκα του, ἔχοντας ἤδη ἑπτά παιδιά. Τόν Ἰάκωβο, τόν Ἰωσή, τόν Ἰούδα, τόν Σίμωνα ἤ Συμεών, τήν Ἐσθήρ, τήν Μάρθα καί τή Σαλώμη, ἡ ὁποία ἀργότερα ἔγινε ἡ μητέρα τῶν ἀποστόλων Ἰακώβου καί Ἰωάννη.

Γι' αὐτό καί ὁ Ἰάκωβος ἀναφέρεται ὡς Ἀδελφόθεος, ἀφοῦ ἔζησε μαζί μέ τόν Ἰησοῦ κάτω ἀπό τήν ἴδια στέγη ὡς ἀδελφός, ἀλλά καί γιά τήν θαυμαστή πολιτεία του καί τίς πολλές ἀρετές του, ἐξ αἰτίας τῶν ὁποίων ὀνομαζόταν ἀπό ὅλους δίκαιος. Ἀκόμη δέ καί γιά τόν λόγο ὅτι ἀποδέχτηκε τόν Χριστό ὡς συγκληρονόμο στό μερίδιο τῆς πατρικῆς περιουσίας, ἐνῶ οἱ ἄλλοι τρεῖς ἀδελφοί του, ἀρνήθηκαν νά πράξουν τό ἴδιο. (Ἅγ. Νικοδήμου Ἁγιορείτου, Ἑπτά Καθολικαί Ἐπιστολαί, σελ. 2).

Ἀπό μικρό παιδί διακρινόταν γιά τή ὑπακοή του, τήν εὐσέβεια καί τά χαρίσματά του. Ἄκουγε μέ προσοχή τά ἱερά γράμματα καί τίς μεσσιανικές διηγήσεις. Ἦταν ἐγκρατής καί νήστευε διά βίου ἀπό τροφές πού προέρχονταν ἀπό ἔμψυχα ὄντα (κρέας, ψάρια, θαλασσινά, κλπ.) ἐνῶ οὐδέποτε δοκίμασε τό κρασί. Ἦταν ἄνθρωπος ἔντονης καί ἀδιάκοπης προσευχῆς. Ἐνδεδυμένος ὕφασμα λινό, εἰσερχόταν μόνος στόν Ναό καί ἐπί ὧρες γονυπετής προσευχόταν ὑπέρ τοῦ λαοῦ καί τῆς σωτηρίας τοῦ κόσμου, σέ βαθμό πού τά γόνατά του ἔγιναν σκληρά σάν πέτρα. Ἐπιθυμία του ἦταν νά ἀξιωθεῖ νά γνωρίσει τόν Σωτήρα καί Λυτρωτή τοῦ κόσμου. Δέν γνώριζε ἀσφαλῶς καί ὁ ἴδιος καί ἡ οἰκογένεια ποιός ἦταν ὁ Ἰησοῦς, μέχρι τήν Βάπτιση τοῦ Χριστοῦ ἀπό τόν Ἰωάννη τόν Πρό-

δρομο καί τήν φανέρωση ἀπό τό Θεό Πατέρα τῆς πραγματικῆς Του ἰδιότητας, ὡς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καί τοῦ ἀναμενόμενου Μεσσία. Ἀφοῦ πληροφορήθηκε ὁ Ἰάκωβος τήν ἰδιότητα τοῦ Ἰησοῦ, πίστεψε σ' Αὐτόν καί ἔγινε ἀφανής ἀκόλουθός Του.

Μετά τήν Πεντηκοστή οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι καί οἱ πρῶτοι Χριστιανοί τῆς Ἱερουσαλήμ, ἐκτιμώντας τίς ἀρετές καί τήν ἁγιότητα τοῦ Ἰακώβου, τόν ἐξέλεξαν πρῶτο ἐπίσκοπο Ἱεροσολύμων. Ἄρχισε τότε, μέ πρωτοφανῆ ζῆλο τό ἐπισκοπικό του ἔργο, κηρύττοντας ἀκατάπαυστα Ἰησοῦν Χριστόν ἐσταυρωμένον καί ἀναστάντα, τόν μοναδικό λυτρωτή καί σωτήρα τοῦ κόσμου.

Ἡ φήμη τοῦ Ἰακώβου ὡς δικαίου ἔκανε τόν λαό νά ἐμπιστεύεται τό κήρυγμά του. Κόσμος ἁπλός ἀλλά καί πρόκριτοι εἶχαν ἀσπαστεῖ τήν πίστη στόν Χριστό, ἐνῶ οἱ γραμματεῖς καί οἱ φαρισαῖοι πανικοβλήθηκαν, ὅτι ἐντός ὀλίγου ὅλοι θά ἀναγνώριζαν στό πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ τόν Μεσσία.

Ὁ ἀρχιερέας Ἄνανος ξεσηκώνοντας μιά ὁμάδα φανατικῶν, συνεργάστηκε μέ τούς γραμματεῖς καί φαρισαίους ὥστε νά «παγιδεύσουν» τόν Ἰάκωβο ζητώντας του νά μιλήσει στό λαό γιά τόν Ἰησοῦ. Ὁ ἅγιος ὁμολόγησε μέ πρωτοφανές θάρρος ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶναι ὁ Μεσσίας, ὁ Υἱός τοῦ Θεοῦ καί Σωτήρας τοῦ κόσμου. Ὅρμησαν τότε ἐπάνω του, τόν συνέλαβαν καί τόν ὁδήγησαν στό πτερύγιο τοῦ Ναοῦ, δηλαδή ἕνα τεράστιο καί πανύψηλο γεῖσο στή στέγη, ἀπό ὅπου τόν γκρέμισαν γιά νά σκοτωθεῖ. Ὅταν εἶδαν ὅτι ζοῦσε ἀκόμη, ἄρχισαν νά τόν λιθοβολοῦν. Καί ἐνῶ ὁ Ἅγιος Ἰάκωβος προσευχόταν γονατιστός γι' αὐτούς, ἕνας Ἰουδαῖος ἀπό τό πλῆθος, κατελήφθη ἀπό μανία, πῆρε τό ξύλο μέ τό ὁποῖο στράγγιζαν τά ὑφάσματα, τόν κτύπησε στό κεφάλι καί ἔτσι ὁ Ἰάκωβος ὁ Δίκαιος ἔγινε καί μάρτυρας γιά τήν ἀκλόνητή του πίστη στόν Σωτήρα Χριστό.

Β΄. Η ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΤΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

Πέρα ἀπό τήν θαυμαστή βιοτή καί τό ποιμαντικό του ἔργο, ὁ Ἅγιος Ἰάκωβος φρόντισε νά καταθέσει τήν ἐμπειρία του στήν νέα πίστη, στήν γνωστή μας ὡς «Καθολική Ἐπιστολή Ἰακώβου» πού ὑπογράφει ὁ ἴδιος ὡς «Ἰάκωβος, Θεοῦ καί Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ δοῦλος».

Σ' αὐτήν ὁ ἅγιος Ἰάκωβος, μέ ἁπλό τρόπο παρουσιάζει τήν γνήσια Χριστιανική ζωή πού κινεῖται στά ὅρια μεταξύ πίστεως, δικαιοσύνης καί ἀγάπης.

Ὀνομάζει τούς χριστιανούς «παιδιά τοῦ Θεοῦ» πού μετέχουν ἰσάξια στίς δωρεές τοῦ Θεοῦ πατέρα του, διάγοντας ἐνάρετο καί θεάρεστο βίο, ἀναγνωρίζοντας «ἐν παντί» τά δῶρα τοῦ Κυρίου, ἀφοῦ κατά τό λειτουργικό λόγο: *«πᾶσα δόσις ἀγαθή καί πᾶν δώρημα τέλειον ἄνωθέν ἐστι καταβαῖνον ἀπό τοῦ πατρός τῶν φώτων, παρ' ᾧ οὐκ ἔνι παραλλαγή ἤ*

τροπῆς ἀποσκίασμα» (Ἰακ. α΄16).

Στηλιτεύει τήν πλεονεξία καί προβάλλει τήν κοινωνική δικαιοσύνη. Χρησιμοποιεῖ μάλιστα σκληρές ἐκφράσεις γιά τούς ἐκμεταλλευτές ἐργοδότες, κρούοντας τόν κώδωνα τῆς «αἰωνίου κολάσεως», βάζοντας γιά πρώτη φορά στήν ἱστορία τοῦ γραπτοῦ λόγου, σαφῆ ὅρια σ' αὐτό πού ὀνομάζουμε «κοινωνική δικαιοσύνη».

Διορθώνει ἐπίσης ὅσους θεωροῦν τόν Θεό ὡς αἰτία τῶν κακῶν. *«... ὁ γάρ Θεός ἀπείραστός ἐστι κακῶν, πειράζει δέ οὐδένα· ἕκαστος δέ πειράζεται ὑπό τῆς ἰδίας ἐπιθυμίας ἐξελκόμενος καί δελεαζόμενος»* (Ἰακ. α΄13–14). Προτρέπει δέ τούς χριστιανούς, ἡ ὁμολογία τῆς πίστεώς τους νά συνοδεύεται ἀπό ἔργα ἀρετῆς. *«Ὥσπερ γάρ τό σῶμα χωρίς πνεύματος νεκρόν ἔστιν, οὕτω καί ἡ πίστις χωρίς τῶν ἔργων νεκρά ἐστι»* (Ἰακ. β΄26).

Γ΄. ΘΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΙΑΚΩΒΟΥ ΤΟΥ ΑΔΕΛΦΟΘΕΟΥ

Πολύς λόγος γίνεται τά τελευταῖα χρόνια γιά τήν ἀρχαιοπρεπέστατη καί κατανυκτικότατη Θεία Λειτουργία πού φέρει τό ὄνομα τοῦ Ἁγίου καί ἀποτελεῖ πηγή ὅλων τῶν λειτουργιῶν τῆς Ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας. Τελεῖται τιμητικά, συνήθως δύο φορές τόν χρόνο, τήν ἡμέρα τῆς μνήμης του (23 Ὀκτωβρίου) καί τήν Κυριακή μετά τά Χριστούγεννα.

Ἀπό τόν 4ο αἰώνα μ.Χ., πού ἐπικράτησε ἡ θεία λειτουργία τοῦ Μεγάλου Βασιλείου σέ ὅλη τή χριστιανική ἀνατολή καί ἀργότερα ἡ θεία λειτουργία τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, οἱ ἀρχαιότερες τοπικές λειτουργίες (Εὐαγγελιστή Μάρκου, Ἀποστολικῶν Διαταγῶν και Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου) ἀτόνησαν καί σύν τῷ χρόνω ἐγκαταλείφθηκαν.

Στίς περιπτώσεις τελέσεως τῆς Θείας Λειτουργίας αὐτῆς, ἀπαιτεῖται ἡ συμμετοχή ἱκανοῦ ἀριθμοῦ κληρικῶν, ἱεροψαλτῶν καί βοηθῶν, ἀφοῦ χαρακτηρίζεται ἀπό ἁπλότητα μέν, ἀλλά περιέχει περισσότερες καί μακροσκελέστερες εὐχές, ἀναγνώσματα καί λειτουργικές πράξεις. Ἡ ἀκολουθία τῆς προσκομιδῆς, ἡ προετοιμασία τοῦ ἄρτου καί τοῦ οἴνου δηλαδή, μέ τήν μνημόνευση τῶν ὀνομάτων ζώντων καί τεθνεώτων, γίνεται κατά τήν διάρκεια τῆς Θείας Λειτουργίας καί ὄχι στόν ὄρθρο, πού ἔχει προηγηθεῖ. Ἡ συμμετοχή τοῦ λαοῦ ἐπίσης εἶναι ἐντονότερη καί προτρέπονται οἱ πιστοί νά ψάλλουν μέ τόν χορό, σύντομους καί ἁπλούς ὕμνους, ἀσπάζονται μεταξύ τους «ἐν φιλήματι ἁγίῳ» καί τέλος κοινωνοῦν ξεχωριστά τό σῶμα καί αἷμα τοῦ Κυρίου ὅπως καί οἱ κληρικοί. Συνηθίζεται μάλιστα νά τελεῖται ἡ Θεία Λειτουργία ἐκτός Ἱεροῦ Βήματος, στόν σολέα τοῦ Ναοῦ ἐνώπιον τοῦ ἐκκλησιάσματος.

Πρωτοπρεσβύτερος ΙΩΑΝΝΗΣ Κ. ΙΩΑΝΝΟΥ
Θεολόγος, Ἐκπαιδευτικός

Πρωτοπρεσβυτέρου Ἄγγελου Ἀγγελακόπουλου

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΒΔΟΜΗΚΟΝΤΑ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ

Ὁ τά ἱερά Εὐαγγέλια καί στίς ἐπιστολές τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ἐκτός ἀπό τούς δώδεκα Ἀπόστολους, γίνεται λόγος καί γιά πολλά ἄλλα πρόσωπα, πού ἐπίσης ὀνομάζονται Ἀπόστολοι. Ὁ Εὐαγγελιστής Λουκᾶς εἰδικώτερα ὁμιλεῖ γιά ἑβδομήντα Ἀποστόλους, ἐκτός ἀπό τούς δώδεκα, τούς ὁποίους κάλεσε ὁ Ἰησοῦς Χριστός. Ὅλο τόν χρόνο σέ διάφορες ἡμέρες ἡ Ἐκκλησία ἑορτάζει ὀνομαστικά πολλούς ἀπό τούς ἑβδομήντα Ἀποστόλους, ἀλλά στίς 4 Ἰανουαρίου τούς τιμᾶ ὅλους μαζί. Γενικά καί ἀνώνυμα ὀνομάζονται «ἑβδομήκοντα», ἄν καί εἶναι περισσότεροι.

Στό δέκατο κεφάλαιο τοῦ Εὐαγγελίου ὁ Εὐαγγελιστής Λουκᾶς γράφει γιά τούς ἑβδομήντα Ἀποστόλους. Μετά τήν κλήση τῶν δώδεκα Ἀποστόλων, ὁ Ἰησοῦς Χριστός κάλεσε κι ἄλλους ἑβδομήντα καί τούς ἔστειλε δύο – δύο μαζί νά πᾶνε πρίν ἀπ' Αὐτόν σέ κάθε πόλη καί τόπο, πού ἔμελλε νά ἐπισκεφθεῖ. Ἐδῶ πρέπει νά προσέξουμε τρία πράγματα. Πρῶτα ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστός καλεῖ τόσους πολλούς, ὄχι γιά νά κάνει ὀπαδούς, ἀλλά γιά νά τούς ἀναθέσει ἀποστολή. Ἔπειτα ὅτι τούς στέλνει δύο – δύο μαζί· αὐτό θυμίζει μία ἀρχαία παροιμία, πού λέγει ὅτι «ἀγαθοί οἱ δύο ὑπέρ τόν ἕνα». Ὕστερα ὅτι ἡ ἀποστολή τῶν ἑβδομήντα εἶναι ὁρισμένη· νά πᾶνε μπροστά ἀπό τόν Ἰησοῦ Χριστό καί νά προετοιμάσουν τό ἔδαφος.

Ἀλλ' αὐτό τό τελευταῖο ὁ θεῖος Διδάσκαλος δέν τό ἀφήνει ἀόριστο· ὁ Εὐαγγελιστής γράφει στή συνέχεια ποιές ἦταν οἱ ὁδηγίες πού ἔλαβαν οἱ ἑβδομήντα. Ὁ Ἰησοῦς Χριστός τούς εἶπε: «Ὁ θερισμός εἶναι πολύς, οἱ ἐργάτες ὅμως εἶναι λίγοι· παρακαλέστε, λοιπόν, τόν Κύριο τοῦ θερισμοῦ νά στείλει ἐργάτες γιά τόν θερισμό του. Πηγαίνετε, σᾶς στέλνω σάν πρόβατα μέσα στούς λύκους. Μήν παίρνετε μαζί σας χρήματα οὔτε δισάκι οὔτε ὑποδήματα καί μή χάνετε καιρό οὔτε γιά νά χαιρετῆστε κάποιον στό δρόμο σας. Σ' ὅποιο σπίτι μπεῖτε, πρῶτα νά λέτε· εἰρήνη σέ τοῦτο τό σπίτι. Ἄν ἐκεῖ μένει κάποιος φίλος τῆς εἰρήνης, ἡ εὐχή σας θά πιάσει τόπο, ἀλλιῶς θά ξαναγυρίσει σέ σᾶς. Νά μένετε σ' αὐτό τό σπίτι καί νά τρῶτε καί νά πίνετε ὅ,τι σᾶς προσφέρουν, γιατί ἀξίζει ὁ ἐργάτης τόν μισθό του· καί νά μήν ἀλλάζετε κατοικία».

Τούς εἶπε λοιπόν ἀκόμα: «Ὅταν πάλι μπαίνετε σέ κάποια πόλη καί σᾶς ὑποδέχονται, νά μήν κάνετε διάκριση, ἀλλά νά τρῶτε ὅ,τι σᾶς προσφέρουν. Νά θεραπεύετε τούς ἀρρώστους σ' αὐτήν τήν πόλη καί νά

τούς λέτε ὅτι ἔφτασε καί γιά σᾶς ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Σ' ὅποια πόλη μπεῖτε καί δέν σᾶς δεχθοῦν, νά βγεῖτε στίς πλατεῖες καί νά πεῖτε· Ἀκόμα καί τήν σκόνη ἀπό τήν πόλη σας, πού ἔμεινε στά πόδια μας τήν τινάζουμε ἐπάνω σας. Ἀλλά, ἕνα νά ξέρετε, ὅτι ἔφτασε ὁ καιρός τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ». Αὐτές εἶναι οἱ ὁδηγίες, πού ἔδωσε ὁ θεῖος Διδάσκαλος στούς ἑβδομήντα Ἀποστόλους.

Τίς ὁδηγίες αὐτές ὁ Ἰησοῦς Χριστός τίς ἐπισφράγισε μέ σαφεῖς προειδοποιήσεις γιά τήν τιμωρία πού περιμένει τίς πόλεις ἐκεῖνες, πού δέν θά δεχθοῦν τούς ἀπεσταλμένους του. Στό τέλος εἶπε: «Ὅποιος ἀκούει ἐσᾶς, ἀκούει ἐμένα· ὅποιος δέν σᾶς ἀκούει καί δέν σᾶς προσέχει, δέν ἀκούει καί δέν προσέχει ἐμένα· κι ὅποιος δέν ἀκούει ἐμένα καί δέν μέ προσέχει, δέν ἀκούει καί δέν προσέχει Αὐτόν πού μ' ἔστειλε».

Στή συνέχεια ὁ Εὐαγγελιστής Λουκᾶς λέγει ὅτι οἱ ἑβδομήντα Ἀπόστολοι, ὅταν γύρισαν ἀπό τήν ἀποστολή τους, εἶπαν μέ μεγάλη χαρά στόν Ἰησοῦ Χριστό: «Κύριε, ἀκόμα καί τά δαιμόνια μᾶς ὑπακοῦνε, ὅταν τά προστάζουμε στό ὄνομά σου»! Τότε ὁ θεῖος Διδάσκαλος εἶπε: «Εἶδα τόν Σατανά νά πέφτει ἀπό τόν οὐρανό σάν ἀστραπή. Σᾶς ἔχω δώσει ἐξουσία νά πατᾶτε πάνω σέ φίδια καί σκορπιούς καί νά κυριαρχεῖτε πάνω στόν ἐχθρό. Τίποτε, μά τίποτε, δέν θά σᾶς βλάψει. Ὅμως, νά μή χαίρετε, ἐπειδή σᾶς ὑπακοῦνε τά δαιμονικά πνεύματα, ἀλλά μᾶλλον νά χαίρετε, ἐπειδή τά ὀνόματά σας εἶναι γραμμένα στόν οὐρανό».

Ἡ πρώτη ἀπόπειρα καταρτίσεως καταλόγων τῶν ὀνομάτων τῶν Ἑβδομήκοντα Ἀποστόλων ἔγινε σέ ἀντίδραση ἐνεργειῶν τῶν αἱρετικῶν Γνωστικῶν, οἱ ὁποῖοι εἶχαν ἀνορθόδοξη καί ἐσφαλμένη διδασκαλία περί τοῦ ἐπισκοπικοῦ ἀξιώματος καί τῆς ἀδιάκοπης ἀποστολικῆς διαδοχῆς. Ἡ ἀπόπειρα αὐτή ἀποσκοποῦσε στό νά προβάλει πρόσωπα μέ ἀναμφισβήτητο ἐκκλησιαστικό κύρος, πού ἦσαν ἄμεσα συνεχιστές τοῦ ἔργου τῶν Δώδεκα Ἀποστόλων. Ἀπό τή ἐποχή τοῦ πρώτου σχίσματος (867 μ.Χ.), ὅταν τό παπικό πρωτεῖο ἐξῆλθε πλέον τῆς θεωρητικῆς καί ἀορίστου μορφῆς, τήν ὁποία μέχρι τότε διατηροῦσε καί ἔλαβε πρακτική καί ὁρισμένη μορφή ἐπικίνδυνη γιά τήν ἀνεξαρτησία τῆς Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, προβάλλονται ἰδιαίτερα ἀπό τήν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία οἱ Ἑβδομήκοντα Ἀπόστολοι, σέ ἀντιπαράθεση πρός τίς γνωστές θέσεις της αἱρέσεως τοῦ Παπισμοῦ περί τοῦ πρωτείου τοῦ αἱρεσιάρχου Πάπα.

Οἱ πιό γνωστοί ἀπό τούς «Ἑβδομήκοντα» Ἀποστόλους εἶναι οἱ παρακάτω:

Ἄγαβος († 8 Ἀπριλίου)

Ἀκύλας († 13 Φεβρουαρίου καί 14 Ἰουλίου)

Ἀμπλίας († 31 Ὀκτωβρίου)

Ἀνανίας († 1 Ὀκτωβρίου)

Ἀνδρόνικος († 30 Ἰουλίου)

Ἀπελλής, ἐπίσκοπος Σμύρνης († 10 Σεπτεμβρίου)
Ἀπελλής, ἐπίσκοπος Ἡρακλείας († 31 Ὀκτωβρίου)
Ἀπολλών († 8 Δεκεμβρίου)
Ἀρίσταρχος († 27 Σεπτεμβρίου καί 14 Ἀπριλίου)
Ἀριστόβουλος († 31 Ὀκτωβρίου καί 15 Μαρτίου)
Ἀρτεμάς († 30 Ὀκτωβρίου)
Ἄρχιππος († 22 Νοεμβρίου καί 19 Φεβρουαρίου)
Ἀσύγκριτος († 8 Ἀπριλίου)
Ἀχαϊκός († 15 Ἰουνίου)
Βαρνάβας ἤ Ἰωσής († 11 Ἰουνίου)
Γάιος († 5 Νοεμβρίου)
Ἐπαινετός († 30 Ἰουλίου)
Ἐπαφρόδιτος († 8 Δεκεμβρίου)
Ἔραστος († 10 Νοεμβρίου)
Ἑρμάς ἤ Ἑρμῆς († 5 Νοεμβρίου καί 8 Μαρτίου)
Εὔβουλος († 28 Φεβρουαρίου)
Εὔοδος († 7 Σεπτεμβρίου)
Ζακχαῖος († 20 Ἀπριλίου)
Ζηνάς ἤ Ζήνων († 27 Σεπτεμβρίου)
Ἠρωδίων ἤ Ρωδίων ἤ Ροδίων († 10 Νοεμβρίου καί 28 Μαρτίου)
Ἰάκωβος ὁ ἀδελφόθεος († 23 Ὀκτωβρίου)
Ἰάσων († 29 Ἀπριλίου)
Ἰουνίας († 17 Μαΐου)
Ἰούστος († 30 Ὀκτωβρίου)
Καῖσαρ († 8 Δεκεμβρίου)
Κάρπος († 26 Μαΐου)
Κηφάς († 8 Δεκεμβρίου)
Κλήμης († 10 Σεπτεμβρίου)
Κοδράτος († 21 Σεπτεμβρίου)
Κουάρτος († 10 Νοεμβρίου)
Κρήσκης († 30 Ἰουλίου)
Λίνος († 5 Νοεμβερίου)
Λουκᾶς († 10 Σεπτεμβρίου)
Μάρκος, ἐπίσκοπος Βύβλου († 27 Σεπτεμβρίου)
Μάρκος, ἐπίσκοπος Ἀπολλωνιάδος († 30 Ὀκτωβρίου)
Νάρκισσος († 31 Ὀκτωβρίου)

Νικάνωρ († 28 Ἰουλίου)
Νυμφάς († 28 Φεβρουαρίου)
Ὀλυμπάς († 10 Νοεμβρίου)
Ὀνήσιμος († 22 Νοεμβρίου καί 15 Φεβρουαρίου)
Ὀνησιφόρος († 7 Σεπτεμβρίου)
Οὐρβανός († 31 Ὀκτωβρίου)
Παρμενάς († 28 Ἰουλίου)
Πατρόβας († 5 Νοεμβρίου)
Πούδης († 14 Ἀπριλίου)
Πρόχορος († 28 Ἰουλίου)
Ροῦφος († 8 Ἀπριλίου)
Σίλας († 30 Ἰουλίου)
Σιλουανός († 30 Ἰουλίου)
Σίμων ἤ Συμεών ἤ Κλεόπας († 27 Ἀπριλίου, 30 Ὀκτωβρίου, 30 Ἰουλίου)
Στάχυς († 31 Ὀκτωβρίου)
Στεφανάς († 15 Ἰουνίου)
Στέφανος († 27 Δεκεμβρίου)
Σωσθένης ἤ Κρίσπος († 8 Δεκεμβρίου)
Σωσίπατρος († 10 Νοεμβρίου καί 29 Ἀπριλίου)
Τέρτιος († 30 Ὀκτωβρίου)
Τιμόθεος († 22 Ἰανουαρίου)
Τίμων († 28 Ἰουλίου)
Τίτος († 25 Αὐγούστου)
Τρόφιμος († 14 Ἀπριλίου)
Τυχικός († 8 Δεκεμβρίου)
Φιλήμων († 22 Νοεμβερίου)
Φίλιππος († 11 Ὀκτωβρίου)
Φιλόλογος († 5 Νοεμβρίου)
Φλέγων († 8 Ἀπριλίου)
Φουρτουνάτος († 15 Ἰουνίου)

Πρωτοπρεσβύτερος ΑΓΓΕΛΟΣ ΑΓΓΕΛΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Πρωτοπρεσβύτερου Μιχαήλ Εὐθυμίου

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΒΑΡΝΑΒΑΣ, Ο ΤΩΝ Ο΄ ΠΡΩΤΟΣ

Ὁ Ἀποστολος Βαρνάβας ἦταν Ἰουδαῖος Λευίτης. Γεννήθηκε στήν Κύπρο, ἀλλά ὅταν κλήθηκε νά ὑπηρετήσει τόν Κύριο, φαίνεται πώς βρισκόταν στήν Παλαιστίνη, ἐκεῖ ὅπου ἦταν καί οἱ δώδεκα ἀπόστολοι. Στά χρόνια τῶν Ἀποστόλων κατοικοῦσε στά Ἱεροσόλυμα. Ὀνομαζόταν Ἰωσής. Τοῦ δόθηκε τό ὄνομα Βαρνάβας πού σημαίνει *«υἱός παρακλήσεως»*, δηλαδή «γιός παρηγοριᾶς» (Πράξ. δ΄36), γιά τό φιλανθρωπικό καί παρηγορητικό ἔργο πού προσέφερε στούς συνανθρώπους του.

Ἦταν ἕνας ἀπό τούς πρωτεργάτες τοῦ κηρύγματος τοῦ Εὐαγγελίου κατά τήν περίοδο τῶν ἀποστολικῶν χρόνων. Συνεργάστηκε στενά μέ τόν Ἀπόστολο Παῦλο, μέ τόν ὁποῖο ὑπῆρξε συμφοιτητής κοντά στό νομοδιδάσκαλο Γαμαλιήλ.

Ὁ Εὐαγγελιστής Μάρκος ὑπῆρξε ἀνεψιός του, καθώς ἡ μητέρα του Μαρία ἦταν ἀδελφή του. Ὁ ἴδιος προερχόταν ἀπό εὔπορη οἰκογένεια. Πούλησε ὅλα του τά ὑπάρχοντα προσφέροντας τά χρήματα στούς Ἀποστόλους, γιά νά βοηθήσει τά ἀσθενέστερα μέλη τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων (Πράξ. δ΄ 36–37).

Ὁ Βαρνάβας ὑπῆρξε μεγάλη καί ἔνδοξη ἐκκλησιαστική φυσιογνωμία, πού διακρίθηκε γιά τή φλογερή του πίστη καί γιά τήν ἱκανότητά του στό κήρυγμα τοῦ θείου λόγου. Ἦταν ἄνθρωπος ἀγαθός καί πλήρης Πνεύματος Ἁγίου καί πίστεως, ὅπως χαρακτηριστικά ἀναφέρει ἡ Ἁγία Γραφή (Πράξ. ια΄24).

Ἀποτέλεσε γέφυρα μεταξύ τῶν πρώτων Χριστιανῶν καί τοῦ Παύλου, πού λόγω τοῦ πρότερου διωκτικοῦ βίου του, δέν ἦταν ἀρχικῶς ἰδιαίτερα εὐπρόσδεκτος στήν χριστιανική κοινότητα. Ἔπειτα ὁ Βαρνάβας πῆγε στήν Ταρσό, ὅπου βρισκόταν ὁ Παῦλος καί μαζί ἐπέστρεψαν στήν Ἀντιόχεια (Πράξ. ια΄25–26). Ἐκεῖ ἔμειναν ἕνα χρόνο καί ἐργάστηκαν γιά τήν ὀργάνωση καί τήν ἐνίσχυση τῆς Ἐκκλησίας πού συνεχῶς αὐξανόταν ἀριθμητικά. Ἀργότερα οἱ Χριστιανοί τῆς Ἀντιόχειας ἔστειλαν τή βοήθειά τους στήν δοκιμαζόμενη Ἐκκλησία τῶν Ἱεροσολύμων μέ τόν Βαρνάβα καί τόν Παῦλο (Πράξ. ια΄29–30). Ὅταν τελείωσαν τήν ἀποστολή τους, γύρισαν πίσω στήν Ἀντιόχεια παίρνοντας μαζί τους καί τόν Ἰωάννη (Εὐαγγελιστή Μάρκο) πού ἦταν ἀνεψιός τοῦ Βαρνάβα καί κατόπιν μετά ἀπό ὁδηγία τοῦ Θεοῦ κατέβηκαν στή Σελεύκεια (Πράξ. ιβ΄25).

Τό Ἅγιο Πνεῦμα φανέρωσε στήν Ἐκκλησία τῆς Ἀντιόχειας νά ξεχωρίσουν τόν Παῦλο καί τόν Βαρνάβα μέ ἀποστολή νά διδάξουν στόν κόσμο τό Εὐαγγέλιο τοῦ Χριστοῦ. Ἔτσι ὁ Παῦλος μέ τόν Βαρνά-

βα, μαζί μέ τό νεαρό Ἰωάννη Μάρκο τόν ἀνεψιό τοῦ Βαρνάβα, ξεκίνησαν τήν πρώτη περιοδεία ἀπό τήν Ἀντιόχεια τό 45 μ.Χ.

Τά γεγονότα τῆς πρώτης ἀποστολικῆς περιοδείας τοῦ Παύλου καί τοῦ Βαρνάβα καταγράφονται στά κεφάλαια ιγ΄καί ιδ΄τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων. Οἱ Ἀπόστολοι ἀπό τήν παραλιακή πόλη Σελεύκεια ἔπλευσαν γιά τήν Κύπρο. Ἔφτασαν στή Σαλαμίνα, τήν ἀρχαία παραλιακή πόλη στήν ἀνατολική πλευρά τοῦ νησιοῦ. Ἐκεῖ ἀρχικά κήρυξαν τό λόγο τοῦ Θεοῦ στίς συναγωγές τῶν Ἰουδαίων.

Ἀφοῦ διέσχισαν τό νησί κατέληξαν στήν Πάφο. Ἐκεῖ βρῆκαν καί κάποιον μάγο Ἰουδαῖο, ψευδοπροφήτη μέ τό ὄνομα Ἐλύμας (Βαριησοῦς). Αὐτός προσπάθησε νά ἀποτρέψει τόν ἀνθύπατο Σέργιο Παῦλο νά πιστέψει στό Εὐαγγέλιο καί νά βαπτιστεῖ. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος μέ τή βοήθεια τοῦ Θεοῦ τόν ἐπιτίμησε καί τόν τιμώρησε μέ τύφλωση. Κατόπιν βάπτισαν τόν Ἀνθύπατο, ὁ ὁποῖος ἐντυπωσιάστηκε ἀπό τή χριστιανική διδασκαλία.

Οἱ Ἀπόστολοι ἀπό τήν Κύπρο μέ πλοῖο μετέβηκαν στήν Ἀττάλεια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Μετά πῆγαν στήν Πέργη τῆς Παμφυλίας, ἀπ' ὅπου ὁ νεαρός Μάρκος τούς ἐγκατέλειψε καί πῆγε στά Ἱεροσόλυμα φοβούμενος τίς ταλαιπωρίες (Πράξ. ιγ΄13-14).

Ὁ Παῦλος μέ τόν Βαρνάβα μέ πολλούς κόπους ἔφτασαν στήν Ἀντιόχεια τῆς Πισιδίας. Ἐκεῖ κήρυξαν τό λόγο τοῦ Θεου ὄχι μόνο στήν ἑβραϊκή συναγωγή ἀλλά καί στούς ἐθνικούς πού ἦταν προσήλυτοι στόν Ἰουδαϊσμό. Πολλοί ἀπό αὐτούς πίστεψαν στό Χριστό. Αὐτό ξεσήκωσε τούς Ἰουδαίους, οἱ ὁποῖοι τούς ἀποδοκίμασαν καί τούς ἀνάγκασαν νά φύγουν γιά τό Ἰκόνιο.

Στό Ἰκόνιο ὁ Παῦλος μέ τόν Βαρνάβα, ὅπως συνήθιζαν, πῆγαν στή συναγωγή καί τό κήρυγμά τους ἦταν τόσο πειστικό, ὥστε πίστεψαν ἀρκετοί Ἰουδαῖοι καί ἐθνικοί. Ἔμειναν ἀρκετό καιρό ἐκεῖ καί κήρυτταν τό λόγο τοῦ Θεοῦ.

Οἱ Ἰουδαῖοι ξεσήκωσαν πολλούς ἀπό τούς ἐθνικούς ἐναντίον τῶν Χριστιανῶν καί ἑτοιμάζονταν νά τούς λιθοβολήσουν καί νά τούς ἐκδιώξουν (Πράξ. ιδ΄1-7). Οἱ Ἀπόστολοι κατάλαβαν τίς προθέσεις τους καί μετέβηκαν στίς πόλεις τῆς Λυκαονίας Λύστρα καί Δέρβη.

Στά Λύστρα μέ τό κήρυγμά τους πολλοί πίστεψαν στόν Κύριο. Ἐκεῖ ὁ Παῦλος θεράπευσε ἕνα χωλό ἐκ γενετῆς καί οἱ κάτοικοι δέ δίστασαν ν' ἀνακηρύξουν θεούς τούς Ἀποστόλους. Τό Βαρνάβα ὀνόμασαν Δία καί τόν Παῦλο, πού μιλοῦσε πιό πολύ, Ἑρμή. Ἑτοιμάζονταν μάλιστα νά κάμουν θυσίαν γιά χάρη τους. Οἱ Ἀπόστολοι μέ πολύ κόπο κατόρθωσαν νά τούς ἐμποδίσουν. Κι ἐνῶ προσπαθοῦσαν νά τούς ἀπαλλάξουν ἀπό αὐτές τίς μάταιες συνήθειες, οἱ διαθέσεις τοῦ ἀσταθοῦς πλήθους ἄλλαξαν ξαφνικά. Ἀπό τή μιά ἄκρη ἔφτασαν στήν ἄλλη. Ἄρχισαν νά τούς νομίζουν γιά μάγους. Ἰουδαῖοι ἀπό τήν Ἀντιόχεια καί τό Ἰκόνιο πῆραν μαζί τους τά πλήθη καί μιά μέρα πού βρέθηκε μόνος του

ὁ Παῦλος, τόν λιθοβόλησαν καί τόν ἔσυραν ἔξω ἀπό τήν πόλη νομίζοντας ὅτι πέθανε (Πράξ. ιδ΄8-20). Ὅταν ὁ Παῦλος μέ τίς περιποιήσεις τῶν πιστῶν συνῆλθε, μαζί μέ τό Βαρνάβα ἔφυγαν καί ἔφτασαν στή Δέρβη, ὅπου πολλοί δέχτηκαν τή χριστιανική πίστη (Πράξ. ιδ΄20).

Στήν Ἀποστολική Σύνοδο πού ἔγινε τό 49 μ.Χ., ὁ Παῦλος κι ὁ Βαρνάβας διηγήθηκαν, ὅσαν ἔγιναν μέ τή βοήθεια τοῦ Θεοῦ κατά τήν περιοδεία τους.

Μετά τήν Ἀποστολική Σύνοδο ὁ Παῦλος πρότεινε στό Βαρνάβα νά ξεκινήσουν γιά τή δεύτερη ἱεραποστολική περιοδεία. Ὁ Βαρνάβας ὅμως διαφώνησε μέ τόν Παῦλο, γιά τό ἄν θά ἔπαιρναν τόν Ἰωάννη Μάρκο. Ἀποτέλεσμα τῆς διαφωνίας ἦταν ὁ μέν Παῦλος μέ τό Σίλα νά πᾶνε στή Συρία, τήν Κιλικία καί τήν Ἑλλάδα, ὁ δέ Βαρνάβας μέ τόν ἀνεψιό του Μάρκο νά πᾶνε στήν Κύπρου, ὅπου ὀργάνωσαν τήν ἐκεῖ Ἐκκλησία (Πράξ. ιε΄38-41 καί Γαλ. β΄13). Ὁ Ἀπόστολος Βαρνάβας θεωρεῖται ὁ ἱδρυτής καί ὁ προστάτης τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου καί ὑπῆρξε ὁ πρῶτος ἐπίσκοπος Σαλαμῖνος.

Ὁ Ἀπόστολος Βαρνάβας μαρτύρησε στή Σαλαμῖνα. Λιθοβολήθηκε ἀπό τούς Ἰουδαίους καί τούς εἰδωλολάτρες γύρω στό 57 μ.Χ. Τάφηκε βιαστικά, μαζί μέ τό χειρόγραφο Εὐαγγέλιο τοῦ Ματθαίου πού κατεῖχε καί χρησιμοποιοῦσε. Κοντά στήν ἀρχαία πόλη τῆς Σαλαμίνας, (ἀργότερα Κωνσταντία καί σήμερα Ἀμμόχωστο), βρίσκεται τό μοναστήρι τοῦ Ἀποστόλου Βαρνάβα. Ἐκεῖ βρίσκεται καί ὁ τάφος τοῦ Ἁγίου, ὅπου βρέθηκε καί τό χειρόγραφο Εὐαγγέλιο τοῦ Ματθαίου στό στῆθος του, κατόπιν ὁράματος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου Ἀνθέμιου τό 477 μ.Χ., ὅταν ὁ Ἀπόστολος Βαρνάβας τοῦ ἐμφανίστηκε ὑποδεικνύοντάς του ποῦ βρισκόταν ὁ τάφος του. Τότε ἦταν πού ἡ ἐνδημοῦσα σύνοδος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου παραχώρησε στόν Ἀρχιεπίσκοπο Κύπρου τά τρία προνόμιά του. Στόν Ἀπ. Βαρνάβα ἀποδίδεται ἡ λεγόμενη Ἐπιστολή Βαρνάβα ἡ ὁποία ὅμως εἶναι ψευδεπίγραφη. Ἡ Ἐκκλησία τιμάει τή μνήμη τοῦ Ἀπ. Βαρνάβα στίς 11 Ἰουνίου, μέρα πού ἀποτελεῖ τήν θρονική ἑορτή τῆς Ἐκκλησίας Κύπρου.

Δίκαια, λοιπόν, ὁ Ἀπόστολος ἀποκαλεῖται στό Ἀπολυτίκιό του: «τῶν ἑβδομήκοντα πρῶτος, τῶν δώδεκα ἰσοστάσιος». Τό παραθέτουμε:

«Τό μέγα κλέος τῆς Κύπρου, τῆς Οἰκουμένης τόν κήρυκα, τῶν Ἀντιοχέων τόν πρῶτον τῆς χριστωνύμου κλήσεως ἀρχιτέκτονα, τῆς Ρώμης τόν κλεινόν εἰσηγητήν, καί θεῖον τῶν ἐθνῶν σαγηνευτήν, τό τῆς χάριτος δοχεῖον τοῦ Παρακλήτου Πνεύματος τόν ἐπώνυμον, Ἀπόστολον τόν μέγαν, τόν τοῦ θείου Παύλου συνέκδημον, τῶν ἑβδομήκοντα πρῶτον, τῶν δώδεκα ἰσοστάσιον. Πάντες συνελθόντες σεπτῶς οἱ πιστοί, τόν Βαρνάβαν ἄσμασι στέψωμεν, πρεσβεύει γάρ Κυρίῳ ἐλεηθῆναι τάς ψυχάς ἡμῶν».

Πρωτοπρεσβύτερος ΜΙΧΑΗΛ ΕΥΘΥΜΙΟΥ
Θεολόγος, Νομικός

Χριστόδουλου Βασιλειάδη

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΟΝΗΣΙΜΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΦΙΛΗΜΟΝΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗΝ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΠΑΥΛΟΥ

Ο ἅγιος Ὀνήσιμος ὑπῆρξε ἕνας ἀπό τούς ἑβδομήκοντα ἀποστόλους. Ἔζησε περί το 54μ.Χ. Ἦταν δοῦλος στήν οἰκία τοῦ Ρωμαίου ἄρχοντα Φιλήμονα, ὁ ὁποῖος ἦταν ἕνας εὔπορος χριστιανός στίς Κολοσσές τῆς Φρυγίας. Ὁ Φιλήμονας μαζί μέ τήν οἰκογένειά του κατηχήθηκαν στή χριστιανική πίστη ἀπό τόν ἀπόστολο Παῦλο, ὅταν ὁ τελευταῖος ἐπισκέφθηκε τήν πόλη τους. Αὐτό φαίνεται στόν στίχο 19 τῆς πρός Φιλήμονα ἐπιστολῆς[1]: *«Ἐγώ Παῦλος ἔγραψα τῇ ἐμῇ χειρί, ἐγώ ἀποτίσω· ἵνα μή λέγω σοι ὅτι καί σεαυτόν μοι προσεφείλεις»*. Δηλαδή: «Ἐγώ ὁ Παῦλος τό ἔγραψα αὐτό μέ τό ἴδιο μου τό χέρι· ἐγώ θά πληρώσω τό χρέος. Γίνομαι ἐγώ χρεώστης σου, γιά νά μή σοῦ πῶ ὅτι ἐσύ μοῦ χρωστᾶς ἀκόμη καί τόν ἴδιο σου τόν ἑαυτό». Στό σπίτι τοῦ Φιλήμονα γινόντουσαν θρησκευτικές συναθροίσεις τῶν χριστιανῶν, ὅπως φαίνεται στόν στίχο 2 τῆς πρός Φιλήμονα ἐπιστολῆς: *«καί τῇ κατ' οἶκόν σου ἐκκλησίᾳ»* καθώς καί στόν στίχο 7, ὅπου ἀναφέρεται ὅτι *«τά σπλάγχνα τῶν ἁγίων ἀναπέπαυται διά σοῦ, ἀδελφέ»*.

Ἡ ἐπιστολή αὐτή ἀπευθύνεται καί πρός τήν Ἀπφία, ἡ ὁποία ἦταν σύζυγος τοῦ Φιλήμονα. Τόσο ὁ Φιλήμονας ὅσο καί ἡ Ἀπφία ἐξασκοῦσαν τήν ἀρετή τῆς ἐλεημοσύνης, ἀφοῦ χρησιμοποιοῦσαν τήν περιουσία τους μέ προθυμία γιά τήν ἀνακούφιση τῶν πτωχῶν καί τῶν ἀσθενῶν. Ἡ ἀγάπη τῆς οἰκογένειας τοῦ Φιλήμονα πρός τούς πτωχούς φαίνεται καί ἀπό τόν στίχο 7 τῆς πρός Φιλήμονα ἐπιστολῆς: *«Χάριν γάρ ἔχομεν πολλήν καί παράκλησιν ἐπί τῇ ἀγάπῃ σου, ὅτι τά σπλάγχνα τῶν ἁγίων ἀναπέπαυται διά σοῦ ἀδελφέ»*. Δηλαδή: «Αἰσθάνομαι τήν ἀνάγκη νά εὐχαριστῶ τόν Θεό γιά σένα, διότι ὅλοι οἱ πιστοί αἰσθανόμαστε πολλή χαρά καί παρηγοριά γιά τήν ἀγάπη σου· διότι οἱ καρδιές τῶν ἀδελφῶν χριστιανῶν ἀναπαύθηκαν καί ἀνακουφίστηκαν μέ τίς εὐεργεσίες καί τίς ἀγαθοεργίες σου, ἀδελφέ».

Στήν πρός Φιλήμονα ἐπιστολή ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἀπευθύνεται ἀκόμη καί πρός τόν Ἄρχιππο τό συστρατιώτη, γιό πιθανόν τοῦ Φιλήμονα. Ὁ ἀπόστολος τῶν ἐθνῶν καλεῖ τόν Ἄρχιππο συστρατιώτη, ἐπειδή ὁ Ἄρχιππος εἶχε μεγάλη ἀφοσίωση στή διάδοση τοῦ Εὐαγγελίου. Ὁ Ἄρχιππος φαίνεται ὅτι εἶχε κάποιο ἐκκλησιαστικό ἀξίωμα στήν Ἐκκλησία τῶν Κολασσαέων.

Ὁ Ὀνήσιμος, ὁ ὁποῖος ἀναφέρεται στήν πρός Φιλήμονα ἐπιστολή, ἀρχικά ἦταν εἰδωλολάτρης. Δραπέτευσε ἀπό τό σπίτι τοῦ Φιλήμονα, ἀφοῦ τόν καταχράστηκε καί κατέφυγε στήν Ρώμη, μέ σκοπό νά κάνει ὅπως τοῦ ἄρεσε τή ζωή του. Ἐκεῖ στήν Ρώμη ὅμως ζοῦσε ζωή ἄσωτη ἀλλά δέν εὕρισκε ἐργασία. Τόν κατέλαβε μεγάλη στενοχώρια. Τότε θυμήθηκε ἀπό τό σπίτι τοῦ κυρίου του τούς χριστιανούς, οἱ ὁποῖοι ἦσαν φιλάνθρωποι. Πλησίασε τότε τή χριστιανική κοινότητα καί συγχρόνως συνάντησε τόν ἀπόστολο Παῦλο καί ἑλκύσθηκε ἀπ᾽ αὐτόν στήν χριστιανική πίστη. Ὁ Ὀνήσιμος κατηχήθηκε ἀπό τόν ἀπόστολο τῶν ἐθνῶν καί βαπτίστηκε χριστιανός.

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἀπέστειλε πίσω στόν Φιλήμονα τόν Ὀνήσιμο, ἀφοῦ τοῦ ἐδωσε τήν ἐπιστολή του πρός τόν Φιλήμονα, στήν ὁποία ἀναφέρει καί τά ἀκόλουθα γιά τόν Ὀνήσιμο: «Ἐπειδή εἶσαι τόσο εὐεργετικός στούς χριστιανούς, γι᾽ αὐτό, ἄν καί ἡ σχέση καί κοινωνία μας μέ τόν Χριστό μοῦ δίνει τό θάρρος νά σέ προστάζω νά κάνεις ἐκεῖνο πού πρέπει ὡς χριστιανός, γιά τήν ἀγάπη ὅμως πού σοῦ ἔχω, προτιμῶ νά σέ παρακαλέσω. Ἔτσι λοιπόν πού εἶμαι ἡλικιωμένος ἐγώ ὁ Παῦλος, τώρα μάλιστα καί φυλακισμένος γιά τόν Ἰησοῦ Χριστό, σέ παρακαλῶ. Σέ παρακαλῶ γιά τό πνευματικό μου παιδί, πού γέννησα πνευματικά τώρα πού εἶμαι σέ δεσμά τῆς φυλακῆς. Σέ παρακαλῶ δηλαδή γιά τόν Ὀνήσιμο, πού κάποτε, ὅταν σέ ἔκλεψε καί δραπέτευσε ἀπό τό σπίτι σου, σοῦ ἦταν ἄχρηστος· τώρα ὅμως πού πίστεψε καί βαπτίσθηκε, ἔγινε χρήσιμος καί σέ σένα καί σέ μένα. Σοῦ τόν ἔστειλα λοιπόν πάλι πίσω. Κι ἐσύ δέξου μέ εὐμένεια αὐτόν πού τόσο πολύ ἀγαπῶ, ὥστε νά εἶναι ἡ ἴδια μου ἡ καρδιά καί τά ἴδια μου τά σπλάγχνα. Ἤθελα νά τόν κρατήσω κοντά μου, γιά νά μέ διακονεῖ ἀντί γιά σένα τώρα πού εἶμαι φυλακισμένος ἐξαιτίας τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος. Ἀλλά χωρίς τή δική σου γνώμη καί συγκατάθεση δέν θέλησα νά κάνω τίποτε, γιά νά μήν εἶναι σάν ἀναγκαστική ἡ εὐεργετική ἐξυπηρέτηση πού θά μοῦ ἔκανες προσφέροντάς μου τόν Ὀνήσιμο, ἀλλά νά προέρχεται ἀπό τήν καρδία σου καί ἀπό τήν πρόθυμη θέλησή σου. Νά τόν δεχθεῖς λοιπόν μέ καλοσύνη, διότι ἴσως γι᾽ αὐτό χωρίστηκε ἀπό σένα προσωρινά, γιά νά τόν πάρεις πάλιν πίσω καί νά τόν ἔχεις καί ὡς σαρκικό ἀδελφό, ἀφοῦ θά σέ ὑπηρετεῖ πλέον πιστά στίς καθημερινές σου ἀνάγκες, ἀλλά καί ὡς πνευματικό ἀδελφό, ἀφοῦ εἶστε ἑνωμένοι μέ τόν Κύριο. Ἐάν λοιπόν ἔχεις κοινή μ᾽ ἐμένα πίστη καί φρονήματα καί πόθους, δέξου τον μέ ἀγάπη, ὅπως θά δεχόσουν ἐμένα. Κι ἄν σέ ἀδίκησε ἤ σοῦ χρωστᾶ τίποτε, αὐτό χρέωσέ το σέ μένα»[2].

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος βέβαια ἐπιθυμοῦσε νά κρατήσει κοντά του τόν Ὀνήσιμο γιά νά δέχεται ἀπ᾽ αὐτόν τίς ὑπηρεσίες του, ὅμως δέν ἤθελε νά τό κάνει αὐτό χωρίς τή συγκατάθεση τοῦ κυρίου του. Ἐξ ἄλλου ὁ Ὀνήσιμος μέ τή φυσή του, καθώς καί μέ τήν κλοπή, τήν ὁποία ἔκανε, εἶχε ἀδικήσει τόν κύριό του, καί ὡς χριστιανός ἔπρεπε νά σπεύσει νά ἐπανορθώσῃ τήν ἀδικία πού ἔκανε. Μέ τήν εὐκαιρία λοιπόν τῆς

ἀναχωρήσεως τοῦ Τυχικοῦ ἀπό τή Ρώμη γιά τίς Κολοσσές καί τή Λαοδίκεια, ὁ Παῦλος ἔστειλε μαζί του καί τόν Ὀνήσιμο πρός τόν κύριό του, ἀφοῦ ἔγραψε καί τή συστατική αὐτή ἐπιστολή.

Ἐξ ἄλλου στήν πρός Κολασσαεῖς ἐπιστολή ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἀναφέρει ὅτι τίς εἰδήσεις γι' αὐτόν θά τίς γνωστοποιήσουν σ' αὐτούς ὁ Τυχικός καθώς καί ὁ Ὀνήσιμος, ὁ ὁποῖος ἀναφέρεται ὡς πιστός καί ἀγαπητός ἀδελφός, ὁ ὁποῖος εἶναι συμπολίτης τους, ἀπ' τίς Κολοσσές κι αὐτός. Αὐτοί οἱ δύο θά τούς δώσουν πληροφορίες γιά ὅλα ὅσα συμβαίνουν στήν Ρώμη[3]. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἔγραψε τήν πρός Φιλήμονα ἐπιστολή τήν ἴδια περίοδο πού ἔγραψε καί τήν πρός Κολασσαεῖς ἐπιστολή, δηλαδή γύρω στό 61-63 μ.Χ.

Ὁ ἀπόστολος Φιλήμονας ἀπέστειλε τόν Ὀνήσιμο πίσω στήν Ρώμη. Ἐκεῖ διακονοῦσε τόν ἀπόστολο Παῦλος. Ὁ Ὀνήσιμος χειροτονήθηκε καί ἐπίσκοπος. Μετά τό μαρτύριο τοῦ ἀποστόλου Παύλου ὁ Ὀνήσιμος συνελήφθη ἀπό τόν ἔπαρχο τῆς Ρώμης Τέρτυλο καί ἐξορίστηκε στούς Ποτιόλους τῆς Ἰταλίας. Ἐκεῖ ὅμως ὁ Ὀνήσιμος συνέχιζε τό ἱεραποστολικό του ἔργο. Ὅταν ὁ ἔπαρχος Τέρτυλος ἐπισκέφθηκε τόν τόπο ἐξορίας τοῦ Ὀνήσιμου καί ἔμαθε γιά τήν δράση τοῦ Ἀποστόλου, διέταξε νά συλλάβουν καί νά βασανίσουν τόν Ἅγιο. Ὁ Ὀνήσιμος γιά δεκαοκτώ μέρες ὑπέστη φρικτά βασανιστήρια. Τοῦ ἔσπασαν τά σκέλη μέ ραβδισμούς, καί στό τέλος ὁ Ἅγιος ἔλαβε τό στεφάνι τοῦ μαρτυρίου. Μαρτυρικό τέλος ἔλαβε καί ὁ Ἅγιος Φιλήμονας μέ τήν οἰκογένειά του.

Τό λείψανο τοῦ ἁγίου Ὀνήσιμου τό πῆρε μιά πλούσια καί εὐσεβής Ρωμαία χριστιανή καί τό ἐνεταφίασε. Ἡ μνήμη του ἑορτάζεται στίς 15 Φεβρουαρίου. Ὁ ἅγιος Ὀνήσιμος ἐπίσης ἑορτάζει μαζί μέ τόν ἅγιο Φιλήμονα στίς 22 Νοεμβρίου. Θεωρεῖται ὡς ὁ προστάτης τῶν φυλακισμένων.

Ὑπάρχει καί ἀρχαία παράδοση, ἡ ὁποία διασώζεται ἀπό τόν Θεοδώρητο, ἐπίσκοπο Κύρου στόν ὑπομνηματισμό του στήν πρός Φιλήμονα ἐπιστολή, ὅτι ἐπί τῶν ἡμερῶν του (δηλαδή κατά τόν 5ο αἰώνα) σωζόταν τό σπίτι τοῦ Φιλήμονα. Ὁ τελευταῖος ἐχρημάτισε καί ἐπίσκοπος Κολοσσῶν καί μαρτύρησε κατά τό διωγμό τοῦ αὐτοκράτορα Νέρωνα τό 64-67 μ.Χ.[4]. Ναός πρός τιμήν τοῦ ἁγίου Ὀνησίμου ἀνηγέρθη τόν 10ο αἰώνα στήν Κωνσταντινούπολη.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. Ἡ πρός Φιλήμονα ἐπιστολή ἔχει μόνο ἕνα κεφάλαιο.

2. «Διό, πολλήν ἐν Χριστῷ παρρησίαν ἔχων ἐπιτάσσειν σοι τό ἀνῆκον, διά τήν ἀγάπην μᾶλλον παρακαλῶ τοιοῦτος ὤν, ὡς Παῦλος πρεσβύτης, νυνί δέ καί δέσμιος Ἰησοῦ Χριστοῦ, παρακαλῶ σε περί τοῦ ἐμοῦ τέκνου, ὅν ἐγέννησα ἐν τοῖς δεσμοῖς μου, Ὀνήσιμον, τόν ποτέ σοι ἄχρηστον, νυνί δε σοί καί ἐμοί εὔχρηστον, ὅν ἀνέπεμψα· σύ δέ αὐτόν, τουτέστι τά ἐμά σπλάγχνα προσλαβοῦ· ὅν ἐγώ ἐβουλόμην πρός ἐμαυτόν κατέχειν, ἵνα ὑπέρ σοῦ διακονῇ μοι ἐν τοῖς δεσμοῖς τοῦ εὐαγγελίου· χωρίς δέ τῆς σῆς γνώμης οὐδέν ἠθέλησα ποιῆσαι, ἵνα μή ὡς κατά ἀνά-

γκην τό ἀγαθόν σου ᾖ, ἀλλά κατά ἑκούσιον. Τάχα γάρ διά τοῦτο ἐχωρίσθη πρός ὥραν, ἵνα αἰώνιον αὐτόν ἀπέχῃς, οὐκέτι ὡς δοῦλον, ἀλλ᾽ ὑπέρ δοῦλον, ἀδελφόν ἀγαπητόν, μάλιστα ἐμοί, πόσῳ δέ μᾶλλον σοί καί ἐν σαρκί καί ἐν Κυρίῳ εἰ οὖν με ἔχεις κοινωνόν, προσλαβοῦ αὐτόν ὡς ἐμέ. εἰ δέ τι ἠδίκησέ σε ἢ ὀφείλει, τοῦτο ἐμοί ἐλλόγει» (Φιλ. α΄ 8-18.)

3. «Τά κατ᾽ ἐμέ πάντα γνωρίσει ὑμῖν Τυχικός ὁ ἀγαπητός ἀδελφός καί πιστός διάκονος καί σύνδουλος ἐν Κυρίῳ, ὅν ἔπεμψα πρός ὑμᾶς εἰς αὐτό τοῦτο, ἵνα γνῷ τά περί ὑμῶν καί παρακαλέσῃ τάς καρδίας ὑμῶν, σύν Ὀνησίμῳ τῷ πιστῷ καί ἀγαπητῷ ἀδελφῷ, ὅς ἐστιν ἐξ ὑμῶν· πάντα ὑμῖν γνωριοῦσι τά ὧδε» (Κολ. δ΄ 7-9).

4. Βλ. Ἀποστολικές Διαταγές, Α΄, 46.

ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

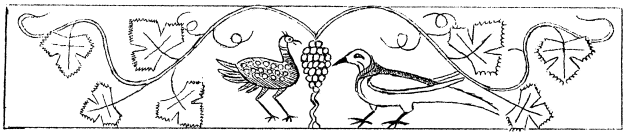

Παναγιώτη Τελεβάντου

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΕΣ ΕΙΔΗΣΕΙΣ

ΣΧΟΛΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗ ΤΗΣ Θ. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΚΟΛΟΥΘΙΩΝ ΑΠΟ ΤΟ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟ

Τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο ἀποφάσισε νά ἀπαγορεύσει κάθε Θεία Λειτουργία καί Ἀκολουθία μέχρι τό τέλος Μαρτίου ἐ.ἔ. μέ τήν σαφῆ προειδοποίηση ὅτι θά ἀναθεωρήσει τήν ἀπόφασή του ἀνάλογα μέ τήν ἐξέλιξη τῶν πραγμάτων. Σαφέστατος ὑπαινιγμός -προφανῶς- ὅτι προετοιμάζει τό ἔδαφος γιά τό αὐτονόητο: Ἡ κρίση τῆς πανδημίας τοῦ κορωνοϊοῦ δέν θά τερματιστεῖ μέχρι τά τέλη Μαρτίου καί γι' αὐτό θά δώσει παράταση στήν ἀπαγόρευση τέλεσης τῆς Θείας Λειτουργίας καί τῶν Ἀκολουθιῶν.

Δέν ἔχουμε ἀμφιβολία ὅτι οἱ κυβερνήσεις τῶν χωρῶν καί ἡ ἰατρική κοινότητα ἀσκοῦν πίεση καί στόν Πατριάρχη Βαρθολομαῖο καί στόν Ἀρχιεπίσκοπο Ἱερώνυμο καί στόν Ἀρχιεπίσκοπο Κύπρου καί στόν Πατριάρχη Ἀλεξανδρείας καί στούς ἡγέτες τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας, τῆς Μολδαβίας, τῆς Οὐκρανίας, τῆς Πολωνίας κτλ.. Δέν διαμφισβητοῦμε ὅτι ὁ κορωνοϊός ἀπειλεῖ σοβαρά νά διαλύσει τήν παγκόσμια οἰκονομία, τήν δημόσια ὑγεία καί τόν κοινωνικό ἱστό σέ ὅλες τίς χῶρες τοῦ κόσμου. Αὐτό πού ἀδυνατοῦμε νά ἀντιληφθοῦμε εἶναι πῶς θά ζήσει ὁ κόσμος τήν ὄντως ζωή μακριά ἀπό τήν Θεία Λειτουργία καί τήν Λατρεία τῆς Ἐκκλησίας. Πῶς θά στηριχθεῖ τήν ὥρα τῆς συμφορᾶς χωρίς τήν ἐλπίδα τῆς πίστεως; Γι' αὐτό ἡ Ἐκκλησία ποτέ δέν ἔπρεπε νά κάνει ἐκπτώσεις ἢ συμβιβασμό γιά τά θέματα αὐτά μέ τόν ὅποιο καίσαρα. Ἡ δημόσια ὑγεία εἶναι στά χέρια τοῦ καίσαρα καί λαμβάνει ὅποιες ἀποφάσεις θεωρεῖ σκόπιμες γιά νά διασφαλίσει τήν ὑγεία τῶν πολιτῶν. Γιά ποιό λόγο, ὅμως, ἡ Ἐκκλησία ὑποβοηθεῖ τήν ἀπομάκρυνση τῶν πιστῶν ἀπό τήν Θεία Εὐχαριστία; Ποιός μπορεῖς νά ἐμποδίσει τούς κοσμικούς ἄρχοντες νά ἱεραρχοῦν τήν πανδημία τοῦ κορωνοϊοῦ μέ βάση τά δικά τους κριτήρια; Προφανῶς οὐδείς. Ἀλλά πρός τί ἡ συνέργεια τῆς Ἐκκλησίας;

* * *

ΣΧΟΛΙΟ ΓΙΑ ΤΙΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΟΡΩΝΟΪΟ

Οὐδείς ἐκπλήττεται ἀπό τή σύμφωνη μέ τήν παράδοση τῆς Ὀρθοδοξίας ἀπόφαση τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Βουλγαρίας γιά τήν πανδημία τοῦ κορωνοϊοῦ.

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Βουλγαρίας καί ἡ Ἐκκλησία τῆς Γεωργίας εἶναι οἱ

ΜΟΝΕΣ ἀντιοικουμενιστικές καί παραδοσιακές Ὀρθόδοξες Αὐτοκέφαλες Ἐκκλησίες. Δέν συμμετέχουν στό Προτεσταντικό συνονθύλευμα τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Αἱρέσων (ΠΣΕ), δέν παρεβρέθηκαν στήν Σύνοδο τῆς Κρήτης καί εἶναι σταθερές πολέμιοι τῶν νεωτερισμῶν καί τῆς παναίρεσης τοῦ Οἰκουμενισμοῦ.

Θά ἦταν παράξενο, λοιπόν, νά μή λάμβαναν καί ἡ Ἐκκλησία τῆς Βουλγαρίας καί ἡ Ἐκκλησία τῆς Γεωργίας, τίς ὀρθές ἀποφάσεις γιά τήν ἀντιμετώπιση τῆς πανδημίας τοῦ κορωνοϊοῦ. Οἱ ναοί τῆς Ἐκκλησίας τῆς Βουλγαρίας θά συνεχίσουν ἀπρόσκοπτα νά τελοῦν τήν Θεία Λειτουργία καί τίς καθημερινές Ἀκολουθίες τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς, οἱ πιστοί θά κοινωνοῦν καί μάλιστα πιό συχνά καί ἀφοῦ προηγηθεῖ ἐξομολόγηση, μέ τήν λαβίδα, χωρίς τίς ἀλχημεῖες πού υἱοθέτησε ἡ οἰκουμενιστική καί νεωτεριστική Ἐκκλησία τῆς Ρωσσίας. Ἡ πιό βαθειά μας εὐγνωμοσύνη στόν Μακαριώτατο Πατριάρχη Βουλγαρίας κ. Νεόφυτο καί τήν Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Βουλγαρίας, ἐπειδή ἀποδείχτηκε ἀντάξια τοῦ Κυρίου καί ἐπειδή ἀναπτέρωσε μέ τίς ἀποφάσεις της τό ὀρθόδοξο φρόνημα τῶν ἀνά τήν Οἰκουμένη πιστῶν.

* * *

ΣΧΟΛΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΤΟΥ ΣΕΒ. κ. ΟΝΟΥΦΡΙΟΥ

Διαβάσαμε στήν ἱστοσελίδα «Ρομφαία»: «Τό Ἐνημερωτικό – Διαφωτιστικό Τμῆμα τῆς Οὐκρανικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας δημοσίευσε συνέντευξη τοῦ Μακαριωτάτου Μητροπολίτη Κιέβου καί πάσης Οὐκρανίας Ὀνουφρίου σέ ΜΜΕ τοῦ Μαυροβουνίου, ἡ ὁποία μεταδόθηκε ἀπό τόν ραδιοφωνικό σταθμό «Svetigora» στίς 28 Φεβρουαρίου 2020».

Στή συνέντευξή του -μεταξύ ἄλλων- ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Οὐκρανίας κ. Ὀνούφριος δήλωσε: «Ἡ κρίση στήν Οὐκρανία προκλήθηκε ἀπό τή νομιμοποίηση τῆς ἀνομίας, δηλαδή ἀπό τήν παρέμβαση τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως στά ἐσωτερικά τῆς Οὐκρανικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας μέ ἀποτέλεσμα τήν ἀντικανονική ἄρση τῶν ἐπιτιμίων ἀπό ὅσους προσχώρησαν σέ σχίσμα, τούς ὁποίους ἡ Κωνσταντινούπολη δέχθηκε σέ ἐκκλησιαστική κοινωνία».

Ὁ Σεβασμιώτατος Οὐκρανίας ἰσχυρίζεται ὅτι ἡ παρέμβαση τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου δέν ἔλυσε τό Οὐκρανικό. Αὐτό, ὅμως, πού δέν μπορεῖ νά γίνει δεκτό εἶναι ὁ ἰσχυρισμός του ὅτι πρίν τήν παρέμβαση τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχη τά πράγματα στήν Οὐκρανία ἦταν μέλι – γάλα μέχρι πού τά χάλασε ὁ Πατριάρχης Βαρθολομαῖος!!!

Ποιά εἶναι ἡ ἀλήθεια; Πρίν τήν παρέμβαση τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ὑπῆρχαν 18 περίπου ἑκατομμύρια Οὐκρανοί στό Σχίσμα, δηλαδή ἐκτός Ἐκκλησίας, στίς ὁμάδες τοῦ Φιλάρετου καί τοῦ Μάλετιτς. Ἑπομένως, βάσει ποιᾶς λογικῆς ὅλα ἦταν καλά καί ἅγια στήν Οὐκρανία πρίν τήν παρέμβαση τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου;

Ἄν ἡ περί τόν Μητροπολίτη Ὀνούφριο Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία ἀνα-

μένει ὅτι οἱ πρώην σχισματικοί θά ἐπιστρέψουν ἐν μετανοίᾳ στίς ἀγκάλες της πλανᾶται πλάνην οἰκτράν. Οἱ ἐκτός τῆς Ἐκκλησίας τῆς Οὐκρανίας πρώην Σχισματικοί ἀποστασιοποιήθηκαν γιά λόγους ἐθνικούς καί ὄχι ἐκκλησιαστικούς. Ἡ προσπάθεια τῆς Ρωσσικῆς Ὁμοσπονδίας νά κρατήσει τήν Οὐκρανία ὑπό τήν σφαίρα τῆς ἐπιρροῆς της εἶναι ἡ γενεσιουργός αἰτία τῶν Σχισμάτων. Μέ δεδομένο, μάλιστα, ὅτι ἡ ἐπιθετικότητα τῆς Ρωσσικῆς Ὁμοσπονδίας ἔναντι τῆς Οὐκρανίας κλιμακώνεται ἀντί νά ἀτονεῖ, εἶναι ἀδύνατον νά πείσουμε τούς Οὐκρανούς ὅτι εἶναι καλή ἰδέα νά εἶναι μέλη μιᾶς Ἐκκλησίας πού ἀνήκει στήν χώρα πού ἐπιβουλεύεται θανάσιμα τήν πατρίδα τους.

Ἑπομένως; Ἑπομένως, μέ τήν λογική τοῦ Σεβ. κ. Ἐνούφριου, τό Σχίσμα θά διαιωνιζόταν.

Ἔχουμε πέντε ἐρωτήσεις πρός τόν Σεβασμιώτατο Οὐκρανίας:

1) Γιατί δέν ζητᾶ ὁ ἴδιος καί ἡ περί αὐτόν Σύνοδος τῶν Οὐκρανῶν ἐπισκόπων Αὐτοκεφαλία ἀπό τό Πατριαρχεῖο τῆς Ρωσσίας, ὁπότε οἱ λόγοι πού προκάλεσαν τά Σχίσματα θά ἐξαλείφονταν ἀμέσως;

2) Γιατί παρόλες τίς ἀντιρρήσεις του τελικά δέν πῆγε στήν Ἑνωτική Σύνοδο τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἀφοῦ εἶχε τήν πλειοψηφία τῶν ἐπισκόπων ὑπέρ του καί θά ἀναδεικνυόταν ὁ Προκαθήμενος τῆς Αὐτοκέφαλης Ἐκκλησίας τῆς Οὐκρανίας, ὁπότε καί πάλιν τά Σχίσματα θά εἶχαν ἐπουλωθεῖ;

3) Γιατί συμμετεῖχε στό Συνέδριο τῆς ἀνομίας τοῦ Ἀμμάν; Δέν γνωρίζει ὅτι ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων δέν ἔχει κανένα δικαίωμα νά συγκαλεῖ Συνάξεις Προκαθημένων καί Πανορθόδοξες Συνόδους;

4) Γιά ποιό λόγο ὁ Σεβασμιώτατος, στή συνέντευξή του, ἀνέφερε ὅτι αὐτό πού τόν ἀπασχολεῖ πρωταρχικά δέν εἶναι ἡ λύση τοῦ Οὐκρανικοῦ, ἀλλά ὁ ἐπανακαθορισμός τοῦ ρόλου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου;

Πῶς σχετίζεται ἡ διαμφισβήτηση τῶν Διπτύχων μέ τό Οὐκρανικό; Γιατί χρειάζεται νά συζητήσουμε τόν συντονιστικό ρόλο τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἀφοῦ εἶναι καθορισμένος μέ ἀποφάσεις Οἰκουμενικῶν Συνόδων καθώς καί μέ τήν πράξη τῆς Ἐκκλησίας γιά 1700 χρόνια τώρα;

5) Γιά ποιό λόγο ὁ Σεβ. κ. Ἐνούφριος ἔγινε ὄργανο τοῦ Ρωσσικοῦ ἐθνοφυλετισμοῦ;

Δέν εἶναι Οὐκρανός; Δέν τόν ἐνοχλεῖ ἡ κατοχή τῆς Ἀνατολικῆς καί Νότιας Οὐκρανίας ἀπό Ρώσσους παραστρατιωτικούς; Δέν τόν πνίγει ἡ ἀγανάκτηση γιά τήν εἰσβολή τῆς Ρωσσίας στήν Κριμαία, γιά τήν διεξαγωγή παράνομου δημοψηφίσματος καί γιά τήν προσάρτησή της στήν Ρωσσική Ὁμοσπονδία;

* * *

ΣΧΟΛΙΟ ΓΙΑ ΤΟ ΦΙΑΣΚΟ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΤΗΣ ΑΝΟΜΙΑΣ ΤΟΥ ΑΜΜΑΝ

Οἱ δηλώσεις τῶν πρωταγωνιστῶν τοῦ Συνεδρίου τῆς ἀνομίας τοῦ

᾽Αμμάν, δείχνουν:

1) Τήν ἀπογοήτευση τῶν Συνέδρων γιά τήν πενιχρή ἀνταπόκριση στήν ἀντικανονική - καθ᾽ ὑπαγόρευση τῆς πολιτικῆς καί ἐκκλησιαστικῆς ἡγεσίας τῆς Ρωσσίας - πρωτοβουλία τοῦ Πατριάρχη ῾Ιεροσολύμων.

2) Τό Συνέδριο αὐτό θά ἔχει συνέχεια ἤ συνέχειες σύμφωνα μέ τήν ἐλπίδα καί τόν προγραμματισμό τῶν φανερῶν καί ἀφανῶν διοργανωτῶν του.

3) ῾Ο Μητροπολίτης Βολοκολάμσκ ῾Ιλαρίων καθιστᾶ σαφές ὅτι σκοπός τοῦ Συνεδρίου - καί προπαντός ὅσων θά διοργανωθοῦν στό μέλλον - εἶναι ὁ ἀποκλεισμός ἀπό τήν διαδικασία θεραπείας τοῦ Οὐκρανικοῦ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου τόν συντονιστικό ρόλο τοῦ ὁποίου ἀμφισβητεῖ εὐθέως.

4) Μέ ἄλλα λόγια τήν ᾽Εκκλησία τῆς Ρωσσίας ἀπασχολεῖ μέν σοβαρά τό Οὐκρανικό, ἀλλά παράλληλα ἐπιδιώκει ἀπροκάλυπτα τήν ὑφαρπαγή τῆς πρωτοκαθεδρίας τῶν ᾽Ορθοδόξων ᾽Εκκλησιῶν.

5) Δέν ἔχουμε δηλώσεις τοῦ Πατριάρχη Εἰρηναίου ἤ ἄλλων μελῶν τοῦ Πατριαρχείου Σερβίας. ῞Αραγε ἀπό φρόνηση, ἐπειδή ἀντιλαμβάνονται ὅτι εἶναι ἕνα φιάσκο ἀπό τό ὁποῖο θέλουν νά κρατήσουν ἀποστάσεις ἔστω και ἄν συμμετέχουν;

6) Δηλώσεις δέν ἔχει κάνει οὔτε κάποιος ἐκπρόσωπος τοῦ Πατριαρχείου Ρουμανίας ἄν καί ἡ ἀπαξίωση τοῦ Συνεδρίου ἀπό τήν ᾽Εκκλησία τῆς Ρουμανίας φαίνεται: α΄) ᾽Επειδή ἡ ἐκπροσώπησή της ἦταν ὑποβαθμισμένη, β΄) ὁ Πατριάρχης Ρουμανίας Δανιήλ ἀπαξίωσε νά παραστεῖ στό Συνέδριο ἐπειδή δέν ἤθελε νά συμμετάσχει σέ Σύναξη Προκαθημένων, ἀφοῦ ὁ Πατριάρχης ῾Ιεροσολύμων εἶναι ἀναρμόδιος νά συγκαλεῖ Πανορθόδοξες Συνάξεις ἤ Συνόδους, καί γ΄) ὁ Πατριάρχης Δανιήλ δήλωσε ὅτι ἡ ᾽Εκκλησία τῆς Ρουμανίας εἶναι ὑπέρ τῆς Αὐτοκεφαλίας τῆς ᾽Εκκλησίας τῆς Οὐκρανίας.

῞Οτι τό Συνέδριο εἶναι φιάσκο, φαίνεται ξεκάθαρα ἀπό τό γεγονός ὅτι ὁ ἴδιος ὁ Σεβ. Βολοκολάμσκ - ἡ ψυχή τοῦ Συνεδρίου - παραδέχτηκε, πρίν ἀρχίσει τό Συνέδριο, ὅτι δέν θά ἐκδώσει ἀποφάσεις. Φυσικά οὔτε λόγος ὅτι τό Συνέδριο τῆς ἀνομίας τοῦ ᾽Αμμάν ἀσχολήθηκε μέ τόν Οἰκουμενισμό, ἀφοῦ ὅλοι οἱ Σύνεδροι ἐκπροσωποῦσαν οἰκουμενιστικές ᾽Εκκλησίες καί ἀντιπροσωπεύονταν ἀπό βαμμένους Οἰκουμενιστές (Πατριάρχης Ρωσσίας Κύριλλος, Μητροπολίτης Βολοκολάμσκ ῾Ιλαρίων, Τιργοβιστίου Νήφων, Μπάτσκας Εἰρηναῖος, Πατριάρχης Θεόφιλος κτλ.).

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΤΕΛΕΒΑΝΤΟΣ

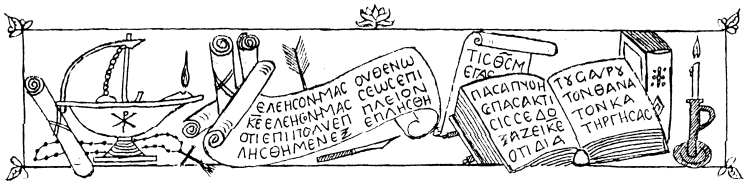

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ – ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

Τό μοναστήρι τοῦ Ἀρχαγγέλου Μιχαήλ στόν Ἀναλιόντα, Κείμενα–ἔρευνα Κώστας Παπαγεωργίου, ἔκδοσις Ἱερᾶς Μονῆς Ἀρχαγγέλου Μιχαήλ Ἀναλιόντας – Κύπρος, Κύπρος 2019, σσ. 109.

Τό παρόν ἀποτελεῖ τή β΄ ἔκδοση τοῦ βιβλίου, πού πρωτοεκδόθηκε τό 2005. Ἐν πρώτοις παρατίθεται Χαιρετισμός τοῦ μακαριωτάτου ἀρχιεπισκόπου κ.κ. Χρυσοστόμου Β΄ στόν ὁποῖο μεταξύ ἄλλων ἀναφέρεται: «εὔχομαι ὅπως ἡ ἀγάπη τοῦ Κυρίου κρατύνει καί φωτίζει ἐν πᾶσι, τόσο τήν ἁγία ἡγουμένη Μαριάμ ὅσο καί τίς ἐν Χριστῷ ἀδελφές της, ὥστε κάθ' ἡμέραν νά ἀναβαίνουν τήν κλίμακα τῶν χριστιανικῶν ἀρετῶν». Ὁ κ. Παπαγεωργίου παρουσιάζει ἀπό τίς πηγές τήν ἱστορία τῆς Μονῆς, πού κατά τήν παράδοση ἄρχισε τό 12ο αἰώνα. Κατά τόν καθηγητή Β. Κατσαρό σ' αὐτήν συνεκλήθη ἡ σύνοδος τοῦ 1406, ὅταν ὁ Ἰωσήφ Βρυέννιος κατῆλθε στή Νῆσο γιά νά ἐξευρεθῆ τρόπος γιά τήν ἀποκατάσταση τῆς κοινωνίας μεταξύ τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας καί τῶν Ὀρθοδόξων Κυπρίων. Μετά ἀπό αἰῶνες δηλ. στά 1660, ἡ Μονή ἐπαναδραστηριοποιεῖται. Τήν ἐπισκέπτεται στά 1727 ὁ μοναχός Βασίλειος Μπάρσκυ καί στά 1779 τήν ἀνακαινίζει ὁ ἀρχιεπίσκοπος Χρύσανθος. Τότε ἁγιογραφεῖται καί τό καθολικόν, πού διασώζει μέχρι τίς μέρες μας πλεῖστα ὅσα δείγματα τῆς τέχνης τοῦ 18ου αἰῶνος. Ἡ Μονή ὁδηγήθηκε σταδιακά σέ παρακμή καί τό 1920 ἀπεβίωσε ὁ τελευταῖος τῶν μοναχῶν. Τίς ἐρχόμενες δεκαετίες ἡ Μονή, μέ ἐξαίρεση τό καθολικό, κατέπεσε σέ ἐρείπια. Τέλος στήν παρακμή καί τήν ἐγκατάλειψη ἔδωσε ἡ ἐγκατάσταση στά 1971 τῆς μοναχῆς Μαριάμ, πού ἐργάστηκε σ' αὐτή μέ ἔνθεο ζῆλο. Ἡ γυναικεία πλέον Μονή ἀνακαινίστηκε καί τό 2004 ἔγινε κανονικό κοινόβιο μέ πρώτη Ἡγουμένη τή γερόντισσα Μαριάμ. Χάριτας ὀφείλουμε στόν φιλόπονο καί ρέκτη συγγραφέα γιά τή γλαφυρή παρουσίαση τῆς ἱστορίας καί τῶν κτισμάτων τῆς Μονῆς. Εὐχαριστοῦμε ἐκτενῶς τή Γερόντισσα καί τίς ἀδελφές, πού διακονοῦν ἀθόρυβα καί συλλέγουν ἐν ταπεινώσει τό μέλι τῆς ἡσυχίας καί προσεύχονται παραλλήλως ὑπέρ τοῦ κόσμου παντός.

* * *

Χριστόδουλου Βασιλειάδη, *Σκίτσα καί εἰκόνες,* Στά πλαίσια μαθημάτων ἁγιογραφίας, ἔκδ. Ἁγία Ταϊσία, Λευκωσία 2020, σσ. 156.

Μέ τό πού πῆρα στά χέρια μου τό παρόν καί τοῦ 'ρριξα μιά πρόχειρη ματιά ἀντιλήφθηκα τό πόσο ἀναρμόδιος ἤμουνα νά ἐκφέρω γνώμη ἐπί τοῦ θέματος. Ποιός εἶναι ὁ λόγος πού μέ ἀναγκάζει νά προβῶ στήν ἀνωτέρω ὁμολογία; Μά τό ὅτι εἶμαι ἐντελῶς ἀμύητος στήν ἱερή τέχνη πού ὑπηρετοῦν οἱ ἁγιογράφοι, ἀφοῦ δέν πῆρα ποτέ πινέλο στά χέρια μου. Ὁ συγγραφέας, πού σημειωτέον εἶναι διδάκτωρ Θεολογίας καί Μουσικολογίας, ἀποδεικνύεται παραλλήλως καί δόκιμος χειριστής τοῦ χρωστῆρος. Τό συμπέρασμα βγαίνει ὄχι ἀπό ὁτιδήποτε ἄλλο, ἀλλά ἀπό τήν προσεκτική ἐξέταση τῶν εἰκόνων πού παραθέτει στό ὑπό κρίσιν βιβλίο του. Κατά πρῶτον λόγον ἡ εἰκόνα τῆς Θεοτόκου Ὁδηγήτριας πού κοσμεῖ τό ἐξώφυλλο, ἀλλά κι οἱ ὑπόλοιπες εἰκόνες πού κοσμοῦν ἀρκετές σελίδες τοῦ βιβλίου, ὅπως αὐτές τοῦ Χριστοῦ, τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέου, τῆς Ἁγίας Βαρβάρας καί τοῦ πρωτομάρτυρος Στεφάνου, φανερώνουν ὅτι ἔχουμε νά κάνουμε μέ δεξιόν χειριστή τοῦ χρωστῆρος πού μεταφέρει στό σανίδι τήν εἰρηνόχυτον χάριν

---

* Στό παρόν τεῦχος δημοσιεύουμε ὅλα τά βιβλία πού μᾶς στάληκαν μεταξύ 1.1.2020 καί 30.4.2020.

τῶν ἱερῶν εἰκόνων. Ἐπειδή ἔτυχε νά ἀντικρύσω εἰκόνες πού δέν ἐμπνέουν καθόλου, πρόσωπα σκληρά, παγωμένα κι ἀνέκφραστα, ἐνίοτε δέ ἀγριεμένα καί βλοσυρά, παρά τήν ἀνεπάρκειά μου, δηλώνω πώς ὁ ἁγιογράφος καί συγγραφέας τοῦ παρόντος ὑπηρετεῖ ἐπαρκῶς τήν ἱερά τέχνη τῆς εἰκόνος, στήν ὁποία «οὐ πάντες χωροῦσιν». Σέ κάποιες ἄλλες σελίδες τοῦ βιβλίου ἐντόπισα μερικά τοπία ἀλλά καί «νεκρές φύσεις» πού φανερώνουν πώς ὁ ἁγιογράφος μποροῦσε, ἄν τό ἐπεδίωκε, νά διακριθεῖ ἄνετα στή ζωγραφική. Προτίμησε ὅμως νά ὑμνεῖ τόν Κτίστη, τήν Θεοτόκο καί τούς «φίλους τοῦ Νυμφίου», δηλαδή τούς Ἁγίους, παρά τήν ἄψυχη κτίση. Ἀναφορικά μέ τά σχέδια (σκίτσα) πού καταλαμβάνουν τίς περισσότερες σελίδες τοῦ βιβλίου παρελαύνουν ἐνώπιόν μας «ἀπόστολοι, μάρτυρες καί προφῆται, ἱεράρχαι, ὅσιοι καί δίκαιοι», ὅπως καί πλεῖστα ὅσα σχέδια τῆς Θεοτόκου καί τοῦ Σωτῆρος. Ὑποπτεύομαι ὅτι ὅλα αὐτά σέ κάποιο στάδιο ἔγιναν κανονικές εἰκόνες καί κοσμοῦν τό γέ νῦν ἔχον κάποιες ἐκκλησίες. Ἐντόπισα ἐπίσης σκίτσα ἱερέων, πρωτοψαλτῶν κ.ο.κ. Εὔχομαι νά συνεχίζει ὁ συγγραφέας τίς θεοφιλεῖς καί κατά Θεόν ἐπιδόσεις του ἄδων καί ψάλλων, ἀλλά καί ἱστορῶν ἱερές εἰκόνες πρός δόξαν Θεοῦ.

* * *

Ἀρχιμ. Ἰωάννου Κωστώφ, *Πρός τό Πάθος,* ἔκδ. Ἅγ. Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, Ὠρωπός 2020, σσ. 251.

Παραγωγικός εἶναι ἀναντιλέκτως ὁ συγγραφέας τοῦ παρόντος. Αὐτό ὅμως δέν ἀποβαίνει ἐπ' οὐδενί εἰς βάρος τῆς ποιότητος. Αὐτό τό διαπιστώνει χωρίς χρονοτριβή ὁ ἀναγνώστης. Ὅπως εἶναι πασιφανές καί ξεκάθαρο στόν τίτλο, ἀναφέρεται στό Πάθος τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ. Παραθέτουμε πρωτίστως τά περιεχόμενα τοῦ μετά χείρας βιβλίου, γιά νά βοηθήσουμε τόν ἀναγνώστη. Αὐτά περιλαμβάνουν τά ἑξῆς: Α΄) Πρόλογος, Β΄) Μεγάλη Παρασκευή (Γενικά), Γ΄) Περί Ἰούδα, Δ΄) Περί σταυροῦ καί σταυρωθέντος α΄ καί Ε΄) Περί σταυροῦ καί σταυρωθέντος β΄. Ὀφείλουμε νά τονίσουμε ὅτι ὁ π. Ἰωάννης ἀκολουθεῖ καί στό παρόν τήν προσφιλῆ του τακτική, δηλαδή παραθέτει ἕνα πλῆθος ἀπό μικρά κείμενα μέ συγκινητικές ἀνθρώπινες ἱστορίες ἀλλά καί ἀποφθέγματα, τά ὁποῖα δίνουν στόν ἀναγνώστη νά ἐννοήσει τό μέγεθος καί τή μοναδικότητα τῆς σταυρικῆς θυσίας τοῦ Χριστοῦ, ἀλλά καί τή σχέση τοῦ καθενός μας μέ αὐτή. Χαρακτηριστικό εἶν' αὐτό πού παραθέτω: Ὁ Βίλχελμ Ἄχτερμαν, διάσημος Οὖγγρος ζωγράφος, σέ μιά θαυμάσια σύνθεσή του ζωγράφισε τήν Ἀποκαθήλωση, δηλαδή τή στιγμή ὅπου ξεκαρφώνουν τό Χριστό ἀπό τό σταυρό γιά νά τόν τοποθετήσουν στόν τάφο. Ἀνάμεσα στά ἄλλα πρόσωπα πού ἀποκαθηλώνουν τό Χριστό ἔβαλε καί τόν ἑαυτό του ἀνεβασμένο σέ μιά ψηλή σκάλα. Τόν ρώτησαν γιατί ἔβαλε τόν ἑαυτό του σ' αὐτή τή σύνθεση. «Διότι, ἀπάντησε ἐκεῖνος, στή ζωή μου ἔβαλα κι ἐγώ πολλά καρφιά στό Χριστό». Ἕνα ἄλλο συγκλονιστικό γεγονός, ἀπό τά πολλά πού σταχυολόγησε ὁ καλός κληρικός, παραθέτω στή συνέχεια: «Διηγεῖται ὁ ἱερός Ἀμβρόσιος γιά ἕνα ἁμαρτωλό πού βρισκόταν κοντά στό θάνατο καί φοβούμενος πολύ νά μήν κολασθῆ γιά τίς ἁμαρτίες του, πῆρε στά χέρια του τόν Ἐσταυρωμένο καί στρέφοντας τήν καρδιά του πρός τόν Θεό καί Πατέρα Τόν παρακαλοῦσε νά τοῦ συγχωρήση τίς ἁμαρτίες γιά τά ἄχραντα πάθη τοῦ Υἱοῦ του. Καί μέ τόση συντριβή καρδίας καί δάκρυα τόν παρακαλοῦσε, ὥστε ἀξιώθηκε νά ἀκούση φωνή ἀπό τόν Οὐρανό, πού τόν βεβαίωνε γιά τή σωτηρία του. Ἔτσι ἀκουμπώντας τό κεφάλι του στόν Ἐσταυρωμένο ξεψύχησε μέ αὐτό τό λόγο: «Ἐπί σοί Κύριε ἤλπισα μή καταισχυνθείην εἰς τόν αἰώνα». Εὐχαριστίες οὐκ ὀλίγες ὀφείλουμε στόν καλό ἱερωμένο, πού σάν ἐργατική μέλισσα συνέλεξε ἀπό τό λειμώνα τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς καί ἐμπειρίας τόσα πολλά, ὥστε νά μᾶς κεντρίσει τό ἐνδιαφέρον καί ν' ἀνάψει μέσα μας τόν πόθο νά ὠφεληθοῦμε προσωπικά ἀπό τή σταυρική θυσία τοῦ Θεανθρώπου.

* * *

Ἀρχιμ. Ἰωάννου Κωστώφ, *Συνοδοιπορία στή Μεγάλη Ἑβδομάδα,* Dr Jeckyl and Mr Haydn χωριστά, ἔκδ. Ἅγ. Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, Ὠρωπός 2020, σσ. 299.

Τό μυστήριο τῶν Παθῶν τοῦ Κυρίου μέ ἀποκορύφωμα τήν ἄρση τοῦ Σταυροῦ, τή σταύρωση καί τό θάνατο, ἀλλά καί τήν ἔνδοξη Ἀνάσταση παρουσιάζει ὁ π. Ἰωάννης στό παρόν. Καί

τοῦτο μέ τή γνωστή του μέθοδο, πού εἶναι, ὅπως ἔχουμε ἀναφέρει κι ἄλλοτε, ἡ παράθεση μικρῶν, ὡς ἐπί τό πλείστων διηγήσεων πού βοηθοῦν τόν ἀναγνώστη, χωρίς πολλές κορῶνες ὑψηλῆς θεολογίας, νά πλησιάζει βῆμα πρός βῆμα τά γεγονότα αὐτά, καί νά συμπορευθεῖ μαζί μέ τό Χριστό μέ ἀπώτερο στόχο, ὄχι τό συγκινησιακό στοιχεῖο ἀλλά νά φτάσει στό σημεῖο νά συσταυρωθεῖ μαζί του καί νά νεκρωθεῖ ἐν σχέσει μέ τίς ἡδονές τοῦ βίου, ὅπως ἀναφέρει γνωστό ὑμνολογικό κείμενο τοῦ Ὄρθρου τῆς Μεγ. Δευτέρας.

Αὐτές εἶναι οἱ προϋποθέσεις «ἵνα καί συζήσωμεν αὐτῷ». Ἕνα γεγονός σταυρικῆς ταπείνωσης παραθέτουμε ἀμέσως: «Διαβάζουμε γιά τόν Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν Χρυσόστομο Παπαδόπουλο ὅτι ὅταν ἦταν σχολάρχης στά Ἱεροσόλυμα εἶχε ὁρίσει οἱ μαθητές κατά τή θεία λειτουργία νά μετέχουν, πότε ὁ ἕνας πότε ὁ ἄλλος, στήν ὑπηρεσία τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ, νά κρατοῦν, κατά τήν Μεγάλη Εἴσοδο τά ἑξαπτέρυγα καί τό σταυρό. Ἕνα πρωί ὅμως κατά τήν ὥρα τῆς θείας λειτουργίας τοῦ ἀνάφεραν ὅτι ὁ μαθητής Μελέτιος Μεταξάκης (ὁ μετέπειτα Κιτίου, Ἀθηνῶν Οἰκουμενικός Πατριάρχης καί Ἀλεξανδρείας) ἀρνιόταν νά ὑπακούσει στή διαταγή νά κρατήσει τό σταυρό. Μόλις ὁ Χρυσόστομος ἔμαθε τήν ἄρνηση τοῦ Μελέτιου ἔσπευσε πρός στό Ἱερό. Ἡ ὥρα δέν ἐπέτρεπε καθυστερήσεις. Ὅλοι περίμεναν νά δοῦν ἐπί τέλους ἤ τήν ὀργή τοῦ Σχολάρχου καί τήν τιμωρία τοῦ ἀντάρτου ἤ τουλάχιστον τόν Μελέτιο πού, κατά τήν ὑπερηφάνεια τῆς κρητικῆς καταγωγῆς του, θά ἔβγαινε ἀπό τή θύρα τοῦ Ἱεροῦ κατησχυμένος, κρατώντας τό σταυρό παρά τίς ἀντιρρήσεις του. Σέ λίγο τά ἑξαπτέρυγα, τά ὁποῖα κρατοῦσαν οἱ μαθητές, ἄρχισαν νά ἐμφανίζονται καί στό τέλος ὁ σταυρός, μέ φορέα ὅμως ὄχι τόν μαθητή καί διάκονο Μελέτιο ἀλλά τόν ἴδιο τόν ... Ἀρχιμανδρίτη Σχολάρχη! Μετά τό τέλος τῆς θείας λειτουργίας ὁ διάκονος Μελέτιος παρουσιάστηκε στό γραφεῖο τοῦ Σχολάρχου. Ἤθελε νά τοῦ πεῖ ὅτι αὐτό πού συνέβη τό θεωροῦσε βαρειά ἠθική τιμωρία, πού γι' αὐτόν ἦταν ἀδικαιολόγητη, διότι αὐτός πίστευε ὅτι σάν διάκονος δέν ἔπρεπε νά κρατήσει τό σταυρό. Τοῦ ἀπάντησε: - Ἀγαπητέ μου, δέν διανοήθηκα κἄν νά σέ τιμωρήσω! Τουναντίον θέλω νά σέ εὐχαριστήσω, διότι μοῦ ἔδωσες ὡραία ἀφορμή νά διδάξω ὅτι μεγαλύτερη τιμή ἀπό τό νά φέρει κανείς τό σταυρό τοῦ Χριστοῦ δέν ὑπάρχει»! Μήν περιμένετε νά προχωρήσω στήν ἐξαγωγή συμπερασμάτων. Αὐτά ἀνήκουν στόν ἀναγνώστη.

Πλεῖστα ὅσα συγκλονιστικά γεγονότα κοσμοῦν τίς σελίδες τοῦ βιβλίου, πού σπρώχνουν τόν φιλότιμο ἀναγνώστη πρός τή σωστή κατεύθυνση. Εὐχαριστοῦμε τόν σεβαστό π. Ἰωάννη γιά τήν «ψυχοτρόφον τράπεζαν».

* * *

Ἀρχιμανδρίτου Ἰωήλ Νικολάου, *«Ἄνθη καί καρποί»,* ἔκδ. ἱεροῦ ναοῦ Ἁγίου Νεκταρίου, Πρέβεζα 2020, σσ. 90.

Παρελάβαμε ἕνα ἀκόμη ὥριμο καρπό τῆς γραφίδος τοῦ ἀκάματου ἐργάτη τοῦ μυστικοῦ ἀμπελῶνος π. Ἰωήλ. Ὁ σεβαστός λευίτης (γιά τόν ὁποῖο καυχώμεθα ἐν Κυρίῳ) εἶναι συμπατριώτης μας, Κύπριος τῷ γένει, ἀλλά διακονεῖ τόν ἀμπελώνα τοῦ Κυρίου τόν ἠγαπημένον στήν Πρέβεζα τῆς Ἠπείρου. Στόν παρόντα τόμο συγκέντρωσε ὁμιλίες τίς ὁποῖες ἐξεφώνησε, μέσω τῶν ὁποίων «ἐπιχειρεῖ νά ἐκδιπλώσει πτυχές τῆς διδασκαλίας τοῦ Κυρίου μας, νά ἀποδείξει ὅτι ὁ ἐν Χριστῷ ζυγός, κατά τόν ἀψευδῆ του λόγο, εἶναι χρηστός καί τό φορτίο τῶν ἐντολῶν του ἐλαφρύ». Αὐτά τονίζει, μεταξύ ἄλλων, στόν Πρόλογο ὁ ἐπιχώριος ἐπίσκοπος Μητροπολίτης Νικοπόλεως καί Πρεβέζης κ. Χρυσόστομος. Ἐμεῖς δέν ἔχουμε κανένα λόγο νά διαφωνήσουμε μέ τίς διαπιστώσεις τοῦ Σεβασμιώτατου. Τά κείμενα τοῦ Πανοσιολογιώτατου εἶναι μικρά σέ ἔκταση, γλαφυρά καί εὐνόητα. Μᾶς ἔκανε ἰδιαίτερη ἐντύπωση στό κείμενο «Ὁ μεγαλομάρτυρας ἅγιος Δημήτριος ὁ Μυροβλύτης» ἡ διήγηση γιά ἕνα θαῦμα τοῦ Ἁγίου πού ἔγινε στίς 26.10.1987. Παραθέτουμε μόνο ἕνα μικρό ἀπόσπασμα: «Ξαφνικά οἱ γυναῖκες πού ἔψελναν τήν παράκληση ἄρχισαν νά φωνάζουν! Ὁ διάκονος ἔτρεξε κοντά τους καί αὐτές μέ ἀνάμεικτα συναισθήματα τοῦ ἔδειξαν τή λάρνακα! Ἦταν λουσμένη κυριολεκτικά μέ ἕνα ἐλαιώδους συστάσεως μύρο πού ἡ εὐωδία του ἦταν ἀσύγκριτη. Θά ἔλεγε κανείς μέ σιγουριά ὅτι κάποιος ἄδειασε ἐπάνω της τουλάχιστον δύο κουβάδες ἀρωματικό ὑγρό». Ὅπως θά ἔχετε ἤδη ἀντιληφθεῖ πρόκειται γιά ἀνάβλυση μύρου, πού δέν συνέβαινε μόνο στό μακρινό παρελθόν, ἀλλά συμβαίνει καί στούς πονηρούς καιρούς μας. Παραθέτουμε ἕνα ἀκόμη μικρό ἀπόσπασμα ἀπό τό

ἄρθρο τοῦ καλοῦ συγγραφέως πού ἐπιγράφεται «Τιμή ἁγίου μίμηση ἁγίου»: «Οἱ ἅγιοι εἶναι "ζωντανές εἰκόνες τοῦ Θεοῦ" ἐπί τῆς γῆς, "ἐπίγειοι ἄγγελοι καί οὐράνιοι ἄνθρωποι", ἐφαρμοσμένο καί εἰκονογραφημένο εὐαγγέλιο, κατοικητήρια τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ, "μυρίπνοα ἄνθη τοῦ παραδείσου", "καρποφόρα δένδρα τῆς νέας Σιών". Εἶναι ὅ,τι πιό ἐκλεκτό ἔχει νά παρουσιάσει ἡ ἀνθρωπότητα τό "ἁλάτι τῆς γῆς", τό "φῶς τοῦ κόσμου", "εὐωδία Χριστοῦ". Ἀποδεικνύουν σέ ποιά ὕψη ἀρετῆς καί ἁγιότητας μπορεῖ νά φθάσει ὁ ἄνθρωπος, ὄχι μέ τίς δικές του δυνάμεις, ἀλλά μέ τή δύναμη τοῦ Χριστοῦ». Ἀπό τήν ἄλλη, ἐκτός ἀπό τή ψυχική ὠφέλεια, δέν πρέπει νά λησμονεῖ ὁ ἀναγνώστης ὅτι συμβάλλει στήν ἀποπεράτωση τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρός ἡμῶν Νεκταρίου τοῦ θαυματουργοῦ. Γι' αὐτό τό θεάρεστο ἔργο παλεύει ὁ καλός κληρικός ἀπό καιρό, εὐχαῖς τοῦ Ἁγίου.

* * *

Μαρίας Παστουρματζῆ, *Ἀγάπησέ με*, μυθιστόρημα, ἔκδ. Ἐν πλῷ, Ἀθήνα, 2016, σσ. 352.

Πρίν χρόνια ἑτοιμαζόμουν νά ταξιδέψω στή Σπιναλόγκα. Τό ταξίδι ἐκεῖνο, γιά διάφορους λόγους, δέν πραγματοποιήθηκε ποτέ. Νά ὅμως πού ἡ συγγραφέας κατάφερε νά μέ μεταφέρει νοερά στό νησί τῶν λεπρῶν μέ τή ζωντανή καί χυμώδη της ἀφήγηση πού κράτησε ἀδιάπτωτο τό ἐνδιαφέρον μου μέχρι πού ἔφτασα στήν τελευταία σελίδα τοῦ βιβλίου της. Ἀπό τήν πρώτη στιγμή ὁ ἀναγνώστης ἀντιλαμβάνεται ὅτι ἡ συγγραφέας μυρίζει λιβάνι. Ὄντως δέν κρύβει τίς χριστιανικές της πεποιθήσεις. Τοὐναντίον, μέσα ἀπό τίς σελίδες τοῦ βιβλίου, ἀναδεικνύεται ἀπολογητής τῆς πίστεως τῆς πατροπαραδότου. Φυσικά ἔχουμε ἐνώπιόν μας μυθιστορία, ὄχι ἱστορία, ὅπου τά γεγονότα καί ἡ φαντασία τοῦ συγγραφέα περπατᾶνε μαζί. Ὅπως σημειώνει κάπου ἡ κυρία Παστουρματζῆ «τό βιβλίο ἀφορμᾶται ἀπό ὑπαρκτά πρόσωπα ἀλλά ἀποτελεῖ προϊόν μυθοπλασίας». Ὅμως δέν παύει τό παρόν νά ἀποτελεῖ, τηρουμένων τῶν ἀναλογιῶν, τό βίο καί τήν πολιτεία τοῦ «Ἁγίου τῶν λεπρῶν», ὅπως εἶναι γνωστός ὁ π. Χρύσανθος. Κλειδί στήν ἑρμηνεία τῆς προσωπικότητας τοῦ π. Χρυσάνθου εἶναι ἡ βαθεία κι ἀταλάντευτή του πίστη κι ἡ ἀγάπη πού ἀπορρέει ἀπό αὐτή. Ἀπόρροια τῆς πίστεως ἦταν κι ἀταλάντευτή του πεποίθηση ὅτι ἡ θεία κοινωνία δέν προσβάλλεται ἀπό μικρόβια, οὔτε φυσικά κι ἀπό αὐτό τῆς λέπρας. Γι' αὐτό καί κοινωνοῦσε ἄφοβα τους λεπρούς καί κατέλυε τελευταῖος τή θεία κοινωνία, ὅπως εἶναι ἡ μόνιμη τακτική τῶν ὀρθοδόξων ἱερέων κι ὅλων τῶν κληρικῶν ἀνά τούς αἰῶνες. Τό βιβλίο αὐτό ἀποτελεῖ στούς πονηρούς καιρούς μας σπίνα λόγκα (δηλ. μεγάλο ἀγκάθι) πού σκάλωσε στό λαιμό τῶν ἀπίστων, τῶν αἱρετικῶν καί ὅλων τῶν ἀντίχριστων τοῦ καιροῦ μας πού λύσσαξαν κυριολεκτικά κατά τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας τήν σήμερον ἡμέραν, ὅπου μαίνεται ἀνά τήν ὑφήλιον ἡ πανδημία τοῦ κορωνοϊοῦ. Δέκα ὁλόκληρα χρόνια κοινωνοῦσε τούς λεπρούς ὁ ἱερομόναχος Χρύσανθος καί δέν ἔπαθε τίποτε. Αὐτή εἶναι ἡ ἐμπειρία τῆς Ἐκκλησίας. Εὐχαριστοῦμε ἐκ βαθέων τήν καλή συγγραφέα γιά τήν μαρτυρία της ἐν μέσω γενεᾶς σκολιᾶς καί διεστραμένης.
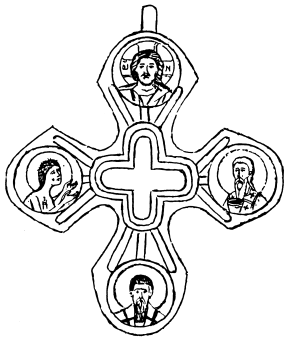
ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΥΡΙΑΚΟΥ